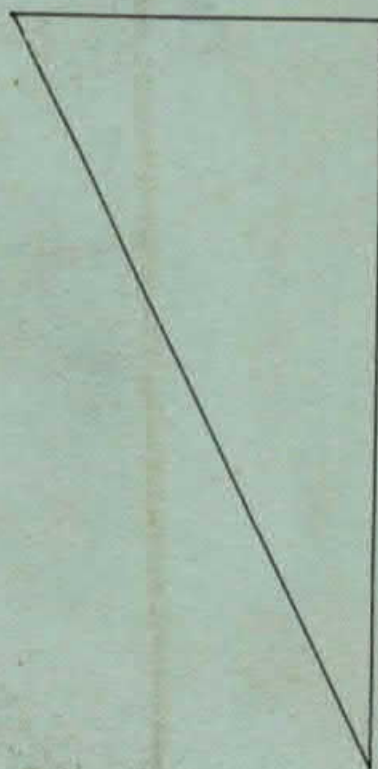




แก้วหน้าม้า

เล่ม ๒๑ - ๓๐







๙๕๙

๑ นำ กัน ะ

๑ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๑ ะ

๑ ตั้ง แต่ นาง เจ่ม จันทร หิรัญ รัตน ประภาศกร ไป
ตาม พระ ทิณกร ศรี นรินทร คិតป นราช แล้ว แรก
กาวิณ เข้า ถัดอง สิบ พระ ทิณกร สอง นุชา ไว้ แล้ว
ทำว ไกรภพ มา พบ ตาม พราหมณ์ ขวน ไป รับ กับ
แรก กาวิณ ข่า แรก กาวิณ ตาย จน ถึง พระทิณกร
กับ สอง นุชา พัน ะ

๑ สอง นาง พราหมณ์ ห้าม ว่า ขยำ พิโรธ
ถึง จะ ไกรธ แต่ ว่า ชัษณาไศรย ด้วย เธอ
เปน ขาคี ชาย ย่อม หมายถึง ได้ ยาก ไว้
ก็ ต้อง รัก เข้า พัก พิง เรา ต้อง ไป ตาม
ดู ให้ รู้ แน่ ถิ่น เรา แท้ หลง กอด เจ้า ยอด

๙๖๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑

หญิง ฤา กระไร ดู เล่น ให้ เหน จริ่ง จะ
ประจักษ์ พระไทย ไป ไย มี นาง แจ่มจันทร์
พั่ง น้อย สมอง ถ้อย เหน เรียบ ร้อย ถูก
ท้อง วาย หมอง ศรี ก็ ชวน กัน รืบ มา พนาดี
สังเกท ที่ ทาง ทิศ พระ สิทธา ะ

๐ จะ กลับ กล่าว เจ้า ขวา พระยา ยักข ไม่
ผ่น พัก ด้วย โมโห ความ ไทษา เร่ง พหุ
พถันย์ จรด มา เจ้า พาวา เขตฯ จังหวัด
หักตง ก็ เสน ให้ ไยธิ เจ้า ที่ ท่าน ขาว
ปรากฏ ยับ ยุย เปน ผุย ผง ขาว ที่ ท่าน
แตก สิ้น แหกตลง แล้ว เสน ทรง ยก มา
ยังธานี ขาว นิเวศน์ เขตฯ คัน พากัน แหก
ท่าง หนี แหก รืบ มุ่ง เจ้า กรุง ศรี เสนา
เจ้า ทูต ท้าว เจ้า บุรี แหก มา ที่ ท่าน แหก
สิ้น แหกตลง ทั้ง ควม คุม กองทัพ แล้ว

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๖๑

กลับ ยก เจ้า อ้อม วด ถ้อม ประเทศ เขต
สถาน จง ทราบ ได้ บงกช บพมาถย์ ไม่
เนิน นาน ที่ จะ มา ถึง ธานี ะ

๐ พระ ทิณกร พั่ง คำ พาก อ้ามาถย์ ไม่
หวน หวาด การ กิจ ไม่ นึก หนี จึง ส่ง
สอง ชนุชา อย่า ช้า ที่ ไป กับ พี่ ช่วย รืบ
ทัพ ขวา แล้ว ทรส ส่ง เสนี เร่ง ตรี ทัพ ให้
พร้อม สรรพ ไพร่ นาย ทั้ง ข้าย ขวา เปน
สาม ทัพ กับ พระ ชนุชา เปน กอง นำ คุม
พด วรรณง เสวกา รืบ สาร โองการ ตรี
รืบ มา จัด แจง ตาม ความ ประสงค์ พาก
เดช สัม กรมแดง แสง ทอง รักษา องค์
เจ้า ระทม กรม ไยธา เปน สาม ทัพ จับ จัก
อนันต์ ขนาน ทั้ง สอง ท่าน ไพร่ นาย ปัก ข้าย

๙๖๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒
 ขวา ผูก ที่นั่ง พาสี มี ศักดา ประทับ ทำ
 คอย องค์ พระ ทรง ธรรม ราช
 © พระ ทิณกร ขวน สอง พระ น้อง นุช ทรง
 เครื่อง ยุทธ เรื่อง รัตน จิต กระตั้น เกราะ
 วิเชียร เวียน วง ภูซงค์ พัน ขัต พระ ธรรม
 เพ็ชร ประดับ ตำหรับ กร พระ หัตถ์ จับ ศร
 ศรี แล้ว ถัดมา จาก ปราสาท ครัวใด ตั้ง ไกร
 สร ขึ้น ตู เกย สุวรรณ อัน บวร พลา
 กร คำนับ ลำดับ กัน เด็ดจ ลง ทรง ครอบ อัน
 นล้า หาญ นุชา ขาญ คุม พหล พหลขัน
 เปน ทัพ นำ หัก โหม เข้า โรม วัน พระ ทรง
 ธรรม กำกับ เปน ทัพ รอง พอ ได้ ฤกษ์ เติ
 คำนวณ กระบวน นำ ทหาร ม้า ขัน กัน ฝน
 ผยอง ตำราวิธี จิต ครอบ ทุก หมวก กอง
 ทำง ให้ง ร้องเสียง เว้า ด้วย เอา ไชย รับ ยก

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๙๖๓
 ออก นอก-กรง มุ่ง เขม้น พอ แด เหน ทัพ
 ขวา ยก มา ไกล ก็ หยุค ยั้ง ตั้ง รับ ลำดับ
 ไป พหลไกร กอง ขวา มา ประจัญ ทั้ง
 สอง ทัพ คับ ค้าง รอ รั้ง หยุค ชุกชุก ด้วย
 พหล พหลขัน เกราะ กาวิน ขัน ม้า ออก มา
 พหล ทรง ยืน ยืน ขึ้น หน้า แล้ว ว่า ไป เหว
 เหว เจ้า บุรี ไม่ มี ศักดิ์ กิด เลี้ยว ถัด ทวาร
 ฆิต นิไสย ถูก เขา มา ว่า ทวน กระบวน ใน
 เหตุ ไฉน จึง ขำ ขำ ภาย เขา ได้ ทราบ
 เรื่อง บุตร สุด พิโรธ จะ ทำ โทษ ทั้ง แผ่น
 ดิน ให้ ลื่น หาย มิ ให้ ได้ ทดอ เหลือ เป
 เชื้อ ขาย ท่าน อย่า หมาย ว่า จะ รอด คดอด
 จัน ศร นรินทร์ ศิลา นร พัง ว่า ขาน ให้
 เตือก ตาต ใน จิตร กิด กระตั้น ขัน พาสี
 ออก ขวาง อยู่ กลาง คับ แล้ว พา กัน ร้อง

๗๖๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๑
ว่า เจ้า กาวิน อย่า ชวด ถัด ว่า ถ้าว ทำ
หัว หาญ จะ รวย ปราน ตาม บุตร ณ สุด
สิ้น เมื่อ ลูก ชั่ว ไร ไร หมีไฟ มา
กู หมีน เรา จึง ชั่ว ชั่ว ราช ยัง แต่ พ่อ ก็
จะ คง ณ อีก ศพ อย่า ปรารพ เป็น องค์
ทะนง หมาย หุด ชั่ว ชั่ว แยก บ้า ใน ทา
ลาย จะ ต้อง ทาย ตาม กัน ณ มั่น คง
เจ้า กาวิน ร้อง ทวาด อยู่ ฉาด ฉาด กู จะ
ฉลาด เล็ด เนื้อ ไม่ เหลือ หง อย่า ว่า
ชาน หาญ อีก นึก ทะนง จะ เป็น ณ ณ
บ่น ไม่ ทน ทาน แล้ว คั่น ไฟ ไถ่ พด เจ้า
จน รุก กุติยุค พัน ฟาด ด้วย อา หาญ
พวก ไทย แหง แยก พัน ประจัญ ชาติ ท่าง
รอน ราช วัณ ร้อง กัน ว่อง ใจ ข้าง พวก
แยก อสุรา นั้น ตามาถ ชั่ว พิฆาฏ ไทย

เล่ม ๒๑๑ แก้ว หน้า ม้า ๗๖๕
บ่น ทน ไม่ ไหว สอง นุชา ขัน ดินอพ ทณ
ไป เจ้า เลี้ยว ไถ่ พัน แยก แยก กระจาย
เจ้า ชวา กาวิน ขัน ดินอพ เจ้า รุก วัณ ทน
นารณ คง มาคร หมาย พร้อม ด้วย พวก
พท พด นิกาย ทั้ง สอง ฝ่าย ถัด ถัด
กลุ่ม บอน เจ้า ชวา พัน ฟาด ทน นารณ
วัณ ประทะ ทับ รอน ราช วัณ สมร ท่าง
ก็ เข้ม ท่าง ก็ หาญ พอ ทาน กร ไม่ ย่อ
ย่อ วัณ รุก ยุทธยง จะ
๐ เจ้า กาวิน ไถ่ ทำ พระยา ชักษ ก็ ทวง
ชัก ชู ฝรั่ง ทั้ง ประสงค์ โดย ก่าถัง ถม
ชู ชู รูป ทรง ทั้ง สอง องค์ ทน ไทย
เจ้า ไป พด พระ ทิณกร เหน สอง พระ
นื่อง หาย ด้วย แยก วัณ เช่น ชั่ว สิ้น อาตัญ
พิโรธ นึก ชัก อาชา เจ้า ผ่า พัน เจ้า แยก

๗๖๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
หัน รบ รับ ขยับ แหง พระ ทิณกร พ่น พิศม์
ด้วย ฤทธิ กดำ ของ นาคา ทรง ประทาน
หาญ กำแหง เจ้า ชวา ต้อง พิศม์ ด้วย ฤทธิ
แรง ลง พลาต แผลง ตก สิ้นชีพ สดบ ไป
พอก ทหาร เข้า ชุ่ม รุม กัน แก้ว ต่าง ผัน
แปร นาย ฟัน ขึ้น มา ได้ เจ้า กาวิน เป็น
กระษัตริ์ ให้ ชัด ใจ เข้า รุก ไล่ พงษ นรินทร์
ทิณกร พอ เข้า โกลั ทรง ศักดิ์ แล้ว ชัก สดบ
ก็ ตูต รูป พระองค์ ผู้ ทรง ศร เข้า ใน ถัดช่อง
อังกฤษ ฤทธิธอน พด นิกร ต่าง แหก หนี
แขก มา เข้า ใน เมือง ทูล ท้าว เจ้า จังหวัต
พงษ กระษัตริ์ ตาม องค์ ทรง นาคา ลง สิ้น
บุญ เสีย ทัพ กับ ชีว แหก ไม่ ข้ำ คง จะ
มา ยัง ธานี ๖
๐ ท้าว ไกรภพ พัง ดาว สะท้าน จิตร ตูต

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๗๖๗
จะ คิด สู้ รบ แด ทดบ หนี ส่ง ให้ ปัด ประ
ศุ พระ บุรี ขึ้น นำ ที่ ทรวง ทรา รักษา ไว้
ท้าว ส่ง เสรี ถัด ย่าง เข้า ปราง มาศ พระ
ไทย หวาด ทรวง พรัน ประทวน ไหว บอก
อัครเศ บุตรี ร่วม ฤไทย ต้อง บัดโดย แน่
แล้ว ไม่ แคล้ว เถย พระ ทิณกร กับ นุชา
พา กัน แหก ไป รบ แหก แพ้ เขา แล้ว เจ้า
เฮ้ย ลง บุญ หาย ทั้ง สาม แล้ว ทวามเซย
แขก จะ เถย เข้า มา ยัง ธานี ทั้ง สอง นาง
โถม เฉลา เขียวเรศ ใต้ พัง เทศุ ทวาด ทวน
พระ ขวัญ หนี เข้า กอด บาท จักระพงษ
ทรง โสกี ใต้ คราว นี้ ชีวัน คง บัดโดย
จอม กระษัตริ์ ครัด ปดอบ ให้ ชอบ ขึ้น จง
แขง ขึ้น ถัด ถัด อย่า ร้า ให้ ทาม กุศต
ผล กำม ได้ ทำ ไว้ จง ทั้ง ใจ ภาวนา รักษา

๙๖๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
ธรรม ไม่ ถึง ที่ อับจน ฤศล ช่วย คง
ไม่ ม้วย ชู ชูบ ชูปถัมภ์ ถ้า ลั่น บุญ บุญ
ซึ่ง ก็ ถึง กำม คง ต้อง จำ มรณา ไม่ ว่า
ใคร จง อยู่ กับ บุตรี ที่ ปราสาท อย่า
ทวน ทวาด ทลบ ถ้ ไป ที่ ไหน พี่ จะ ต้อง
บึ้ง กัน ถิ่นทะไภย ออก ซึ่งไซย กับ ท้าว
เจ้า ขวา ท้าว ทวีต พลงทาง ย่าง จาก ปราง
ศรี ออก ยิง ที่ ห้อง โหง พระโรง น้า พร้อม
ด้วย หมู อามาศย์ มาตยา ทรง บัญชา เสนี
เร่ง ศรี พด จะ นิ่ง อยู่ เสนี นี้ เสน ที่ ยับ
ต้อง ไป รับ สงคราม ตาม ฤศล เหล่า ชาว
เรา บันดา พวก สามนต์ อย่า ย่อ ย่น ขี้ศึก
นึก ว่า ชาย เหล่า เสนา ขี้ ท้าว เจ้า สถาน
ท่าง อร่าม กราน รับ รศ ตาม กฎหมาย รับ
มา จิต พท พด นิกาย ทั้ง ไพร่ นาย เกณฑ์

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๙๖๘
เสรีจ ได้ เจ็ด พัน ลูก ที่นั่ง นิด นรา ชัน
กล้า คึก เคย หัก ผีท ที่ ท้อง ที่ ตี ขยัน เจ้า
ประทับ รับ องค์ พระ ทรง ธรรม อยู่ พร้อม
กัน โยธา พดากกร พระ
๑ บ้าง พระองค์ ทรง ฤทธิ อิศระ มี
มานะ มี ได้ ท้อ คิด ย่อ หย่อน ทรง เกรื่อง
ยุทธนา อร่า ภารณ์ แล้ว ทรง ศรี ศิลป ไชย
เสรีจ ไศล คธา ขึ้น อยู่ เกย มาศ ราชหงษ
จักรวงศ์ เวียง รวย ทั้ง ข้าย ขวา เสด็จ ลง
ที่นั่ง หลั่ง อาษา ได้ ฤกษ พา เกลื่อน พท
พลไกร รับ ออก จาก พาวาโยธาหาร เลียง
ขนาน ไฟ ถิ่น ถิ่น ไหว พอ เสน ทัพ ขวา
มา แต่ ไกธ ก็ ส่ง ให้ ทยุต ยิง อยู่ ทั้ง รับ
ฝ่าย ทัพ ท้าว เจ้า ขวา มา ประจบ ทั้ง สงบ
พท พด ตำตบ เจ้า กาวิน ชัน ม้า มา น้า

ทัพ พระ หัตถ์ จับ สิบ ราช แล้ว มอง ไป
 เหวย ไกร เปน แม่ ทัพ มา รับ สู้ ทั้ง หนึ่ง
 หมู สู้ พยัคฆ์ จะ ตกไซย แม่น รั้ว ทัว ถัด
 ชีวัน จะ บัดไถย อย่า ชิงไชย ยอม กาย ถวาย
 กร พระ จอม วัง พัง ว่า พวก ขี้ศึก มา
 นะ นึก ไม่ ย่อ จะ ท้อ ถอน ขัน สิบพล ออก
 นำ พลากร พระ ภูธร ก้าว กรวด ทวาด มา
 เหวย เจ้า ชาคี แยก ยักษ์ ถัดกะเพศ อวด
 ฤทธิ์ เทช เกิน ทัว ชั่ว นัก ทนา ตู เหมือน
 เรา ไม่ มี มือ ถือ สาคะ ทัด เกษา ท่าน
 ไม่ ขาด ฤา ชาคี ไว

๑ เจ้า กาวิน ยิน ว่า โทษา แสน ถัด
 แสน ฟาด พัน อยู่ ห้วน ไทว ท้าว ไกรภพ
 รับ รอง ด้วย ว่องไว พลไกร ต่าง ถุ้ม
 ทุม บอน พวก แยก ไถ่ ไทว รับ สำทับ

ทบ ไม่ หลีก หลบ รอน ราช ชาญ สมร
 ทั้ง แยก ไทว ทหศ ไม่ ถก กร ต่าง ม้วย
 มรณ ยับ ย่น บั่น ด้วย กัน จักรพงษ์ ทรง
 ศร ชื่น พาด สาย เขม้น หมายถึง เจ้า ชวา ให้
 อาสน์ ก็ วาง ลูก ศิลา ไชย ออก ไป พัด
 เสียง ถิ่น ก้อง ฆพ ทั้ง นพภา เปน นาคี
 มี ชาคี อัน อาร ชาญ แล พังพาน มา จาก
 ฝาก เวหา ตู ราช ดิน หมีน แสน ออก แ่น
 มา ไถ่ เช่น ชั่ว พวก แยก แยก กระจาย
 เจ้า กาวิน แสน ไกรภพ พิโรธ นัก จับ สิบ ชัก
 ตาม เหตุ สังเกต หมายถึง ก็ สิบ เขา รูป นาค
 อัน มาก มาย ลง สุนทร หาย ตู รูป เจ้า สิบ
 พัด อีก ทั้ง เจ้า แผ่นดิน ก็ ถิ่น รูป เจ้า
 ใน สิบ เจ้า ชวา เพียง อาสน์ พวก แยก ไถ่
 ไทว รุก เจ้า บุค บั่น พัดวัน แยก มา ยัง

๔๗๒ แก้ว หน้า น้ำ เต็ม ๒๑
ธานี เหล่า เสนา ข้า ท้าว เจ้า นิเวศน์ มา
แจ้ง เหตุ คุณ ท้าว พวกร ดาว ศรี พระ จอม
เจ้า เวียงไชย แพ้ ไฟรี ลง เสือ ที่ ชั่ววัน ถึง
บัลลังก์ รับ ไป ทูล จอม เจ้า ดาว ดาวรรค์
เคี้ยว แรก มัน จะ มา หา ข้า ไม่ พวก คุณ
ท้าว ดาว ดาวรรค์ กำนัน ใน ได้ แจ้ง ใจ ตก
ประหม่า ตะลัว ตะลึง ทำง มา ทูล นาง พระ
ยา ยุกา ภักตร์ ตะลัว ตะลึง พุดจา นำ เปน
หลัง พระ จอม เจ้า ไกรจักร นักรบ ไป
พดาด พดั่ง ไฟริน ลั่น พระ ชนม์ ประเคี้ยว
แขก ขวา จะ มา แล้ว เหน ไม่ แกล้ว ชั่ว คง
บี บั้น จง ทราบ ได้ บาทา ผ่า ยุค จะ
ผ่อน ปวน คิต อำน ประการ ไค ทั้ง สอง
นาง ไฉน เฉลา เขียวเรศ ได้ พัง เหตุ จอม
กระษัตริ์ ถึง ทัดไชย พระองค์ ลั่น ขวัญ หนี

เต็ม ๒๑ แก้ว หน้า มา ๔๗๓
ไม่ มี ใจ ลง ว่า ให้ ทอด องค์ ทรง ใต้
ทั้ง สุรางค์ นางท้าว พวกร ขาว แม่ ร้องให้
แจ้ ควรวญ ควาง ทั้ง ปราง ศรี นาง ไฉนยง
นางนุช กอด บุตรี แสน ทวี ควรวญ คร่ำ ว่า
ว่าพรรณ โอ้ ควรว นี้ ถูก แม่ เหน แน่ แล้ว
ไม่ คดาศ แกล้ว ชั่ว คง อาตัญ ช้าย พวกร
แขก ขวา ขาคี อาธรรม ได้ เขตร คั่น คง
ทำให้ ชั่ว ใจ โอ้ พระ มิ่ง มงกุฎ มา สด
สิ้น เรา จะ ผิน ภักตร์ พึ่ง ผู้ใด ได้ ทั้ง
ทราชมเชย เขย ขวัญ ที่ บัลลังก์ จะ อยู่ ไป
ก็ คง รับ อับประมาณ พระ ขิดา ค่อน ทรวง
คอง สมร เพียง ม้วย มรณ์ อาตุน ว่า ทูล
ดาว มิ ขอ อยู่ เปน กาย สู้ วาย ปราณ
คาม ภูบาล มอด ม้วย ไป ด้วย กัน ไม่ ให้
ช้าย พวกร แรก ที่ แปรต ขาคี ทำ หมายถึง

๙๗๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
มาตร์ เขย ชม ภิมย์ ขวัญ ทั้ง สอง นาง
ต่าง พา กัน จามัลย์ ขยับ หัน ชัก พระ แสง
จะ แสง องค์ พวก แสน ดาว ท้าว นาง ต่าง
เข้า แย่ง ขวดย พระ แสง จาก หัตถ์ นวตหงษ
แก้ว ทูต ปลอม ประโตมฺ สอง โฉมยง จะ
ที่ องค์ ก่อน ไข ไป ไย มี อัน หน่อ นารถ
กับ องค์ พระ ทรง ภาพ ไป รุก รม ตาย เป็น
ไม่ เหน ณี เพื่อ เธอ ยัง ไม่ ถึง ซึ่ง ชั่ว ไม่
ควร ที่ ต่วน ชำ ชั่วโดย จง คิด ลอด คอด
หนี ไป ตี กว้า ให้ รั้ว ว่า จอม กระษัทร ลั่น
กตโษย ก็ ควร จะ มรณา ข้าง น้า ไป แม้
ทรมวไย เชื้อ ข้ำ ที่ พาที่ ทั้ง สอง องค์ นาง
ควาญ พัง ดาว ธนอง เหน ถุก ต้อง ตาม
กล่าว พวก ดาว ศรี จึง ตรัส ทอบ ขอบ ใจ
เจ้า ปราณ พุก ถุก ที่ ตี เหลือ ควร เชื้อ พัง

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๗๕
ถ้า เช่น นั้น ตัว ข้ำ จะ ถา ก่อน ไม่ ม้วย
มรณฺ์ เหมือน ทมาย ไป ฝ่าย หลั่ง จึง จะ คืบ
นักรศ นิเวศน์ วัง พวก เจ้า ทั้ง เหล่า นี้ ยอ
มี ไภย นาง ว่า พถาง ทาง เปลื้อง เครือง
ประคัม แปลง องค์ กลับ มัว หมอง ไม่ ผ่อง
ใส จะ นิราศ คดาศ คดาศ ให้ อวไลย ด้วย
ปรางไชย ดาว สวรรค์ กำเนิด นาง หัก พระ
ไทย ขวณ บุตรี แก้ว ตีดาศ จาก ปราสาท
ออก สู่ ประทู่ ข้าง ปน ขาว เมือง เคน ถัก
ออก ทัก ทาง เวง เยื้อง ย่าง จาก บุรี รับ
หนี ไป ขะ

๑ ฝ่าย พวก แหก ขาว โยธา ทัพ ก็ เวง
ขับ พถขันธ์ เสี่ยง หวุ่น ไหว ต่าง โห่ ร้อง
ก้อง เสี่ยง เข้า เวียงไชย ไม่ มี ใคร ขึ้น ขัด

๙๗๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
ออก ทัด ทาน จม กอง ทัพ เข้า กระทั่ง ใน
วัง ทดวง ยัง กระทรวง ห้อง โถง พระโรง
สถาน หยุก ประทับ โยธานา พระทาน เจ้า
จอม มาร กาวิน แสน ยินดี เสด็จ ลง อาชา
รวา ราช ขึ้น ยัง อาสน์ เนาวรัตน์ จรัส ศรี
ก็ พร้อม ด้วย เสนา ข้า บูลี อัญชลี สัพพิกัด
เกรง ศักดา เจ้า กาวิน ยินดี จะ มี ไหน ได้
เวียงไชย สม มาตร ปราณ จัง ยัม เยือน
เขื่อน ชัดดี ทวีต บัญชา เหวย เสนา ข้าเฝ้า
เจ้า บูลี ตั้ง ใจ ทรง คง มา สัพพิกัด ฤ
เยื่อง ยัก พอ รอด จะ คอด หนี จง ให้ ศักดิ์
บัตติญาณ โดย การ ที่ อย่า ทำ ที่ คุม เครือ
ไม่ เชื้อ พัง นาง กระษัตริ กับ บุตรี อยู่ ที่
ไหน จง บอก ให้ แจ้ง ไป ตั้ง ใจ หวัง ถ้า
รัก เรา จริ่ง จิตร อย่า บิด บัง จะ แทะ ตั้ง

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๗๗
เลื่อน ยศ ให้ งต งาม บันดา เทศา เสนา
พวก ข้าเฝ้า ได้ พัง เจ้า ขวา บัญชา ตาม
จง ผ่อน ผัน ทรรษา พยายาม ต่าง ทุล ความ
ได้ คอบ ให้ ชอบ ใจ เทศา พวก ข้า เจ้า
นาย-วาช จิตร ที่ สิ้น คิต พัง พา ที่ อาไศรย
จะ ขอ พัง พระ เทช ปก เกษ ไป จม บัด โดย
ไว้บาท ไม่ กลาศ กลา โดย ใจ ทรง จง
จิตร คิต สมัค ด้วย ความ รัก บริสุทธิ ไม่
มุตสา จะ ขอ เปน เกือก ของ รอง บาทา
พระ ผ่าน พ้า อย่า แหนง แคนง ระคาย อัน
องค์ พระ มะเหสี บุตรี นั้น พวก หม่อม นัน
มิ ได้ รั กะ หู สาย ด้วย เปน แต่ ข้าเฝ้า
เทศา ผู้ชาย ไม่ กัด กลาย ถึง องค์ พระ
นงคราญ ถ้า อยาก รั ยุพิน ให้ สิ้น เสร็จ
เชิญ เสด็จ เข้า ไป ใน สถาน คง จะ ได้ พบ

๙๗๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๐๓
เจ้า เขามาตย์ ได้แจ้ง การ ตั้ง ใน พระ
ไทย ปดุง เจ้า กาวิน ยิน คำ พวกร ชำมาตย์
แสน ฉดาด เค้า มุถ หุต ฉดอง ตู มั่น คง
ถ้อย คำ ใน ท่านอง เหน ถูก ต้อง ข้อ ความ
ตาม กระบวน จึง ถูก จาก แท่น ที่ เสรีฯ ถี
ดาศ เจ้า ปราสาท ไฉนงาม ทรม สวงน มิ
ได้ เหน ไฉนยง อนงค์ นวต ทรง ไคร์ ครอบ
ให้ คิด ลิต พระไทย จึง ตรีศ ตาม ความ
เหล่า พวกร ดาว สรรค์ นาง จอม ขวัญ กับ
บุตรี อยู่ ที่ ไหน จง เร่ง บอก กับ เรา ให้
เข้าใจ เจ้า อย่า ได้ ปัด ง่า ทำ อำพราง
พวกร แสน ดาว ชาว วัง ได้ พัง ตาม ให้
เกรง ขาม ขัด ข้อง ต่าง หมอง หมาง แก้ว
กล่าว แก่ตั้ง แจ้ง ความ เปน ท่าม กลาง อัน
สอง นาง ไฉน ฉาย นั้น หาย ไป ได้ ทราบ

๙๗๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๐๓
ชาว ท้าว จะ มา พา กัน นี้ ไม่ รู้ ที่ ไฉน
ครุ ไป อยู่ ไหน พวกร ข้า เจ้า ร้อน รก ด้วย
ตก ใจ จึง มิ ได้ สังเกต แจ้ง เหตุ นาง ท้าว
ฟัง ความ ตาม มุถ ที่ หุต เรื่อง เหน ยก
เยื้อง ปัด บัด ให้ ขัด ขวาง ทรง พิโฆ พวกร
เหล่า ดาว สุรางค์ แก่ตั้ง อำพราง กัดบ กัดอก
ไม่ บอก ทรง ท้าว เจ้า คั่น ชะไทย ทุก ใน
ห้อง ไม่ พบ สอง ไฉน ศรี ที่ ประสงค์ กัดบ
ออก จาก มณเฑียร เทียว เวียน วง หา สอง
องค์ นางควาญ ไม่ พาน พบ ให้ ขัด แค้น
พระไทย ไฉน นี้ นาง ท้าว ที่ อยู่ ไหน ไม่
ประสพ เถย ทรง ออก ข้าง นำ ด้วย ปราชญ์
เสนี นบ นอบ น้อม อยู่ พร้อม กัน ท้าว จึง
มี บัญชา พวกร ข้าเฝ้า เร่ง ตาม เจ้า ไฉน
ฉาย รืบ ฉาย ผัน ถ้า ใคร พบ สอง นาง จะ

๙๘๐- แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๑
รางวัล นาง พากัน หอบ ถี เสี่ยง หน้า ไป
เหล้า อามาศย์ พร้อม พัง พัง บัญหาร ทาง
กราบ กราบ ถา มา หา ข้าง ไม่ ทั้ง ไทย แรก
แยก กัน ออก ครอบไธ เทียบ ครอบไธ หา
องค์ นาง นางคราญ ขะ

๑ จะ กล่าว ถึง เทวี ศรี สวัสดิ์ เทียบ
เกาะ ถัด หอบ มา นำ สงสาร กำศรต ไศก
เสวรี ศรี ถัด ทาถ จาก สถาน รับ มา พนา
โดย นาง กระษัตริ นำ พา ชิดา เดิน ระหก
ระเหิน ไม่ เคย ย่าง ไป ข้าง ไหน ใต้ ถั่วมาก
ยาก ยืน ความ เชิญ ใจ แสง พระไทย เดิน
คง ทรง ไศก ขะ

๑ จะ กล่าว กลับ จับ ท่อ ตาม ข้อ ความ
ถึง สาม พราหมณ์ กัถยา มาระศรี เสาะ แสง
แห่ง หา พระ สาม จรดี รับ มา พนาโดย

เล่น ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๘๑
เหน สอง เจ้า ทรมวอย มา ใน น้ำ เดิน ไศ
กา เสวรี ศรีชัย ละห้อย ให้ หู ไศภา รูป ร้าง
เปน นาง ใน นี ไฉน จึง มา พนาถี ทาง
รับ ไป เข้า ไกล จึง ไต่ ตาม เจ้า ไฉนงาม
สุด ผ่อง ทั้ง สอง ศรี แม่ มา โย โพร ช้าง เปน
สัตว์ เดิน ไศก ชัด ขวาง เปน อย่างไร เปน
พี่ น้อง สอง องค์ ฤา วงษา แจ้ง กิจา
ตาม ทรง ที่ สงไสย ฤา มี กิจ ไป ทน ท่าบด
โต จง บอก ให้แจ้ง คำ เปน สำคัญ ทั้ง
สอง นาง เหน พราหมณ์ มา ตาม ทัก ยินดี
นัก ค่อย หาย คลาย ไศก ศัลย์ นาง กระ
ษัตริ ผ่อง ศรี นรี วรณ จึง รำพรณ เถา
ความ ให้ พราหมณ์ พัง เรา ชอบ ใจ เจ้า
พราหมณ์ มา ตาม ไต่ ด้วย มี ใจ มุ่ง มาศรี
สวาสดี หวัง อัน ทัว เรา พรัด พาก มา จาก

๙๘๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
วัง กับ อีก ทั้ง บุตรี ด้วย นี่ ไก่ ยัง
มี เจ้า ชวา ภาษา แรก ที่ เมือง แรก ชวา
กระษัตริ์ ถิ่น คัดไซย ทั้ง นุชา เรย ขวัญ ถิ่น
บัลลือ ได้ เวียงไซย ครอบ ครอบ เปน ของ
มัน ทัว เรา จึง ได้ พา ธิดา นี้ เกรง
ไพร่ มัน จะ ชำ ให้ ธาตุ แล้ว ยาก พบ
ศพ องค์ พระ ทรง ธรรม รู้ แม่ มัน อด
วาย จะ ตาย ตาม ตาม พ่อ พรหมณ์ นวด
ถอง ดู ผ่อง ใส จะ ไป ไหน มา ใน บ้า
พนา หนาม เปน พี่ น้อง พวก พ้อง ฤา พงษ
พรหมณ์ จึง ได้ ตาม กัน มา พนาโดย
ตาม เจ้า พรหมณ์ พัง แจ้ง แสดง เหตุ สม
ตั้งเทศ มัน คง ให้ สงไสย ที่ นาง ว่า เรย
ขวัญ ถิ่น บัลลือ ฤา จะ ได้ กับ กระษัตริ์
ภักดา มา ได้ นุช บุตร ท้าว เจ้า สถาน เกิด

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๘๓
รอน ราชู ซึ่งวัง ถึง สังขาร สม เหมือน คำ
บอก เล่า พระเจ้า ทา จำ จะ ว่า ตาม ดู ให้
รู้ กัน จึง ยืม ยื่อน ยื่อน รอน ฤนทร ตาม
แม่ ไฉนงาม จอม เจ้า ดาว สวรรค์ เรา ตาม
พรหมณ์ งาม สม พรหมจรรย์ พี่ น้อง กัน
เที่ยว มา พนาดี ได้ พัง เรือง ไฉนยัง ยัง
สงไสย ขอ ตาม ได้ สืบ สวน ให้ ถิ่น ถิ่น
ด้วย พี่ น้อง ของ ชำ พัด มา มี แม่ ไฉน
ศรี จง แสดง ให้ แจ้ง ใจ ที่ ว่า เปน บุตร
เรย แล้ว เถย ม้วย จะ สะ ดวย รุน รว สัก
ควา ไหน มี ชื่อ เสียง สำคัญ เปน ชน ไท
มา กับ ใคร ฤา แต่ องค์ เธอ หลง มา จะ
๑ นาง กระษัตริ์ พัง พรหมณ์ ที่ ตาม ได้
ไม่ สงไสย ว่า เปน มิตร วนิชฐา จึง เล่า
ความ ตาม ทรง พงษ นรา กับ นุชา ถอง

๔๘๔ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๑๑
ศรี นรี วรณ เธอ พัด มา ชานี เมื่อ ที่
แรก ได้ ชำ แรก ขวา ลง อาสน์ จอม
กระษัตริ์ จึง ได้ ยก ให้ นั้น ครอง เขตว คัน
กับ นุช พระ บุตรี พระ ทิณกร ครอง นิเวศน์
เป็น เชษฐา พระ นุชา องค์ กลาง ลำอาว
ศรี ศรี นรินทร ไฉนงาม พระ นาม มี พระ
น้อง ที่ ตาม นั้น ถึง จันทรา มา เสย ที่ แรก
ร้าย เมื่อ ฝ่าย หลง จึง ขึ้น ทั้ง ตาม องค์
ปลง สังขาร ทั้ง เจ้า จอม กระษัตริ์ ขัตติยา
สิ้น ชีวา ใน สงคราม ไป ตาม กัน นาง เจ้า
พลาง ทาง ให้ อาโลย ถึง กลับ คณิง วิโยค
ให้ ไศก ศัลย์ ทั้ง องค์ พระ ขิดา ทรง จา
บัลย์ ท่าง พา กัน กำศรต วันทต ฤไทย ทั้ง
ตาม พราหมณ์ พัง ความ ให้ ความหวาด เพียง
จะ ขาด ชนม์ ชีพพะ ตกโยย ได้ รู้ ว่า

๔๘๕ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๑๒
ผัว รัก ประจักษ์ ใจ ชดในยนี้ ไหล ทวาม
อาบ ภาศร แล้ว หัก ห้าม กำศรต ด้วย ชด
ดู กลับ จะ รู้ ว่า เป็น คู่ เสน่หา จึง
กล่าว กลับ แก่ดัง กลับ จานันจา นั้น พัง
ว่า พดอย กำศรต สดก ทวาม แต่ แจ่มจันทร
นั้น แค้น ให้ แน่น จิตร เจ้า กลับ คิด มั่น ถึง
ด้วย ทั้ง ทวง รู้ ว่า ผัว เสน่หา สุตา ทรง
จน เลย ถ่วง ชีวัน ถึง บัดโดย เจ้า ไฉน งาม
พราหมณ์ น้อง ทั้ง สอง ศรี รู้ ใน ที่ พี่ยา
อชฌาไศรย ท่าง ก็ พุด โถม เจ้า ค่อย เอา
ใจ หวัง มิ ให้ ไฉนยง เจ้า สงกา เรา
ต้อง ไป ชู ช่วย ด้วย สงสาร เสย ถิ่น ถาน
สิ้น องค์ พระ วงษา ตาม หน่อไทย กับ
ท้าว เจ้า พารา จะ มรณา ฤ ยัง รอด ไม่
รอด วาย เจ้า พราหมณ์ พี่ ได้ พัง น้อง ทั้ง

๙๙๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
สอง เหน ถุก ต้อง ค่อย ทัพ ระงับ หาย แต่
ใน จิตร คิต แค้น แค้น ระคาย ผืน พิปราย
ทอบ ว่า นำ ปราณ ถ้า เช่น นั้น พา ไป ดู ให้
รู้ ด้วย เรา จะ ช่วย รม พุง เอา กรุง ศรี
กัณฑ์ มั่น ไย ช้าย ชวา จะ ราช ถึง กัณฑ์ ที่
ชีวัน คง บัดโดย ทั้ง สอง นาง พัง ว่า เหน
กัณฑ์ หาญ สุด ประมาณ ถิ่น เหลือ หา เชื้อ
ไม่ นาง กระษัตริ ทวีต ทอบ ว่า ชอบ ใจ
ที่ จะ ไป ช่วย ที่ บุรี คื่น แต่ เหน ว่า พ่อ
พราหมณ์ ทั้ง สาม นั้น จะ สู้ มั่น แหก ขวา
สุด ผ่า ผืน แต่ หน่อ นารถ จอม วัง ไม่ ยิง
ยี่น อีก ทั้ง พัน พลไพร่ บัดโดย ตาญ นี่
ก็ แต่ พ่อ พราหมณ์ ทั้ง สาม ศรี สู้ ไพร
ยาก นัก จะ หัก หาญ อย่า ไป เถย เรา เหน
ไม่ เปน การ จะ วาย ปราณ ตาม กัน เปน

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๙๗
มัน คง ทั้ง สาม พราหมณ์ ต่าง ว่า อย่า
ปรารพท์ ได้ เรือน จม สงคราม ตาม ประสงค์
ถึง ข้าศึก อีก หาญ ขาญ ณรงค์ ฉนั้น ก็ คง
ผดายุ ให้ บัดโดย ตาญ จง นำ ข้า พา ไป
อย่า ได้ พรัน ไม่ เช่น นั้น เหมือน ข้า ที่ ว่า
ชาน ฉนั้น พี่ น้อง สาม ชาย ก็ วาย ปราณ
เขวามาถ้ย ร้อน ใจ ไป ไย มี ทั้ง สอง นาง
พัง พราหมณ์ ทวาม สวาสดิ์ เหน ของอาจ
เหลือ ใจ ทั้ง ไกรสิทธิ์ จึง ขึ้น ชอบ ทอบ ว่า
เช่น พาที่ เปนไร มี ทัว ข้า จะ พา ไป แล้ว
นำ หน้า พา พราหมณ์ ทั้ง สาม ราช บุรุษยาศรี
ถัด แดง แดง ไศล สังเกต ทิว ไม่ มุ่ง มา
กรุง ไกร เว้ง คตาโคต รืบ มา ถึง ชานี
ฝ่าย ว่า พวก เสนา บั๊จามิตร มา ตาม ทิด
เสาะ หา มาระศรี ก็ พบ เจ้า ไฉนงาม กับ

๙๘๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
พราหมณ์ ชี้ เข้า บุรี ฝาย ฝั้น ตาม กัน มา
เหต่า เสนี แวก ไทโย ได้ เหน ชัก ก็ รื่น รัต
กลาโคต เข้า ไป หา พวก ชำ ทำว เเหต่า
อามาศย์ มาตยา ทำง เมตตา จึง ตาม เนื้อ
ความ ไป พระ แม่ กตบ มา ใย ให้ ได้ ยาก
จะ ถ่าบาก วิบัก ถึง ทัดไซย เจ้า ชาว ให้
ตาม แม่ ทรมวไวย จะ ต้อง ได้ ทุกข์ กับ
อับประมาณ

๑ นาง กระษัตริ พัง ว่า พวก ชำเฝ้า ยัง
รัก เจ้า ชื้อ ทรง คิต สงสาร ให้ ขึ้น ขอบ
ตอบ ความ ไป ตาม การ ขอบ ใจ ท่าน นัก
หนา ที่ ปรานี เรา กตบ มา บุรี ทั้ง นี้ เถ่า
ก็ เพราะ เขา เจ้า พราหมณ์ ทั้ง ตาม ศรี หด่อน
จะ มา ช่วย รับ คับ ไฟรี ท่าน อย่า มี ห่วง
ใย ที่ ใน เรา พวก เสนา พัง องค์ นาง นง

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๘๙
ลักษณะ ทำง ให้ นัก ใจ อยู่ จะ สู้ เขา
แต่ ตาม พราหมณ์ กำถัง ก็ ยัง เยาว์ เหมื่อน
แมตง เม่า บิน มา เข้า หา ไฟ ทำง คน ให้
ประวิง ก็ นิ่ง อยู่ มิ ได้ รั้ว ที่ จะ ทำ กระไว
ได้ ฝ่าย พวก แวก เหน ว่า เสนา ไทโย ไม่
ทำไม นาย หลึง ทำง นิ่ง กัน ตาม หงง ชัก
ใจ ออก ไป ว่า เหน แก่ หน้า กัน หย่อน
ลง ฝ่อน ฝั้น เหวย พวก เรา จับ ไป อย่า
ไว้ มั่น ทำง พา กัน ห้อม ถ้อม จอม อนงค์
ทั้ง ตาม พราหมณ์ กัน ทาง ออก ขวางน่า แล้ว
ร้อง ว่า เหวย ชาว ตาม หงง อย่า อวด กล้า
สามาถต์ ทำ อาจ อง จะ ปดต ปดง ไม่ คือ
ฝีมือ เรา พวก ชาว พัง ความ ที่ พราหมณ์
ว่า ทำง ไทโย ใน ใจ ดัง ไฟเผา ทวาด
ก้อง ร้อง ชู ไม่ ดู เงา จะ ตาย เปถ่า ใช้

๔๔๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๑
 ความ ของ พราหมณ์ ชี งาม ถอย ไป ให้
 พัน ชยา ปณ ปะ ทำ เกะ กะ จะ ต้อง มัด
 ทัด เกษี แด้ว ท่าง กลุ่ม รุม มา เข้า ราช
 ใต้ คฤก คดี จับ องค์ นาง นงคราญ ทั้ง
 ตาม พราหมณ์ บ้าง กัน ใต้ พัน ฟาด แหก
 วินาศ ย่อย ยับ ดับ สังขาร บ้าง หลบ ถิ่น
 ตน มา ตน ถาน เข้า สถาน ทูต ท้าว เจ้า ขวา
 ตาม ไป พบ สอง องค์ เจ้า นงงาม มา กับ
 ตาม พราหมณ์ นั้น อัน หาญ กล้า พวก ชำ
 เจ้า เจ้า รัช จะ จับ มา อ้าย พราหมณ์ ชำ
 วอด วาย ลง หลาย คน ชำ เจ้า สุก สุ่ม
 ท้อง หลบ หลบ ท้าย พราหมณ์ มี ฤทธิ์ เทษ
 เหลือ เหลือ ผล งาม ทราบ ไ้ บาทา ผ่า ยุค
 อาญา ถิ่น ยก ใต้ ใต้ ของ เจ้า ขวา กาวิน
 ใต้ ยิน เรื่อง ให้ แค้น เคือง อารมณ์ คง

เล่ม ๒๑๑ แก้ว หน้า ม้า ๔๔๑
 กรม ทนของ กระต๊อบ แทน แสน ไกรธ พิไวธ
 ร้อง เร่ง จิต กอง ทัพ มา ชยา ชำ ที่ อ้าย
 พราหมณ์ มั่น หมิน กู ทำ ตุ ถูก จะ ไป ลูก
 มีอ มัด ทัด เกษี เหล่า พวก มึง เสีย ทัพ
 แสน ฮัมปรี ไม่ ควร ที่ จะ เลี้ยง ไว้ เวียง
 วัง พวก เสนา พา กัน ให้ ทวัน ทวาท ชก
 วาท คถาน คต้อย ออก ถอย หลั่ง รัช มา
 จิต โยธี มี กำลัง ได้ พร้อม พรัง พดชนัน
 ใน ทน ไค
 ๐ เจ้า ขวา กล้า หาญ หาญ สนาม ให้
 แค้น พราหมณ์ โมโห เตโห ไท พระ หักถ
 จับ สุม แก้ว อัน แว่ว ใจ เสด็จ ไป ทรง อา
 ขา ไม่ ชำ ที่ พร้อม ท้าย เหล่า ขวา โยธา
 ทัพ ออก คง คับ ทวย ทาร หาญ ไชย ศรี

๙๙๒ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๑๑
เดิน กระบวน คำนวณ ตาม เจ้า พรหมณ์ ชี พอ
ถึง ที่ กตาง สยาม เหน พรหมณ์ มา เจ้า
กาวิณ ตั้ง ให้ พวก ไพร่ ถ่อม เจ้า โอบ ถ่อม
พร้อม พรัก เปน นัก หนา จอม นรินทร์ ปืน
สถาน มาร ชวา ขั้ว อาชา กั้ว กรวด ทวาด
ไป เหวย ช้าย พรหมณ์ ตาม คน ถือ คน
เก่ง ทัว ของ เอง ใช้ กิจ นิธิไสย ไม่
ถือ เพศ พรหมจรรย์ เปน ฉันท ไท มา รุก ได้
เช่น ชำ เสนา เรา อัน สอง นาง คน ของ
เจ้า คบ หา ไว้ บังอาจ ใจ ถอบ ประโคม
โฉม เฉลา แม้น รัก ทัว แก้ว จง ตั้ง นง
เยาว์ พอ ทูเตา ไทษ ทันท์ ไม่ บัดโดย ทั้ง
ตาม พรหมณ์ งาม พริ้ม ทำ ยิ้ม เย้ย โฉน
เหวย เจ้า ชวา ช่าง ปราไธ ไม่ คิด ตู ทัว
คน เปน ไวร ไพร มา เทียว ได้ ปล้น เขา

เต็ม ๒๑๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๙๓
เอา พารา กตัญ ว่า เรา คน ชั่ว แท้ ทัว โฉน
เหน แต่ ไทษ เขา ทัว ชั่ว นัก หนา เรา เปน
พรหมณ์ พงษ เพศ แผล เมตตา ไคร ร้อน
มา พึ่ง เรา ช่วย เขา ไว้ พวก ของ เจ้า มั่น
มา ทำ กตัญ หาญ เจ้า รุก ราษฎร เรา จึง ตั้ง
ให้ ตักไสย ยัง แต่ เจ้า ก็ อย่า มา ทำ ว่า
ไป จะ บัดโดย มอด ม้วย ไป ด้วย กัน เจ้า
ชวา พัง ว่า ไทษ นัก พระยา ยักข ตั้ง
พหุ พถวัณ ทั้ง ตาม พรหมณ์ เร่ง จับ
มา สืบ พัน อย่า ไว้ มั่น เช่น ชำ ให้ ตา ใจ
พวก ชวา พา กัน เข้า บัน บุค ตะลุยก ถูก
โอบ ถ่อม เจ้า ถ่อม ได้ ทั้ง ตาม พรหมณ์
ฟาด พัน ถง บัดโดย พดไกร ย่อ ย่น ไม่
ทน ทาน เจ้า ชวา กาวิณ ขั้ว สิ้นธพ เจ้า
รุก ฆ พัน ฟาด ด้วย อาหาญ เจ้า พรหมณ์

๙๙๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๑
รับ โธม รัน ปะจัญขาด ทาง เขียว ขาว
ศักดิ์ เข้า หา กัน เหล่า พวก ไฟร์ ไถ่ ตาม
เจ้า พรหมณ์ ฟาด แขน ขา ขาด ชีว ถึง
ธำมัญ เจ้า ชวา ขัน ม้า เข้า ผ่า พัน เจ้า
พรหมณ์ หัน รับ รอง กล้วย ว่อง ไฉ รักษา
นาง พดาง สู้ กับ หมู แรก พัน ไฟร์ แรก
นาย กัดบ ลำทมิ ไถ่ ทั้ง ตาม พรหมณ์ ขำ
ผาญ การ ชิงไชย ไม่ พรัน ใจ ไถ่ ขำ พด
กร เจ้า ชวา เทน พรหมณ์ สงคราม จัด
ไถ่ ผัก หัก เข็ม หาว ขาว สมร จึง จับ
ดูบ กายสิทธิ์ ฤทธิรอน ประจ กว ชัก ดูบ
เอา รูป พรหมณ์ เจ้า แจ่ม จันทร วั ทำ พระ
ยา แรก คว่าง ดูก แรก ออก ไป ใน สนาม
ดูก ระเบิด เบ็ด กระบาย ไฟ สงคราม เสี่ยง
ดูบ ตาม ถึง แรก พวก แรก ทาย ถูก หัว

เล่ม ๒๑๑ แก้ว หน้า มา ๙๙๕
เจ้า ชวา แขน ขา ขาด ทก ม้า ฟาด ทา กัดบ
พงษ์ หางาย ไถ่ ทัด ชัก เขียว ดง เสือก
กาย ก็ วอด วาย ชีจัน ใน ทน ไถ่ สัน
พวก แรก วาย วาง กวาง สนาม ทั้ง ตาม
พรหมณ์ ยินดี จะ มี ไฉน เจ้า แจ่มจันทร
หรรษา จึง คดาโคต มา เก็บ ไถ่ ดูบ หัว
เจ้า ชวา นาง กระษักร กับ ธิดา มารศรี
แสน ทวี พูน สวัสดิ์ มนศา เทน แรก วาย
ทาย ยับ อันปว นาง พระยา เสิญ พรหมณ์
ทั้ง ตาม นาย เข้า ไป ใน นคร ก่อน เกิด พ่อ
ฉน จะ ขอ แหม คุณ ไม่ ดูญ หาย ช่วย จัด
การ บ้าน เมือง เคื่อง ระบาย เกิด วุ่น วาย
แรก ทำ โดย ลำพัง ตาม เจ้า พรหมณ์ พัง
องค์ นาง นง นาง รับ พระ ราช เสด็จ
ตาม ที่ หวัง ขั พอ ช่วย อุปถัมภ์ ตาม ก่า

๙๙๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
ถึง ให้ เคียง ด้ว เรียบ ราว จะ กราบ ถา
นาง กระษัตริ พัง ความ งาม ะบอบ ทรง
ขึ้น ชอบ สรวท เสด เสน่หา ออก เติบ น้า ตาม
พราหมณ์ ก็ ตาม มา เข้า มหา นัคเรศ นิเวศน์
วัง บันดา เหล่า กัถยา แด ข้า เฝ้า ใต้
เหน เจ้า งาม ขึ้น กลับ คืน หลั่ง ให้ ทรรษา
ต่าง เข้า มา เฝ้า พัง อยู่ พร้อม พัง กราบ
กัม บังคม คัด นาง เทวี ศรี สวัสดิ์ จึง ทรัส
เล่า ให้ ข้าเฝ้า พัง สิ้น ทุก สิ่ง สรรพ์ ใต้
พ่อ พราหมณ์ พี่ น้อง ช่วย บ้อง กัน ใต้
ฟาด พัน แหก ยับ ตับ ชีวา แด้ว ทรัส ตาม
หน่อ ไทโย เมื่อ ไป รม กับ ทรง ภพ จอม
วัง ว่า สังขาร อัน พระ ศพ พงษ กระษัตริ
ชัตยา เรา เทียว หา มิ ใต้ เหน เปน กระไร
พวก เจ้า ไป ต่อ สู้ ใต้ ร้าย แหก เอา ศพ

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๙๙๗
ไป แผลง ไว้ แห่ง ไทโย ท่าน รู้ เรือง จง เล่า
ให้ เข้าใจ เปน ไทโย สี่ พระ ศพ ไม่ พบ
องค์ เหล่า พวก เสนา ใน ที่ ไป รม ต่าง
นอบ นบ ทูล พระ นวาทุณษ เมื่อ องค์ พระ
ภูวตล รัตนวงศ์ ข้า เจ้า คง เหน อยู่ สู้ ชวา
ข้าง ข้าย เจ้า แหก ยักษ มัน ชัก สิบ เอา
พระ รูป สี่ องค์ ทรง นาถา เข้า ใน สิบ มัน
สิ้น บิน นว ไม่ รู้ ว่า เปน ทาย สุนทร หาย
ไป นาง กระษัตริ พัง แจ้ง แดตง เทตุ ผิต
สังเกศ ใต้ กำม ทำ ไทโย จึง จะ พบ ศพ
องค์ พระ ทรงไชย สอง ทวาม ไทโย ต่าง พง
กัน จาบัถย์ ตาม เจ้า พราหมณ์ นิ่ง นิ่ง พัง
แถมดง ก็ รู้ แจ้ง ใจ จริง ทุก สิ่ง สรรพ์ เจ้า
ชวา ของ ตี มี สำคัญ สิบ ของ มัน นั้น เรา
ก็ เอา มา เหน ตี ร้าย ทรงไชย อยู่ ใน สิบ

๔๔๔ แก้ว หน้า ม้า เด่ม ๒๑๑
สี่ พระ รูป คง ยั้ง ไม่ ถึงขรรค์ จึง ทูล เจ้า
เสาวภาฯ ก็นาง พระยา อย่า ไต่กา ขี้ เทน
ไม่เป็นไร ถ้า จริง ทัง ขี้เผือก ที่ เขา ว่า
สู้บ ขวา ขี้ เจ้า เถ่า ก็ ไต่ จะ ผ่อน ฅม ออก
ทูล ให้รู้ไป ถ้า กระไร คง เทน เปน ตำคัญ
ทั้ง สอง นาง พัง ความ พราหมณ์ ตนเอง ทาย
มัว หมอง กลับ ขวน กัน ชรวด สันต์ จึง
ว่า พ่อ รู้ ด้วย จง ช่วย กัน คิด ผ่อน ผัน
ให้ เทน จะ เปน ทาย เจ้า แหม่ จันทร โคม
งาม ผู้ พราหมณ์ พี่ รับ เสาวภาฯ จอม ขวัญ
ทั้ง มัน ทนาย ประจวบ จับ สู้ แก้ว อัน แพรว
พราย ผ่อน ขยาย ตำรอก ฅม ออก ไป จะ
๐ ตาม ทน่อ นารถ เจ้า บุรี สี่ พระ รูป ออก
จาก สู้ สิ้น ขบ ฅม ไต่ด ทาง ไต่ เทน
แน่น นึก ประจักษ์ ใจ สอง ทรม ไวย กอด

เด่ม ๒๑๑ แก้ว หน้า ม้า ๔๔๔
ศพ ขบ ไต่กา ตาม เจ้า พราหมณ์ ไต่ภา
มารศรี เทน ตามี แม่น แท้ แน่ นึก ทน
สุด จะ สิ้น ถิ่น กตัญ ชดนา ทาง ขบ หน้า
ทรง เทวศ น้ำ เนตร ของ พวก ขี้เผือก ท้าว
นาง ต่าง ไต่ ให้ ความ อาไต่ ด้วย เจ้า
พลอย เสรี หมอง เลี้ยง กราญ คร่ำ ว่า ให้
พิไร ร้อง ออก แะ ช้อง ไต่ภา เลี้ยง นารี
กรัน เต็ม สร้าง นางกระษัตริ์ จึงทูลเสตาม เทน
ตาม พราหมณ์ พลอย ตำรอก ฅม ศรี ส่ง
สาร พ่อ พราหมณ์ น้อย พลอย ไต่กั ด้วย
ปรานี เหมือน รัก รู้ จัก กัน อัน พระ ศพ
สี่ องค์ ทรง สยาม มอบ พ่อ พราหมณ์ ทู
ด้วย จง ช่วย นัน คิด จัก แจ้ง แดง ศพ ให้
ครบ ครัน จะ ผ่อน ผัน เทน งาม ตาม แต่
ใจ ตาม เจ้า พราหมณ์ ขาม เชน สะเท็น จิตร

๑๐๐๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๑
ได้ พัง ภาว พะยา ที่ ปะไร จึง มี
แปะ แก้ว ภาว ภาว ภาว เป็น คน ใจ นั้น ชอน
แต่ ก่อน มา ใคร ร้อง ให้ ก็ พอลอย ละห้อย
ด้วย เหน ใคร ม้วย ใจ ละเหี่ย เลี่ย นึก ทน
อัน จะ มอม ศพ ท้าว เจ้า พารา กับ ท้าว ภาว
ก็ ได้ เป็น ไร มี แก้ว ดู ศพ ที่ องค์ ท้าว
ราชบุรี พิศวาส ภาว ยัง เหน ไม่ เป็น มี
พอ แก้ว ใจ ไม่ ถึง จึง ชีว ได้ ไร ที่ เจ้า มด
แล้ว ทด ไป อัน พระ ศพ ที่ องค์ ท้าว เทษ
นั้น สังเกต เหน ชัด ไม่ ทัด ไชย จง ขอ น้ำ
บุบผา สุมาโดย จะ แก้ว ใจ ให้ พัน คั้น
ชีว ภาว

๑ ลูก จินดา พัง ความ เจ้า พราหมณ์ กล่าว
ทั้ง พม ท้าว เทวา ใน ราช จึง จัก เครื่อง
สำอาง ที่ อย่าง ที่ ให้ พราหมณ์ ชี ความ

เล่ม ๒๑๑ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๐๑
เหตุ เจตนา เจ้า แก้ว จันทร พราหมณ์ พี่ ศรี
สมร ให้ ชาวรณ พม เทวศ ด้วย เขษฐา
วันทะนัง ทั้ง ภาว ถึง สิทธา ทั้ง เทวา ชารักษ
มัจฉาไฟ ขอ ให้ ภาว แก้ว องค์ พระ ทรง ฤทธิ์
ให้ คั้น จิตร กัดย คง ทรง สดาม แล้ว เขา
น้ำ เครื่อง คั้น ลูกนธาร ทรง สดาม ศพ พระ
ภูวไนย ภาว

๑ ทั้ง ที่ องค์ พงษ กระษัตริ ศตายุ ชัด ต้น
ทั้ง ลูกนธ กับ เข็ญ ได้ เียน ใจ ค่อย พลิก
พัน คั้น ที่ ค่อย มี ใจ ท่าง ถด ไม่ เหน
พราหมณ์ ทั้ง ตาม รา ภาว กระษัตริ แจง
ความ เจ้า พราหมณ์ นี้ เรา ทั้ง ที่ มอด ม้วย
ช่วย รักษา ทรง ชื่น ขม ไสมนัก จึง ทรว
มา พ่อ เมศตา ช่วย ชู กู้ ชีวัน พระ
คุณ เจ้า เทวธ ต้น เป็น พัน นึก ขอ ผูก วั

๑๐๐๒๒ แก้ว หน้า น้ำ เต็ม ๒๑๑
จน ชีวา ล้น อาสน์ ต้อง ประสงค์ สิ่ง ไถ จะ
ให้ บั้น ทั้ง เหวศร คัน ฉับ มอญ ตาม ชอบ
ใจ ทั้ง ตาม พราหมณ์ พัง ดาว โธงการ ทวีต
ประนม หักถ้ ชัม ย่อง สมอง ไซ อัน เจ้า
ของ สวรรพวรรณ สิ่ง อัน ไถ ข้า เจ้า ไม่
หมาย ปอง จะ ต้อง การ ด้วย ถือ เพศ
พราหมณ์ ละ สละ ผด ไม่ กังวล สมบัติ
พศถาน หมาย กศด ทน ถึง ซึ่ง นิพพาน ช่วย
ภพาด เจริญ สรรพ จะ ควร ไถ ตาม ทน่อ นาวด
เพ่ง พิศ พินิจ พราหมณ์ เหมือน โฉมงาม
คู่ ชิต พิศมัย ทั้ง พุดจา จริต ไม่ ผิด ไป
แต่ จน ใจ ผิด องค์ เปน พงษ พราหมณ์ พระ
ทฤก ตรึง นิ่ง คิต พิศวง พระไทย หลง ว่า
น้อง จึง ร้อง ถาม โอ้ เจ้า ยอด ชีวกร ผู้
คิต ความ อย่า เจริญ ขาม เชนฐา เลย บา ใจ

เต็ม ๒๑๑ แก้ว หน้า น้ำ ๑๐๐๓
พระ วั องค์ ทดง งาม ทำ ถาม ทัก ช่าง นำ
รัก เจ้า พราหมณ์ นาม โฉน ทั้ง สำนกนี้
ทักท แท่ง อยู่ แท่ง ไถ เปน กระไร จึง มา
ถึง ธานี อย่า ถกกับ ไป พาวา เลย ทนา เจ้า
อยู่ กับ เรา จะ รัก ให้ ศักดิ์ ศรี เหมือน พิ
น้อง ร่วม รัก สำนกนี้ เจ้า ผู้ มี คุณ ช่วย
รอด ม้วย มรณ ะ
๐ ทั้ง ตาม พราหมณ์ พัง ดาว โธงการ ถาม
ให้ เจริญ ขาม ใน จิตร วนิช สมร ต่าง พา
กัน ถวบ กับ มังคม ค้อน แดง หุด ย้อน
เสียด สี เปน ที่ ใน เหล่า ข้า เจ้า พงษ
พราหมณ์ ไม่ งาม หน้า อยู่ พาวา เลียบ นวด
หา ควร ไม่ เปน ผู้ ช่วย กับ เจริญ ให้ เจริญ
ใจ พระ จะ ได้ ชม เชน เสวย รมย์ ที่
ออก โอษฐ ไปรศ ปราณ เปน การ ชอบ ข้า

๑๐๐๔ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๑
แสน ขอบ พระไทย แหวก ใต้ ผม สุด จะ
คิด จิตร ทั้ง หวัง นิยม ด้วย ไม่ สม เพศ
ตาม เปน พรหมณ์ ชี จะ ต้อง ขอ ทูล ถา
ฉ่ำ พระบาท แรม นิราศ เทียบ ไป ใน ไพรสี
แล้ว แกล้ง ทูล เคลือบ แฝง แจ้ง คดี ข้า
เจ้า นี้ อยู่ นิเวศน์ เขตร อำไพ ฉัน ตาม
พรหมณ์ มา นี้ ถ้วน พี่ น้อง พา กัน ท่อง
ถือ เวท ตาม เพศ ไสย จน มา ถึง เมือง
องค์ พระ ทรงไชย เหน ว่า ได้ ความ ร้อน
ช่วย ผ่อน ปรน ฉัน ผู้ พี่ มี นาม พรหมณ์
แจ่มจันทร์ นั้น หิริญ ทรง นาม ตาม เหตุ ผล
ประภัสสร สุด ต้อง เปน น้อง คน ภูวดล
ไต่ ตาม เขา นาม ไย ๖๕
๐ ทั้ง ตาม หน้า นฤบาท ขาญ สนาม ได้
พั่ง พรหมณ์ พิสง ยิ่ง สงไสย พุด ละเมียด

เต็ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๐๕
เสียด สี่ เปน ที่ ใน นาม ที่ ไม่ ผิด พ้อง กับ
น้อง ยา ทั้ง ดู ทำ พรหมณ์ ชี เหมือน ที่
หึง เหมือน แม่ หนึ่ง น้อง รัก พี่ นัก หนา
ทำ ไฉน จะ ตระหนัก ประจักษ์ คา ให้ สง
กา พรหมณ์ ชี มี อาไถย จึง เอื้อน อัดถ์
สุนทร อัน อ่อน หวาน ได้ สงสาร เศษฐา
อชฌาไศรย ตาม เจ้า พรหมณ์ พ่อ ย่า
พ่อ คลาไศด อยู่ พอ ให้ แทน คุณ บุญ
เจ้า มี แล้ว ให้ จัด ที่ ตาม เจ้า พรหมณ์
พัก ที่ ทำหนัก มุข ขวาง ริม ปราง ศรี จะ
เข้า นอก ออก ใน ก็ ตาม ที่ ใคร ย่า มี
ชาติ ขวาง เปน อย่างไร หก กระษัตรี สุริวงษ
ทรง สถาน ต่าง สำราญ วาย หมอง ได้ ผ่อง
ใส เปน ผาสุก สุด สิ้น อริญไทย ชาว
เวียงไชย ทรรษา สดากว ทั้ง ตาม พรหมณ์

๑๐๐๗

๑ นำ กัน ะ

๑ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๒ ะ

๑ ตั้ง แต่ นาง เจ้ามจันทร์ ทิพยรัตน์ ประภักศร อยู่
ใน เมือง หักคอง แล้ว นาง ดำหัว ยก หัพ ขี้ ดูก บะธุน
มา รบ นาง พราหมณ์ ก็ ทำลาย ดูก บะธุน ตก นาง
ดำหัว ก็ หัน ไป พบ สหาย สาม คน แล้ว สหาย
สาม คน มา รบ ก็ สู้ พราหมณ์ จน ถึง นาง เจ้าม
จันทร์ หัน จาก เมือง หักคอง ะ

๑ ะ อยู่ ไป ชาย หน้า ประตู เสี้ย ต้อง
ทำ เตี้ย ยาก ไว้ เหมือน ไม้ ขอน เขา ได้
คู้ ชู ชิด สนิท นอน เรา ต้อง ร้อน ทรวง ข้ำ
ระกำใจ ทั้ง สอง เจ้า โฉมตรู ะ อยู่ เกิด ด้วย
ไม่ เกิด ขัด ข้อง ยัง สอง ไส ใ้ อยู่ กับ ภัก

๑๐๐๘ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๒

ตา ข้าง น้า ไป พี่ จม ใจ จำ ถา ยุพา พาน
เจ้า พรหมณ น้อย หมอง ศรี พัง พี่ ดาว ค่อย
ว่า กล่าว ด้วย สุนทร ชัน ช่อน หวาน พระ
พี่ นาง พัง น้อย จง ทรง การ คำ ไบราณ
ตก ปลื้ ให้ มี ใจ อย่า โกรธ ซึ่ง หึงษา หน้า
หน้า นก จง ผ่อน พัก ทุ ทำ อชฌมา ไศรย
ด้วย กระษัตริ ขัตติยวงษ พระ ทรง ไซย ย่อม
แปล ไป ด้วย องค์ นาง นงคราญ จะ โกรธ
เธอ ว่า ไม่ รัก มา ทัก ถาม เพราะ ข้อ ความ
เธอ ไม่ แจ่ม แสง ตา ด้วย เรา แปล พรหมณ
มา ผิด อาการ สุต ประมาณ ที่ จะ รัก เข้า
พัก พิง แต่ เช่น นั้น พระองค์ ยัง สง ใสย
ความ อาไศย คิด อยู่ ว่า ผู้หญิง จึง ชัก
ชวน เรา ไว้ ใจ ประวิง เหน ไม่ ทั้ง พี่ นาง
อย่า หมาง ใจ ถึง หาก พี่ นาง ไป น้อย ไม่

เล่น ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๐๙

อยู่ จะ ทน สู้ ตาม คิด หา คิด ไม่ ถึง
สามี ที่ หวง ไม่ ห่วง ใย แต่ รอ ไว้ พัง ข้าง
ที่ พาที่ พรหมณ แจ่ม จันทร พัง น้อย สนอง
ถ้อย ค่อย เสื่อม ถอย โทษา มาระศรี จึง
ตอบ ตาม เนื้อ เย็น เจ้า เหน ตี แล้ว เทว
เข้า ใน ห้อง ใสยา ทุ

๑ บ้าง นรินทร์ ทิณกร บวร นารถ หวัง
สวาสดี พรหมณ น้อย ละห้อย หา จะ นอน
นั่ง ทั้ง พระวง คิด สงกา ว่า ขิดา มา ตาม
แปล พรหมณ ซึ่ง เสียด จาก ปราง ใน พระ
ไทย หมอง มา สู้ ห้อง พระ น้อย ทั้ง สอง
ศรี ขึ้น สถิตย์ ยัง แท่น แผ่น มณี แล้ว
จึง มี มยุรศ พานา ชัน ทัว พี่ อารณ ให้
ร่อน จิตร คณิง คิด ทรง ทฤก จะ ปฤกษา
ด้วย ทั้ง สาม พรหมณ เจ้า ที่ เข้า มา เหมือน

๑๐๑๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
ฮิตา น้อย แก้ว ที่ แกล้ว กัน ทั้ง ชื่อ เลี้ยง พุค
จา มารยาตร์ ไม่ เกิดชน ศดาศ ยอก มิ่ง ทุก
ถึง สรรพ์ พระ น้อย เทน เปน กระไร ได้ สำคัญ
จะ เหมือน กัน พยา ฤา ว่าไร

๐ สอง นุชา พัง เทศ พระ เขษฐา น้อม
ฉันทา ทุก แจ้ง แดง ไช อัน ตาม พราหมณ์
งาม พร้อม ละม่อม ละไม น้อย ก็ ให้ มี จิตร
คิด สงกา นึก จะ ทูล พระ พิ พศ ที่ นึก พระ
ทรง ศักดิ์ มา นึก ทรง ปฤชยา จะ คิด ชำน
ฉัน ไท ไฉน มา ให้ รั ว่า พราหมณ์ ชัก ฤา
สักริ พระ ทิณกร พัง น้อย เทน ก้อง จิตร ยิง
ให้ คิด ถึง พราหมณ์ งาม ฉวี จึง ชวน พระ
อนุชา ไป พาที่ กับ พราหมณ์ ชี พุคตา ดู ท่า
ทาง สอง นุชา ทูล ตอบ ว่า ชอบ อยู่ คง
ได้ รั สาระพัด ที่ ชัก ข้าง แล้ว ชวน กัน

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๑๑
รับ ออก จาก นอก ปราง ไป ที่ ทาง โฉม
งาม เจ้า พราหมณ์ ชี ครั้น ถึง ที่ แทน ทอง
ช่อง อร่าม ตาม เจ้า พราหมณ์ ลง ประนค
บทศรี แล้ว ทำ ทูล ตาม ดู ว่า ภูมิ พระ
มา นี้ มี ทุระ เปน กระไร ทั้ง ตาม พระ หน้า
นารถ ฉดาศ แทตม ทรง ยัม แยม ใน ท่า
แล้ว ปราง ไส อยู่ ใน จัง นึ่ง นอน ให้ ร้อน ใจ
มี ห่วง ใย ด้วย ตาม เจ้า พราหมณ์ นี้ อยาก
จะ มา พุค เล่น พศ เปน เพื่อน ด้วย แม้น
เหมือน กับ พระ มะเทษี แม้น ถดถึ ถดถาย
กาย มา เปน นารี แล้ว ตัว พิ จะ รัก ให้ หนัก
ครั้น ตาม เจ้า พราหมณ์ พัง องค์ พระ ทรง
ฤทธิ ท่าง ให้ คิด ขวย เขิน เมิน ฉิน ฉัน
แล้ว จึง ตอบ ว่า องค์ พระ ทรง อรรม ไม่
เหน ชัน ช่าง ครัด นำ ชัด ใจ อัน เปน ชาย

๑๐๑๙ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
ฤา จะ ให้ กาย เปน หญิง ประทาศจริง
เช่น นี้ มี ที่ ไหน พระ อย่า ทวีต วิปริต ให้
ผิด ไป ฉัน มิ ใช่นาง แปลง มา แก่ถึง กาย
ที่ ออก โอษฐ์ ไปรด ว่า จะ มา เยือน พอ เปน
เพื่อน พุท เล่น เหมือน เช่น หมายถึง ว่า นัง
นอน ร้อน ใจ ไม่ สบาย ข้อพิปราย ทวีต เหลือ
จะ เชื้อ พัง ด้วย เปน ชาย เหมือน กัน จะ
พนัน ผูก เหน ไม่ ถูก ที่ ประสงค์ จ้าง หวัง
ไหน จะ เหมือน ธรรมชาติ ที่ ใน วัง ได้ นอน
นัง เคียง ชม สม พระไทย ๖

๑ พระ ทิณกร พัง ความ พราหมณ์ สนอง
ดู ทำนอง แอบ อิง ยิง สงไสย เหมือน หึง
ทอง ทอง ที่ ย่อม มี ใน แต่ จาน ใจ ไฉนงาม
เปน พราหมณ์ มา พระ เหม อิม ยิ้ม พดาง
แล้ว ทาง คอบ เจ้า ว่า ชอบ นำ รัก เปน นก

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๑๓
หนา อัน ถูก เมีย สนม นาง ใน ปราง ปรา
เปน แต่ ว่า เคียง คอช พอ ประมาณ ด้วย
จาก เมีย เสีย ใจ พอ ได้ พัก ไซ้ จะ รัก หมายถึง
แม่น เปน แก่น ดาว ยัง คณึง ถึง มิตร เปน
นิจการ แม้น พบ พาน แล้ว จะ ไป ไม่ ใย ดี
เปน ความ ตัดยี่จริง ใน ใจ ของ เรา ยัง รัก
เจ้า มาก กว่า มะเขือ เจ้า พราหมณ์ พัง ทำ
เมิน สะเท็น ที่ แล้ว จึง มี มฤต พานา พระ
ทวีต ให้ ไคร พัง ดู ข้าง เพาะ นำ หัวเราะ
ทอง ฤทธิ ผิด นก หนา จะ รัก พราหมณ์
ยิ่ง อะ ภรรยา กุมาร พัง เต่า ก็ เข้า ใจ
หม่อม ฉัน ไซ้ พันธ์ ผูก ถูก สวรรค์ จะ หมายถึง
มาตร์ มี จิตร พิสมัย จะ รัก ชาย กว่า นาง
ผิด อย่าง ไป ท่าน ผู้ใด จะ เหน เช่น พาทิ
สอง นุชา ออก ตัว ทำ หัวเราะ แล้ว จึง เขา

๑๐๑๔ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๒๒
พราหมณ์ น้อย ทั้ง สอง ศรี อัน ตัว พิ ห่วง
ใย ยัง ไม่ มี เจ้า พราหมณ์ ชี ย่า สดัก กัก
อาไถย สอง พราหมณ์ น้อย พัง องค์ พระ
ทรง ศรี ทาง คม ค้อน เขยضا แล้ว ปราโธ
นี้ อะไร เออ ดู ภูวไนย ฉัน มิ ไซ่ นารี เป็น
ที่ รัก จะ มี ห่วง บ่วง ใย ทำไม จำ ไม่
ต้อง มา บอก ใคร ให้ ประจักษ์ พิเคราะห์
ดู ทรง ธรรม ก็ ชื่น นก ไม่ ขาย รักใคร่ รัก
ขาย หมายถึง ศัตรู ๒๒

๑ สาม ทน่อ นารด ผัน แปร เหลือ แก้ว ไซ
สุด จะ ให้ เห็น ว่า มารศรี ตั้ง กระจาก สอง
เข้า เห็น เมา มี ไม่ รู้ ที่ หยิบ คั่น ให้ มัน คง
ใน เชิง รัก ชัก ตาม พราหมณ์ ที่ เบียง พด
หักก เลียง ไม่ สม อารมณ์ ประสงค์ ให้
สะเทือน เขิน ขาม ทั้ง สาม องค์ เล่น เลื่อน

เล่น ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๑๕
ลง แทน ถา พราหมณ์ มา ปราง เข้า สู่ ที่
ไธยาศน์ อนาถ จิตร คณิง คิต สารพัด ให้
จัด ขวาง ทำ ไฉน จะ ได้ เห็น ว่า เป็น นาง
เจ้า พราหมณ์ พราง ปัด ความ ฤ พราหมณ์ จึง
ให้ จัด สน จาน ใจ ฤไทย ถอน พระ ทิณกร
ร้อนใจ คง ไฟ ผิง เข้า เวียน มา หา พราหมณ์
ความ ประวิง จน ถ่ม มิง เขาวมิตร พระ ชิดา
๑ ขอ สงบ เรื่อง นี้ ไว้ ที่ หนึ่ง จะ ก่อค่า
ถึง เมือง แหก แปลก ภาษา นาง สาทวี เมีย
ท้าว เจ้า ขวา ได้ รู้ ว่า สามิ ชั่วว วาย ทรง
โสกา อาไถย ใจ จะ ขาด กำนนาท ขบ เขา
เกล้า สยาย ไซ่ เสียด ทั้ง ตก ตัว ข้ำ ผัว ทาย
จะ ครอง กาย อยู่ ไป ทำไม มี นึก จะ เชื้อต
คอ ทาย ถัดบ หมายถึง คิต ให้ แค้น จิตร ข้ำ
ศึก ไม่ นึก หนึ่ง จะ แก้ว แค้น แทน ท้าว เจ้า

๑๐๑๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
บูรี ถึง ชีวี่ มรณา ไม่ ชาติไทย นาง คิต
พลาง ทาง ย่าง ออก ข้าง น้า พร้อม เสนา
นับ ร้อย ทั้ง น้อยใหญ่ อยู่ ที่ เฝ้า พัง ความ
นาง ทรมวโย ทั้ง นาย ไพร เรียง กัน เป็น
หลั่น มา นาง สาทรี สุก แสน จะ แค้น ขัด
สั่ง ปลัด เหว นาย ทั้ง ข้าย ขวา จง เร่ง รัต
จัด ทหาร ชาญ ศักดา ไป แก้ว หน้า ชิงไชย
กับ ไพร ผู้ ประณู เคย ฌาญ สังหาร ทัพ
ให้ แหก ยับ เกิด ยุง ทั้ง กรุง ศรี พด ประณู
ฝึก ปรีช ฝีมือ ดี ประจำ ที่ เคย มา มี ห้า พัน
คาบุงหง คำนับ ข้อ รับ สั่ง ไม่ รอ รัง รับ รัต
มา จัด สรร ประณู ใหญ่ ไล่ กรด กำหนด
คว้น มี ไท หัน คง รัต กระหวัด วง สาย
ระโยง โกง กาง ระวัง ห้อย ดู เรียบ ร้อย
น้า คิต พิศวง มี ที่ อยู่ พดชั้นธิ์ ดู มัน คง

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๑๗
บันจุ ลง โยธา ได้ ห้า พัน ประณู ทรง องค์
นาง ลำธาร เข้มม อาจ ถอย เข้มม สุริยน บน
สวรรค์ ครั้น เสร็จ สรรพ เข้า ประทับ ถอย นับ
พถัน พดชั้นธิ์ แหก คำ ประจำ ของ ขะ
๐ นาง ขวา สาทรี ศรี สดุดี ให้ เคื่อง
ขัด ปัจามิตร ใน จิตร หมอง เข้า แต่ง องค์
ทรง เครื่อง อัน เรือง รong สอด ฌดอง องค์
รัต ะมัต กาย ขาด เข้มขัด จัด บันจุ ทรง
สนับ เข้า รong รับ รัต พัน กระสัน สาย สรรวม
เกราะ แก้ว สุวรรณ พวรรณราย สำหรับ กาย
กัน อารุช ยุทธิไกร สอง พาหา คิต ห่วง คง
กระหนก ไล่ ปีก นก หักฏิน ย่อม บิน ได้
ครั้น เสร็จ จับ ไฟ พ้า แก้ว คดาโคต เสด็จ
ไป ทรง ประณู พร้อม ขุน พด ครั้น ได้ ที่
ปล่อย ประณู ขึ้น หมุน จี ออก เรือย วิ ถอย

๑๐๑๘ แก้ว หน้า ม้า ถ่ม ๒๒๒

เว ชื่น เวหน ประตูน ไหญ่ ถอย นำ มา ชำพน
ท้อง ถม บน แวง จัต ยิง พัด ไป สังเกต มุ่ง
กรุง ไทย มิ ให้ ผิด ชะเน ทิศ มั่น คง ไม่ สง
ไสย ประตูน ทรง องค์ ยุพา ก็ คดา ไคด หู
ว่อง ใจ เร็ว ปรีด ไม่ รอ รัง ทนทาง เดิน
กลาง เดือน ถึง เดือน หนึ่ง จึง จะ ถึง กรุง
ไกร ตั้ง ใจ หวัง ประตูน มา วัน หนึ่ง ก็ ถึง จึง
ด้วย กำถัง แวง นึก กรด อักคิ ชะ

๑ นาง ขาว สาทวี ศรี สมร ตั้ง นิกร รับ
มุ่ง ที่ กรุง ศรี ด้วย ขัด ใจ ไทย ท้าว เจ้า บุรี
อย่า พาทิ พุทธา ให้ ข้ำ การ พวก ประตูน ขุน
พล ถ้วน คน ถัด พัง บัญชา ถ้วน ทัว ทัว
ทหาร ประทุ บิน ยืน ยืน ประจัญ บาน เสียง
ขนาน ยิง ประตัง เสียง ตั้ง ตั้ง ขาว ท่าน เหน
แขก ประจัญ อยู่ บน พ้า ปดอย จังกา บิน

ถ่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๑๙

ใหญ่ ก็ ไม่ ถึง บิน ขาว ยิง ประตัง เสียง
บัง บัง ตั้ง ประตัง เม็ด ฝน บน เมฆ พวก
ขาว ท่าน สด รู้ จะ สู้รบ ต่าง หลีก หลบ
วุ่น วุ่น ชิง กัน หนึ่ง พา กัน รับ เข้า มา ยัง
ธานี ทูล คติ หน่อ กระษัตริ ขัตติยา มี ทัพ
แขก แปลก มา ทาง อากาศ เขา บิน กรวด
ท่าน พัง คน สังขาร สด จะ ตับ รับ สู้ หมู
ขาว พระ ธาณู เปน ถิ่น พัน ประมาณ ชะ

๑ พระ ทิณกร พัง ว่า บัจจามิตร มา ทาง
ทิศ เวหา เหน ถัด หาด จึง ปฤกษา สอง รา
นุชา ธาณู จะ คิด ชำน แก้ว ไข ไฉน ตี อัน
ข้าศึก มา ประจัญ อยู่ บน พ้า เรา สู้ หน้า
อยู่ จังหวัด บัถวี เหน จะ เต็ม ชิง ไชย กับ
ไพร่ ฤๅ สอง ศรี เจ้า จะ เหน เปน กะไร
ทั้ง สอง พระ ธนุชา วันทา ธนของ อัน ทัว นื่อง

๑๐๒๐ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๒
เหน แ่น พอ แก้ว ไช ทั้ง สาม พวาทมณั ตี
จริง การ ชิงไชย ให้ ออก ไป รบ สู้ ตู ศักดา
พระ ทิณกร โสมนัส ตรีธิดา เจ้า เช่น นั้น
เล่า ชาย ภักตร์ เขา นัก หนา จะ ว่า เรา
หน่อ กระษัตริ์ ขัตติยา ไม่ เก่ง กล้า ชื่อน หัต
เหมือน สัตว์ ถึง เป็น ตาย ตาม ที่ อย่า หนี
หาย เรา เป็น ชาย เขา จะ ว่า น้า บัดนี้ ทั้ง
สอง พระ อนุชา ร่วม ชีวี ไป กับ พี่ สู้ รับ ทัพ
ขวา พระ ตรีธิดา พถาง สัก ปลัด ให้ จัด ทัพ ให้
พร้อม สรรพ ด้วย พัน แต่ เป็น ณา จะ ได้ ยิ่ง
ให้ แยก แยก ขวา ด้วย มัน มา ทาง บน
รณรงค์ ปลัด ทัพ รับสั่ง ไม่ ยั้ง หยุด ก็
รับ รุด จัด ตาม ความ ประสงค์ เลือ กะ
เกณฑ์ ไฟร พด ถ้วน ทน คง เป็น จำรง
บัศตัน วิถันดา ทั้ง เป็น ไก่ เป็น แก้ว เป็น แหนบ

เล่น ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๑
หิน ประจุ หิน ถูก ยัด ครอบ หักดา ทั้ง เป็น
ถัธ หลาย บอ กาก ออก มา ทหาร กล้า ยิ่ง
เป็น ยืน ประจำ จัด รถ ทรง พงษ นรินทร์ เต็ม
สินธพ มี เครื่อง ครอบ ยุทธนา เถชา ข่า ทหาร
เป็น ยืน วง ที่ กง กำ เข้า เต็ม ทำ รับ องค์
พระ ทรง ไชย ราช

๑ สาม พระ หน่อ สุริวงษ เข้า ทรง เครื่อง
ขวาม เรือง ด้วย สี่ มณี ไส ประกอบ ด้วย
เครื่อง ยุทธ ภูมิไกร เคย ชิงไชย ใน ณรงค์
คง กระพัน ครั้น เสร็จ จับ ศร ศรี แด้ว ถีดาศ
สาม หน่อ นารถ จาก ใน ไสยวรรย์ ขึ้น สู้
ทรง รถ แก้ว อัน แพรว พรัน พดขันธ์ พร้อม
เพ็ญอยู่ เรียง ราย สอง นุชา คุม พทพ พด
กำกับ เป็น น้า ทัพ พร้อม กัน ดัง มัน หมายถึง

๑๐๒๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
พอ ได้ ฤกษ์ อติเรก เมฆ กระจาย พล นิกาย
รีบ ต่วน กระบวน มา
๐ ฝ่าย นาง แฉก ขวา พวง อสุรี
ประทุม ถอย เว่ บน เวหา เหน ทัพ ไทย ยก
ออก นอก พาวรา นาง ขวา ส่ง พล วรรณรงค์
ทหาร ปด้อย ขึ้น ประดิ่ง กำดั่ง แฉก ด้วย ลูก
แตก ถึง กระจุย เปน ผุย ผง ทหาร ไทย ใจ
ที่ ที่ อยู่ คง ไม่ ปลด ปลง จ้อง ขึ้น ขึ้น ประ
จัญ ยิ่ง ประดิ่ง บัง บึง หา ถึง ไม่ ปด้อย
ขึ้น ไหวญ ขึ้น ประจัญ บน สวรรค์ เสียง ดัง
ชุม ชุม ถึง ไม่ ถึง มัน พวก แฉก ถิ่น ขึ้น
ไป พวก ไทย ยับ สาม หน้า ไทย ไชย ชาญ
อัน หาญ กกล้า แค้น ขวา เคือง ขัด พระ หัตถ์
จับ พระ แสง ศร ฤทธิรงค์ ทรง ประทับ ก็
ถื่น ถิ่น จาก แดง ด้วย แสง ฤทธิ อำนาจ ศร

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๓
หน้า นรินทร์ บดินทร์ สุรย์ ถูก ประทุม สัตว์
นุระจิต ทะลุ แหกแตก ทมค สันกวด พิศม
ปัจจามิตร ตก ลง ปลด ขี่วา
๐ นาง สาทรี ขี่ ประทุม ออก หมุน คว้าง เหน
ไทย ถ้าง ประทุม ทด้น บน เวหา ให้ เจ็บ จิตร
คิด แค้น แน่น อสุรา จับ ไฟ พ้า ขึ้น จ้อง แด้ว
ส่อง ไป ออก ฉาย แสง แฉง สี อักคี่ พ้า
เข้า จับ คา ทัก กัน ให้ ห้วน ไหว จะ แด่ ดู
มืด มนต์ ต่าง งาม ใจ พลไกร ง่วง งาม อยู่
ชม ชาน ทั้ง สาม หน้า กระษัตร บน รัต
ต้อง ไฟ พ้า ส่อง มา ด้วย กกล้า หาญ พระ
เนตร ฉาย พราย แสง ไม่ แฉง ฉาย สุก ประ
มาณ ชิงไชย ด้วย ไฟร์ พวก แฉก ที่ เหลือ
ตาย ทั้ง นาย ไฟร์ เสดย เข้า ไล่ รุก ฆ ไม่

๑๐๒๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒

หลบหนี พวก ทพ ไทย พราย ทำ เสีย ทำ
ที่ ต่าง หลบ ถิ่น แยก คั่น แยก กัน ๖
๑ สาม พระ หน่อ สุริวงษ ผู้ ทรง เสด็จ เสีย
พระ เนตร สุก จะ รับ เทน ขัน ขัน ให้ ถอย
รถ ทรง เสด็จ เข้า เขตฯ คั่น คอย บัง กัน
รักษา ใน ธาณีน นาง ขวาท เหน องค์ พงษ กระ
ษัตริ ไม่ ท่อ หัก ถิ่น สุ่ม ออก หลบ หนี ยิ่ง
ฉาย แสง ไฟ พ้า กล้า ฤทธิ ชาว บุรี ออก
หม่าน อยู่ ขาน ชม ทั้ง สุริวงษ องค์ ท้าว
เจ้า สถาน พนักงาน คุณ ท้าว สาว สนม
ต้อง ไฟ พ้า ทา พราย ออก งาม งาม ให้ ปรา
รมณ์ เรียก ร้อง กัน ก้อง ไป ๖

๑ ทั้ง สาม หน่อ นฤเบศร์ ให้ เช็ด ขาม มา
หา พราหมณ์ สาม รา แล้ว ปราไฟ เจ้า
พราหมณ์ เข้ม ใจ คอ พ่อ กะไร ช่าง นิ่ง ได้

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๕

ไม่ ช่วย ให้ ม้วย มรณ พวก แยก มา ราช
ชอก บี้ บั้น ขึ้น อยู่ บน คักคานต์ ชาญ สมร
ฉาย ไฟ พ้า ต้อง ตา ประชา กร ได้ เตือก
ร้อน มีต มัว ไป ทัว กัน ๖

๑ สาม พราหมณ์ พัง ทำ ยืม เบน ที่ เยาว
ต่าง หัวเราะ แล้ว ก็ ว่า ข้า หม่อม ฌัน ได้
รู้ อยู่ ว่า องค์ พระ ทรง ธรรม ไป โรม วัน
ไฟรี คง มี ไชย จึง มิ ได้ ไป ช่วย ด้วย ข้าเจ้า
จะ รบ เขา เหน อยู่ สู่ ไม่ ไหว พระองค์ อย่า
เคือง ขัด พระ หัก ไทย ถ้า จะ ใช้ ก็ จะ สู่
ไป ดู ที่ พระ ทิณกร พัง ความ พราหมณ์
สนอง ใน ทำนอง ตะเมียด แก่ถึง เสียต ถี่
พระ ขึ้น ชอบ ตอบ ว่า ช่าง พาทิ ดู เหลือ ดี
น้ำ นวด กระบวน งาม เมื่อ พี่ ไป ชิง ไชย
มิ ได้ บอกร ก็ จริ่ง คอกร ด้วย จิตร พี่ คิด ขาม

๑๐๒๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒
ให้เกรงใจเจ้า ทนอ ตาม พ่อ พรหมณ์ เหน
สงคราม มา แต่ ก่อน ยัง ชอน ใจ จึง มิ ได้
บอกเล่า ให้เจ้า แจ้ง อย่า หน้าย แหนง เคื่อง
ขัด อธิษฐานไสรย ขอเชิญ เจ้า ไป ดับ ระวัง
ไทย ถ้า ข้า ไป แล้ว เหน ไม่ เปน การ ชะ
๐ เจ้าพรหมณ์ พัง บังคม บรม นารถ รับ
พระ ราช ทรง ธรรม ที่ บัญหาร จับ คู่ กร
รอน รา ของ อาจารย์ มัศการ ถึง คุณ พระ
มุนี บ้ามิตร ฤทธิไกร ฉาย ไฟ พ้า อย่า
ต้อง ทา ให้ตาย พร้าว พราย สี่ ให้ ต่อ สู้
มี ไชย กับ ไฟ พระ โยคี คู่ม ครอบ คอย
บ้อง กัน ครั้น เสร็จ กิจ พิศฐาน ประสาน หัตถ์
ดา กระษัตริ์ ตาม องค์ พงษ สวรรค์ พระ
หน่อ ไทย อวย ไชย ให้แจ่ม จันทร เจ้า
พรหมณ์ วันทา รับ คำนิบ ดา ออก จาก ห้อง

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๗
ชำเลื่อง แล้ว เยื้อง ย่าง ดู สุรางค์ ชอน เ็น
ไม่ เหน หน้า พา กัน เข้า ห้อง อยู่ บัง หู คา
ด้วย ไฟ พ้า ต้อง จัด ให้ ขัด เคื่อง ทั้ง ตาม
พรหมณ์ ย่าง ออก นอก จัหวัด เงียบ สงัด
คง ว่า ใน บ้า เหลื่อง พา กัน เข้า ห้อง เขา
พวก ชาว เมือง เจ้า พรหมณ์เยื้อง ย่าง มา
ขึ้น ปรการ เข้มผ มอง ขึ้น มา บน อากาศ
ด้วย อำนาจ สิทธา อัน ถัด หาดู แสง ไฟ
พ้า มิ ได้ ต้อง มา พ้อง พาต ได้ ประมาณ
เหน กระจ่าง นาง ชาว ชี ประตูน หมุน คว้าง
อยู่ กลาง หน ทำ เล่ห์ กต เยื้อง ยัก เปน
หนักหนา นาง จับ ถ้อง สอง สี่ อักคี่ มา
เปน ไฟ พ้า สุด วิเศษ ให้เนตร ตาย พรหมณ์
เหน แน่ แก ดู ได้ รั้ ขัด ให้ เคื่อง ขัด ใจ
อยู่ ไม่ รั้ หาย ด้วย สูง สุด ที่ จะ ว่า พุด ท้า

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๘
ท่าย เจ้าโอรส ฉาย แจ่ม จันทร์ ไม่ พรัน ใจ
ยก เอา ลูก กะตาบาท อัน อาร หาญ มัสการ
นอบ นบ เคารพ ไหว้ ขอ พระ คุณ มุนี ให้
มี ไชย จะ คร้าง ไป ไพริน ให้ ลั่น วย
แล้ว พรหมณ์ คว่าง กะตาบาทเสียง ฉาด ฉาน
สะเทือน สะท้าน ดัง สี สุนัยสาย ถูก ประณ
นาง แฉก แดก กระจาย ลั่น ทำดาบ ทก พดัด
บัณฑิ นาง ขวา สาทรี นั้น มี ปีก ก็ บิน
หลีก เลียง น้า ออก ตำ หนึ่ ด้วย ความ กตัญ
ทั้ว สัน ขวัญ ไม่ มี เร่ง รีบ รี หนึ่ ไป ใน
ไพร่ วัน ทั้ง สาม พรหมณ์ โสภา มาระศรี
ถ้าง ไพร่ หนึ่ หาย ออก ฉาย ผัน ได้ หาย
แสง ไฟ พ้า เหน หน้า กัน ชาว เขตร คน ทั้ง
สิ้น ต่าง ยินดี ครั้น เสร็จ คึก สาม พรหมณ์
งาม สง่า ก็ กลับ มา ปรางมาศ ปรางสาท ศรี

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๙
ทั้ง หน่อ นารถ ชัตยา เจ้าธานี เหน พรหมณ์
ชี ถด องค์ ลง ประครอง ทรง ขึ้น ชอบ ปลอบ
สาม เจ้า พรหมณ์ เอย กระไร เลย ฤทธิ ไม่
มี สอง ฤดาญ ไพริน ลั่น ยับ พ้อ รับ รอง
ช่วย ปก ครอง ไพร่ พ้า ประชา ชี เจ้า มี คุณ
จน เจือ นั้น เหลือ นัก เปน สอง พัก ช่วย
บำรุง ซึ่ง กรุง ศรี จะ คอบ แทน สิ่ง ไร ไม่
ใย ดี ฤา จะ มี คู่ สอง ครอง พาวา จะ
๐ เจ้า พรหมณ์ ยิ้ม พริ้ม พราย ถวาย ทัก
ที่ ทรง ตรัส แหวก ไว้ ใน เกษา ไม่ คู่ ครอง
สมบัติ ชัตยา วาสนา ตำ ค้อย ยัง น้อย นัก
เชิญ พระองค์ ทรง เสวย โอศวรรย์ ได้ บ้าง
กัน ไพร่ พ้า อเนาจกร อัน ลูก เมีย ขำ ไม่
พอ ใจ รัก ด้วย ถือ ศักดิ์ พรหมณ์ ควร ไม่
ถวน ตาม พระ ทิณกร พัง สาม พรหมณ์

๑๐๓๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
 แดง ดูเสียต แหง ถิ่น สม ตั้ง คม ทนาม พระ
 นิ่ง นึก ทฤก ทรวง จะ ทอง พราหมณ์ บอ
 ไฉนงาม พราหมณ์ น้อย ย่ำ หมอง ใจ เรา
 ขอ ฝาก เอก องค์ เจ้า นงลักษณ์ ให้รู้ จัก
 ชิต เชื้อ เหมือน เนื้อ ไซ มี กังวล สมนานา
 ไม่ ว่า ไร แล้ว บอกให้ ขาวาวันทา พราหมณ์
 ๐ ไฉน สุวรรณ รศมี ศรี สวัสดิ์ ได้ พัง
 ทริต ให้ สะเทือน คิต เชน ขาม พอ จะ ไหว
 พราหมณ์ ค้อน ต้วย งอน งาม นาง เทน
 ความ ผิด จริง ก็ นิ่ง ไว้ หน่อ กระษัตริ ทริต
 ชู ว่า ดู ฤา อย่างไร ทือ คือ จริง นิ่ง เสีย ได้
 เจ้า พราหมณ์ ค้อน เคื่อง ชุ่น แล้ว ทูต ไป ย่ำ
 ให้ ไหว เถย เจ้า สะ นาง พระยา ไม่ สมควร
 ไหว พราหมณ์ เสีย นาม ยศ อับ ประยศ
 ขาย ภักดิ์ เขา นัก ทนา เจ้า ทูต พดาง ชิต

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๓๑
 ใจ มิ ได้ ใด ขวน กัน มา ที่ สถาน ว่า คาน ใจ
 ให้ คิต แค้น มะเหย เปน ที่ ยิง ทำ ช้อย ชิ่ง
 สามิทร พิสมย์ จะ วันทา แล้ว ทำ เปน ว่า ไร
 กลับ ไม่ ไหว ถือ ดี ว่า มี ยศ พราหมณ์
 แจ่ม จันทร เจ้า ห้อย ยิง ทรวง ทฤก ยิง นึก
 นึก แค้น ใจ ให้ กำศรต ทั้ง นี้ เพราะ ทรวง
 ฤทธิ มา คิต คด ไป ร่วม รศ นาง จึง ทำ ให้
 ช้ำ ใจ คิต จะ ไคร หนี ไป ไซโดย น้อย เขา
 เทียว ช้อย คู้ ชิต พิสมย์ ครั้น จะ พุด ก็ ไม่
 ควร เปน ขวน ไป นาง ทวามไวย ทฤก ทรวง
 ให้ หมอง มด ๐
 ๐ จะ กลับ กล่าว เจ้า ขาว นาง สาทรี รับ
 บิน หนี ร่อน เว่า มา เวทน ให้ พัน เพื่อน นัค
 เรศ เวศร ตำบล เทียว เวียน วน บิน มา พนาถ
 ขอ กล่าว ความ ตาม นาย สหาย รัก เมื่อ

๑๐๓๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
 ถอย ถัก นาง มา แล้ว ถัก หน้า ทั้ง วานร เงาะ
 บำ อะสุรี นัง อยู่ ที่ เพิง ผา พร้อม หน้า กัน
 เขม้น มอง บ้าง หน้า ดู อากาศ ให้ ประ
 หลาด เหมือน คน บน สวรรค์ มี ปีก คล้าย
 บั๊กขิน บิน จรด ทาง ขวน กัน ยาก รู้ ไป
 ดู ที่ ก็ ไผ่ ผืน บิน ตาม สาม สหาย คิด
 มั่น หมายถึง ตรง สุตา มาระศรี ครั้น มา ถึง
 เหน หน้า เปน นารี ทาง ให้ มี จิตร รัก แล้ว
 ทัก ทาย แม่ งาม เนิต เลิศ หญิง มิ่ง สมร
 มา บิน ร่อน ถอย พะโยม เจ้า โฉม ฉาย ไป
 ไทน์ มา ผู้เดียว ไม่ เปลี่ยว กาย ตัว พี่ ชาย
 เหน หน้า ก็ ปรานี จง แจ้ง ช้อ ชัด ขวาง
 ยอ่า หมายถึง หมอง จะ ช่วย น้อย ตาม ส่ง ให้
 คง ที่ เสิญ หยุด ก่อน ผ่อน ลง ยัง พงพี
 ได้ พาทิ กัน หน้อย จึง ค่อย ไป

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๓๓
 ๐ โฉม นาง แหก แปลก เสียง เมียง ชะม้าย
 เหน สหาย สาม รว มา ปรวไธ ทำ ชะอ้อน
 ร่อน รว นภาไธย แล้ว ตอบ ไป ด้วย การ เปน
 มารยา ทำไม ฤ มา ตาม เขา ความ ฉับ
 สกัต กัน ขวาง ภาคร์ ชัน หน้า หน้า ถึง
 บอก ให้ ใคร จะ กรุณา เสีย เวลา เสีย เปลา
 ไม่ เข้า การ จง หลีก ฉับ เติศ คะ ชุระ ร่อน
 จะ รับ จร กลับ หลั่ง ยัง สดำน ยอ่า ชัก ขวน
 พุดจา จะ ช้า นาน นำ ว่า คาน หลีก ไป จะ
 ไคศ คดา สาม สหาย ปลอบ ประโถม โฉม
 เนิดา ดู เติศ เจ้า รับ ไป ข้าง ไทน์ จำ ชุระ
 ร่อน เคือง ใจ สิ่ง ไร นา บอก เชษฐา จะ รับ
 ระงับ ไภย ได้ พบ แม่ เนื่อ อ่อน เปน บุญ พี่
 ผาก ชีวี ด้วย หนอง ยอ่า สงไสย ครั้น ว่า
 พดาง สาม เกตอ เสมอ ใจ สกัต ได้ อุ่ม เจ้า

๑๐๓๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
 เยาว์ ยุกา ประคอง นาง ลง มา จาก อากาศ
 หวัง สวรรค์ เข้า สู่ ใน คูหา ค่อย วาง ลง
 บน แท่น แผ่น สีดา แล้ว ก็ พา ถิ่น ประโคม
 นาง โฉมงาม นาง ขาว ทำ ไกรธ พิโรธ ว่า
 อะไรว มา จ้วง จาบ ทำ หยาบ หยาม ช่มเหง
 คน หนักหนา ขะถำถาม ทำ เอา ตาม จิตร
 เธอ อำเภอใจ ด้วย ว่า เหน เป็น ทญิง จึ่ง
 ช่มเหง ถือ ว่า เก่ง เหน อยู่ สู้ ไม่ ไหว นาง
 ทำ ว่า นำ แสน แค้น ฤไทย ช่าง ทำ ได้ ดัง
 ว่า ทญิง กาล ะ
 ๑ ตาม สหาย ตอบ ว่า ยุกา รักตัว เพราะ
 ความ รัก แก้ว ตา มารศรี ใช้ จะ ไม่ เกรง
 ใจ เมื่อ ไร มี อย่า รัก ก็ เคือง ข้อง เถย นื่อง
 ยา จะ รัก เจ้า เท่า จิตร ชีวิตร พี่ ไม่
 หน้าย หนึ่ง ห่าง เท เสน่หา มี ขัด ขวาง ของ

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๓๕
 เจ้า จง เจ้า มา ตาม เชษฐา จะ รับ ช่วย คับ
 ร้อน ท่าง ว่า พดาง ท่าง พา กัน ควัก ไหว
 นาง ผลัก ไส กัน กาย สาย สมร แล้ว จึ่ง
 ว่า ทำ เล่น ให้ เปน บุณ ออก ขับ ช้อน ไม่
 รู้ ว่า ผู้ใด ใคร จะ เคย เหน บ้าง เหมือน
 อย่าง นี้ จะ รู้ ที่ ผ่อน ปวน กับ คน ไหน
 ดัง จะ มา แกล้ง ทำ ให้ ขำ ใจ ถ้า รัก ใคร
 ให้ เปน ตัว อย่า พัว พัน ตัว ฉนั้น จะ แจ้ง
 ความ ทั้ง ตาม พี่ ทุกข์ นื่อง มี แทบ ว่า จะ
 อาสญ ใคร ช่วย ทุกข์ อุปถัมภ์ ที่ สำคัญ
 นั้น และ ฉนั้น จะ ยอม ลง พร้อม ใจ แล้ว นาง
 เจ้า ความ หลง ตั้ง ทั้ง หมด ทั้ง ไอรส ผัว
 รัก ตั้ง ตก โสย จน ถึง ท้าว แทบ ชีวัน จะ
 บัดโดย ด้วย ชิงไชย ไพรี ต้อง หนี มา นี้
 และ พี่ ใคร ขำ บ้า มิตร ให้ สม จิตร แก้ว

๑๐๓๖ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๒๒
 แค้น ได้ แสน ส จึง จะ ยอม ผู้ นั้น เป็น
 ภรรยา อย่า เพ้อ มา ทำ คฤม เข้า รุม กัน
 ทั้ง เงาะ ถึง ยักข ร้าย สหาย สาม ได้ พัง
 ความ ทรมาน สงวน ต่าง สงวน สันต์ ต่าง คน
 ต่าง ทอบ ว่า วิธา วรณ ถ้า เช่น นั้น ขวัญ
 ช่อน อย่า ร้อน ใจ พี่ จะ รับ กับ เชิญ ให้
 เย็น จิตร บัจามิตร จะ กำจัด ให้ ตัดไซย พี่
 ทั้ง สาม เพื่อน รัก ร่วม ฤไทย ไม่ มี ใจ เกีย
 กัน คิต ฉันทา สัถการ คึก เร็ว สรรพ ถ้า
 กลับ หด ให้ ได้ ตั้ง สม มาตร ปราณ
 ไม่ หัก หาญ ขวัญ จิตร วนิดา เช่น นั้น พ
 พี่ ไป ผจญ ไฟ ขะ
 © นาง ขวา พัง ความ สาม สหาย เหน
 สม หมายถึง ปรี เปรม เกษม ศรี ทำ ขึ้น ชอบ
 ทอบ ว่า ท่าน ปราณ คง สม ที่ ปราณ สาระ

เล่น ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๓๗
 พรรณ กระนั้น พี่ มา ไป อย่า ได้ ช้า แล้ว
 นำ หน้า สาม สหาย ออก ฉาย ผัน บิน พะ โยม
 โถม ถีบ รืบ จรด มา ตาม กัน หมายถึง มุ่ง
 ยัง กรุง ไทย กำตั้ง แค้น รืบ บิน ถึง ถิ่น ที่
 นาง สาทวี จึง แจ้ง แถดง ใจ บอก สหาย
 สาม เจ้า ให้ เข้า ใจ ได้ ซึ่งไซย ขัด เคือง
 กับ เมือง นี้ ขอ เชิญ ท่าน ช่วย ชำ บัจามิตร
 แก้ว เจ็บ จิตร ได้ อาย หาย บัดนี้ แม้น เร็ว
 คึก นึก ไว้ เบน ไร มี คง สม ที่ ปราณ
 สาระพรรณ ขะ
 © สาม สหาย พัง รัช พานาตถ์ หวัง
 สวาสดิ์ อิม เอม เกษม สันต์ จึง ทอบ ว่า
 ขวัญ ใจ วิไลย วรณ ทั้ง เขตร คั้น พี่ จะ
 ชำ ให้ สด ใจ อัน พวก เหล่า ไฟ เท้า นี้ ฤ
 ไม่ ครือ มือ พี่ ดอก จะ บอก ให้ ต่าง ว่า

๑๐๓๗ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
พดาง ขวน สมร ร้อน ลง ไป ยัง กรุง ไกร
ไล่ ชำ ชาว ธานี ประชา ราชฏ์ รุ่ง วาย ทั้ง
ชาย หญิง เหน ยักษ์ ถึง ไล่ ชำ พา กัน หนี
เสนา เข้า ทูต ท้าว เจ้า ภูรี มี ยักษ์ เงาะ บ้า
กับ วานร มา ไล่ ชำ ชาว ขน พดไฟว์ จง
ทราบได้ บาทบงษ์ พระ ทรง ศร อี นาง แหก
กตัญ พา มา นคร ราชฏ์ พา กัน ลง บัดโดย
พระ ทิณกร พัง เรืองให้ เคื่อง จิตร บั๊จามิตร
ใจ เพ็ชร หา เช็ด ไม่ แก้ว ตรีศ ตั้ง มหา
เสนา ใน จง เร่ง ไป จัด พหุ พด พลา พระ
ตั้ง พดาง ทาง ย่าง เข้า ปราง ศรี มา สู่ ที่
พราหมณ์ น้อย เสน่หา ปลอบ ประ โทม ไฉม
พราหมณ์ ทั้ง สาม รา เจ้า แก้ว ตา เคย รับ
ตบ ไฟว์ อี ชวา มั่น พา พวก มา อีก ถ้วน
มี ปีก กดำ นก ตั้ง บักชี มา รุก ไล่ เช่น ชำ

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๓๗
ชาว ธานี เชิญ แก้ว ไฟว์ ไป ถ้าง ให้ วาย
๐ พราหมณ์ แจ่ม จันทร พัง องค์ พระ ทรง
ฤทธิ แกล้ง เมียง บิด ทูต ว่า ชำ ทั้งหลาย
เปน ผู้ รับ ตบ เชิญ เย็น สบาย ถ้า ตัว ทาย
ใคร จะ มา คิด ปราณ อัน ชำคึก ครั้ง นี้ เขา
มี ฤทธิ สุด จะ คิด รับ รอง ฉัน ต้อง หนี
เชิญ พระองค์ ไป สู่ เถิด ภูมิ พวก ไฟว์ คง
จะ แดก ลง แหก ถาน พระ พัง คำ ตำนวน
ทรง สรวท สันต์ เจ้า มิ่ง ขวัญ ในยนา
ช่าง ว่า ชาน ไฟว์ แก้ว ฤทธิไกร เจ้า ไชย
ชาญ ถึง วาย ปราณ ไฟว์ จะ ตาม เจ้าพราหมณ์
ตาย อย่า พุดจา ชำ ความ เจ้า พราหมณ์
เอ๋ย แหก จะ เถย มา รับ เขา นิมหาย เจ้า
แจ่มจันทร ตาต เตือด ค่อย เตือด คลาย ลง

๑๐๕๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๒
น้อม ภาย คำนับ รับ โองการ แล้วย ชวน น้อม
สอง พราหมณ์ ทรม สวาสดิ์ ยุระยาตร์ เยื้อง
ออก นอก สถาน มา สู่ พระ โรง รัตน ชัย
วาลย์ พร้อม ทวย ทาร คอย รับ ถำดับ กัน
ทั้ง สาม พราหมณ์ ต่าง ลง ทรง วิชา ได้
ฤกษ์ พา เด็ก พหุ พต ชันย์ รับ ออก จาก
พารา ไม่ ชำ พถัน ก็ พอ ทน ชำคึก สอึก
มา สาม สหาย เหน พหุ พต ทัพ ออก
มา รับ ท่อ หักถ์ สกต น้า สุก พิไรช ไคต
ฟาด ด้วย ศาตรา - เหล่า โยธา ก่อกอก กลับ
เข้า รับ รบ กระบิลพัทรว ขบ กัด เข้า พัด ฟาด
พต วินาศ วอด วาย ภาย เปน ศพ นาย ท้อน
ไพร่ ระคม เข้า สมทบ ไม่ หลีก หลบ ก่อกอก
กลับ เข้า รับ รบ ๖
๐ มะหิราช อะสุรินทร์ บิน ถลา ได้ โยธา

เล่ม ๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๕๑
เฉียว ปราบ ทัว ชาติ สอง ทั้ง ไพร่ นาย ถ่ม
ตาย ลง ก่าย กอง สยด สยง ยับ ย่น ไม่
ทน ทาน สาม เจ้า พราหมณ์ ความ แค้น นัน
แสน ตา ชัย วิชา ได้ ฟาด ด้วย อาวุธ
สาม สหาย บ้าง กัน ประจัญ บาณ ต่าง ชำ
นาญ สักดา เข้า หา กัน เปน คู่ ๆ สู่ รับ สับ
ประยุทธ์ ช้าง ยักษ ฆต พราหมณ์ ณะ ด้วย
พระ ขรรค์ ช้าง ถึง กัด พราหมณ์ ตบ แล้วย
หลบ ทน ช้าง เาะ ฟัน พราหมณ์ ฟาด ด้วย
ศาตรา นาง สาทวี ได้ ชำ โยธา ทัพ ต่าง
รบ รับ รบ รบ วนัน หาญ ถลา เาะ สกต
ปีก ขน ให้ หล่น มา เปน ศาตรา ตก ต้อง
ชีวา วาย เจ้า แจ่มจันทร์ คว้า ถูก กระดา
บาท ทั้ง อากาศ เสียง ร้อง คนอง สาย ถูก

๑๐๔๒

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๒

ระเบิด เป็ด แหก แดก กระชาย ต้อง ยักษ
ร้าย นาง ขวา นิกายโดย

ฯ

๐ กระบิลพัทรร กาดะวุก สุก พิโรธ เล่น
กระโตก บัน รุก เข้า รุก ได้ พราหมณ์ หิรัญ
คว่าง ฉ่ำ เช็ด หน้า ไป เข้า ปิต ใน ภักตร์
ถึง ลง นิ่ง งัน ประภัสสร คว่าง สาย กระสัน
รัต เข้า มัด หัดถึ เงาะ บำ ทำ นำน ชัน ต่าง
หยิบ ทั้ง ทั้ง แยะ เข้า แก่ กัน ยิ่ง ผูก พัน
รัต แน่น แสน หวี จะ แก้ว ไซ ไม่ หุด หน
สุก ฤทธิ ลง ลื่น คืด สอง ภา พก กัน หัน
ออก ไผ ผิน บิน เว ชัน เมชี ชุน กระบี่ มีต
มนต์ เคา ดัน ไป ตาม เจ้า พราหมณ์ ไสภา
มาระศรี ถ้าง ไฟร กำจัด ลื่น ตัดไซย ก็
พา กัน กลับ หงษ์ เข้า วง ใน พระ หน่อ ไทย
ออกมา รับ ถึง พลับ พลา แล้ว พา พราหมณ์

เล่ม ๒๒

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๔๓

เยื้อง ย่าง มา ปรางมาศ ภุรราช แสน ไสม
นศา ตรีส ประโคม โคม พราหมณ์ ทั้ง ตาม
รา เจ้า แก้ว ตา อาจ องค์ ทรง ฤทธิ ได้
ช่วย ตับ สงคราม ถึง ตาม ครั้ง ควร จะ ทั้ง
ให้ บำรุง ชาว กรุง ศรี เจ้า ก็ ไม่ มี ใจ คืด
โย ตี ก็ สุก ที่ จะ สนอง ให้ ต้อง ใจ ถ้า
เช่น นั้น เศษฐา อนุญาติ ตาม มุ่ง มาตร มี
จิตร พิสมย์ ที่ ของ หดวง สาระพรรณ ถึง
อัน ไค จง เอา ไป ตาม ชอบ ประกอบ การ
ฤา เจ็บ ใจ ใคร ทำ ให้ ข้ำ จิตร อาญา สิทธิ
เหมือน ท้าว เจ้า สถาน จะ เขียน ข่า ของ จำ
ทำ ประจาน ก็ ตาม การ อย่า ได้ ตาม ตาม
แท้ใจ

ฯ

๐ เจ้า พราหมณ์ พัง นัง ยัม แล้ว เขียน ทอบ
เหน ไม่ ชอบ อภัยา ที่ ปราไส หาก ต้อง การ

๑๐๔๔

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๒

ที่ ของ ต้อง พระไทย ก็ จะ ไม่ ไปรด ปราน
 ปรทาน มา พระ พัง พรหมณ์ ยนต์ แยก
 ให้ แผลบ จิตร รำพึง คิด รู้ ถึง ทรง หึงษา
 พระ ถัด มี พิศวง ให้ สงกา เจ้า พรหมณ์
 ว่า ทำ ประสงค์ นาง นงเยาว์ ฤา จะ เป็น
 ซากี ชาย จึง หมาย มัน พุด ผูก พัน บัว
 เมีย ตัวย เมีย เขา ให้ ระกาย ขื่อ คำ แล้ว
 ทำเนา แล้ว ว่า เจ้า จะ ประสงค์ ที่ ทรง ไว
 ที่ ได้ ครัส ออก ไป มิ ได้ ขัด ถึง จะ ตัด
 เกษี พี่ ก็ ได้ ย่ำ ว่า แต่ เจ้า ของ ที่ ต้อง ใจ
 เสน ไว ไป เจ้า พรหมณ์ ตาม จำนาง ขะ

๑ เจ้า พรหมณ์ พัง ภูมิ ที่ ประชด โดย
 กำหนด ยัง คิด พิศวง ให้ ขัด ใจ ทูล ตา
 วราพงษ์ จาก ปราง ทรง ตาม พรหมณ์ ตาม
 กัน ไป เจ้า สู่ ยัง ที่ พัก ท่าหนัก ศรี เจ้า

เล่ม ๒๒

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๔๕

พรหมณ์ พี่ มัว หมอง ไม่ ผ่องใส คิด ถึง
 เชอ แนม เหน็บ ให้ เจ็บ ใจ เจ้า ห้อง ใน
 ทฤก ทรง ยิง หมอง มด ขะ

๑ บ้าง พระ ทนอ นฤบาท ชาญ ญาณ สง
 ไสย พรหมณ์ คิด เหน ไม่ เสน ผล ฤา เป็น
 ชาย จริ่ง จัง ดัง ขุนด ทู พิกต พุทธา ใน ทำ
 ทาง เหมือน จะ รัก เมีย เขา โดย เค้า ว่า
 สังเกต ทา ก็ ขัด เหน ขัด ขวาง เมื่อ ได้ มา
 ประสพ พบ กับ นาง ดู ใช้ ทาง ตาม มา สี่
 ห้า ที่ แต่ เขา หลง ฌนิท ไม่ คิด แหนง ใจ
 ระแวง ว่า พระ มะเหสี เพราะ ทำ ทาง ภิริยา
 เหมือน นารี ไฉน ที่ จึง จะ แจ้ง แห่ง สำคัญ
 พระ ทรง นึก ทฤก ทรง จะ ถอง พรหมณ์ ให้
 เหน ความ ขัด จริ่ง ทุก สิ่ง สรรพ์ จะ จัด เขา
 เทวี ฌฉี วรรณ ที่ เchied ฉั่น นำ ชม สนม ใน

๑๐๔๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒
กับ แหวน คู่ บุรี เปน ที่ ยิง ของ สอง สิ่ง
ควร คิด พิสมัย เรา จะ ให้ เจ้า พรหมณ์
เลือก ตาม ใจ ชอบ สิ่ง ไต ก็ จะ ให้ ตั้ง ใจ
จง ถ้า แม้น เปน บุรุษ สด สวาสดิ์ คง
หมาย มาตร นารี ที่ ประสงค์ แม้น เปน หญิง
คง รัก กำรง เหน ความ ทรง หอง ดู ให้
รัก กัน พระ คิต พดาง เลือก คัด จิต สนม
ที่ นำ ชม พริ้ง เพริศ อัน เนิต นัน กับ แหวน
ยอด วิเศษ คู่ เขตร คัน ครั้น เสร็จ สรรพ
ชวน นาง จาก ปราง ไชย มา สู่ ยัง ห้อง
พรหมณ์ ทรม สวาสดิ์ ถง นัง อาสน์ วนา
แล้ว ปราไพ นี้ แน่ พรหมณ์ แจ่ม จันทร เจ้า
ขวัญ ใจ พี่ รัก ใคร เหลือ แล้ว หนา แก้ว ตา
เจ้า มี คุณ กับ พี่ เปน ที่ ยิง ทุก สรรพ สิ่ง
สละ พัด จะ จิต หา สมอง คุณ แก้ว เนกร

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๔๗
ไม่ เจตนา ก็ เพราะ ว่า ให้ ของ ไม่ ต้อง ใจ
คราว นี้ เจ้า อย่า ชัด ทัด ประโยชน์ จง ปรา
โมช ผ่อน หา ชัยมา ไศรย นาง คน นี้ ทรม
ชม สนม ใน ต้อง ฤไทย พี่ รัก อยู่ หนัก
ครั้น กับ อีก ทั้ง ขำมรงค์ วง วิเศษ คู่
นิเวศน์ ยิ่ง ใหญ่ ไสยสรวรย์ ทั้ง สอง สิ่ง ของ
พี่ ตั้ง ชื่น ความ รัก ขวัญ ยอด มิ่ง นั้น ยิ่ง
ไป จะ ให้ เจ้า เลือก ตาม ความ ประสงค์
ถ้า จำนง ใจ จริง ที่ สิ่ง ไหน จง เลือก เอา
สิ่ง หนึ่ง ตาม พึง ใจ พี่ จะ ให้ เจ้า พรหมณ์
ด้วย ความ รัก จะ

๑ พรหมณ์ แจ่ม จันทร พัง องค์ พระ ทรง
ฤทธิ คณิง จิตร คิด ดู รู้ ประจักษ์ จะ
ถอง เรา ชัด เคือง ทำ เยื้อง ยัก ให้ ตระหนัก
แน่ จริง ว่า หญิง ชาย ด้วย หวง หึง นาง

๑๐๔๘ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๒๒
ลักษณะ เพราะ รัก เขา สงสัย เรา ว่า บุรุษ
ที่ สุด หมายถึง เรา จะ แก่ถึง เลือด ของ ทำ
นอง ชาย ดู แขน คาย พระ จะ ว่า เปน ทำ
ไร แล้ว ทูล ว่า พระองค์ จะ ทรง ไปรด ตาม
ประโยชน์ ข้า คิด พิสมัย ควร มิ ควร ขอ
องค์ พระ ทรง ไชย พระ อย่า ได้ ไทษณ จง
ปรานี อัน ทัว ข้า ก็ เปน ชาย ย่อม หมายถึง
มาทร หวัง สวัสดิ์ ถัดยา มารศรี อัน
แหวน ทอง ของ ใช้ ไม่ ไย ดี นาง เทวี นี้
น้อง คิด ต้อง ใจ ะ

๑ พระ ทิณกร พัง พรหมณ์ ตาม กระแส
เข้า ใจ แฉ่ ชาย ทรง ไม่ สงสัย ให้ สุด คิด
เลื่อง ขัด ใน หักไทย แต่ จม ใจ ด้วย ที่ มิ
คุณ มา ขำเลื่อง ค่อน ย้อน ว่า นิจา เจ้า
ช่าง เลือก เขา ของ รัก เหมาะ นก หนา มิ

เล่น ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๔๙
ได้ เลี้ยว ท่วง ที่ ที่ ปรีชา ไป ข้าง น้า คง จะ
ถ่วง เขา ดวง ใจ หน่อ กระษัตริ์ ตรัส พดาง
แล้ว ย่าง เขื่อง ด้วย ความ เคื่อง ตก มา ไม่
ปราได เสด็จ กลับ ปรางมาศ ปราสาท ไชย
ภูวนัย เคื่อง พรหมณ์ ทั้ง ตาม รา ะ
๑ เจ้าโฉมงาม พรหมณ์ น้อย กตอย สวัสดิ์
เหน หน่อ นารถ ทำ จริต วิชา ด้วย หึง หวง
ท่วง ที่ กิริยา เพราะ คิด ว่า เรา เปน ชาย จะ
หมายถึง เมีย ยิ่ง ทรง ตก นึก แค่น สุด แสน
นัก เขา ช่าง รัก ชายา ประดา เลี้ยว เรา
จะ มา พัน พัว อยู่ บัว เบี้ยว เขา รัก เมีย ก็
จะ ทำให้ ขำ ใจ ครั้น เวลามี ค่ำ น้ำค้าง
ย้อย เจ้า พรหมณ์ น้อย มัว หมอง ไม่ ผ่อง
ใส ยิ่ง นึก แค่น ภาศิตา ไม่ ชาติโดย จะ
อยู่ ไป ก็ ขำ ระกำ ทรวง จำ จะ หนี ไป หา

๑๐๕๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒
พระ ตาบศ ให้ สิ้น หมต ร้อน รุ่ง ที่ หิ้ง หวง
ด้วย เมือง เขา เรา ต้อง รับ แต่ คับ ทรวง จะ
จวบ จ้วง ถ้อย คำ ให้ ก้า เกิน นาง ว่า พดาง
ทาง ประจาง ทรง เลขา เป็น คำ ว่า หมอง
หมาง ระคาง เขิน ขอ ตา สอง น้อย รัก
ภักตร์ เจริญ ไป ยัง เนิน วนนา ที่ อาจารย์
น้อย คิด ถึง จึ่ง ไป หา เกิด หนา เจ้า แต่
เรื่อง เรา แม่ อย่า แจ้ง แถง ดาว ถ้า พี่ ขึ้น
อยู่ ไป คง วาย ปราณ ฤดี ดาด เตือด นก
ทั้ง อักคี่ ครั้น เสรี สิ้น ใน การ สรร สนอง
เสียด ใส ของ ใจ ใน พาน พระ ศรี พอ เหน
สอง น้อย หดับ ระวัง ดี นาง เทวี เขื่อง ย่าง
จาก ปราง ปรา ให้ อาไถย ด้วย สอง พระ
น้อย รัก กตัญ ฝัน ภักตร์ เฟ่ง พิศ ขนิษฐา
สุชด ไหล ลง ทราบ อาบ ภักตรา ค่อย อุดาห์

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๕๑
กตัญ กตัญ แก้ว ครอบโต เหน เจริบ เขียบ แสน
สาว เหล่า สนม ทุก หมู่ กรม ระวัง สิ้น หดับ
ไหล พรหมณ์ รับ จาก ปราง มาศ ปรางาต
ไชย ก็ ทรง ไป ออก ประตุ พระ บุรี ด้วย
แสง จันทร สอง แอ้วม แจ่ม เวหา กตยา เหน
กระจำ หว่าง วิถี ก็ รับ รัต ตัด ทรง เข้า
พงพี หมายถึง ถิ่น ที่ สิทธา ใน อารัญ ครั้น
รุ่ง แจ้ง แสง ทอง ขึ้น สอง พ้า หอม มาตา
ถม หวน ใน สวน ขวัญ ทั้ง สอง พรหมณ์
ขนิษฐา วิถาวรรณ ก็ พา กัน พลิท ฟั่น ตื่น
นิทรา มิ ได้ เหน พรหมณ์ พี่ ที่ ไสยาสน์
ผิด ประหลาด ใจ แท้ เทียว แถ หา เหน ใน
พาน พระ ศรี มี สารา ก็ หยิบ มา อ่าน ดู
พอ รู้ ความ ขะ

๑๐๕๒

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๒

๐ ใน สสาร นั้น ว่า พี่ ไม่ มี สุข มา อยู่
ทุกข์ ใจ ยาก ใน ขวาก หนาม พี่ ขอ ถา
นาถ นื่อง ทั้ง สอง พรหมณ์ ไป อาราม
สิทธิ ใน อารัญ คิต ถึง พี่ เมื่อ ไร จึง ไป
หา อย่า พุดจา ความ ถับ ที่ ขับ ขัน อย่า
ให้ ใคร รู้ แจ้ง แห่ง สำคัญ ว่า เรา นั้น
แปลง เปน พรหมณ์ คิต ตาม มา

๐ พอ จบ สสาร พรหมณ์ นื่อง ทั้ง สอง ศรี
แจ้ง จิตร พี่ รู้ ถึง ด้วย หิงษา จึง ได้ ตัด
ใจ ไป ไม่ นำ พา ทั้ง สอง รา ทรง ความ
จะ ตาม ไป ก็ มี ห่วง ภักดี ด้วย ขำศึก
มัน ยัง นึก ยงยุทธี หา หยุด ไม่ จำ จะ ต้อง
รอ ดู ภูวไนย ถ้า กระไร จะ ได้ รับ คับ ไขว้
แล้ว สอง พรหมณ์ นื่อง ไร มิ ได้ แจ้ง ให้
ความ แพร่ง พราย ว่า มารศรี พระ ทิณกร

เล่ม ๒๒

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๕๓

รู้ ความ ว่า พรหมณ์ ชี้ จาก ถิ่น ที่ หนี ไป
ไม่ อิง

๐ จะ กล่าว ถึง พรหมณ์ น้อย กอดย สวาสดี
แรม นิราศ ทัด ขาด สวาสดี หวัง ทั้ง หมาย
จิตร สิทธิ ใน บำ รัง ไม่ รอ รัง รับ รุด ถึง
กฐิ แด เทน พระเจ้า ตา นำ อาวาส รับ
ติลาศ เข้า ประนค บทศรี แล้ว ขบ ภักดี
โฉมยง ทรง โสกี นาง เทวี รำ ให้ อยู่
ไป มา

๐ พระ โยคี มี ญาณ ชาญ ญาณ เหน
เจ้า พรหมณ์ งาม สรรพ ถับ มา หา ให้
สงไสย จึง ตาม ตาม กิจา ว่า ดูรา หาดาน
น้อย กอดย ฤไทย ทั้ง สาม เจ้า โฉมงาม
ไป ตาม ฝัว นี้ แต่ ทัว ถับ มา ว่า โฉน ฤ
เกิด เหตุ เกท พาด ประการ ใด นื่อง เจ้า ไป

๑๐๕๕

๑ นำกัน ฯ

๑ แก้ว หน้าม้า เต็ม ๒๓ ฯ

๑ ทั้ง ต่อ สอง สหาย หัน จาก ที่ รม ไป ขวน
ยักข เมตง มุม มา ชัก โย ถ้อม เมือง ไฉ้ แล้ว สอง
พราหมณ์ ชำ ยักข เมตงมุม ตาย สอง สหาย ก็ ขอม
เปน ขำ สอง พราหมณ์ แล้ว สอง พราหมณ์ บอก
ความ ถับ กับ พระ ทิณกร จน ถึง พระ ทิณกร ได้
พบ กับ นาง เจ้าม จันทร

๑ ดิถีชา พัง สรวท พตาง แล้ว ทาง ว่า พระ
นัตตา เต็ม ที่ ช่าง ชี หึง ไม่ ยับ ยั้ง ช้าง จิกร
คิต คำนี้ ไม่ ควร ถึง ขาต เต็ด ระเบียบ มา
ข้า ก็ ดู ไม่ ข้า ตกก หนา เจ้า พอ ผัว เขา
รู้ ความ จะ ตาม หา เหน ข้อ ความ สวัสดิ์

๑๐๕๖

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๓

ไม่ คดาศ คดา ถัดว่า จะ ไม่ ซึ่ง ทั้ง
 ปึง ไป เจ้า พรหมณ พัง ยัม ละไม อยู่ ใน
 หน้า แล้ว ทูล ว่าเจ้า ทาอย่า สงไสย หาดาน
 มิ ขอ คื่น ที่ มี อาไธย ถึง ยาก ไร ก็ จะ สู้
 อยู่ ใน ทง

๐ พระ ทาบท พัง ว่า จึง ปราโส อย่า ทำ
 ใจ ร้อน รุ่ม คิด ถุ่ม หดง อุเบกขา ผ่อน ผัน
 ให้ มัน คง. อย่า พะวง กามา เปน วาปี แล้ว
 ตั้ง สอน สาระพัด บำญต์ ยั้ง อย่า คิด ตั้ง
 โทษา เสียด ราชย์ อัน มี ความ ไหม ใน โถกัย
 มัก เปน ที่ พา คน ให้ บั่น ไป ครั้น เสร็จ สิ้น
 สอน ทนา สิทธา เมา ก็ ถูก เข้า กุฎี ที่ อาไธย
 เจ้า พรหมณ เข้า สู่ ระเบียบ เผลียง ใน ให้
 เจ็บ ใจ หน่อ กระษัตร ภาศดา

๐ จะ กล่าว ถึง สอง สหาย ที่ หน่าย หนี ได้

เล่ม ๒๓

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๕๗

เสียด ที่ ขาศัก นึก โทษา กาดุท ผัว หุ้ม คดุม
 ภาศดา เจ้า ถึง น้ำ เชือก มัด เข้า รัต กร
 เทียว บิน มา หา ผู้ ให้ ชู ช่วย ก็ สิ้น ด้วย
 ผู้ หาญ ชาญ สมร ทั้ง นก สิทธี วิชฌา วิชาธร
 ไม่ ผัน ผ่อน ให้ หดง หดง บัณญา

๐ กระบิต พัทธ ขัด สน ให้ จาน จิตร ดง
 หยุต คิด ทรง ทอด กัน ปฤกษา ใน จัง
 จะ พัน ทน ทรมาน นึก ก็ น่า จะ ไคร บัด โดย
 ญาณ กาดุท จึง ว่า ขำ ก่อน เจ้า เพื่อน
 ของ เรา มี อยู่ ผู้ ถัด หาญ ชื่อ จินันทรราช
 เปน ขาศัก มาร แต่ สันถาน ร่าง กาย คด้าย
 มังมม เรา พา กัน ไป หา เกิด ทนา เจ้า คง
 ช่วย เรา ภาศทุกซ์ ให้ ชู ชุม ครั้น นี้ เรา กับ
 ทรวง ต้อง ห่วง รุม ได้ ประชุม กัน ไป ผดายุ
 ไพรี สอง สหาย ปรง คง กัน ต้อง จิตร

๑๐๕๘ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๓
เห็น ส้ม คิด ทั้ง สอง ค่อย สอง ศรี เงาะ นำ
นำ พา ถึง จรด มา ยัง ที่ อสุรินทร์ ถิ่น ตำ
นักรบ ครั้น ถึง ยัง ขึ้น เจริญ ที่ เฟิง ภา แห่ง
พระยา อสุรี อัน มี ศักดิ์ ก็ พา กัน เข้า ไป
หา พระยา ยักษ์ ลง ขบ ภารทรี ไศกา ลง
จามลย์ ษะ

๑ อะสุรา อาณภาพ ภาพวัย เห็น สหาย
สอง รา มา ไศก ศักดิ์ มี เชือก มัด หักถ์ ถึง
อยู่ รุ่ง วัน ทั้ง ผัว พัน ภารทรา เจ้า วานร
จินนตราข สงไสย พิไร ชัก เจ้า เพื่อน รัก ผู้
หาญ ขาญ สมร เปน ไฉน เชือก รัต ผูก มัด
กร อีก ผัว ผ่อน คฤม หน้า มา ว่า ไ มะ
หิราข เพื่อน รัก ท้าว ยักษ์ ไย ไม่ มา ด้วย
เจ้า เขา ไป ไหน ฤา ผู้ใด ใคร ทำ ให้ ข้ำ
ใจ จง บอก ให้ แจ้ง ด้วย ได้ ช่วย กัน ษะ

เล่น ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๕๙
๑ สอง สหาย บอก ว่า พระยา ยักษ์ ได้
เจ็บ นัก ชาย หน้า แทบ ธาตุ ด้วย มนุษย์
อาจ องค์ ทนง ครั้น เกิด โรม วัน ชิง ไชย
เปน ไฟ มัน ข่า ท้าว มหิราข ลง ขาด จิตร
สิ้น ชีวิต เพื่อน รัก ท้าว ยักษ์ แล้ว คว่าง
เชือก กับ ผัว มา ภา ด้วย วิถี กายสิทธิ์ ฤทธิ
ไกร เข้า ผูก มัด รัต ข้ำ ทั้ง ผัว หุ้ม ปิด
หน้า คฤม มิด เม้น หา เห็น ไม่ ก็ สด ฤทธิ
คิด อ่าน ประการ ไต จะ แก้ว ไช ก็ ไม่ หดุด
สุด บัญญา จึง ได้ พา กัน มา หา สหาย
ได้ เจ็บ ชาย ชาย ภารทรี เปน นัก หนา ให้
เพื่อน ช่วย ดาก ผูก ให้ หดุด มา ไป แก้ว
หน้า ข้าย มนุษย์ สด ทนง ษะ
๑ จินนตราข อสุรินทร์ ได้ ยิน สาร ให้
เดือด ตาต ใน จิตร ถึง พิศม์ สง ยง โย แยก

๑๐๖๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
เขี้ยว ร้อง เสียง ก้อง คง บังอา ของค์ หนัก
หนา อ้าย มนุษย์ มา ก่อ กำม ทำ ร้าย สหาย
รัก กู จะ หัก คช กิน ให้ สิ้น สุด ถึง
กล้า ที่ มี อิทธิ ฤทธิฤทธิ์ คง ม้วย มุต ไม่
รอด คดออก ไป แล้ว เข้า แก่ เชื้ออก มัด ที่
หักถ์ เพื่อน จะ ขะเยื่อน ออก มา ก็ หา ไม่
หึง ผัว ปิต ภักตร์ หุ้ม เข้า คฤม ไร่ จะ แก่
ไซ สิ้น สุด ไม่ หดุด มา จินันตะราช ไกรธา
พวก ข้ำศึก ยิง นึก ๆ คิด แค้น แสน ไทษา
บอก สหาย ชัด สน พัน บัญญา เหน สิ้น ทำ
ผ่น แปร จะ แก่ กัน จง พา เรา ไป หา บ้า
มิตร จะ ได้ คิด เช่น ข่า ให้ ชาติญ แม้น
สังหาร ไฟรี สิ้น ชั่ววัน ของ ๆ มัน ก็ คง
เกลื่อน ขะเยื่อน คดาบ เจ้า เภาะ บ้า ถึง ไพร
ได้ สดบ เคารพ รับ ขึ้น ชม เหน สม ทนาย

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๖๑
กาตวท นำ ทาง ออก ย่าง กราย ตาม สหาย
ฉาย ผ่น ตาม กัน ไป จาก คิริ ตีศรีนทร์ พัน
ดิน ที่ ทนาย บัว หักตง ไม่ สงไสย เขมน
ภักตร์ รับ รัก ด้วย ชัด ใจ กำหนด ได้ สิบ
เวลา ถึง ธานี กาตวท หยุต พตาง แล้ว ทาง
แจ้ง นี้ แด แห่ง ไฟริน ถิ่น กรุง ศรี เมื่อ
แรก เรา เข้า มา ได้ ราช จง เสีย ที่ ย่อย ยับ
อับรา จินันตะราช พัง ความ คำราม ร้อง ทำ
ทัว พอง ใหญ่ โต ด้วย ไทษา ชัก สาย ไย
ล้อม จังหวัด ชัดยา ไว้ แน่น ทนาย หดาย ขึ้น
ดู มัน คง ขะ
๐ ฝ่าย พวก ชาว พารา ประชา ราชฏ์ ให้
ทวน ทวาด จิตร ใจ ออก ไหล หลง เสีย
ยักษ ร้อง ก้อง เขตร นิเวศน์ วง ท่าง งวย
งง จัง ไหว่ กัน ไป มา บ้าง เข้า คิด ไย ยักษ

๑๐๖๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓๓
อยู่ ตัก เตี้ย เวียก ถูก เมีย ให้ช่วย กู. ตัก
หว่า พา กัน คิด ไย ขึ้น ลั่น ชีว อะสุรา
จับ กัน ออก ลั่น ไป พวก เสนา พา กัน เข้า
พัน ฟาด เลี้ยง ฉับ ฉาด ตาม บั่น ทน ไม่ ไหว
ไย ไม่ ขาด ตาม กลับ คิด กับ ไย เปน จน
ใจ ชัด สด พัน บัญญา จึง ชวน กัน มา เผ้า
เจ้า นิเวศน์ กราบ ทูล เหตุ วิปริต ผิด หน้า
หนา มี มาร ร้าย คล้าย มังมม ภูมรา ชัก
ไย มา เข้า ห้อม ถ้อม บูรี ใคร เข้า ไป คิด
ไย แล้ว ไม่ พัน ต้อง วาย ชนม์ เปน ภัย
ของ ยักษ์ อัน ไย ยักษ์ ชัก มา ถ้อม ธานี
ดู เหลือ ที่ พัน ฟาด ไม่ ขาด รอน ๖
๐ จอม นรินทร์ ปีน บัก นั้เวศ สดับ เหตุ
ศึก ใหญ่ พระไทย ถอน ทอด ค้าง ถึง
พราหมณ์ เมื่อ ยาม ร้อน เคย ผัน ผ่อน แก้ว

เล่ม ๒๓๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๖๓
กัน ให้ บั่นเทา อยู่ แต่ น้อย สอง พราหมณ์
ถึง ยาม ยาก จะ ออก ปาก ที่ ระคาย นึก
อาย เขา จะ เปน ทาย วาย ชนม์ กุศล เรา
อย่า ให้ เจ้า พราหมณ์ หมิ่น คิด นิินทา แล้ว
ตรัส สั่ง เสน่ เว่ง ตรี ทัพ ให้ พร้อม สรรพ
ไพร่ นาย ทั้ง ชาย ขว พระ เจริญ สั่ง ชวน
สอง พระ น้อย ยา เสด็จ มา ทรง เครื่อง เรือง
ณรงค์ ครั้น เจริญ สรรพ จับ คิดป แล้ว ผิน
ผัน จาก สุวรรณ ปราง มาศ ราชทอง ขึ้น
เกย ทอง ผ่อง อวาม ทั้ง สาม องค์ แล้ว ดง
ทรง พาสี พร้อม วัพล สอง นุชา คู่ เคียง
อยู่ เรียง ข้าง ไม่ เห็น ท่าง ภูวเรศ ดู เหตุ
ผล ที่ เว่ง ยก ไยหา จรด จาก มณฑล
ออก มา นอก ธานี เหน ไย ยักษ์ ชัก ห้อม
ถ้อม นิเวศน์ รอบ ขอบ เขตว แหวง ค้าง ใน

๑๐๒๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓๓
 กรุง ศรี เทน มังมุน ยักขา กัด ฤทธิ กับ
 กระบี่ เสาระ บำ เเคย มา รบ ผ้า ปิด หน้า เชือก
 มัด ที่ หักถ ไร่ ยัง จำ ได้ ช้าย นี้ เเคย หน้า
 หอบ สอง นุชา ว่า เหวย ไม่ เเคย พบ ช้าย
 บัด ขบ กัดมา มา ไม่ น้า อาย ทั้ง เชือก มัด
 หักถ ตัด ผ้า ปิด หน้า ยัง จะ มา ชัน ฝู ไม่
 ร้าย ขวน ช้าย สัตว์ ยักขา มา ทา ทาย
 ช้าย ฝู ร้าย ถึง วัน จะ บัดโดย ขะ
 ๐ กาลฤท ขุน กระบี่ ได้ ยิน ว่า ออก
 หอบ หน้า หักถ เถียง หา เถียง ไม่ ยักขา
 มังมุน กัดม กัดให้ ชัด ใจ จึง ว่า ไป เหวย
 ชย้า อวด กัด ตี ถ้า มี ฤทธิ จง คิด ให้ ไย
 ขาด จึง ว่า ขาด เชือก กระษัทร รัศมี ชย้า
 ช้อย ชึ่ง นึ่ง อยู่ ใน บุรี ถ้า ตัว ตี ออก มา
 กุ ถอง ฝู กัน ทั้ง สาม พระ สุริวงษ ฝู ทรง

เล่ม ๒๓๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๒๕
 ศักดิ์ ได้ พัง ยักขา สุก แค้น แสน กระศัลย
 สึง ไพร นาย ยึด แย่ง เข้า แทง พัน ไย กุม
 ภันท์ มิ ได้ ขาด ประหลาด ใจ ให้ เหา
 บิน ไหญ่ ยิง ออก ชึ่ง แย่ง เพียง กำแพง
 จะ พินาศ ลง หวาด ไหว ไย มังมุน ขุน มาร
 ชัน ขาญ ไชย ก็ มิ ได้ ขาด ลง อยู่ คง ที่
 ให้ จัด เหา คชสาร ที่ หาญ ร้าย เหา ทำลาย
 ไย ชัก ของ ยักขา ช้าง เข้า เหย เหย ตัด สิ้น
 ฤทธิ กิริณี ตื่น รน อยู่ จน ทาย บันดา
 เหา พท พด ไพร ก็ คิด ไย อสุรินทร์ สิ้น
 ทั้งหลาย พระ สุริวงษ ทรง พุทธ สุก ระคาย
 กระสน์ สาย ศิลา พถัน แล้ว ถัน ไป เถียง
 สมนัน ถัน พ้า ใน ราช เปน อักคิ โพง พดาม
 เข้า ตาม ไหม จน ชำนาจ ศร พิศม์ สิ้น ฤทธิ
 ไฟ ที่ สาย ไย ยักขา ไม่ วาकिन ขะ

၇၀၆၆

แก้ว หน้า ม้า

ព្រំ ឃ្លា

๑ พระ ทิณกร เหน การ สุก หาญ หัก ด้วย
โย ยักษ์ ตู เหมือน ตัว เชื้อน หิน ทำ กระไร
ไม่ ขาดชาติ ทมิฬ เหน สุก ลั่น แก้ก้น ทำ
ฉนั้น ไต จำ จะ ต้อง เลิก ลา สัญญา หัพ พอ
ได้ กัดกับ ผัน แปร คิด แก้วใจ ตำริห์ พดาง
สั่ง มหา เสนา ใน เตรียม พลไพร่ กัดกับ มา
เข้า ชานี้ ครั้น ถึง ยัง เกย มาศราชหงษ
เสด็จ ลง เยื้อง ย่าง เข้า ปราง ศรี ให้ อารวณณ์
ร้อน ใจ ด้วย ไฟรี พระ รุมี ทรง ตกูก ด้วย
ศึก มาร เหลือ จะ แก้ว โย ยักษ์ ที่ ซัก ไว้
แปล จม ใจ สุก จิตร จะ คิด ผลาญ จะ บอก
พรหมณ์ ว่า วอน ช่วย ร้อน รากู ก็ เหน
การ ขัด ข้อง หมอง พระไทย ทรง โสภ เสรว์
เรา ร้อน สุก ผ่อน ผัน แปล หลาย วัน ตก
ครอง ไม่ ผ่องใส ประชาชาติ ราษฎร ได้

๑๐๗๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓๓
อาของค์ เคย ณรงค์ ไพร่ ให้ มี ไชย มา
หมาง เมิน เห็น ท่าง ไป ร้าง เรศ คุเฮา เกิด
ก้าม ๗ ทำ ไฉน จึง วอน ว่า สอง พรหมณ์
เจ้า ทรม ไวย พ่อ จง ได้ ช่วย ชู กู้ บูรี จะ
คิด อำน ฉน โต ตาม ใจ เจ้า เห็น ดู เรา อย่า
ตัด สดัด หนี ไม่ เหน หน้า ผู้ โต ที่ ไท มี
ไม่ ปราณี่ พี่ ด้วย คง ม้วย มรณ
๑ สอง เจ้า พรหมณ์ พัง องค์ พระ ทรง เสด
ให้ สมเพช ภูในย ฤไทย ถอน คณิง นึก
ตฤก करा ให้ อารณ จำ จะ ร ไป ที่ พระ
พี่ นาง บอก ให้ มา ช่วย องค์ พระ ทรง ฤทธิ
ถ้า ขึ้น คิด บัด บัด คง ชัด ขวาง คิด เหน
ความ ตาม มุด แก้ว ทูต พลาจ จะ เสาะ ตาง
สืบ ตาม พี่ พรหมณ์ มา แต่ จะ ไป ไย ยักษ
มัน ตก รอบ ทัว เขตว ชอบ จังหวัด ชัด หนัก

เล่ม ๒๓๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๗๓
หนา จง ขอ ให้ พระองค์ ทรง บัญชา ชู
สุธา เปน ไพรง อุโมงค์ ไป พ่อ ได้ ถอด ไย
ยักษ ที่ ตก อยู่ ยักษ ไม่ รู้ ที่ คง สิ้น สง
ไสย ข้า จะ ขอ อาสา รับ คธาโคก ตาม
แต่ ให้ ได้ พี่ พรหมณ์ ใน สาม วัน
๑ พระ ทิณทร พัง พรหมณ์ เมื่อ ยาม ร้อน
ดัง ได้ จร ขึ้น ผ่าน พิมาน สวรรค์ ทรง ขึ้น
ชอบ ทอบ ความ ว่า งาม ครัน พ่อ มิ่ง ขวัญ
ในยนา เจ้า ปราณี่ ถ้า เช่น นั้น พี่ จะ ไป ส่ง
ให้ เขา ทำ เหมือน เจ้า บอก แจ้ง แห่ง วิถี
พระ ตรัส พลาจ ขวน นุชา จรตี ออก ตู ที่
อำมาตย์ อาศน์ สุวรรณ พร้อม ข้า ท้าว เฝ้า
อยู่ ดู เสดพรัง บัญชา ส่ง สามนค์ คน ขยัน
เร่ง บาด หมาย หมู่ หมวด เกณฑ์ ครวๆ กัน คิด

๑๐๗๔

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๓

สอน สัน ขุด อุโมงค์ เบน ไพร่ง ไป
ทาง ถอด ครัว ไผ่ ใย ยักษ์ พอ สอน พัก
มรรคา ได้ อาศว ใย ให้ พัน ที่ ยักษ์ อยู่ ดู
ให้ โกล คิด แก้ว ใย บิด จำ ทำให้ ตี

๐ ขุน เสนา พัง ดาว โองการ ตรี ประ
นม หัตถ์ รับ ราช บทศรี ต่าง ทูล ถา พา กัน
มา ทน ที่ เถนที่ น้า ที่ ขุด ไพร่ง อุโมงค์
ใน ทะลุ ถอด ได้ ดิน จาก ถิ่น ถาน พัน
ใย มาร ไป ถอด ถอด พอ รอด ได้ ครั้น สำเร็จ
เสร็จ พัดใน ใน หัน ไท ก็ กลับ ไป ทูล องค์
พระ ทรง ฤทธิ

๐ พงษ นรินทร์ ปิ่น บัก จักรพรรดิ ไสม
นั้ การ เสร็จ สำเร็จ กิจ เสด็จ เข้า ปราง
จันทน์ อัมวิติศ มา สถิตย ที่ พราหมณ์ แจ้ง
ความ พัดน ฟ้า ให้ เขา ทำ เสร็จ สำเร็จ แล้ว

เล่ม ๒๓

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๗๕

ตาม นื่อง แก้ว มั่น หมาย จะ ผาย สัน แม่น
ไป แล้ว แก้ว ทา ย่า ข้าง วัน มา ให้ ทน
การ ร้อน ย่า นอน ใจ

๐ ทั้ง สอง พราหมณ์ นอบ นบ เคารพ รับ
จะ รับ ถลับ คืบ มา ข้าง ไม่ ได้ แล้ว ต่าง ถา
ภูธร จับ ศรี ไชย จาก ห้อง ใน รับ ย่าง จาก
ปราง ปราง เสน่ น้า พราหมณ์ ชี มา ชี ช้อง
อุโมงค์ ปล่อง ทำ ดู ตั้ง คูหา สอง พราหมณ์
พา กัน ถง อุโมงค์ มา ได้ สุขา จรด ถน พัน
ใย กระจาง แจ้ง ตัวอ แสง อักคี่ สอง ต่าง
เยื้อง ย่อง รับ มา หา ข้าง ไม่ ออก จาก ช้อง
ปล่อง ไพร่ง อุโมงค์ ใน ก็ รับ ไป ยัง ที่ กุฏิ
ตง ตั้งเกต แดง แดง ไม้ ใน ไพร่ สันที่
ที่ หมาย มั่น แม่น ใจ มิ ได้ หด ไม่ สอน
สัน ถิ่น ไป ใน ไพร่ พง เทน เสา หงษ ทรง

๑๐๗๑

แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๓
 กุฎี สุต ยินดี ก็ พา กัน ไกล คุก เข้า มา
 ถึง เข้า สู่ ซึ่ง ศาสนา พระ ฤาษี อยู่ พร้อม
 ค่าย โดมงาม พี่ พรหมณ์ ชี้ ทาง ขุด น้อม
 หักถ้ มัสการ

๐ พระ สิทธา จึง ถาม เจ้า พรหมณ์ น้อย
 เกิด ขัด ข้อง เป็น กระไร โฉน หาดาน พี่ เจ้า
 มา ขำ ถาม ว่า ตำราญ ได้ พบ พาน ถูก ตัว
 ของ ตัว ที่ สอง เจ้า พรหมณ์ วันทา แล้ว
 ว่า ขาน บังเกิด การ หยาบ ยุ่ง ใน กรุง ศรี
 แต่ พี่ พรหมณ์ นั้น มา จาก ธานี มี ไฟรี มา
 ห้อม ถ้อม พารา ขัด สาย โย ไกร ทิด ขี้วิทร
 ยับ อ้าย ยักข จับ กิณ เล่น เป็น ภักษา ทำ
 ฉับ ไต โย ยักข ทรง ศักดา ทน ศาตรา พัน
 ฟาด ไม่ ขาด รอน สมเพช พระ ภูวนาย เฝ้า
 ไต่ถาม ให้ หาดาน ตาม พรหมณ์ พี่ ศรี

เล่น ๒๓

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๗๒

สมร ขุด อุโมงค์ ถอด ออก นอก นคร จึง
 ได้ จร พัน ยักข ที่ ตก โย แล้ว ต่าง วอน
 พี่ นาง ย่า หมาง หมอง คราว ขัด ข้อง
 เสียด แม่ ไป แก้ว ไช แม้น ไม่ ช่วย ทรง ธรรม
 คง บัดโดย ย่า ถือ ใจ โทษา จง ปราบนี้ ะ

๐ พรหมณ์ แหม จันทร์ ชาญ ไชโย ใน สนาม
 ได้ พัง ความพรหมณ์ น้อย ทั้ง สอง ศรี ความ
 หวง หึง รึง ชูรา ด้วย สามี เจ้า เทวี ว่า น้อย
 ไม่ ต้อง การ ใน ขาคี นี้ พี่ ไม่ คิด พิศวาสดี
 เป็น คัด ขาด มี ได้ รัก สมัค สมาน ช่วย เขา
 โย ไม่ ต้อง ให้ พอง พาน ถึง วาย ปราณ
 ตัว ขำ ไม่ อดโดย มา อยู่ นี้ จริ่ง ทนอ เพราะ
 รอ น้อย ไม่ เกียว ข้อง ภักดา ย่า สงไสย
 ไม่ ห่วง เจ้า เรา จะ มุ่ง ไป กรุง ไกร ไม่
 หมาย ใจ คืบ อยู่ เป็น คู่ เคย ะ

๑๐๗๘

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๓

๐ พระ สิทธา นิ่ง พั่ง แก้ว นิ่ง สรวท ทรง
 ตำรวญ ร้อง ว่า สิทธา เขี่ย อย่า มาก บั้น หาญ
 หัก ไป นึก เถย เจ้า ทรมานเขย พั่ง คา อย่า
 รากี อัน โทะทะ โทะทะ โทะทะ นั้น ไม่ เปน
 อัน มก พว เสี่ย ราชี่ อัน ถูก ผัว ของ ตัว
 ถึง ชั่ว คี่ ก็ เปน ที่ ร่วม เชิญ ความ เห็นดู
 จะ ทั้ง ให้ เธอ ทาย ไม่ อาย เขา ตัว ของ
 เจ้า จะ เปน ม่าย ไค้ อดสู ทนึ่ง จะ งาม ก็
 เพราะ ความ กะตัญญู เจ้า โฉมทรวง อย่า คิด
 ให้ ผิด ไป เจ้า แจ่มจันทร์ พั่ง ดาว อาจรรย์
 สอน พระไทย ช่อน ผ่อน หา ชัยฉาไศรย
 แก้ว ว่า หาดาน คิด แสน จะ แค้น ใจ เธอ
 หลง ใหล ผูก จิตร ด้วย วิชา แกล้ง ของ
 หาดาน แก้ว ว่า ประดา เสี่ย เพราะ รัก เมื่อ
 กลับ คิด วิชา หาดาน สุก แค้น แสน ทวี จึง

เล่ม ๒๓

แก้ว หน้า ม้า

๑๐๗๙

หน้า มา นี่ เจ้า คา เหน งาม ก็ ตาม ที่ แก้ว
 ว่า กับ พรหมณ์ นื่อง สอง สมร พี่ จะ รว
 ให้ ชัด คิด บัดนี้ เหมือน คน คี้อ ล้าน ไป
 ดู ไม่ คี่ จะ เปน ที่ ไต้ รับ อับ ประมาณ พี่
 จะ ให้ ถูก ระเบิด ประเสริฐ ศักดิ์ ไป ผาญ
 ยักข ชีวัง คง สังขาร แก้ว หยิบ ถูก ฤทธิรงค์
 ของ ทรง ญาณ มา ประทาน พรหมณ์ นื่อง
 ทั้ง สอง รา

๐ พรหมณ์ หิริญ นอบ นบ เคารพ รับ
 น้อม คำนับ พี่ นาง แก้ว ทาง ว่า เจ้า อ่อน
 วอน ธารไทย ให้ ไค้ต คตา กัดยา เมิน หน้า
 ไม่ พาที่ สอง พรหมณ์ เทน พี่ นาง ยัง
 หมาง หมอง เถย ส่นอง ทูต ตา มาระศรี
 แก้ว น้อม หักถั้ วันทา ตา มุนี พระ โยคี ตั้ง
 สอน อวย พร ไชย ทั้ง สอง พรหมณ์ อัญ

๑๐๘๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓๓
ชู้ดี ผู้ มี ภาควัย แล้ว ออก จาก ศาสนา ที่ อ่า ไสรย
เข้า ไพร พง ทรง มุ่ง มา ทรง ไกร เร่ง ทรง
ได้ รับ มา ถึง ธาณี เข้า อุโมงค์ ที่ ชาวาก
แปล ปาก ปล่อง มา ตาม ช่อง แถว ทาง
หว่าง วิถี พัน ใย ยักข เข้า สู ยัง บุรี จวดี
ขึ้น เล้า เจ้า นคร ครั้น ถึง ยัง ปราง ศรี มณี
มาศ เข้า เล้า บาท นพิตร อติศร ทั้ง สอง
งาม พราหมณ์ ชี ชู้ดี กร พัง ภูธร ทรง ธรรม
จะ บัญชา
๐ เจ้า โมที นิฤบาล ชาญ สนาม เหน สอง
พราหมณ์ แสน โสมนันตา ครัด ประ โถม โถม
งาม พ่อ พราหมณ์ มา ตาม เชษฐา พบ ฤา
ไม่ ไฉน น้อย พี่ ตั้ง จิตร คอย เจ้า ทุก เข้า คำ
สุด จะ ว่า ร้อน เร่า ให้ เสรี หมาย ด้วย
กล มาร เหลือ ฤก จะ ตก ครอบ จะ รับ

เล่ม ๒๓๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๘๑
รอง ชัด ส่น พัน บัญญา สอง เจ้า พราหมณ์
บังคม ลง ก้ม เกษ แล้ว ทูล เทก ได้ ประสพ
พบ เชษฐา ฉนั้น ชัก ขวน เท่า ไร ก็ ไม่ มา
แต่ ทัว ช้า ว่า วอน จน อ่อน ใจ จึง ให้ ฤก
กระดาบาศ อัน อ่า หาญ ให้ ฤดาญ มาร
กำจัด คง คัด ไชย ได้ ของ ดี มา เหน ไม่
แปล ไร คง พัน ไภย อะสุราช อัน อ่า องค์
พระ ทิณกร พัง ความ พราหมณ์ ส่นอง หาย
มัว หมอง ขึ้น ชม สม ประสงค์ เช่น นั้น เจ้า
ช่วย ตั้ม รับ ณรงค์ ให้ ปลด ปลง ชีวา บั๊จ
มิตร ถ้า ฤดาญ ส่น ชำศึก ที่ ฤก ซึ่ง จะ
มอบ กิ่ง เวียง ไชย ให้ แปล สิทธิ แล้ว ขวน
พราหมณ์ ตาม องค์ พระ ทรง ฤทธิ ออก
สถิตย์ แทน ทรง พระ ไร ไชย ถก พระ องค์
ลง นัง บัดลังก์ อาสน์ พร้อม อำมาตย์ นับ

๑๐๘๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
ร้อย ทั้ง น้อยใหญ่ จึง ครัด ตั้ง มหา เสนา
ใน จัด พล ไป กับ พ่อ พรหมณ์ สงคราม
มาร ปลัด ทัพ วัช รัช ประนค หัตถ์ รับ
มา จัด โยธา ที่ กถา หาญ ครอบ กระบวน
ถ้วน เสร็จ สำเร็จ การ นำ พระ ถาน พร้อม
ไป ด้วย ไพร พล ครั้น ได้ ฤกษ์ สำคัญ ก็
ถัน ช้อง พ้า คนอง กีก ก้อง ห้อง เวหน
ทั้ง สอง พรหมณ์ ถา พระ ภูวดล ขึ้น สู่
บน รดา สง่า งาม พร้อม ด้วย เหล่า โยธา
ทั้ง นำ หลง ตา ประดัง ไห่ จม เคารพ ตาม
เดิน ชนัต จัตุรงค์ ออก สงคราม ดู ถัน หลาม
ออก มา ยัง ธานี ถึง โย ยักษ์ ชัก ช้อม ถ้อม
สถาน หยุด ทวย ทาร แอ อัด รอ หัตถ์
พรหมณ์ หิรัญ ชัด ใจ ด้วย ไพร ไม่ พาที่
ว่า ชาน ประการ ไค ก็ จับ ถูก กระดา ฆาต

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๘๓
ชน อาหาญ หมาย จะ ฆาตญ ยักขา ให้
ตกโยย ก็ คว่าง เปรี๊ยะ เสี่ยง ถัน สนน ไป
กระทบ โย ชาท บัน ไม่ ทน ทาน ถูก ระเบิด
เปิด บึง เสี่ยง ผิง ไผง ควัน ไชมง แตก กระ
เต็น คม เปน ขวาน เข้า ตัด ศอ ยักษ์ ร้าย ลง
วาช ปราณ เหล่า ทวย ทาร บุค รุก เข้า ศฤก
คดี ไถ่ เาะะ ถึง วัง สกัต จับ หัตถ์ ได้ พา
มา ให้ พรหมณ์ น้อย ทั้ง สอง ศรี สอง เจ้า
พรหมณ์ ยุพิน สุต ยินดี ให้ โยชี เลิก กลับ
กอง ทัพ มา ขะ

๐ พงษ กระษัทร รู้ ความ พรหมณ์ ชะนะ
ชวน สอง พระ อนุชา เสน่หา เสด็จ ออก มา
รับ ถึง พลัน พลดา พ่อ โยธา มา ประทับ ลง
ฉับ พลัน ทั้ง สอง พรหมณ์ เหน องค์ พระ
ทรง ยศ ลง จาก รถ มา เฝ้า เจ้า ไชยธรรม์

๑๐๘๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓๓
พระ ทวีติ เสิญ ขึ้น แทน แผ่น สุวรรณ เกษม
สันต์ ไสมนัส หัตถ์ ประครอง พ่อ ช่วย ชู กู้
พารา ประจำ ราชบุรี ไม่ พินาศ เพราะ เจ้า
วาย เศร้า หมอง สุด จะ เปรียบ เวหา สุธา
ทอง ไม่ อดอง คุณ เจ้า ให้ เท่า เถย พระ
แด เห็น เงาะ บำ กับ วานร เชือก มัด กร จับ
มา ทำ หน้า เอย พระ จึง ทวีติ บอก พราหมณ์
เจ้า ทวาม เชน อ้าย นี้ เคย ตัว มา เมื่อ ราว
จะ ชำ มั่น ฤา จะ ไปรต ยก โทษ ให้ ตาม
แต่ ใจ พราหมณ์ นื่อง ทั้ง สอง ศรี ทวาม
ประโดม โฉม งาม สอง พราหมณ์ ชี อัญชิตี
ทูล ว่า อ้าย สาธารณ์ จะ อาชาฎ มาตร หมายถึง
ก็ ทาย เปด่า สันชาติ เหล่า เกร เตะระฉาน
จะ เปน กำม์ เกี้ยว ช้อง ไม่ ต้อง การ ขอ
ให้ ทาน ชีวัน กับ มั่น ไป ขะ

เล่ม ๒๓๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๘๕
๐ หน่อ กระษัตริ ทวีติ ตอบ ว่า ชอบ แถ้ว
ตาม นื่อง แก้ว เมตตา อัจฉา ไสรว สุด แต่
เจ้า เหน งาม ตาม แต่ ใจ ตัว พี่ ไม่ ชัด
ช้อง สอง นุชา ขะ
๐ ทั้ง สอง พราหมณ์ ขึ้น ชม สม ประสงค์
ได้ พัง พงษ กระษัตริ มนศา จึง มี รศ พจ
นาจต์ ประกาศ มา เหวย สอง รา ษา ใจ
เปน ไพร เรา ก็ จับ ตัว เจ้า เอา มา ได้ ถึง
บัตโดย โทษ มัด ตัด เกษี ครั้น ว่า เรา จะ
ทำ เกรง กำม์ มี จะ ปราณ ไปรต ให้ ไว้ ชีวัน
ยัง จะ คิด รบ สู้ ฤา รู้ สึก ไม่ หาญ อีก
ยอม หย่อน ลง ผ่อน ผัน เปน กระไร จง บอก
อย่า หลอก กัน ฤา ผูก พันซ์ คิด คง จะ สง
คราม กระบิตพัตร กาตวุท สุด เทวศ ได้
พัง เหตุ ช้อ ความ เจ้า พราหมณ์ ตาม ต่าง

๑๐๘๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
มี ใจ หวาด หวั่น ให้ ครั้น คร้าม จึง แจ้ง
ความ ตาม จิตร ที่ คิด ก่อ แม้น ทรง ไปด
ชีวา สอง ขำ เจ้า จะ ยอม เข้า เปน ขำ พระ
อยู่ หัว ไม่ ขอ คิด ทำ สติ ให้ คิด ทัว จน
สิ้น ชั่ว ชั่ววัน ลง บัดโดย จะ

๑ สอง พราหมณ์ พัง เงาะ ถึง เหน่ จริ่ง จิต
ให้ สุต คิด ยินดี จะ มี ไหน ต่าง พา กัน ลง
มา พลับ พตา ไชย เข้า แก้ว ใจ สอง ราช ให้
คตาศ คตายุ พราหมณ์ หิริญ เดิก ผัว เชื้อ
หน้า ปิด ที่ คฤม คิด ภากรณ์ กระบี่ ออก สิ้น
หาย เจ้า พราหมณ์ ประภัสสร พระ กร กราย
เข้า ขยาย เชื้อก รัต ที่ มัด เงาะ พอ พระ หัดดี
ดูบ เข้า เต่า ก็ หุด ด้วย แสน สุต มนต์ เวท
เดช เสดาะ ได้ พัน ความ ขัด ขวาง ต่าง หัว
เงาะ ทั้ง ถึง เงาะ พา กัน น้อม วันทา เจ้า

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๘๗
พราหมณ์ กลับ คืบ มา พลับ พตา ศรี อัญชิต
ทรง เสด พระ เชษฐา พงษ กระษัตริย์ บัดพิ
ทรง ปรีดา ชวน พราหมณ์ มา ปรางมาศ
ปราสาท ไชย เข้า สู่ ยัง มณฑิรวิเชียร
รัตน์ หน่อ กระษัตริย์ ขัด ข้อง ไม่ ผ่องใส
คิด ถึง เจ้า พราหมณ์ พี่ มา หนี ไป แสน
อาไถย ผีมือ ข้าง ภา ขา ทรส ประโคม ไฉน
งาม สอง พราหมณ์ นื่อง อย่า ปิด บ้อง แจ้ง
เหตุ กับ เชษฐา อัน แจ่มจันทร พราหมณ์ ชี
ผู้ พี่ยา ไฉน มา เคื่อง ฉั่น ด้วย อัน ไถ พอ
ไฉนงาม พราหมณ์ นื่อง ทั้ง สอง ศรี รั ใจ
พี่ จง แจ้ง แถดง ไซ มา หลีก ร้าง หมาย เมิน
คิด เชน ใจ เปน ไฉน ฤา นื่อง ทั้ง สอง ราช
พี่ อยาก จะ ไป รับ ให้ กลับ หด ด้วย จิตร
หวัง ประสงค์ เปน วงษา เจ้า พราหมณ์ ได้

๑๐๘๘ แก้ว หน้า ม้า เถ้ม ๒๓๓
การบุญ มี คุณ มา เจ้า ช่วย พา จรดล อยู่
ทน ไต ฐานะ

๐ สอง พราหมณ์ พัง ทรง ธรรม ที่ บรรหาร
ให้ สงสาร เศษฐา อธิษฐานไสรย จะ มา นั่ง ปัด
ง่า ไว้ทำไม ไหน จะ ได้ พาน พบ ประสบ
กัน เจ้า ยิ้ม พดาง ทาง ทูล มุท เหตุ พระ
ทรง เตช ตรัส ตาม ความ หม่อม ฉนั้น จะ
แจ้ง ข้อ ตาม ทรง ค่อ ทรง ธรรม พี่ แจ่ม
จันทร์ โฉมงาม ใช้ พราหมณ์ ทรง คือ องค์
พระ มะเหสี ที่ ได้ ยาก กำจัด จาก ภูวไนย
ไพร่ ระวัง กับ ข้า เจ้า มา ประ พระ ชี ดง จึง
แปลง องค์ ดิต ตาม เปน พราหมณ์ พราง พี่
พราหมณ์ เขา แค้น องค์ พระ ทรง ฤทธิ ได้
คู่ ชิต พิศวาสดี ให้ บาด หมวง จึง กลับ ไป

๑๐๘๙ แก้ว หน้า ม้า เถ้ม ๒๓๓
หา มุณี ยัง ที่ ทาง นาง เต่า พดาง เมียง เมิน
ให้ เชน ใจ ฐานะ

๐ ทั้ง สาม หน่อ สุริวงษ พระ ทรง ภพ ได้
พัง จม พราหมณ์ แจ่ม แดง ใจ ทั้ง ได้
ทอง มณี รัตน หัก ไนย พระ ทรง ไซย ไตร
รัต ประ โดม โธ่ น้อย เอย เปน ไฉน
เจ้า ไม่ ด้ ใจ เจ้า แอบ แฝง ปัด บ้าง ให้
หมอง โฉม จน เห็น ห่าง วรณู ให้ ชุต ไตรม
ได้ ทุกข์ ไทมนต์ ด้วย ชัด ใจ ทั้ง สอง พระ
อนุชา วรารัตน์ ได้ รู้ ชัด ว่า มิตร พิสมย์
ปลดอบ สมร วอน ว่า ด้วย อาไถย โอ้ ทรม
ไวย เจ้า แดง มา แปลง องค์ พี่ ได้ ตาม
ความ หดง ด้วย กังขา เจ้า แดง ว่า พดิก
ไฟต์ ให้ ไทท หดง ชอบ ใจ นุช สุก ตี ไม่

๑๐๙๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
ทรี ทรง ช่วย ณรงค์ ไพริน ให้ สิ้น วาย พี่
ขอ เชิญ งาม สรรพ งาม กลับ ร้าง คง เปน
นาง นุช นาง เหมือน มาตรา หมายถึง อย่า เวศ
ร้าง หมายถึง เหม็น เหม็น ระคาย ได้ สิ้น ฝาย หมายถึง
มุ่ง ไป กรุง ไกร ๖๖
๐ ทั้ง สอง พรหมณ์ พัง องค์ พงษ์ ภา พระ
ไม่ ขึ้น ขัด ผ่อน หา อชฌาไศรย ประนม หัตถ์
ทูล องค์ พระ ทรง ไชย ตัว น้อย ไม่ กลับ
กลอก มา หลอก หลวง ด้วย มุณี มี ฌาน
เห็น การ ฤก จะ สู้ คือ ชิงไชย เปน ใหญ่
หลวง จึง กลับ แปลง กายา สุตา ทรง ให้
ดู ล่วง สงคราม เปน พรหมณ์ มา ว่า พดาง
ยก หัตถ์ เจ้า เขาวลัทธิ เจ้า ลูก ภักตร์
มีง มิตร วนิชฐา รูป พรหมณ์ หาย กลาย
พดัม เปน กานดา น้อม วันทา ตาม องค์ พงษ์

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๙๑
นิกร ทั้ง ตาม พระ หน่อ นารถ ราชทรง หน
มัน คง ไฉน ฉาย สาย สมร สอง นุชา มา
นึ่ง เคียง บังอร มี สุนทร ไฉน เล้า เขาวลัทธิ
พระ เชษฐา ไฉน นัศ ทวีต ประกาศ สาย สวรรค์
วรบุษ สุต สงสาร ทั้ง สอง พระ น้อย ยา ยุพา
เจ้า เปรียบ ปาน ชีว ของ พี่ยา มา
ช่วย รับ บังอร มาร ที่ ทาญ อีก ได้ สิ้น คือ
เพราะ มิตร วนิชฐา จะ พา น้อย ไป เล้า เจ้า
พารา ได้ ทูล ถา ไป ที่ พระ พี่ นาง พระ
ทวีต พดาง ทาง ชวน นุชา ชาคี กับ นุชนาง
นวด น้อย ไม่ หมอง หมายถึง ทำ กระษัตริ
เดี่ยว ออก จาก นอก ปราง ทรง เขื่อง อย่าง
มา เล้า สอง ท้าว ไทย ครั้น ถึง ยัง ปราง
ทอง สอง กระษัตริ เจ้า น้อม หัตถ์ กราบ ก้ม

๑๐๙๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
บังคม ไหว้ คอย สดับ บรรหาร ประการ ไต
อยู่ ที่ ใน ปราง สถิตย์ พร้อม ธิดา ๖๖
๐ จอม กระษัตริย์ ขัตติยวงษ์ ตำรง ราชฎี เหน
หน่อ นารท สุต สวัสดิ์ มนัส พา สอง เจ้า
สาว สวรรค์ มา วันทา ไม่รู้ว่า ไฉนทรู นั้น
ผู้ใด พิศวง สงไสย จึง ไต่ถาม พระ
ไฉนงาม จง แจ่ม แดง ไข สอง เจ้า
นางลักษณ ภัทรี ละไม มา แด ไหน นะ เจ้า
จง เล่า ความ พระ หน่อ เนื้อ เชื้อ ขาด ราช
หงษ์ ได้ พัง องค์ พงษ์ กระษัตริย์ เรอ ทวีต
ถาม จึง ทูล ว่า สอง องค์ เจ้า นางงาม คือ
เจ้า พรหมณ์ สาม รา ที่ มา เมือง ได้ มา
ช่วย เช่น ข้า บัณฑิต แล้ว ทรง ฤทธิ เล่า
ความ ไป ตาม เรื่อง แต่ พริศ พราว ยาก
แค้น ได้ แสน เคือง เจ้า เนื้อ เหลือง ทิด ตาม

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๙๓
เป็น พรหมณ์ มา อัน องค์ อัคร ขายา ของ
ข้า เจ้า เดียว นี้ เขา ท่าง เท เสน่หา หนี
กลับ ไป สถิตย์ ที่ สิทธา ขอ ทูล ลา ภวไนย
ออก ไป ตาม ๖๖
๐ ทั้ง สอง องค์ ทรง วัง ได้ พัง ดาว คดถึง
อัน ไหว พระไทย ทวาม ทั้ง ธิดา
หมอง ใจ แจ่ม ความ ทั้ง เพลิง ตาม ตก
ได้ เข้า ใหม่ องค์ สอง กระษัตริย์ ขัตติยา อัคร
มา ไศรย ค่อย ตาม ไต่ ข้อ ความ ตาม ประ
สงค์ พอ ก็ ไม่ แจ่ม ความ ที่ ตาม ทรง ว่า
ไฉนยัง เจ้า ตาม เป็น พรหมณ์ มา ได้ ช่วย
ปราบ ราชภัย ให้ วาย หมอง พระ คุณ ของ
นางลักษณ เป็น หนักหนา ควร ไป รับ ไฉน
ทรู สู่ พารา เรา ต้อง พา กัน ไป ยัง ไพรวัน
ท้าว ทวีต พลง ส่อง เหล่า นาง ดาว ไข จง

๑๐๙๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓

เร่ง ไป สั่ง พทล พดขันธ์ เรา จะ ไป รับ นาง
กลาง อรัญ เร่ง ให้ ทน เวตา อย่า ช้า ที่
เหล่า สุรางค์ นาง ใน ได้ รับสั่ง ถวาย บังคม
อย่าง จาก ปราง ศรี รับ ออก มา นำ วัง สี่
เล่มนี้ ตาม ที่ มี บัญชา สาระพรรณ

๑ พวก เล่มนี้ สี่ นาย ทั้ง ชาย ขว
ฟัง ว่า รับ รัต มา จัด สรร เล่มนี้ พด
ถ้วน กระบวน กัน ทั้ง สรรพ พท พง
นิกร จอม กระษัตริย์ ขัน เจ้า ยาวราช พร้อม
หน่อ นารถ บุตรี ศรี สมร แปร กระษัตริย์ พร้อม
เสด็จ เสด็จ จร เจ้า นกระเอก องค์ พระ วังษ
วาร ขึ้น ทรง รถ ทองคำ ฝน ถัดดับ ก็
พร้อม สรรพ บันดา โยธา ทหาร มี นาย ตู หมู
หมวด คอย ตรวจ การ จาก สถานที่ เติบ ตัวน
กระบวน ไป สาระถิ ตี อาษา ม้า พยศ คุม

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๙๕

กง รถ เลื่อน ถิ่น สนั่น ไหว ทัด ทิว ท่ง มุ่ง
ทรง เข้า พง ไพร พดไกร เจน ดง รับ ทรง
มา ขึ้น รถ ทอง สอง องค์ เจ้า นางถักขณ
รู้ ด้านกันนี้ ชี้ ไพร ออก ไป นำ นำ รถ องค์
ทรงไชย ให้ ไคด คตา ตาม กัน มา เปน แถว
อรัญ ทั้ง เสียง รถ เสียง ม้า โยธา ทหาร
เสด็จ ออก ทิ้ง ก้อง ไป ทั้ง ไพร สรรพ แก้ว
แรม รื่น นอน บำ มา ทัก วัน ถึง เขตร กัน
ลัด ที่ ภูฏี ดง ออก กระบวน ถ้วน กัน เปน อัน
คืบ หยุต ประทับ นำ เจ้าริม เสา หงษ แปร
กระษัตริย์ พร้อม เสด็จ เสด็จ ลง จาก รถ ทรง
มา ทา พระ อาชวีย์ เข้า สู่ ยัง ศาลา ที่ อา
ศรม เปน บรม ศุภชา มหา ศาล แปร
กระษัตริย์ น้อม ทัก ถี มคการ ได้ พบ พาน
มุนี ต่าง ตี ใจ

๑๐๙๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓

๑ พระ โยคี นิ่ง ซึ่ง ตกลง อยู่ ด้วย ไม่
รู้ ความ แน่ มา แต่ ไหน จำ ได้ แต่ ไฉนงาม
สอง ทรมานไวย นี่ พา ใคร มา หา เจ้าธานี
สิทธิ ไม่ แจ้ง ความ จึ่ง ตาม กิจ มหา บพิตร
ผู้ บำรุง ซึ่ง กรุง ศรี พา กัน มา หา รูป ถึง
พงพี พระ มี เคื่อง เชิญ เปน กระไร

๑ ท้าว ไกรภพ จม หัดถ์ มนต์ เจ้าเมือง จึง
ว่า พระองค์ อย่า สงสัย โยม มี กิจ ทิด พัน
จึ่ง ควรใด ด้วย ทรมานไวย แจ่ม จันทร กิตยา
ตามี นาง ถด เลี้ยว มา เกี้ยว ข้อง ใน พวก
พ้อง ฝ่าย พงษ์ ร่วง วงษา เปน เชย ขวัญ
อัน สนิท กับ ธิดา เมื่อ แรก มา ก็ ไม่ รู้ มี
คู่ เคียง แต่ เกิด คึก เบียด เบียด เปน เลียน
หนาม นาง เปน พรหมณ์ ไม่ ช่วย รบ สงบ
เลียง จึ่ง ได้ รอด มรณัง ทั้ง วัง เวียง แล้ว

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๐๙๗

นาง เลี้ยง ทดบ มา หา อาจารย์ พระ คุณ เจ้า
วรณัฐ สุต จะ นับ จะ ขอ รับ ไฉนทรู ผู้
สถาน ขอ พระ คุณ ช่วย ว่า ยุพา พาน ให้
นงคราญ เข้า ไป ยัง ใน วัง

๑ พระ ทรง คีต ยิน เต่า เจ้า นิเวศน์ ได้
รู้ แน่ มา แต่ หวัง จึ่ง ทอบ เจ้า ไกร
จักร นึกถึง ไม่ ปิด บัง นาง ไว้ทำไม มี
การ เพียง นี้ เหน ไม่ เปน ไร ทอก จะ ช่วย
บอก วอน ว่า มารศรี แล้ว ผิน หน้า มา ตาม
กับ พรหมณ์ ชี้ เจ้าธานี มา รับ จง กลับ ไป
ทั้ง ถูก ผัว นัศาก็ มา พร้อม จง อ่อน น้อม
ผ่อน หา อธิษฐานไฉน ได้ ครอบครอง ศฤง
ฆาร ตำราญใจ เจ้า อย่า ได้ โทษา เปน รา
ก็ เจ้า แจ่ม จันทร พัง องค์ พระ ทรง คีต
ค่อย เลื่อม ลั่น โทษา มารศรี พอ เหลือ

๑๐๙๘ แก้ว หน้า ม้า เถม ๒๓
พบ สบ นุช พระ บุตรี กถับ ทวี ความ แค้น
ให้แน่น ทรวง จึง ทูล พระ ทรง ญาณ ว่า
หลาน รัก ไม่ สม ศักดิ์ อยู่ ยัง ใน วัง หดง
ใช้ เอก องค์ ชายา สุตา ทรง จะ จาบ จ้วง
เกิน ทัว กถัว อาญา จะ ขอ อยู่ กับ เจ้า คา
จน อาสัจจะ ไม่ หมาย มัน ร่วม รศ เหา
ถึง ยาก ยืน เบน ทาย ไม่ ไคศ คณ
มรณา อยู่ ใน ที่ ไพรวัน

๑ พระ ทิณกร วอน ว่า นิจา เข้อย กระไร
เถย มิ่ง สมร ไม่ ผ่อน ผัน เฝ้า แค้น เคือง
เยื้อง ยัก เสีย หนัก ครัน แต่ จาก กัน พี่ ก็
เฝ้า แต่ เสรวา ใจ มา พบ เจ้า ไฉนทรู ฟัง รุ
เรื่อง ใช้ ยัก เยื้อง ไม่ คิด พิสมย์ จง
เหน เทศ เศษฐา มี อาไถย เชิญ เข้า ไป บุรี
กับ พี่ ยา แล้ว บอก พระ ขิดา ยุกา ภูักตร

๑๐๙๙ แก้ว หน้า ม้า เถม ๒๓
พระ น้อย รัก โอน อ่อน จง ผ่อน ทา ใหว
พี่ นาง รัก กัน เกิด ขวัญ ทา ทัว เจ้า อย่า
ถือ องค์ เถย นงคราญ
๑ ทั้ง สอง องค์ ทรง คัด ปั้น กระษัตริ์ ก็
พลอย ทรส กับ ขิดา ช่วย ว่า ขาน อัญชติ
เป็นวง อย่าง ไบราณ อย่า ดื้อ ต้าน ทำ จิตร
ให้ ผลไป พระ บุตรี พัง ดาว โองการ ทรส
สุด จะ ขัด ขึ้น คำ ทำ ไฉน ผืน ชารมณ กับ
หน้า ระชา ใจ เสีย ไม่ ได้ วันทา ยุกา พาน
พระ สิทธา อาจวิทย์ ว่าคาน จิตร จึง มี กิจ
พจนา วอน ว่า หลาน อย่า ผูก พันธุ์ พัน ผื่อ
เหลือ ประมาณ จง สมาน ร่วม รัก ลำคักคิ
นาง ก็ ได้ วันทา ด้วย มาโนช อย่า ถือ ไกรธ
หิงษา มาระศรี จง กถับ จิตร พิสง ให้ คง คิ
เจ้า เทว เชื้อ ทา อย่า ชารมณ เหมือน รัก ผัว

๑๑๐๐ ๙ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓

ทัว นาง ได้สร้าง ทุกข์ เปน ผาสุก กลับ ไป
ไฮสวรัย สืบ สมบัติ ขัตติยา ใน สามัญ จง
ผ่อน ผัน ตาม การ เกิด หาดาน ยา ขะ

๑ เจ้า แจ่ม จันทร กัถยา พัง ตามศ ค่อย
เปลื้อง ปลดท ไกรธ ซึ่ง ที่ หิงษา น้อม คำนับ
รับ รศ พจนา แด้ว ทูล ว่า สุต แต่ ของ พระ
ทรง ญาณ ไซ้ จะ เคื่อง ขิดา นั้น หา ไม่
ด้วย เจ็บ ใจ ทรง ธรรม ที่ บัญหาร ทำ กล่าว
แกดั่ง แด่ง รศ พจมาน เหมือน จะ พาด หา
ผิด ให้ ติด พัน พระ ทิณกร วอน ว่า นิจา
น้อง พี่ แกดั่ง ถอง ใจ เจ้า ดาว สวรรค์
เพราะ ไม่ รู้ หญิง ชาย หมาย สำคัญ เปน
เช่น นั้น ตกก น้อง จึ่ง ถอง ใจ อย่า ถือ ไทษ
ไกรธ เคื่อง ว่า เขื่อง ยัก จง ผ่อน พัก ไทษา
อชฌาไศรย เชิญ กลับ ถวาย รูป พราหมณ์

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๐๑

เกิด ทรมไวย จะ ได้ ไป ธานี กับ พี่ ยา
เจ้า แจ่ม จันทร พัง องค์ พระ ทรง ศร พระ
ไทย ช่อน ค่อย ศลาย หาย ไทษา ก็ ยก หักดี
เยาวธักษณ์ ถูบ รกัถรา พระ กายา กลับ คง
เปน นงคราญ ได้ เหน พราหมณ์ ถวาย ร้าง
เปน นาง ขัต เจ็ด กระษัตริ์ ปรี เปรม เกษม
ถานต ทั้ง สอง ท้าว กล่าว ไฉน ประโคม
ถาน ยุกพา พาน ขวัญ จิตร ของ บิดา ไม่
รู้ เลย เจ้า แด่ง จำแดง ร้าง มา ช่วย ถ้าง
ไพริน ตื่น สัจจาร พระ คุณ เจ้า เหลือ ถิ่น
คนณา เชิญ แก้ว ตา เข้า สู่ ยัง บูรี ขอ
ผูก พันธ พัน เฝือ เปน เนื่อ ไซ จะ แศก ให้
บำรุง ซึ่ง ทรง ศรี ด้วย รัก เจ้า บริสุทธิ์ เหมือน
บุตร แม่ เทวี อย่า หมาย ระคาเง ใจ ขะ
๑ เจ้า แจ่ม จันทร ไสภณ ไม่ หม่น หมอง ใต้

๑๑๐๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๓
พัง สอง ขัทยา ที่ ปราไส วันทา ทูต ภูธร
ซ่อน ตะไผ่ ขอบ พระไทย หน้า หน้า ที่
ปรานี ทั้ง สอง พระ ศรีวงษ์ ด้ว ทรง ฤทธิ
ถูก ก็ คิด เหมือน ชนกล ปก เกษี ด้วย ตก
ไว้ ได้ ยาก จาก บุรี ไม่ มี ที่ พัง พัก ตำนกนี้
กาย สอง กระษัตร พัง เจ้า เขาวราช พระ
สวาสดี หวาน หู ไม่ รุ้ หาย ประโคม ขวัญ
กัทยา อย่า ระคาย เชิญ โฉม ฉาย เข้า เขตร
นิเวศน์ วัง แก้ว กระษัตร ขัทยาวงษ์ ทรง สวัสดิ์
โสมนัส ขึ้น ชม ด้วย สม หวัง วาย หิงษา
ราทิน ลีน ชิง ช้าง จะ กลับ หลัง ต่าง ถา สิท
ธา จารีย์ พระ ทาบศ ขวย พร แล้ว สอน ตั้ง
าง กรอง วัง ลีบ สมบัติ พิศฐาน ให้ คณาศ
แคล้ว ทุกข์ ใช้ ลีน โภย พาน าง ตำราญ
หรรษา สถาวร าวะ

เล่ม ๒๓ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๐๓
๑ แก้ว กระษัตร กราบ ก้ม ประนม หัตถ์ โสณ
นัส ภิณโย โสโมสร ต่าง นบ นอบ คำนับ
รับ พระ พร แล้ว ถา จร จาก ที่ พระ ชี ไพร
แก้ว กระษัตร ขัทยาวงษ์ ขึ้น ทรง รถ ก็ พร้อม
หมด กระบวน ถ้วน ไสว นาย หมู หมวด
กัน ให้ ครวไฉ พล ไกร รืบ มา ยัง ธานี
แก้ว กระษัตร ทิศนา พฤทธาชาติ ดู ประทศาท
หลาย อย่าง ต่าง ๆ ไม่ ไกศถ ต้น เรียง
เคียง คีรี เกดียว มณี ตรี ทอง ทั้ง ร่อง รง
อีก ไกแมน เต็น ทรง พวง ระย้า ทั้ง แด้ ม้า
นาศ ชมภู พู่ ระหงษ์ อรุณ สอง แสง ฉาย
กฤษ-ชาย ธง เบญจรงค์ เขาวลิศ กฤษ โมรา
มี หลาย พรรณ ฉนั้น เบื่อ เหลือ จะ จด สุก
กำหนด ที่ จะ จำ ทำ เลขา มอน ก็ มี สี ต่าง
สำช้าง ทา บาท ไนยนา ดั้น จี มณี รวย

๑๑๐๔ แก้ว หน้า ม้า เถม ๒๓๓
ทิกากร สอง ชาติวิ สุริยน ทั้ง อุบล สุระศรี
มณี ฉาย ชัก ยาม เย็น เช่น เขียน วิเชียร
พราย แสง เตือน ฉาย หักในย อุไทย วง
อรุณ แดก เมฆดา ภารังษี ฉาย รัชมี เขาวะ
ทิศ พิศวง หดง สวาสดี จับ เนตร เกษ สุริยง
สุวรรณ ทงษ กำมะหยี่ มณี วับ ทั้ง หิรี
เทโช แด โทเมณ ว่า ตาม เหน ที่ ตู ได้ ฐ
คัณฑ์ จะ ถ้าว ไป เหน ยาก มาก จะ นั้ จะ
จาก จับ พรรณา จะ ขำ การ ๖๖

๐ จบ เถม ๒๓๓ สมุด ไทย ๖๖

๑๑๐๕

๑ นำ คัน ๖๖

๑ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๔ ๖๖

๑ ทั้ง เต๋ ทิณกร ศรี นรินทร ศิณป นรา พา เมีย
กตัญ ไป เมือง บิดา มารดา แล้ว ขึ้น สิ้นไชย มา เขียน
บิดา มารดา พบ นาง เสาระ ที่ กตาง ทาง เวลา พลบ
ค่ำ นาง เสาระ จึง สกศ พวกร พล หลับ หมก นาง เสาระ
ก็ แปลง รูป เมีย ไป จน ถึง อำมาตย์ พระยา ศรี กิต
ทมก

๑ แก้ว กระษัตรี ขึ้น ชม พนม มาศ ตำ
ราญ ราช ปรี เปรม เกษม สำนค แต่ รอน
แรม จัตุรงค์ ใน ทง คาร จะ ประมาณ ตาม
ทิวา ถึง ชานี้ เข้า ประทับ รถ ทอง อัน ผ่อง
แผ้ว กับ เกย แก้ว นพ รัตน จรัส ศรี

๑๑๐๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
เสด็จ ลง วิชา ไม่ ชำ ที่ จรด เยื้อง ย่าง
เข้า ปราง ทอง สอง กระษัตริ์ สุก คิต พิสมัย
ด้วย หน้า ไทย สม ศรี บุตรี สอง มอบ
นิเวศน์ เขต ขอบ ให้ ครอบ ครอบ ต่าง
ปรอง ดอง สอง องค์ นาง นงคราญ พระ
ทิดกร ผ่อน ผัน กระสัน สวาสดิ์ ทั้ง สอง
ราช ร่วม รัก สมัค สมาน ไม่ อารวม ฉัน
หา ยุพา พาน ครอบ ศฤงฆาร ศฤงฆา ทั้ง
ธานี แต่ เนาว่า ใน สมบัติ พิศฐาน ก็ เน้น
นาน บำรุง ซึ่ง กรุง ศรี พระ หน้า ไทย ให้
คณึง ถึง บุรี ทั้ง ชนนี้ บิตุเรศ นิเวศน์ จัง
ตำริห์ พดาง บอก นื่อง สอง สมร พี่-น้อง
จ ร้อน ทรวง เปน ห่วง หัก ด้วย สอง
องค์ ทรง คักดี นักรวัง จะ เปน ยัง ไว อยู่
ไม่ วั เอย แต่ พี่ พวาก จาก มา ก็ ชำ นึก

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๐๗
ไม่ ประจักษ์ ขัต ช้อง เอย นื่อง เอย พี่ จะ
ต้อง ทูต กา พา ทวามเซย ครอบ ไถ เอย แรม
นิเวศน์ ไป เขตร คน ะ
๐ ทั้ง สอง นาง พัง จบ เคารพ รับ ครอบ
จะ กลับ คืน ไป ไสยวรมย์ นื่อง จะ ขอ ตาม
องค์ พระ ทรง ธรรม อภิวันท์ ทรง เกด้า
สอง ท้าว ไทย ะ
๐ พระ พัง สอง งาม ขึ้น ไม่ ขึ้น ขัต พงษ
กระษัตริ์ ยินดี จะ มี ไทน์ พอ สุริยง ดง กับ
ตก กลับ ไป ภูวไนย ชวน องค์ สอง นงคราญ
เข้า สู่ ที่ แทน รัตน บำจัดฐรณ์ พร้อม
นิกร ว่า เรียง เสี่ยง ประสาน เพลง พระ
ทอง ร้อง รับ รับ วิญญาณ นฤบาท มอญ
กลับ ระวัง ไป หอม มาไทย ใน สนวน จวน
จะ รุ่ง น้ำ ค้าง พุ่ง หยาด กระเซ็น ลง เย็น

๓๓๐๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ใต้ สกุน โทน โท กิลา ออก คลาไคด ก็
พอ ได้ สุริยา รุ่ง วาหิ พงษ กระษัตริ พลิก
พื้น ขึ้น ไสยาสน์ พร้อม พระ ราช ขาษา
มาระศรี เสด็จ จาก แท่น ทอง ห้อย มณี
เข้า สู่ ที่ ตรง ชด สุคนธา ครั้น เสด็จ สรรพ
ผดด้ ผ่า ภูเขา ทรง ตำอาง องค์ ตั้ง เทอะ
เดชา แก้ว ชวน สอง นื่อง นาง จาก ปราง
ปราง เสด็จ มา ปราง ทอง พระ นื่อง รัก
ทนต์ บอก พระ อนุชา จะ พา เจ้า กตัญ ไป
เฝ้า บิดวงศ์ สอง ทรง ศักดิ์ แต่ พริต พรวก
จาก สถาน มา นาน นึก เชิญ นื่อง รัก ไป
ตา เจ้า ชานี

๑ ได้ พัง องค์ ทรง เทช พระ เชนฐา สอง
นุชา ปรี เปรม เกษม ศรี บังคม ทูล ภูมินทร์
นื่อง ยินดี ด้วย พระ พี่ จะ ครรไกร ไป นคร

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๓๓๐๙
แก้ว ท่าง ชวน เทวี ศรี สวัสดิ์ เจ็ด กระษัตริ
ภิญโญ เสด็จ จาก ปราง สุวรรณ
อัน บวร มทาว ขึ้น เฝ้า สอง ท้าว ไทย
ครั้น ถึง ยัง ปราง ทอง สอง กระษัตริ ลง
นื่อง หัดดี บังคม ประนม ไหว้ สอง กระ
ษัตริ ขัตติยวงษ ผู้ ทรง ไชย ประทศาท ใจ
ทนต์ ตาม ตาม สงกา เจ้า พา กัน พร้อม
หน้า ขึ้น มา นี้ พระ มี เปน ะไร ไฉน ทนา
ฤ มา เฝ้า พัง กิลา ที่ บิดา สมทนากัน ตาม
ความ สบาย

๑ หน้า นรินทร์ ทิณทร บวร นารถ อภิ
วาท ทูล กิลา ตาม จิตร หมาย ทูล กตัญ กตัญ
ขัตติ ขวาง ไม่ ขวาง วาย ขอ ถวาย หัดดี ตา
ไป ชานี ด้วย พริต พรวก จาก ชนค มา ตก
ยาก กำจัด จาก ตาย เปน ไม่ เหน ผี นิราศ

๑๑๑๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ร้าง พารา มา หลาย ปี ไร่ บ้าน นี้ สอง ท้าว
จะ เสว้ ใจ ขอ ไป เยี่ยม บิฑุรงค์ ทั้ง วงษา
ให้ รู้ ว่า ขัด ข้อง ฤๅ ผ่อง ใส ถ้า อยู่ ที่
กิน ที่ ไม่ มี ไก่ ลูก ก็ ไม่ ขำ นึก ตอก
จัก มา ะ

๐ ใต้ ทรง พัง สอง กระษัตริ์ ให้ อัด ขึ้น
สุต ผ่อน ผัน กล่าว ทวีต ขัด นึก หน้า เสย
ทวย เขย ทรง ฤทธิ กับ ธิดา จะ คดาศ คดา
แรม ไป เสย ไกล วัง สู้ ช่ม ขึ้น กดิน กล่าว
แล้ว ร่ำ ว่า พระ ลูก ยา พ่อ นี้ เปน ที่ หวัง
จะ เห็น ท่าง ร้าง รัก นักร้าง พ่อ จะ ทั้ง ไศก
เสว้ เปด่า ฤไทย แต่ สุต ขึ้น สุต ขัด ตัด
สวาสดี บิฑุราช มาตุรงค์ คง เปน ไหญ่ ก็
ตาม แต่ ลูกยา จะ คดา ไศก แต่ จะ ไป
เขตร คัน แล้ว หมัน มา ะ

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๑๑
๐ นาง กระษัตริ์ ทวีต ว่า นิชา เจ้า แม่
จะ เสว้ เตือก ขึ้น ถวิล หา จะ เสย ร้าง ท่าง
ไป เสย ไกล ทา นาง พระยา กำศรต วันท
ใจ แล้ว หัก ห้าม ความ ไศก ที่ ไวศ รัก
ยุพา ภาคทวี วอน ว่า อชฌมาไศรย แม่ ขอ ผาก
ธิดา จะ พา ไป พ่อ จง ได้ กรุณา อย่า รากี
ถ้า ผิด พดั่ง อย่างไร แล้ว ไต้ งด จง ออม
อด ไทษา มาระศรี ทั้ง แจ่ม จันทร์ กัตยา
แม่ ปราณี้ ผาก บุตรี จง รัก สมัค กัน พระ
ทิดนกร นงถักษณ์ อัครราช อภิวัต มาวตร
ทรง ผ่อน ผัน พระองค์ อย่า ห่วง ไย วิไลย
วรรณ กระหม่อม ผัน รัก นาง ไม่ หมาง
ใจ ถึง มิ่ง มิตร ผิด พดั่ง จะ ส่ง สอน ไม่
ตัด วอน ผ่อน หา อชฌมาไศรย ร่วม สมัค
รัก กัน จน บัดโดย พระ อย่า ไต้ เปน ห่วง

๑๑๑๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ด้วย ดวง คา นาง ทรง พัง ขึ้น ชอบ ทอบ
สนอง เคียง ประคอง ตุ๊ก รัก ดี หนัก หนา
แก้ว ตั้ง สอน ทรง จิตร พระ ฮิตา จง อุดาห์
ฝาก ทัว คิด ถัด เกรง ด้วย ตามี พี่ นาง
เป็น อย่าง ยิ่ง อย่า เยอ หยิ่ง ทิ้ง ทฤก ทำ
ฮัก เห่ง อย่า ก่อ กำม ทำ ชั่ว ใส่ ตัว เอง
เจ้า จง เกรง ถัด ผิด ใน กิจ การ ะ

๑ พระ บุตรี บังคม ลง ก้ม เถล้า กำศรท
เสวรี ขบ องค์ น้า สงสาร รับ คำ สอน วอน
ลา ชนมาน อาโดย ตาญ ครอบ ครอบ จะ จำ
ไถล ทั้ง สอง ท้าว ถัดว ประ โถม ไฉน
สมร อย่า อารวณ ร่า ร้อง จะ หมอง ไหม
ถึง เจ้า จะ คดา คดาศ นิราศ ไป ก็ คง ได้
กตัญ มา ยัง ธานี พระ ทิณกร พัง ธาร พระ
พาน เถล้า ค่อย บันเทา เปลื้อง ปลด กำศรท

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๑๓
ศรี เจ็ด กระษัตร พร้อม กัน อัญชิตี ภา
จาก ที่ ปราง รัตน์ ขัตติยา เสด็จ ออก เสนา
พร้อม ขำเฝ้า ลง ก้ม เถล้า เวียง รวย ทั้ง
ซ้าย ขวา พระ จอม วงษ พงษ กระษัตร
ทนต์ บัญชา ให้ เสนา รับ รัค เร่ง จัด พด
เรา จะ ไป เขตร คัน ใน วัน นี้ ให้ พร้อม
ที่ ถ้วน ทัว ทัว พด พระ ตั้ง เสด็จ ครอบ ไถ
เข้า ไพรชนต์ พวก สมนนต์ รับ รัค มา จัด
การ เถล้า เถล้า หัก จัด ถ้วน กระบวน
น้า พร้อม โยธา ม้า ราช ศาสตรา เข้า ประ
ทิม เกย ชดา น้า พระถาน คอย พระ ผ่าน
พารา เจ้า ธานี ะ

๑ ตาม พระ หน่อ วรรณารท ราช หงษ พร้อม
ทั้ง องค์ ขายา มาระศรี เข้า ที่ ขำระ องค์
สงน นี ด้วย วารี ถัด ถัด สุกันธา ครั้น

๑๑๑๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
เสร็จ สรรพ สะ สรง แล้ว ทรง เสร็จ อร่าม
เรื่อง ทั้ง เทวะ เทศา แต่ง องค์ เสร็จ เจ็ด
กระษัตริย์ ขัตติยา เสด็จ มา เกย รัตน ขัณฑิ
ขึ้น ทรง ราช รถ ทอง อัน ผ่อง แฉว ที่
พร้อม แล้ว บันดา โยธา ทาร ให้ ยก เกลื่อน
พล ไกร อัน ไชย ชาญ จาก สถานที่ ริม ออก
นอก บุรี กระบวน นำ นำ ไป เข้า ไพร ขัฏ
ผู้ เจน จิต แดง ทาง กตาง วิถี ทั้ง เสด็จ
รถ คุชา แด พาสี บัดนี้ ไหว ห้วน สนั่น ไป
ตาม กระษัตริย์ เคียง องค์ นาง นงลักษณ์ ท่าง
ขึ้น ชัก ขวน ชม พนม ไสว ทอ ทะ โกล ไป
บุ่ม สยุม ไพร ไม่ มี ใบ ถึง คุต ทะงูต
ทะงิก บ้าง แดง งอก ออก งอ แล้ว ทอ
ตัวน ที่ ถึง ม้วน ไป ปุก ตงูต ตงิก ทะเกะ
ทะกะ ทอ ไทงก ชะ ไรงก พลิก ทะกุก ทะกิก

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๑๕
ถึง กอด ยอด ระวัง มะดัง ไพรง ไค้ง คอด
ทั้ง ยอด คุต ถึง พัน มุต หอยง ย่อ ทอ ระกะ
มะขาม งอก ออก แดง แดง ประทะ ถึง ผง
พัน รัต ประหวัด ประวิง ที่ คั่น ค้อม หย่อม
ย่อ แดง ทอ โมก ทู ชะ ไรงก ง่าม ง่า ทั้ง ทำ
สิ่ง ทอ ช้อง แดง คุต คุต เหมือน ถึง
ทุก สรรพ สิ่ง พดุกษา ถ้วน นำ ชม ทั้ง ผง
สัตว์ จักบาท ออก กตาท เกลื่อน ใน ไพร
เถื่อน เสด็จ ระวัง ก้อง ชม เจ็ด กระษัตริย์ ชม
เพดิน เนิน พนม ตำราญ รมย์ เร่ง รถ บท
จร แต่ เดิน ทาง กตาง บำ พนาเวศ ถึง
เถื่อน เศษ ริม รุด ไม่ หยุด หย่อน ที่ มา ถึง
ประเทศ เขต รนคร พล นิกร ทรง มา เข้า
ธานี หยุด ประทับ ภา วรา ราช ยัง เกย
มาศ นพรัตน์ จรัส ศรี เจ็ด กระษัตริย์ พร้อม

๑๑๑๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๕
สิ้น ท่าง ยินดี ลง วัตถุ เข้า มา แล้ว สอง ท้าว
ไทย ครั้น ถึง ยัง ปราง ทอง สอง กระจก
ท่าง น้อม หัตถ์ บังคม ประนม ไหว้ ทั้ง
สอง ท้าว แปลก โอวต ยศ ไกร ทิ้ง ตะไถ
แด่ อยู่ อยู่ เป็น นาน ๖๖

๑ พระ ทรง ยศ ตรี ตม ทวาม สวรรค์
ทั้ง น้อย นารถ ธิธา นำ สงสาร มา แด่ ไท
ฤา เจ้า ตำภา พาน จะ ต้อง การ ถึง ไท
ไป ไท มา ตาม น้อย นารถ ทรง ฤทธิ
อธิศร เหน บิตร แปลก หมต โอวต ท่าง
กัม เกดดำ เล่า แดง แจ้ง กิจา แด่ คลาศ
กลา ไทร จักร นักรั แด้ว เรียง นาม ตาม
องค์ ทูล ทรง เสด ให้ ทราบ เหตุ แด่ กัน
จน ทน หดง จน ไต้ นุช บุตรี คู่ ชีว พา
มา บังคม องค์ สอง ทรง ไชย ๖๖

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๑๗

๑ สอง กระจก ทวาม ความ ตาม กำหนด
ได้ รั้ว หมตนั้น คง สิ้น สงไสย ทวาม ว่า องค์
โอวต ยศ ไกร ทั้ง ทวามไวย สุนิศา วิธา
วรรณ ที่ พระไทย ตั้ง ได้ จินตา รัตน สอง
กระจก เข้า ต้อง ประคอง ขวัญ ปลอบ
ประโคม ถูก แก้ว แด่ แด้ว กัน มา นาน
ครั้น จน ถึง เจ้า ปลื้ม ใจ ทั้ง บิตร มารดา
คอย หา เจ้า แด่ ไศก เสรี มัว หมต ไม่
มอง ไศ คอย พัง ชั่ว เข้า คำ อยู่ ว่า ไป
ก็ มิ ได้ แจ้ง จิตร สุต ติด ตาม เจ้า กลับ
มา เวียงไชย ตั้ง ได้ แก้ว สิ้น เหวะห์ แด้ว
โอวต หมต ทั้ง ตาม ท่าง ได้ องค์ ธิธา
สง่า งาม พ่อ สิ้น ความ วิธก ใน ออก ใจ
แด้ว ประโคม โคม ธิธา มารศรี ควร เป็น
ที่ ร่วม จิตร พิสมัย ช่าง ชำ คม สม พอ

๑๑๑๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
กับ หน้า ไทย พ่อ จะ ให้ เสก สอง ครอง
บุรี สี ธิดา กราบ กับ ประนม หัตถ์ แก้ว
กระษัตริย์ ปรี เปรม เกษม ศรี ได้ พบ กัน
หรรษา ลีน ราช สอง เทวี รัก กัน กะตัญญู

๐ ขอ ทัด ความ อภิเสก เอก ไอรศ จะ
กล่าว บท เหน เหลือ จะ เบื่อ หู พระ ทิณกร
ครอง สมบัติ ฉัตร ขมภู กับ โฉมตร สอง
ราช สวรรค์ ครัน พวก ไพร่ พ้า ข้าง แผ่นดิน
ทุก ถิ่น ถาน แสน ตำราญ ทัว ใน ไสยวรมย์
เหล่า นา ๆ ประเทศ ทุก เขต ครัน ท่าง พา
กัน มา ถวาย ดอกไม้ ของ ขะ

๐ ขอ หยุต งด บท นี้ ไว้ ที่ ก่อน จะ
กล่าว กถอน ตาม การ สาร สนอง ถึง พระ
ปิ่น สิ้นไชย พระไทย ปอง ทรง ทฤก ตรอง
ให้ คิด ถึง บิดา จึ่ง ชวน เจ้า นางลักขณ

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๑๙
อัครราช จาก ปราสาท สุวรรณ ชัน เตชะ
ขึ้น มา เล้า ท้าว ไทย ไอยกา ถึง ปราง ปรา
เข้า คำนับ อภิภิวันท์ แก้ว ทูล สอง ท้าว
ไทย จง ได้ ไปรต ตาม ประโยชน์ นันดา ถา
ฉาย ฉัน ขอ ไป เล้า บิตรงค์ พระ ทรง ธรรม
ด้วย หม่อม ฉม ห่าง เหม มา เน้น นาน จะ
ไป เยี่ยม สอง ขมก ที่ ปก เกด้า ทั้ง พงษ
เล่า ทรงไชย ใน สถาน แม้น พบ ปะ กัน
เสร็จ สำเร็จ การ ไม่ เน้น นาน หาดาน จะ มา
ยัง ชานี้ ขะ

๐ สอง กระษัตริย์ ขัตติวงศ์ ตำรง ศักดิ์ พัง
หาดาน รัก ทูล สนอง ให้ หมอง ศรี ครัน จะ
ห้าม ปราบ ไว้ เหน ไม่ ตี ด้วย เปน ที่ หมายถึง
มัน ควร ควร ไถ พดาง ประ โถม หน้า กระ
ษัตริย์ แก้ว ตรัส ว่า ไอยกา ไม่ ขัด ขัณ

๑๑๒๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔

ไศรย แต่ สอง พระ หาดาน วิก เจ้า จัก ไป
อย่า อยู่ ให้เพติด เพติด เกิน ประมาณ ด้วย
ไอยกั ไอยกา ขวา แล้ว พระ หาดาน แก้ว
จะ ไป โกล สถาน ไม่ มี ใคร ตู ผิด ใน กิจ
การ เกิด ไภย พาด พา กัน ขึ้น บัดโดย จะ

๐ พงษ นรินทร์ ยินดี ชุติ สนอง ขธ ทั้ง
สอง พระองค์ อย่า สงไสย หาดาน ไม่ อยู่
เพติด เพติด ให้ เน้น ไป เขี่ยม ทรงไชย
เสร็จ สรรพ จะ กลับ มา ครั้น ทูล พูลาง
ชวน นาง นวตหงษ ทูล ลา องค์ พระ บรม
นาถา แล้ว เสด็จ เขื่อง ย่าง จาก ปราง ปรา
ออก มา นำ ห้อง โถง พระโรง รัตน พร้อม
ด้วย หมู เสนา พฤกษมา มาตย์ เข้า เฝ้า บาท
สุริวงษ พงษ กระษัตริ หน่อ นรินทร์ ป็น บัก
จักรพรรดิ บัญชา ทวีต สั่ง เสด็จ ให้ ทวี พด

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๒๑

ทั้ง ม้า รถ คุษา โยธา ทัพ ให้พร้อม สรรพ
ถ้วน ทัว ทัว พท ทั้ง มหา เสนา แด ตา
มนต์ ที่ เปน คน เคย ใช้ ไป ด้วย กัน ชุน
อามาศย์ วัธ สาร โอง การ ตั้ง ถวาย บังคม
ขยาย ออก ผาย ผัน วัธ บาท หมายถึง กระ
เกณฑ์ อยู่ เปน ควัน จะ ให้ ทน บัญชา
เวลา จวน ทั้ง รถ ทรง องค์ กระษัตริ แด
หัตถ์ ก็ พร้อม ที่ สรรพ เสร็จ สำเร็จ ถ้วน
ตำรา นำ สารวัต จัด กระบวน อยู่ ตาม
ควร คอย องค์ พระ ทรง ชนม พระ จอม
วงษ ทรง ศิลา นรินทร์ ราช กับ นุช นาว
โถม เสด็จ สาร สวรรค์ ท่าง ทรง เครื่อง
เวียง ศรี ธรี วรรณ ครั้น เสร็จ สรรพ เขื่อง
ย่าง จาก ปราง ไชย ขึ้นสู่ ราช รถ ทรง อัน

๑๑๒๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ผ่อง ศรี ท้วย เทวี ร่ม จิตร พิสมัย พร้อม
ท้วย เทวี่ สว สนม กรม ใน ที่ เคย ใช้
ราย เรียง อยู่ เคียง รถ กระบวน นำ ทา รื้อ
เป็น ทิว แถว ก็ ศลาศ แคล้ว โยธี มี กำหนด
เดิน กระบวน ถ้วน กัน เป็น หกล้น ถด ทั้ง
ม้า รถ เลื่อน ถัน สนั่น ไป ออก จาก กรุง
มุ่ง ทรง เข้า พง ช้าง สวรรค์ ทรวง ทาง
กลาง ไสย เร่ง กระบวน ถ้วน กัน ให้ ครร
ไถ พลไกร ผาย ผัน จรด มา ราช

๑ จะ กล่าว กลับ จับ ความ ไป ตาม เรื่อง
ยังมี เมือง บรรพต นะ ภูผา เจ้า นิเวศน์ อะสุ
รินทร์ สิ้น ชีวา แต่ ซายา ยัง อยู่ ครอง บุรี
เป็น เงาะ ไพร ใจ กดำ ชื่อ วาสน มี บุตร
นั้น สอง ราช สวสดี ศรี แต่ ไอรส ชันษา
สืบ ห้า ปี ชื่อ เจ้า ศรี จักร อฤช คล้าย นิตา

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๒๓.
แต่ บุตรี ชื่อ ศรี สวสดี ไฉน งาม ประโคม
เป็น มนุษย์ สุด จะ หา อายุมัย ได้ สิบ สี่ ศรี
โสภา ผิด มารดา บิดวงศ์ ใน พงษ พันธุ์
นาง เงาะ มอม เมือง สุวรรณ บรรพต ให้
ไอรส ครอง ใน ไอรสวรย์ บันดา ยักษ์ ยัง
ขอม อยู่ พร้อม กัน ทั้ง เขตร คั่น ผาสุก
ไม่ ทุกข์ ไภย แต่ นาง เงาะ เหวะหู้ ร้าย
ฉวี ทาย จาก ให้ ร้อน ราก ท้วย จิตร พิสมัย
จะ นอน นิ่ง อารมณ์ ร้อน ฤไทย วัน นั้น
ให้ ร้อน จิตร คิด ว่าคาน นึก จะ ไคร ไป
ชม พนม มาศ ทรง ประพาศ มิ่ง ไม่ ไน
ไพร่ สาณทั พุด ให้ ศลาศ หาย เหือด ที่
เดือด ทาล คิด เหน การ เสรี สิ้น แต่ง อิน
ทรีย์ ครั้น เสรี สรรพ เขื่อง ย่าง จาก ปราง
แก้ว รับ ศลาศ แคล้ว ออก ประทุ บุรี ศรี

๑๑๒๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ก็ ทรง ไป ใน บำ พนาดี ให้ เปรม ปรี เติน
ชม พนม ไพร เทียบ เก็บ คอก พฤกษา เสาะ
หา ผล เข้า สั้น ต้น หล่น ร่วง พวง ไสว
แล้ว หัก กิ่ง เลือก ปลิด ที่ ติด ใบ หวัง เอา
ไป ผาก นุช พระ บุตรี พอ ได้ ยิน เสียง
พหล พล ชันช ออก สนั่น หวน ไหว ทั้ง
ไพร่ สี่ นาง เงาะ ไพร ให้ คิด เหน ผิด ที่
แฝง อินทรีย์ คอย ดู อยู่ แต่ ไกล ยืน เขย่ง
เพ่ง มอง เหน กอง ทัพ เดิน เปน ตับ ชง ทิว
ปลิว ไสว มี นาย พล อยู่ บน ราช รถ ไชย
กัม ทราม ไวย ผิด ผ่อง ถออง คา นาง เงาะ
ไพร่ ให้ คิด พิศวาสดี ด้วย หน้า นารท นำ
รัก เปน หน้า หน้า อยาก ไคร ได้ พงษ
กระษัตริ เปน ภาศดา ใน อุรา ร้อน รุ่ม ทั้ง
สุม ไฟ ให้ จาน จิตร สด รัก ด้วย สด ฤทธิ

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๒๕
สุด จะ คิด รอ เรียง เข้า เคียง ไกล ด้วย
ล้วน แต่ พหล พล ไกร เหน เมา ไป ก็ จะ
พา กัน ภาวี่ อย่า เลย เมา จะ ย่อง ตาม กอง
ทัพ ทวน ตับ ตับ ไม่ ใน ไพร สี่ แม้น
พิก ผ่อน โยธา เมื่อ ภาวี่ คง สม ที่ ปราณ
ธาวะพวรรณ นาง คิด พถาง แฝง มา พนา
หนาม สดก ตาม ไพร นาย ค่อย ผาย ผัน
อยู่ ห่าง ๆ ย่าง ไป ใน ไพร จัน พลชันช
ไม่ แจ้ง นาง แฝง มา ครั้น สุริยง ลง ตับ
ไป ตับ ไม่ ปีน สิ้นไชย ให้ ประทับ หยุด
ธกา ธาวะวดี หมู หมวก ต่าง ครอบ ครอบ
เหล่า โยธา นั่ง ยาม ตาม อักคี่ บ้าง เข้า ห้อม
ล้อม ธกา รักษา อยู่ เปน หมู ๆ ดู ไฟ ใน
ไพร่ สี่ พระ สุริยง ของค์ เอ้ กับ เทวี เข้า
สู่ ที่ ไสยาสน์ อาสน์ สุวรรณ กำนัด นาง

๑๑๒๖ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๔
ข้าง ที่ มี อยู่ พร้อม คอย แวด ถ้อม ทาง
รุด วิสูตร กัน ทั้ง สอง ราช ไสยา ใน ชารัญ
หอม สุกันธ ถม เขย ว่าเพย พาน จังหรีด แห
แม่ ม่าย เไร ร้อง ข้าง เพราะ พร้อง เหมือน
ตั้งชิต คัด ประสาน ยะเยือก เย็น เต็น หย้า สุ
ธา ฮาร ให้ เลี้ยว ข่าน ดวง จิตร ทรง นิทรา
๐ ม่าย นาง เจาะ เหมาะ ใจ เหน ได้ ช้อง
ค้อย เยื้อง ย่อง เบ้า มนต์ ทถ คธา ด้วย
อานาจ อาจ อง ทรง คักดา เหล่า โยธา ม่อย
หัดบ ระงับ ไป เหน เลียบ เลียง ไพร นาย
สม หมายถึง นาง วาสน์ ยินดี จะ มี ไท
ค้อย ย่าง ย่อง จ้อง จด ขึ้น รด ไชย แหก
มาน ไช เข้า ใน ที่ ศรี ไสยา เหน นาง แบน
แอบ องค์ พระ ทรง ศร ให้ เรา ร้อน ด้วย
จิตร วิทยา นึก จะ ถ้าง เสีย ให้ วาง วาย

เต็ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๒๗
ชีวา ก็ เหน ว่า จะ ไม่ สม ชารมณ คิต จำ
จะ ต้อง ยก ย้าย คิต ถ่าย ร้าง เข้า สรวม
นาง ไฉนทรู ให้ ดู ผิด แล้ว เรา จะ แปลง
อินทรีย์ นิฤมิต ให้ คด้าย ชิดา นาง สำ
อาง องค์ นาง เจาะ คิต เหน สม ชารมณ
หมาย ถอด ร้าง กาย ถอด ตาม ความ ประ
สงค์ เอา รูป เจาะ สรวม ร้าง นาง ไฉนยง
นวด อนงค์ กัดบ ร้าง เปน นาง เจาะ แล้ว
วาสน์ อาน เวท วิเศษ สุต เปน มนุษย์
เหมือน นาง สำอาง เหมาะ เหน งาม สม
ชม ตัว แล้ว หัว เราะ ดู เหมาะ เจาะ คง ได้
องค์ พระ ทรง ไชย พอ พ้ำ สาง นาง มาร
ก็ อาน เวท อัน วิเศษ แก้ว ประทับ ที่ หัดบ
ไทด์ แล้ว ปลุก นาง ทิพวัน ขึ้น ทน ไท
อระไทย พดิก ขึ้น ขึ้น พื้น องค์ พิศ ดู ตัว

๑๑๒๗ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
 ร่าง กาย กลาย เปน เสาระ นัง พิศวาท
 ทถาก จิตร พิศวง เหน นาง นึ่ง ขึ้น มา
 นัง บัดถึงกั ทรวง นาง ไฉนยง ให้ ประทวน
 พวัน ฤไทย นาง เสาระ แปรลง แกล้ง ร้อง
 ช่วย น้อง รัก พระ ทรวง ศักดิ์ ขึ้น เกิด ชย่า
 ทลับ ไทล อี เสาระ บำ มั่น จะ ชำ ชีวา โดย
 พระ จง ได้ ช่วย น้อง ให้ ครอบ ชนม์ ะ
 ๑ บั้น สิ้น ไชย ไชยา สวา ทวาท ขึ้น
 จาก ธาณัณ แด ไป ให้ ชงน เหน นาง เสาระ
 ขึ้น มา นัง บัดถึงกั บน ไม่ แฉง กต เสาระ
 ไพร มั่น ใส ความ เคื่อง พระไทย ชนุ นิ
 ให้ กริ้ว ไกรธ ทรวง พิไธธ กริ้ว กรวด ทวาท
 ทาม เหวย อี ชาคี เสาระ บำ ชะดำ ตาม ไม่
 เกรง ชาม ขึ้น มา ได้ ถึง ใน รก มา ช่ม
 เสง เมีย กุ ทำ ทุ หมั้น จะ ต้อง สิ้น ชีพ มิ่ง

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๒๗
 ถึง กำหนด บังอาว ใจ เกะ กระ ไม่ กระ ดก
 คง เปลื้อง ปลด ชีวัน ถึง บัดโดย ะ
 ๑ ทิพวัน ทอน หวาท เพียง ชาท จิตร ชัญ
 ชติศ วอน ว่า น้ำ ทา ไทล ใต้ พระองค์ ทรวง
 เกดัว จง เข้า ใจ น้อง มิ ไซ้ เสาระ บำ พนา
 ทอน คือ หม่อม นัน เมีย รัก ชัยราช ภาวะ
 นารท ไคร์ ครอบ ญ ให้ ครอบ ก่อน เมื่อ ไชยาณัณ
 ทลับ อยู่ กับ ภูธร มี นาง จร ขึ้น มา แกล้ง
 คิต แด่ง กต น้อง จึง ได้ ถัดบ ร่าง เปน
 นาง เสาระ เสิญ พิศวาท สักเกต มี เหตุ ผล
 ชย่า พิศาว มาตร หมายถึง ถึง วาย ชนม์ ภาวะ
 คต ได้ เถียง ให้ เถียง ชนม์ ะ
 ๑ นาง เสาระ แปรลง แกล้ง ว่า พระ ชย่า เชื้อ
 อี นี้ เหลือ กาก เก่ง ช่มเหง นัน มั่น จับ

๑๑๓๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
น้อง ทูบ ตี แพบ ชีวัน หาก ทรง ธรรม์ ขึ้น
ใจ จึง ได้วาง ๖
๐ พระ พัง นาง เงาะ แผลง มัน แกด้ง กถำว
ใน เรื่อง ราว เทน แท้ แม่ ทุก อย่าง ทรง
พิโรธ อัครเศ เกษ สุรางค์ คิด ว่า นาง เงาะ
ม้า มา ราว จึง ทรส ตั้ง โสณา พา อี เงาะ
มา หา เคะระห์ เวง มัด คัด เกษ พวก
อำมาตย์ พร้อม หน้า บันดา มี อัญชติ รับ
องค์ พระ ขงคา ก็ ขึ้น จับ นาง เงาะ บน รถ
รัชนี เข้า ผูก มัด ผูก ลาก จาก รถา แสน
สงสาร มิ่ง ขวัญ กัดยา นาง โสกา อาตวร ทูต
ว่าพรรณ ๖
๐ นิชา ไธ องค์ พระ ทรง เศษ ไม่ ไปรต
เกษ จะ ชำ เมีย อาตัญ หลง เชื้อ หลิง
แพรศยา ชำดี อาธรรม มัน แกด้ง กถำ ถ่าย

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๓๑
เท ด้วย เด็ด กถ ถึง กระไร น้อง นั้น ทรง
กรรม์ อ่อน พระ ภูธร ผ่อน พัก ไว้ สัก หน
อย่า เพ้อ ล้าง ทำลาย ให้วาย ธรรม์ ภูวดล
เอ็นดู กับ กุมาร ๖
๐ พระ พัง นาง ฦน ฦน ยิง ฦว กราต อี
ชัว ชำดี มารยา แกด้ง ว่า ชาน อ้าย เพ็ชฦา
ทะชน เข้า คน พาต อย่า นิ่ง นาน ไม่ ไป
ล้าง ให้วาว วาย เพ็ชฦา ราชมัญ ให้
ทวน หวาด ผูก นาง นาฏ ทิพวัน ให้ ผัน
ผาย พา มา พัน รถ ที่ นั้ง จน บัง กาย ถึง
เชิง ชาย พฤกษา จะ ชำ พัน แสน สงสาร
โถม ฉาย สาย สวาศดี เพียง จะ ขาด ชีวา
ลง อาตัญ ระทวย ทบ ขบ หน้า ลง จามลย์
ลง แด ยัน ทอด ทบ สดบ ไป ๖
๐ ฝ่าย ข้าง พวก เพ็ชฦา อัน อาหา ฦาญ

๑๑๓๔ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๔
ปรานี จง เปน ที่ บ้าง กัน อันตะวาย แล้ว
นาง ค่อย ครอบ ไถ ใน ไพร เขียว สัน ไตรู
เดียว เปลี่ยว ใจ พระไทย หาย เสี่ยง เสือ
ต่าง ปีบ ร้อง ตำพอง กาย นาง โฉม ฉาย
ทวน ทรวง รืบ ถ่วง มา ะ
๐ จะ กล่าว ถึง ไชยธนา นาง วาสน ทั้ง
แต่ วัน แม่ ไป ไพร พฤกษา ไม่ เหน ถลับ
หาย ไป หลาย เวลา ให้ สงกา ชนนี้ จะ มี
ไทย จำ จะ ไป ตาม ดู ให้ รู้ เรื่อง จะ
แค้น เคือง ได้ เข็ญ เปน ไฉน ตำริห์ พดาง
จับ คธา แล้ว คธา ไคด ออก โรง ไชย พร้อม
อำมาตย์ ตายตา สั่ง ให้ ผูก กัณฐิศจี มา บัด
นี้ อย่า ขำ ที่ เรา จะ ไป ไพร พฤกษา ด้วย
ชนนี้ หาย ไป ใน วันนา หลาย เวลา ผิด ใจ
ต้อง ไป ตาม อำมาตย์ พัง บัญชา พระยา

เต็ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๓๕
ยักษ ถง กัม ภักตร์ นอบ นบ เคารพ ตาม
มา จัก ผูก ม้า ที่ นัง ตั้ง ตั้ง ความ กระ
นวน ตาม พร้อม เสรีฯ สำเร็จ ไป ตรี จัก
กฤษ ฤทธิรงค์ พงษ กระษัตร ขึ้น กัณฐิศจี
พร้อม กระบวน ถ้วน ไสว ก็ เร่ง ขยับ พด
พลไกร จาก เคียงไชย รืบ มา พนา วัน
เดียว ตาม ทา นาง เจาะ เจาะ แสง ทุก
ทน แห่ง ทัว ไป ใน ไพร สันต์ ไม่ ประสบ
มารดา ใน อารัญ เจ้า กุมภภัณฑ์ เร้า ร้อน
ถอน ฤไทย ะ
๐ ทิพวัน กตาย ร่าง เปน นาง เจาะ เทียว
ถัก เจาะ เลียบ มา บัว ไสด ได้ ยิน เสี่ยง
พด พลไกร นาง แด ไป เหน อสุร มาก
มุต มา ให้ หวาด ทวน พวน กาย เพียง วาย
ชีพ นาง เติบ รืบ เข้า ขุ่ม พุ่ม พฤกษา แอบ

๑๑๓๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
แฝง คน บ่น ว่า ภาวนา พระ กายา สิ้น รั้ว
ด้วย กตวิ มาร พระ
๐ ฝ่าย กอง ทัพ อสุรา หา นาง เจาะ เทียน
สืบ เสาะ ทัก สืบ ทุก ถิ่น ถาน พอ ถึง ชุ่ม
พุ่ม พง ที่ นคราญ เสนา มาร แด พดาง
เหน นาง กตาย จึง ทูล เจ้า อสุรา ว่า พระ
แม่ อยู่ นี้ แแม่ เค้า มุต ไม่ สูญ หาย พระ
ยา มาร ยิน ว่า เสนา นาย วาพ ร้าย ลง มา
จาก พาช ทรง เข้า ชุ่ม พุ่ม ไม่ มิ ได้ ชำ
เหน กานตา เหมือน ชนนี้ ศรี ไม่ รู้ ว่า
สรวม รูป ชนนี้ อัญชติ ทูล สว ว่า มารดา
ยัง ไม่ กตบ คื่น ทัง เข้า วัง หลวง ให้ ถูก
ห้วง กังวณ เฝ้า บ่น หา ด้วย มารดา หาย
ไป ทลาย เวลา ไม่ รู้ ว่า เสนา ไฉน ให้ ว่า
กาน ถูก จึง ได้ มา ตาม ความ วิทก ให้

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๓๗
ร้อน ออก ด้วย พระองค์ คิต สงสาร มา อยู่
ได้ ใน บำ เสน ชำ นาน ไม่ ต้อง การ เจริญ
ไป ใน บุรี พระ
๐ ทิพวัน พรัน ทัว ด้วย กตวิ ยักษ์ นาง
นางลักษณ์ ทัว สิ้น พระ ขวัญ นี้ ได้ พัง
เจ้า อสุรา ที่ พาตี นาง เทวี หาย หวัน ที่
พรัน ใจ จึง คิต ดู อสุรี คน นี้ แแม่ เจาะ
เสน แม่ มั่น คง ไม่ สงไสย ชี้ เจาะ ร้าย
ถ่าย รูป ให้ เจา ไร่ ยักษ์ จึง ได้ เสน แแม่
ว่า แม่ ตน เจา จะ พุด บิด บัด เสน ชัด ช้อง
จำ จะ ต้อง ผ่อน ความ ตาม นุสนธิ ด้วย
กับ แคน สิ้น ทำ เข้า ทา จน นฤมต บอก
เล่า ตาม เค้า ไป แม่ มา เทียว กตาง บำ
พนา สิ้นที่ พบ กุมภกันที่ เถ่ง กต่า ไม่ ปรา
๗๒

๑๑๓๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ใส่ ได้ จับ แม่ หดบ หนี ไม่ มี ใจ . จะ
กลับ ไป ชาณิน ก็ สิ้น คิด ด้วย ยักข ร้าย
ท้อม มอง คอย ปอง จับ สุดท้าย กลับ พารา
ด้วย มา คิด จึง เข้า มา แอบ ไม่ ที่ ใบ ชิด
ด้วย จม จิตร มารดา จะ คดา ไคด ๖๖
๑ อสุรินทร์ ยิน เจ้า เจ้า แดง ไม่ เค็ดือบ
แดง หมายถึง ทรง ไม่ สงไสย ให้ พิโรธ
ยักขา ตา เปน ไฟ มัน ไป ไหน ไย ไม่ อยู่
คอย สู้ กัน แล้ว เชิญ นาง ออก จาก ชวาก
ซุ่ม พร้อม ชุม นุ่ม พด พดชั้น ที่ ให้
กลับ ประเวศ เข้า เขตว คัน พด กุมภภัณฑ์
เร่ง ต่วน กระบวน มา ถึง ชานี้ โยธีย หยุต
ประทับ เปน ลำดับ ไฟร นาย ทั้ง ข้าย ขวา
พระยา ยักข เชิญ ท่าน พระ มารดา เข้า
มหา นักรเวศ นิเวศน์ วัง ทั้ง-ธิดา อสุรินทร์

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๓๙
สิ้น สงไสย คิด หมายถึง ชนนี้ เปน ที่ หวัง
ต่าง คำนับ อภิภิวาท ไม่ พลาด พดถึง นาง
ประหัง ความ ทุกข์ ค่อย สุข ใจ ๖๖
๑ ฝ่าย กอง ทัพ ปืน สิ้น ไชย ใน ไฟร ชัย
ก็ รับ รัต เร่ง รุด หา หยุต ไม่ กำหนด สิบ
ห้า วัน แต่ ครรไธ ถึง กรุง ไกร ชาณิน มิตร
ธิดา ก็ บอก แจ้ง ท่าน ทาง อย่าง ประสงค์
เปน เชื้อ วงษ ทรง ไชย จะ ไป หา นาย ท่าน
ทาง มิ ได้ ห้าม ตาม อชิตา ก็ ทรง มา เข้า
สู้ ยัง บูรี ประทับ รัต ที่ นัง ยัง เกย มาศ
ภูวนารถ ไสมนัส ลง หักดี พร้อม ด้วย นาง
เงาะ แดงแปลง อินทรี เข้า สู่ ที่ ตาม
กระษัตริย์ ขัตติยา ครั้น ถึง ยัง ปราง ศรี มณี
รัตน ลง น้อม หักดี บังคม กับ เกษา พระ
ป็น ทอง ผ่อง ภาทิวิ ถักษณา กับ ชายา

๑๑๔๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
สอง องค์ นาง นงคราญ เหน โอรัส ขิดา
มา ประนต พระ ทรง ยศ ปรี เปรม เกษม
สถานต์ ทรง ขึ้น ชอบ ปลอบ โนม ประ โดม
ถาญ ตรัส ถาม การ ชัด ขวาง เปน อย่าง
ไร เจ้า จร จาก ธานี ฤา มี เหตุ พ่อ
ดวง เนตร จง แจ้ง แดง ใจ ฤา คิด ถึง
บิดา จึง คิด ไคต สอง ท้าว ไทย ยัง เปน
ศุข ฤา ถูก ยา ฐานะ

๑ เป็น สิ้นไชย ทูล ชนก ช่วย ปก เกษ ที่
นิเวศน์ พูน สวัสดิ์ มนต์ ฤก คิด ถึง บิดา
พระ มารดา จึง ได้มา เข้มม องค์ พระ ทรง
ไชย อัน สอง ท้าว เจ้า สถาน ตำราญ รื่น
เปน ที่ ขึ้น ทั้ง สอง ยัง ผ่อง ใส ทัว จังหวัด
บัลลังก์ ไม่ มี ไภย จง ทราบ ได้ บาทบงษ์ พระ
ทรง ธรรม ฐานะ

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๔๑
๑ สาม กระษัตริย์ ขัตติยวงษ ผู้ ทรง ยศ พัง
โอรัส อิม เอม เกษม สันต์ ต่าง ปราโส ประ
สพ มา พบ กัน จวน สายัณห์ หน่อ นรา จึง
ลา ไป มา เจ้า องค์ ทรง เสด็จ พระ เศษฐา
หัง ไอยกา ไอยกั ที่ เปน ใหญ่ สิบ กระษัตริย์
พบ พาน ตำราญ ใจ เป็น สิ้นไชย พัก อยู่
ยัง บุรี เชื้อ พระ วงษ พงษ กระษัตริย์ ขัตติย
ไม่ แจ้ง เหตุ นาง เจาะ ชินี ศรี ต่าง หลง
รัก ที่ สุด ว่า บุตรี เจาะ ชินี ขึ้น ชม สม
ฤไทย ฐานะ

๑ จะ กล่าว กลับ จบ ความ ไป ตาม เหตุ
ถึง นิเวศน์ ธานี โรม วิไลย พระยา ศร ธรรม
ราช บังอาจ ใจ เหน หน่อ ไทย เวศ ร้าง ห้าง
บุรี ยัง อยู่ แต่ บิดา ขรา ภาพ คิด จ้าง
จาม จะ บำรุง ชึ่ง กรุง ศรี ทั้ง เกล็ด ถ่อม

๑๑๔๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
บันดา ชาว ธานี ได้ โยธี พร้อม ถ้วน จำ
นวน พัน ก็ ตระ เตรียม ครบ มือ ถือ อาวุธ
พล ยุทธ เรี่ยว แรง แขง ขยัน พระ ยา ศร
คุม พล คน สำคัเบ ก็ ทรู กัน เข้า มา ยัง
ธานี พวก เสนา ไม่ รู้ ทัว กัถา ข้ำศึก มิ
ได้ ฝึก สู้รบ ต่าง หลบหนี พวก ขบถ
ศต คิต กัถา ฤทธิ เข้า ถึง ที่ ปราง มาศ ปรา
สาท ทอง เข้า จับ เอา สอง องค์ พงษ กระ
ษัตร์ มัต พระ หัตถ์ ท้าว ไทย ไว้ ทั้ง สอง
พระยา ศร ขึ้น ชม ด้วย สม ปอง ขึ้น แทน
ทอง ร้อง ว่า เจ้า ธานี อัน ทัว ท่าน ทำ กิจ
ฉิต นิไสย ให้ พวก ไพร ร้อน ยุง ทั้ง ทรู
ศรี ครั้น จะ นิ่ง ไว้เล่า ชาว บุรี ก็ จะ
มี อินทราย สิ้น วาย ปราน จะ อยู่ ไป ไม่
เหน เบน ประโยชน์ ต้อง ทำ โทษ ท่าน ท้าว

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๔๓
เจ้า สถาน อย่า เสຍ ใจ ให้ ประวิง ด้วย
ศฤงฆาร ด้วย บุญ ท่าน สิ้น กัน เท่า นั้น
เอง ฐะ

๐ สอง กระษัตร์ ขัต ช้อง จิ้ง ร้อง ต้า อ้าย
ชาติ ข้ำ มา รุม กัน คุม เหว กล่าว โทษ ญ
ยก ตัว ไม่ กัถา เหว ทำ กัถา เก่ง ใจ คอ
พระยศ ไม่ รู้ จัก เจ้า เข้า แดง แด แง
ร้อน กลับ ยอก ย้อน ทวาริต คิต ขบถ อ้าย
ชาติ อะสระพิศม์ มา คิต คต มิ่ง คง ปลด
ชีวา ข้าง นำ ไป ฐะ

๐ พระยา ศร พัง ท้าว ที่ กล่าว ตรัส ให้
เคื่อง ขัต ใจ เหลือ จน เหลือ ไท จิ้ง จู้ หน้า
ว่า กล่าว เหว ท้าว ไทย ครั้น จะ ให้ พัน
ฟาด ด้วย สาทรา จะ เสຍ ชาติ สุริวงษ อัน
ทรง ศักดิ์ เรา ยัง รัก จะ ให้ ไว้ยศ ถา

๑๑๔๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ไม่ ชำ ด้วย อาวุธ ยุทธนา ตาม โทษาคง
ท่าย วาย ชีวัง แก้ว จึง สั่ง พวก ไพร่ อย่า
ได้ ชำ จง เร่ง พา ท้าว ไทย เอา ไป ชัง
ใน ห้อง ปราง มิตร ชิต จง บัด บัง ทวาร วัง
ใส่ กุญแจ ตู แด กัน อย่า ให้ ได้ พบ พา
กระยา หาร คง ถึง การ ชีวาท สง ชาติ
เหล่า พวก ไพร่ ได้ บัญชา ไม่ ชำ พลัน พา
ทรง ธรรม ไป ชัง เหมือน สั่ง การ ะ
๐ พระยา ศร ร้อน จิตร ยัง คิด หวาด ด้วย
หน่อ นารท กลับ หลัง ยัง สถาน จะ เกิด
ความ เตือด ร้อน ถึง รอน ราช ให้ บัรवार
อยู่ รอบ ขอบ มณฑล ทัว ก็ ขึ้น นดอง
ครอง สมบัติ เปน กระษัตริย์ ยก ขอ ด้วย
น้อ ณ ชม สนม สม ถิวิต สิ้น ทุก คน
ผ่อง กระมล ด้วย สมบัติ ชัดยา เหล่า ไพร่

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๔๕
ฟ้า ชำ แผ่นดิน ต่าง สิ้น ฤทธิ์ สุต จะ คิด
แก้ กระษัตริย์ ชัด หนักหนา พวก ขบถ
อยู่ รอบ ขอบ พารา คอย รักษา ตรวจ กัน
อยู่ มั่น คง ะ
๐ จะ กล่าว กลับ จับ แจ้ง แดลง ไช เป็น
สิ้นไชย ภูวนารถ ราช หงษ คิด จะ กลับ
เวียงไชย ตั้ง ใจ จง ชวน ไฉน ยง ทูล ตา
บิดา จร ทั้ง ไฉน ไฉน ก็ พระ พี่ เจ้า ลง
ก้ม เกล้า ตา องค์ พระ ทรง ศร พร้อม ด้วย
วงษ ทรง ไชย ให้ พระ พร พงษ นิกร
น้อม รับ คำนั้น ตา เสด็จ ออก มา ยัง บัด
ถึงที่ ราช สั่ง อำมาตย์ มุน นาย ทั้ง ชำ
ขวา เรา จะ รับ กลับ หลัง ยัง พารา จัด
โยธา มา ให้ ทน ใน วัน นี้ ะ
๐ เสนา พัง พระองค์ ทรง บังคับ น้อม

๑๑๔๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ค่านับ รับ รศ บทศรี รับ มา จัด โยธา ไม่ ชำ
ที่ ทั้ง รัต เตียม ทำ ประจำ การ ๖
๑ หน่อ นรินทร์ ปิ่น สิ้นไชย มิ ได้ แหนง
ชวน นาง แปลง แต่ง องค์ ทรง สำนาน ครั้น
เสร็จ สรรพ พร้อม พรัก พนัก งาน จาก
สถาน เสด็จ ทรง ขึ้น ทรง รถ ก็ ให้ เลิก
โยธา โกลา หด ดำเนิร พล ชัก นำ เปน
กำหนด นาง เจาะ นัง แอบ องค์ พระ ทรง
ยศ ราช รถ เคลื่อน ออก นอก บุรี พลา
กร จร ทรง พง พนัส ทาง รับ รัต หมาย
มุ่ง มา กรุง ศรี แต่ แรม รอน นอน บำ พนา
ลี มิ ได้ มี โภย พาด ประการ ไต สิบ
ห้า วัน ขึ้น มา พนา เวศ ก็ ถึง เขตฯ ธานี
โรม วิไลย เหน ประต เมือง ปิด ทุก ทิศ
ไป พลไกร ขึ้น วิชา บ้อม ปรา การ

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๔๗
กระบวน นำ โยธา ที่ รา หยุต พระ ทรง พุทธ
จักระพงษ์ ทรง สถาน ให้ ส่งไสย เหน
กิจ พิศดาร สุต ประมาณ ธานี ฤ มี โภย
จึง ตรัส ถาม พวก เหล่า ชาว ประเทศ ใน
นิเวศน์ เกิด เชิญ เปน ไฉน ปิด ทวาร บาน
บัง นี้ ยัง ไร พลไกร อยู่ ประจำ เปน สำ
คัญ ชาว บุรี ดี ใจ ได้ เหน เจ้า เข้า กัม
เกล้า ทูล เหตุ เจ้า เขตฯ ชนธิ พวก ขบถ ทุ
จริต มั่น คิด กัน เข้า ไร่ วัน ซึ่ง สมบัติ ขัตติยา
พวก ข้า เจ้า เหล่า นี้ สิ้น ที่ คิด ด้วย จน จิตร
น้อย อำนาจ วาสนา เชิญ พระองค์ จง ประ
หาร พาส พาดา ตัด เกษา เจ็ด ชั่ว ไศศร
ตาม โทษ มั่น ๖
๑ ได้ ทรง พัง คัง แค้น แสน สาทัก บัญ
ชา ตรัส ส่ง พหุ พล ชนธิ จง รับ เรง เช่น

๑๑๔๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ฆ่า อ้าย อารวม เข้า เขตฯ คั่น ให้ ใต้ ทั้ง
ไพร่ นาย เสนา ใน ไพร่ พลต พร้อม คน
หมด แค่น ขบถ คิด อยู่ ไม่ รู้ หาย ต่าง
เป็น แย่ง แหว่ง พัน ประจัญ กาย พวก ผู้ ร้าย
รับ รอง คอย บ้าง กัน เสนา ใน บุรี ที่ มี
อยู่ ต่าง ได้ รู้ ทรง ไชย กลับ ไชย สวรรค์
คุม บ่าว ไพร่ ถือ สัตวาท ออก มา พัดนี้ เข้า
บุก บั่น เปิด ประตู พระ บุรี พวก โยธา ข้าง
เผ้า ก็ เข้า ได้ ทดดู ได้ ฟาด พัน บั่น เกย
พวก ขบถ สญ หาย วาย ชั่ว เหล่า เสนี
เข้า ยัง ใน จัง ใน เข้า จับ พระยา ศร ผูก
กร รัต สอง แขน มัด ลาก มา ไม่ ปรวไส
มา คอย เผ้า พระองค์ ผู้ ทรง ไชย พอ หน่อ
ไทย ขึ้น ทรง พระ โรง คัด รับ ส่ง ให้ ถึง
อาญา อย่าง ได้ ตาม ท้อง ตาย ตาม เจ็ด ชั่ว

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๔๙
โคตร โทษ มหันต์ ทั้ง พวก เพื่อน พาดฯ
อ้าย อารวม ไป ฟาด พัน อย่าง ให้ เหลือ
เชื้อ ทะมิฬ ตำรวจ นำ พรัง พร้อม น้อม
ค่านับ รับ มา จับ พวก ขบถ จน หมด สิ้น
มา ตัด หัว เลียบ ไว้ ใน แผ่น ดิน ชาว ภา
ณิน พา กัน ต่ำ ไม่ ปรานี ฆะ
๐ เป็น สิ้น ไชย พานาง เข้า ปราง รัตน บัญ
ชา ตรีศ ถาม เหล่า นาง สาว ศรี สอง กระ
ษัตร์ ขัตติยวงษ ทรง บุรี พระ ภูมิ ยัง รอด
ฤา วอด วาย พวก บัณฑิต แสน สาว เหล่า
สนม ต่าง บังคม ก้ม เกด้า เล่า ถวาย อ้าย
ขบถ สัตตะบาป ทำ หยาบ คาย มัน คิด
ร้าย หมาย ปอง ครอบ ศฤงฆาร เอา ทำว
ไทย ทั้ง สอง ใต้ ห้อง ช้าง ให้ อด ทั้ง โภช
นา กระจายหาร จะ อยู่ ฤา อย่าง ไร ไม่ แจ้ง การ

๑๑๕๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
จะ ประมาณ ได้ มา สิบ ห้า วัน พระ ทรง
พัง แสน ดาว เต่า ถวาย พระไทย หาย
กลัว ว่า จะ อาสัญ ให้ พัง บาน ทวารา เข้า
มา พัดนั้น เหน ทรง ธรรม์ สอง ราช บน อาสน์
ทอง ลง นิ่ง แน่ อยู่ ใน ที่ ไสยาสน์
ภูวราช ร้อน ว่า ให้ เสรี หอมอง อี เงาะ
แปลง แกล้ง ไสกา น้ำ ตา นอง เข้า ประ
คอง สอง องค์ พระ ทรง ไชย เหน พระองค์
ยัง อุ่น ถมุน อยู่ ก็ นึก รู้ สอง กระษัตริ
ไม่ ตัดไชย เรง ให้ เอา น้ำ บุษผา ตูมา
โดย มา ถูบ ไส้ ทรง ไทรม ชะ โถม องค์
สอง ท้าว ไทย ได้ รัช สุนธรี รื่น ค่อย ชุ่ม
ขึ้น สร้าง วิโยค ได้ ไสก ตรง ก็ คง คั้น
วอด ถวาย พระ กาย ทรง ค่อย ตำรง องค์
นึ่ง กำถัง มี เหน ไอรส ธิตา กลับ มา ช่วย

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๕๑
ได้ รอด ม้วย ปรี เปรม เกษม ศรี จึง ทวีต
บอก พระ หน่อ ธิบัติ ทั้ง ชนนี้ บิดุราช
เจียน ขาด ใจ เกิด ขบถ ทระยศ มั่น คต
คิด มา ไส้ ปัด ห้าง อัด แทบ ตัดไชย หาก
เจ้า มา ช่วย ทน ไม่ บัดโดย ถ้า ข้า ไป คง
ถึง ซึ่ง ชีวี่ ชะ
๑ ปีน สิ้นไชย นอบ นพ อพภิวัต สอง
พระ บาท ขัด ข้อง ได้ หอมอง ศรี ก็ เพราะ
ถูก มิ ได้ อยู่ ใน บุรี จึง เกิด มี อ้าย ชะ
บถ มา คต คิด ถก ไป อยู่ เวียง ไชย ก็ ไม่
ข้า รับ กลับ มา รู้ เรือง ให้ เคื่อง จิตร ได้
จับ ฌาณ ไพริน สิ้น ชีวี่ทร อ้าย คน บิด
พวก ขบถ สิ้น ปลด ปลง ทั้ง สอง ท้าว
โสมนัส ทวีต ประกาศ ด้วย หน่อ นารถ ธิตา
นวดหงษ ไม่ รู้ อี เงาะ แกล้ง แปลง รูป

๑๑๕๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
ทรง ท้าว ถุ่ม หดง ปลง จิตร ว่า ธิดา อี
เงาะ แผลง แกล้ง ประจบ ทำ นบ นอบ พระ
ยี่ง ชอบ แสน รัก ขึ้น หน้า หน้า บิน สิ้นไชย
พิศวาสดี ไม่ คดาศ คดา เสน่หา วาสน์ พัน
ทวิ รวณ ภิมย์ ชม นาง ไม่ ท่าง เท หดง
เสนต์เงาะ บำ พนาดี จน มิ ได้ว่า ชาน การ
บุรี ไม่ จาก ที่ ห้อง ใน เล้า ไสยา ะ

๐ จบ เล่ม ๒๔ สมุด ไทย ะ

๑๑๕๓

๑ นำ ทัน ๖๖

๑ แก้ว หน้าม้าเล่ม ๒๕ ๖๖

๑ ตั้งแต่นางทิพวัน คตชค บุตร อยู่ ที่ เมือง บรรพต
แล้ว ท้าวศรีจักรกฤษ ก็พา นางทิพวัน ไป ให้ บิน ขึ้น ไชย
ว่า เมีย ของ ท่าน อยู่ กับ เรา มารดา ของ เรา อยู่ กับ ท่าน
เรา ขอ เปลี่ยน กัน เกิด บิน ขึ้น ไชย ก็ โกรธ จึง รม กับ ศรี
จักรกฤษฯ แพ้ ไป จน ถึง บิน ทอง กับ บิน แก้ว ไป นิมนต์
ญาติ ให้ มา เอา รูป เจริญ ออก จาก ตัว นาง ทิพวัน ๖๖

๑ จะ กลับ กล่าว ทิพวัน ขวัญ สมร อยู่
นคร บรรพต นระภูผา กำหนด ได้ แก้ว เตือน
ไม่ เค็ดือน คธา ทรง ศัพภา ปวด บ้วน ประ
จวน ครรภ์ เจ้า นางนุช สุด คิด จะ บิด บ้อง
ทวน ร้อง แทบ ว่า จะ อาศัย พวก แดน

๑๑๕๔

แก้ว หน้าม้า

เล่ม ๒๕

สาว เหล่า สุรางค์ นาง กำนัด พัดพัด จัน-งก
ตก พระ ไทย บ้าง ว่า พระ ชนนี้ จะ มี ลูก
เห่น ไม่ ถูก ทำ ชั่ว มัว ที่ ไหน อยู่ ดี ๆ ถูก
แตก ข้ำ แปลก ใจ บ้าง ก็ ไป ทูล กิจ กับ
ธิดา

ฯ

๐ พระบุตรี พัง ธนงค์ ให้ ส่ง ไสย แดง
พระไทย นางลักษณะ เป็น นก หมา เหตุ ไฉน
มาตรงค์ ทรง ศัพภา จะ เคลื่อน คดา คดออก
บุตรี สุด ประมาณ นาง รับ จาก ปราง มา
ไม่ ช้ำ อยู่ เข้า มา สู่ ชนนี้ ที่ สถาน เหน
มารดร ครอบงำ คว้า ให้ รัศมาน ด้วย กุมาร
ใน กรรม ทรง รัญจวน จึง ให้ ทำ หมอ
ทำแยะ มา แก้ว ไซ พวก นาง ใน วุ่น จริ่ง
ออก วัง สนวน เขา ยาย หมอ มา ต้อง ประ
ครอง นวด ทรม สนวน ถูกษ ปดอด คดออก

เล่ม ๒๕

แก้ว หน้าม้า

๑๑๕๕

กุมาร เป็น ชาย โฉม โฉม จิตร ไม่ ผิด พ่อ
ยาย แม่ หมอ รับ ดง ตรง สนวน ชำระ องค์
สิ้น ที่ ราช ปาน เขา กุมาร วาง ยี่ ภู ใต้
อุ ของ พระ ธิดา จัก พระนม ที่ สม หน้า
ให้ รักษา หมอ ไทย มี ให้ หมอ ทิ้ง พี่
เลี้ยง เคียง รับ ประคับ ประคอง นาง ธนของ
เห่ ถัดอม อยู่ พร้อม กัน พระ บุตรี ศรี สำ
อาจ ระคาย ขาม นี่ จะ ถาม มารดร ให้
ผ่อน ผัน ก็ กัด ขาย แสน สาว ชาว กำนัด
เป็น ความ ชน ผิด พอ ต้อง รอ รา แก้ว
นาง เคย ภา ออก นอก ปราง ฟ้า มา เผ้า
บาท บทเวศ พระ เชษฐา ประนม หัตถ์ ทูล
สาว ว่า มารดา ผิด นก หมา แก้ว องค์ พระ
ทรง ไสย เมื่อ เข้า นี ยาม ปดอด เขอ คดออก
บุตรี เป็น มนุษย์ โฉม ยง หน้า ส่ง ไสย

๑๑๕๖

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๕

ท่าน ไป ได้ มี คู่ กับ ผู้ใด

บิดา ได้ รอด

วาย เปน หตาย ปี

จะ

๐ พระยา มาร พัง กิจ ขนิษฐา ให้ สง
กา เปน กะไร ไฉน นี้ จำ จะ ต้อง ให้ รู้ ไป
ดู ที่ แล้ว จาก ที่ ปราง สุวรรณ ใน ท้น ไต
มา ปราสาท มาตรงค้ ตรง เข้า หา เหน มาร
ตา มัว หมอง ไม่ มอง ไต สถิตย ที่ บรรจ
ถรณ์ ยัง นอน ไฟ จึง เข้า ใกล้เคียง แล้ว ตาม
ตาม สงกา ประทาน โทษ ชนนี้ นี้ ไฉน
พระ จึง ได้ ประสูตร์ โอวสา ไป มี ท้อง ต้อง
ใส่ กับ ใคร มา พระ บิดา เต่า ก็ ตาย เปน
หตาย ปี อัน ตัว ถูก สง ไสย ขอ ไต่ ตาม
ด้วย เหน ความ สาระพัด จะ บัดนี้ อย่า ว่า
ถูก ถ่วง ตาม ความ มี ที่ ชนนี้ จง เต่า ส่า
เนา ความ

จะ

เล่ม ๒๕

แก้ว หน้า ม้า

๑๑๕๗

๐ ทิพวัน เหลือบ เหลี้ยว เลี้ยว สดุ้ง เหน
เจ้า กรุง พารา นั้น มา ตาม สุด จะ คิด บิด
ร้อน ต้อง ผ่อน ตาม แล้ว โฉม งาม แจ้ง
จริง ทุก สิ่ง ไป จึง ว่า เจ้า อะสุรี ปราณิ เกิด
อย่า ก่อ เกิด โทษ ษัณณา ไสย เรา ใช้
มารดา เจ้า จง เข้าใจ ตัว ข้า ใช้ ชื่อ ว่า
ทิพวัน มานอน ค้าง กลาง บ่า กับ สามีศ แม่
ท่าน คิด พลิก แผลง มา แก่ถึง ฉนั้น เอา
รูป เจาะ สรวม ข้า ด้วย อาธรรม แล้ว นาง
นั้น ไป กับ องค์ พระ ทรง ไสย ข้าเจ้า จึง
ได้ มา พนา สดุ้ง ได้ ทุกข์ ทน แค้น ชัด
แทบ ตัด ไสย เมื่อ พบ ท่าน ครั้น จะ เต่า ให้
เข้าใจ ก็ กลัว ไสย ด้วย ทำว เจ้า บุรี จึง
ได้ บอก ตาม กิจ ที่ ผิด พลั้ง จง หยับ ยัง

๑๑๕๘ แก้ว หน้าไม้ เล่ม ๒๕
อกโทษไปรด เกษี แม่น ท้าว ไม่ เมตตา
ทรง ปราณี้ ก็ นำ ที่ ชี วน ถึง บัดโดย ะ
๐ อะสุรินทร์ ยิน องค์ นาง นงลักษณ์ ได้
ประจักษ์ มั่น คง สิ้น สงสัย ให้ มัว หมอง
ทรง ทฤก คิด นึก ไป นาง ก็ ไม่ มี ผิด
สัก นิด เลย เพราะ มารดา ทำ เขา แม่ เรา
ชั่ว ชึ่ง เขา ด้ เขา ได้ กลับ ไป เลย ท้าว
คิด พดาง ทาง ตาม ว่า ทวาม เขย อัน คู่
เคย อยู่ ที่ บุรี ไท ะ
๐ นาง พัง เจ้า อะสุรา บัญชา ตาม เจ้า
โถม งาม เก่า แจ้ง แดง ไชย อัน สามี่ ช้า
บำรุง ยัง กรุง ไกร ไรม วิไล ไกร จักร
นักรว พระ นาม ปิ่น สีน ไชย วิไล ดักษณ์
ง ประจักษ์ จริ่ง สุก ไม่ มุคตา ของ พระ

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้าไม้ ๑๑๕๙
องค์ ทรง เทช ไต้ เมตตา อย่า ให้ ช้า ชีวัน
ถึง บัดโดย ะ
๐ ท้าว พัง นาง แดง ไต้ แจ้ง ชัด ที่
เคื่อง ชัดโทษา อธิมา ไสรย จึง เต้า กัด
ย่าง มา ปราง ไชย ขึ้น สู่ ใน แทน ทอง ให้
หมอง มด คิด ถึง พระ มารดา นำ อุด
ไป ทาม ชู้ คิด เทน ไม่ เปน ผล ะ ไต้ อาย
ฉาย หน้า ทัว สากถ ครั้น ะ ทน นิ่ง ไว้ ก็
ไม่ ตี จำ ะ ส่ง ดาว ท้าว เจ้า สดาม ให้
ส่ง ท่าน มารดา มา กรุง ศรี ท้าว พดาง
วัง ดาว ไม่ ช้า ที่ ใน เรือง มี ช้อ ความ
ตาม จำนง ครั้น เต้า สรรพ พับ จีบ เข้า
จิบ ทัด จาก ปราง รัตน์ ออก ที่ นัง บัด
ถึงกั หงษ พริ้ม ชำมาศย์ มาทยา ษานวงษ
อยู่ เฝ้า องค์ อสุรา พระยา มาร ตรี จักร

กฤษ ฤทธิรงค์ ทรง สวัสดิ์
 อสุรี มี บรรหาร เทว เสนา ตามนั คน ขำ
 นาญ งาม น้า สาร ของ ขำ วัณ คดา ไคด
 ไป ให้ ปิ่น สิ้นไชย อย่า ได้ ขำ ยัง พาวา
 นิคมโรม วิ ไสย ให้ อำน สาร แต่ ที่ ถับ
 กำขับ ไป เปน ความ ใน รู้ กัน สำคัญ มี
 ที่ อสุรี วัณ วัศ มทเวศ ลง กับ เกษ กราบ
 กราบ วัณ สาร ศรี แล้ว ขวน กัน ทูล ถา เจ้า
 ธานี ออก จาก ที่ เจ้า ท้าว เจ้า นคร ขึ้น
 อารา พา กัน วัณ วัณ ผาย ทั้ง ที่ นาย ขุน
 มาร ชาญ สมร ตัด ทิว ทุ่ง มุ่ง ทรง เจ้า
 ดง ดอน ไม่ หยุด หย่อน เร่ง ไป ใน ไพร
 วัณ สังกะ ดิน ธานี โรม วิ ไสย ด้วย เจ้า
 ใจ ทาง นิเวศน์ ที่ เขต วัณ วัณ แต่ แรม รอน
 พอน มา ใน อารัญ ยี่สิบ วัณ ก็ มา ถึง ธานี

บอก แจ้ง การ ท่าน ทาง อย่าง ประสงค์ ด้วย
 ความ ทรง ตาม การ ใน สาร ศรี นาย ท่าน
 เม็ก ทาง ให้ ไป โดย ที่ อสุรี วัณ มุ่ง มา ทรง
 ไกร ครั้น ถึง ยัง ธานี มี ได้ ขำ ลง
 อารา มา แจ้ง แดง ไช ให้ เสนา พา เจ้า
 เจ้า เวียง ไชย พร้อม กัน ไป เจ้า มา น้า พระ
 ถาน พอ เสด็จ ออก ทรง พระ โรง ราช ที่
 อามาตย์ ยักขา ผู้ ก่อ หาญ ก็ ถวาย สาร
 ศรี ที่ ใน พาน แล้ว กราบ กราบ พร้อม กัน
 พัง บัญชา ฐะ

๐ พระ สุริวงษ ทรง ศรี มี อำนาง ธิต
 ประหลาด ใจ นัก ด้วย ยักขา จะ มี เรื่อง
 เคื่อง ใจ อย่าง ไว มา วัณ สาร แล้ว ตาม
 เนื้อ ความ ไป ดู ก่อน เจ้า อสุรี ที่ ขุน ยักขา
 อยู่ ด้านกัน หดก แห้ง คำแห่ง ไทน์ ให้

๑๑๖๒

แก้ว หน้าม้า

เล่ม ๒๕

สาร ศรี มี มา ว่า กระไร

แปล โฉน ทนังสี่

ร้าย ๆ ที่

จะ

๐ สี่ อตุร ทูต ว่า พระยา ยักษ

เจ้า ไทร

จักร์ บรรพท ศรี ศรี

ให้ นำ สาร วันทา ว่า

ทุติ จะ ร้าย ที่ ข้าเจ้า ไม่ เข้าใจ

แปล แต่

ส่ง ให้ ช่าง สาร ที่ ถับ

ทนต์ กำชับ มิ ให้

แจ้ง แดง ไช

เชิญ ทรง ช่าง สาร เขา ตา

เนา ใน ก็ คง ได้ ทราบ ความ ไป ตาม การ

พระ ทรง พัง ส่ง ไสย อย่างไร อยู่ ให้ ช่าง

ทู ที่ ถับ กำชับ สาร

ตำริที่ พดาง ตั้ง ว่า

เสนา มาร เช่น นั้น ท่าน รอ พัก อยู่ สัก วัน

แต่ พอ เรา ได้ ช่าง สาร อักษร ให้ รู้ ก่อน

ที่ ร้าย จึง ฉาย ผัน เรา จะ ได้ ทอบ ท้าว เจ้า

กุมภกันท์ พระ ตั้ง พดณ บัญชา เสนา ใน

เชิญ ทูตทา ไป พัก ด้านนั้น อยู่ จัก เลี้ยง ทู

เล่ม ๒๕

แก้ว หน้าม้า

๑๑๖๓

อย่า ให้ ชัด อธิมา ไสย ครั้น ต้น ส่ง เสรี

อย่าง เข้า ปราง ไสย เข้า ตู ใน ท้อง สติภัย

พระ ธิตา จึง ทนต์ บอก นาง แปลง ให้ แจ้ง

เรื่อง มี เจ้า เมือง บรรพท นะภุณา ให้

นำ เขา สาร ศรี ถึง พี่ ยา กำชับ มา ให้

ช่าง สาร ที่ ถับ จะ ที่ ร้าย อย่างไร ยัง ไม่

แทน ต้อง ช้อน เ็น ช่าง ทู ให้ รู้ บรรพ

นาง เาะ แปลง แจ้งใจ ๆ ไทย วัน ความ

จะ ถับ ถาย แจ้ง ขึ้น แพร่ง พราย ชะรอย

ทรี จักร์ กฤษ แจ้ง กิจ แม่ ได้ รู้ แม่ ตำคัญ

ที่ มัน ทนาย จง ส่ง สาร ตาม เรือง เคือง

ระคาย คราว นี้ ตาย แล้ว เรา เขา คง รู้

ตำริที่ พดาง นาง แปลง แดง ทูต ชัด นื่อง

แทน ชัด สาร เขา ให้ ได้ ชัด ตู อย่า ช่าง

เคย สารา ไม่ นำ ทู ถ้า เข้า หู ภูธร คง ร้อง

๑๑๖๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๕
ใจ พระ ทรง พั่ง พดาง ทอบ ว่า ชอบ อยู่
แต่ ต้อง ดู ให้ เหน เป็น ไฉน ถึง ว่า กล่าว
หยาบ ขำ มา ทำ ไว ก็ คง ได้ เหน กัน ไม่
พริ้ง พริ้ง พระ ตรัส พดาง ภู มี จึง คดี
สาร แล้ว ทรง ชำน สารา ให้ มา ถึง เจ้า
นิคม ไรม วิไล ไม่ รำ พิง ให้ เลี้ย ซึ่ง ชัก
ชะเรศ เกษสุตา เรา ให้ สาร มา เยื่อน เตือน
สติ ควร ดำริห์ เชื้อ พัง อย่า กังขา นาง
ที่ อยู่ คู่ ครอบ ของ ราช คือ มารดา ของ
เรา จง เข้า ใจ ด้วย นาง แปลง แกล้ง ทำ
ไทย จำเพาะ คือ เป็น เงาะ มัน คง อย่า สง
ไสย เมีย ของ ท่าน ตก ที่ เรา ยัง เอา ไว้
มี หน่อ ไทย ออก มา นำ ปราณ ท่าน จง ส่ง
แม่ ขำ เอา มา ให้ เรา จะ ได้ ส่ง พระ มะเห
มี ขำ มิ ได้ ผูก ใจ เป็น ไฟ ด้วย ชนนี้

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๖๕
ชั่ว โฉด จะ ไทษ ไกร พอ จม ขัธ ถิธิท ยัง
คิด แหนง แต่ นาง แปลง แกล้ง ดำอชย
ระห้อย ให้ อ้าย ยักขา ว่า กล่าว นื่อง เจ้า
ใจ เพราะ ชยาก ได้ นื่อง นั้น เป็น ภรรยา
จึง แกล้ง พุด วน เวียน เปลี่ยน สมร ด้วย
แชน ย้อน ถดศึก ฤก นึก หนา นื่อง ทูต
แล้ว คง เหน เช่น วาจา ว่า สารา คง จะ ทำ
ให้ ราคาน ถ้า จะ ส่ง นื่อง รัก เชื้อ ยักขี
เชิญ ภูมิ ตัด คีระ ทรง ประหาร จึง ส่ง คัว
นื่อง ไป ให้ กับ มาร ไม่ สูงสาร นื่อง แก้ว
ก็ แล้ว ไป แล้ว นาง แปลง แกล้ง ทำ เป็น
ถ้าครต ทอด วันทต ขบ หน้า น้ำ คา ไทศ
จัก กระพงษ หดง เดห์ เสน่ห์ ใน ให้ ชัก
ใจ อสุรา แกล้ง พาที ประคอง นาง พดาง
ปลอบ ทอบ สมร อย่า อารณ นีม นื่อง จะ

๑๑๖๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๕
หมอง ศรี พี่ ไม่ เชื้อ ถ้อย คำ อสุรี ทำ
เช่น นี้ ใคร เขา ไม่ เข้าใจ พวง นี้ เกิด พี่
จะ ทอบ ระ บอบ เมือง ให้ เจ้า เมือง อสุรา
ไม่ ปรา ไส พระ ตรีศ พถาง ขวน น้อย เข้า
ห้อง ใน พิสมย์ คลั่ง เกด้า เขาวมาดชัย
นาง เงาะ แผลง แจ้ง กด ปณณิบัติ ไม่ ร้อง
ชิต เจริง กระบวน ขวน สมาน รวณ ภิมย
สม ศรี ราชรี การ สอง ตำราญ มอช หลับ
ระงับ ไป ครั้น เวลา รุ่ง แฉ้ง แสง กระจาง
เครื่อง ตำราญ จิต เรียง เคียง ไสว พระ ขึ้น
จาก แทน ทอง ผ่อง อำไพ เข้า สู่ ใน ที่
ดวง พระ คงคา ครั้น เสรีฯ ดวง ทรง กดบัง
ประทับ ที่ ให้ ราชี เคียง นก ด้วย ยักขา อี
นาง แผลง แกล้ง ตำออย ถอย ภาทรา เขียน
ตำรา ทอบ ท่อ ให้ พอใจ พระ รับ คำ จำ

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๖๗
ว่า ให้ สาคัก แก้ว ทรง จิต ร้าง เตชะ หา
ข้า ไม่ เปน ช้อ ความ ตาม ชัก พระ ทักไทย
อี่ เงาะ ไพร พถอย เสิม เพิ่ม เติม คำ ครั้น
ร่าง เสรีฯ ชาน ทวน ตำนวน ทอบ นาง เงาะ
ชอบ คำ ว่า เตชะ ข้า ครั้น เสรีฯ ธรรม พับ
สนิท บิด ประจำ พระ ทรง ข้าม เสรีฯ มา
ข้าง นำ พถัน พร้อม ด้วย สี่ ทูตฯ พวก
ข้า เจ้า ดง น้อม เกด้า กราบ ก้ม ถ้วน คม
ถัน พระ สุริวงษ พงษ กระษักรีย ฉัตร
สุวรรณ จึง มี บัญชา ว่า เสนา มาร นี้
สาร เรา ทอบ ท้าว เจ้า นิเวศน์ ให้ แจ้ง เหตุ
ตาม มา ที่ ว่า ขาน เรา รู้ เท่า เข้าใจ ที่ ใน
การ อย่า มา พาด หา เหตุ เจตนา ะ
๐ อามาศย์ มาร พัง สารโองการ ตรีศ เหน
เคื่อง จิต ภักตร์ นิ่ง กริ้ว นก หนา ขุน มาร

๑๑๖๘ แก้วหน้าม้า เล่น ๒๕

รับ ดาว ศรี สุทธิ ดา มา ขึ้น ม้า รับ ออก นอก
บุรี ทัก เข้า แถว แถว บำ พนา สันต์ เร่ง
สาย ฉนั้น หมายถึง มุ่ง มา กรุง ศรี ยี่สิบ วัน
โคด คดา ถึงธานี เข้าสู่ที่เล่า ท้าว เจ้า
เวียงไชย ถวาย ดาว พนาสุร แก้ว หุต ว่า
เจ้า พาวา นิคมโรม วิไลยศ ทูลทำทาง กระ
ษัตริย์ ขัต พระไทย ทอบ ดาว ให้ ถึง องค์
พระ ทรง ธรรม

๐ เจ้าจอม มาร ทรง พัง ที่ สังเกต
เทพ เทศ เจ้า นคร ไม่ ผ่อน ผัน หยิบ ดาว
ศรี เยื้อง ย่าง เข้า ปราง จันทน์ ขึ้น สุวรรณ
แท่น รัตน์ ขัตยา จึง คิด ทูล ถวาย อาน ระ
บอบ ดาวา ทอบ ให้ ประจักษ์ กับ ยักขา
นำ หัว ร่อ ข้อ คำ ที่ ร่ำ มา ตั้ง หนึ่ง ว่า
ทวรก โทหก กัน อยาก ได้ เมีย ของ เรา มา

เล่น ๒๕ แก้วหน้าม้า ๑๑๖๙

กล่าว แกล้ง จะ เปลี่ยน แปลง นารี ที่ ขยัน
ใคร ไม่ รู้ จัก เจ้า ใน เท่า กัน ขาคี กุมภภัณฑ์
พาดำ แกล้ง พา ที่ อย่า นึก หวัง ตั้ง บอกร
จะ ทอดก ได้ ช่าง กระไร เปน กระษัตริย์ ไม่
บดสี อยาก ได้ นาง อ้าง ว่า หนึ่ง เจ้า
บุรี ทอดก กลับ ไม่ อับ ขาย พอ ขบ ดาว
ดาวา พระยา ยักษ์ ตั้ง ศร บัก ทรวง ข้าง ระ
ดำ ระดาบ พิไรท จิตร ภัค แก่น แสน ระกาย
อ้าย เจ้า นาย มะนุษย์ นี้ ถูก เรอะ เรา ว่า
กล่าว โดย ธรรม เปน อัน เทียง กลับ หลีก
เลื่อง ว่า เรา ช่าง เรา เอะอะ คง ได้ เทน เล่น
กัน ให้ มัน เอะอะ เจ้า คน เอะอะ มัว หลง ไม่
สงกา ท้าว ครุฑ พดาง ย่าง ออก นอก ปรา
สาท มา ปราง มาศ ทิพวัน อัน เถา จึง

๑๑๗๐ แก้วหน้าม้า เต็ม๒๕
 เอา ความ ตาม แจ้ง แห่ง สารา ภักดา ของ
 นาง ไต้ หมาง ใจ เรา ให้ สาร ตาม การ
 กถัม พาด ผิต ว่า เมื่อ นิต เตือน ค่อ เปน
 ขั้วใหญ่ มิ ไต้ คิต สิ่ง นาง ช่าง กระไร
 เรา ต้อง ไป สงคราม ด้วย ทยาม กัน จะ
 ต้อง พา ทวาม ไวย เจ้า ไป ด้วย จะได้ ช่วย
 แจ้ง จริ่ง ทุก สิ่ง สัน แต่ รูป เงาะ คิต หัว
 นาง พัว พัน ขั้ว ลำคัญ คง ระวาง แกลง
 ฤไทย จะ ถอด รูป ให้ เจ้า เรา ก็ คิต ด้วย
 สัน คิต สัน แปร จะ แก้ว ไช แต่ มารดา ของ
 เรา ท่าน เจ้า ใจ จะ ถอด ไต้ รู่ แจ้ง แห่ง
 วิธึ
 ๑ ทิพวัน พัง ว่า พนา-ตุร ให้ อาตุร วัน
 ทศ กำศรต ศรี ให้ คิต แค้น ภักดา ไม่ ปรา
 นิ นาง เทวี ทุก ท้าว เจ้า กุมภกันท์ ขอบ

เต็ม๒๕ แก้วหน้าม้า ๑๑๗๑
 พระคุณ ที่ มอก ทรง ออก ไชรู จะ ทรง
 ไปรท คับ วัธน ให้ ถอน ณั แต่ จะ ตาม
 ทรง เคช ไป เขตว์ กัน ทรง ถูก นั้น ยัง ถอน
 จะ จร โกล
 ๑ พระยา มาร ขึ้น ขอบ จึง ตอบ ว่า ทรง
 ถูก ยานี้ เหน ไม่ เปน ไฉน ทั้ง พี่ เลี้ยง
 นาง นม มี ถม ไป จะ มอช ให้ เลี้ยง ดู เจ้า
 กุมาร แล้ว ตั้ง นาง ขนิษฐา ยุกา ภักท
 พระ น้อง รัก อยู่ พารา กอช ว่า ขาน ให้
 เลี้ยง ไชรสา ยุกา พาน เหมือน วงษ-งาน
 ของ เรา จง เอา ใจ พี่ จะ ต้อง กตล ไกล ไป
 ก่อว่า เรื่อง มารดา ให้ เหน เปน ไฉน ถ้า
 ขึ้น ขัด กัน จริ่ง ต้อง ชิง ไชย ด้วย เรา ไต้
 ว่า ถอด มา ร้าว ราน ทำว ตั้ง เสรีา เยื้อง
 ย่าง จาก ปราง ศรี ออก ผู้ ที่ แทน รัตน

๑๑๗๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๕
ทนต์ บรรหาร เทว เสนา เกรียม พท พ
มาร ไป ถตาม ไรณ วิไลย อย่า ไค้ ชำ ขุน
เส็น รับ สาร โอง การ ทนต์ รับ มา จัก พท
นิกราย ทั้ง ข้าย ขวา ผูก ข้าง ทรง ขง ยุทธ
สุด คักคา มา เทียบ ทำ คชย ท้าว เจ้า นคร
พระยา มาร จอม เมือง ทรง เกรียม ยุทธ ครั้น
สิ้น สุด เสร็จ สรรพ ก็ จับ ศร ขวน เจ้า ยอด
กัศยา พงา งอน คัด ไถย ร ทรง เถย ขึ้น
เกย ทอง ให้ นาง ทรง ข้าง พัง ที่ นัง ศรี
มี นารี อยู่ กับ นาง ข้าง ละ สอง เจ้า บุรี ชี
ประกาย พลาย ลำพอง ได้ ฤกษ์ วัชชิง ให้
ทัน ออก คัด ไถย พท มาร หาญ อีก เสี่ยง
กรีก ครั้น สมัน พัน ธรณิน แผ่น ดิน ไท
สารวัตร คัด ทาง มา ถทาง ไพร ด้วย เจน
ใน แนว พนศ รับ รัค มา เจ้า เศวร แก้ว

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๗๓
แทน บุรี ไรณ วิไลย เจ้า เวียง ไชย ให้ พัก พท
ยักขา พท ยุทธ หยุค ประทับ ทำ พลับ พลา
อยู่ รอ มา แวด ถ้อม พวัง พร้อม กัน เจ้า
จอม มาร ชาญ ณรง เจริญ นงลักษณ์ เจ้า
ตำหนักนี้ หยุค หยอน อยู่ ถ่อม ฝน แล้ว ท้าว
ไทย ทรง ทวี ตำหนัก พลับ จะ ไรณ วัน รับ
เจ้า เจ้า ณรงค์ ก็ มี ชัย เกียว ช้อง จะ ต้อง
พัก จำ ประจักษ์ แจ้ง ความ ตาม ประสงค์
แล้ว ประดิษ คิต อำน ร้าง สาร ทรง ครั้น
จบ ลง พับ สาร ใต้ พาน ทอง แล้ว ตั้ง ที่
ยักขา อย่า ชำ เจ้า เสา สาร เสา ไป ประมูต
ทูล สมนอง ให้ ท้าว ไทย ทราบ ความ ตาม
ทำนอง จะ ประสงค์ ของ ฤา จะ คง ทำ สง
ความ เสนา มาร รับ รัค บทเทศ ลง กับ
เกษ นอบ นบ เคารพ ตาม เจริญ พระราช สาร

ศรี คดี ความ รื่น มา ทาม มรรคา เข้า ชาม
 เสนา นำ ทูตทรา เข้า มา เฝ้า องค์ นั้ยม เกด้า
 ประทมนท บก ศรี แก้ว ทวย สาร ท้าก เข้า
 บูรี พระ รุมี อุทธรังค์ ทรง นคร เคื่อง
 พระ ไทย ยักษ์ ทอดก คิค ทอดก ถลับ จ้า
 ใจ รื่น ทาม การ สาร อักขร คดี ดิธิท พิศ
 ความ ทาม สุนทร เจ้า นคร บรรพท ยศ ไกร
 ให้ สาร ถึง เจ้า มนุษย์ ไทย สุต ชื่อ ความ
 แลัว ๆ กัดบับ ว่า แกล้ง แกล้ง ใจ ทัว ช้า
 ได้ ทราบ เรื่อง ให้ เคื่อง ใจ เรา จึง ได้ ยก
 พหต พต มาร พา เอก องค์ นงตักษณ อัก
 เสด มา แจ้ง ทศ กับ ท้าก เจ้า สถาน เจริญ
 ออก มา ปราไธ ให้ เฝ้า การ จะ รอน ราษฎร
 ๆ จะ รื่น นาง กัดบับ ไป แม้น ทราบ เรื่อง
 ตรา ช่าง ช้า อยู่ ออก มา สู่ สงคราม ตาม

จิไธย เจริญ มรรคา เรา มา ท้วย ช่าง ขวย ใจ
 จะ ว่า ไร ช่าง ช้า มา ว่า กัน
 ๑ พระ ทรง อำน สาร สิ้น ระบับ เรือง ทรง
 แก่น เคื่อง วาพราย คิค ฝ่าย ฝ่าย รัก โฉม
 ตูร ตู ถูก มา ผูก พันธุ์ สาร ฝ่าย ฝ่าย เข้า มา
 เหยียบ ชาม กู จะ ไป สังกวร ผาญ ชีวภัทร
 ช่าง ได้ คิค ว่า จะ รัก เชื้อ อักขร ทรง พิไร
 ไกรธ แก่น แสน ทวี เพลย ทั้ง ตี อตุร จง
 ถัดา รื่น ไป บอด เจ้า นาย เจริญ กาย ได้
 กู จะ ไป กำจัด ทัด เกษา พระ ทัด พดาง
 สังก อามาศ มาทยา เจริญ โยธา เรือง พดณ
 จะ คัด ไทย ปลัด ทัพ รื่น สาร โอง การ ทัด
 รื่น มา จัด พหต พต ไพร ราช ทูต ยักษา
 คี คดา ไกล รื่น กัดบับ ไป บอด เจ้า กับ เจ้า
 นาย

๑๑๗๖

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๕

๑ บ้าง พระองค์ ทรง เสด็จ เกษ กระษัตริย์ ให้
 แก่น ขัตติย มี ได้ หาย ทรัส บอกล นาง
 เงาะ แปลง จำแดง กาย ราพวัย ยก มา ยัง
 ชานี มา ส่ง สาร รบ กวน ขวน วิวาท ให้
 เชิญ นาง นุช น้อย ละออง ศรี ไป เปลี่ยน
 นาง ว่า ชาน พาด วรวิ มั่น ถือ ตี ของธำ
 ประมาท กัน พี่ ต้อง ไป ทาร ทัก ช้าย ยักข
 ร้าย ให้ อด ร่าย จีวา สัน ชาติญ หา
 ไม่ จะ ชัก ชัก ขึ้น นก ควัน แม่ มิ่ง ขวัญ
 ในยนา อยู่ ชานี ราช
 ๑ นาง เงาะ พัง ค้าง ชูระ เพียง จะ แยก จะ
 ท้อง แดง ขัตติย ทั้ง สอง ศรี นี้ ก็ ผัว
 นั้น ก็ ถูก ผูก ไพร จะ ราช ชีวัน กัน บัดโดย
 ให้ ร้อน จิตร์ คิด พดาง แล้ว ทาง ห้าม จะ
 สงคราม น้อย ให้ พรหม ประทวน ไหว พระ

เล่ม ๒๕

แก้ว หน้า ม้า

๑๑๗๗

จง นิ่ง อยู่ ก่อน อย่า ร้อน ใจ ไพร ไม่ เข้า
 มา ถึง ชานี ถ้า พระ องค์ ทรง ไชย ไป พดง
 พดาด เหมือน น้อย ชาติ ชีพ กระเด็น ลง
 แปน ตี นาง ว่า พดาง ทำ สะอื้น วอน ไสก็
 พระ ภูมิ ปดอบ ว่า อย่า ประวิง ไม่ ไป สู้
 ราพวัย ก็ อด เขา จะ ว่า เรา นิ่ง อยู่
 เหมือน ผู้ ทนุญ เจ้า อย่า ได้ ห้าม ปวณ
 เปน ความ จริง พี่ ไม่ นิ่ง เคย อยู่ คง สู้
 กัน พระ ทรัส พดาง แดง องค์ ทรง ประทับ
 เครื่อง สำหรับ ยุทธ ยง ทรง กระสัน ไส
 เกวระ นวม สวม ร้อย สร้อย สุวรรณ ควัน
 เสรีา พดณ กุม ศร แล้ว จร มา เสด็จ ขึ้น
 ช้าง ทรง อัน ของ ธา พรหม ชำมาทย์ ไพร
 นาย ทั้ง ช้าย ขวา ควัน ได้ ถูก ยก ส่ง
 ความ ให้ ตาม ภา เติบโยธา รับ ออก นอก

๑๑๗๘ แก้วหน้าม้า เล่ม ๒๕
 นคร ถึง กอง ทักษิณ อสุรา พระยา ยักษ์ ก็
 หยด พัก ทวย ทาร ฐาน สมร ทาน ท้าว
 ทวี จักร กฤษ ฤทธิ รอน เทน นิกร ยก
 มา เจ้า ธานี พระยา มาร ทรง ขอ ขึ้น คือ
 ช้าง ก็ รับ ย่าง จาก มา พลับ พดา ศรี
 พร้อม ไฟ พด อสุรา กัฏ ฤทธิ ครั้น ถึง
 ที่ ทักษิณ มนุษย์ ก็ หยด ไว้ เจ้า อสุรา ไส้ ช้าง
 ออก ขวาง หน้า แล้ว ร้อง ว่า เจ้า บุรี ไรม
 จิไลย ทำโย ไส้ ไร่ ไม่ เจ้า ไก เรา
 บอก ให้ กลับ แดง ว่า แห่ง กด คน แม่
 เรา เอา ไว้ นำ ไคร หัว เมีย ของ ทวี ไม่ รัก
 เป็น ภักษ ผด ก่อ เวลา หา ไทย เข้า ไส้ คน
 ท้าย สัน หลง ไทล เพราะ ไก เรา เอง
 ส่ง มารดา ข้าง เอา มา ให้ ถ้า ข้าง ไป รุ่ง

เล่ม ๒๕ แก้วหน้าม้า ๑๑๗๙
 ภาย จะ สาย เขา มิใช่ คู่ ของ ทวี ย่า มัว
 มา ไม่ ให้ เรา คง ได้ ชัด ไก กัน ขะ
 ๑ ปีน ถิ่น ไชย ได้ พัง ให้ คง แก่น ไส
 ช้าง แดง ช้าง วง ถ่วง ถิ่น ทวาร ก้อง
 ร้อง เทวณ เข้ม กุมภีณท์ ขาคี อารวม กลับ
 กตอก มา หลอก ไคร รัก เมีย เรา ถิ่น
 ช้าง ทาง เชน แม่ คิด ผัน แปร กลับ แดง
 แดง ไช ช้าง ไม่ ยาย พด พด ไกร ย่า
 ทมาย ไก ว่า จะ สม อารวม ปอง บัง อา
 บุกร รุก ราม ถึง ถาน ถิ่น จะ สุก ถิ่น ชีว
 ย่า ของ ทอง พระ ว่า พดง ไส คธา กัฏ
 คนอง เจ้า รับ รอง รุก ราม ฎี ไส ฟาด พัน
 ทวี จักร กฤษ บิด บัด กวัก พระ แดง เจ้า ท่อ
 แดง ท้าย กำถัง คง กังพัน ช้าง ท่อ ช้าง
 ว่า แดง เจ้า แดง ถิ่น พด ชันย์ ต่าง บุกร เจ้า

๑๑๘๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๕
 กฤก คฤ มนุษย์ พัน ยักข พาท เสียง ฉาต
 ฉับ ท่าง กตอก กตบ วัช วัช ไม่ ทลบ หนี
 ทั้ง สอง ข้าง ท่าง ยับ คับ ชีว แต่ ยักข
 แสง ชัน ไถ่ พัน แสง มนุษย์ น้อย ถอย วัช
 สัมประยุทธ์ ชุต กฤต เขียว ชาญ หาญ ท้า
 แสง สอง กระษัตริย์ ไถ่ ถ้าง กัน กตาง
 แปลง ท่าง เรียว แสง ศักดา เจ้า ทา กัน
 บิน สิ้น ไชย น้ำว ธร ชื่น พาด สาย เขม้น
 หมายถึง อสุรา ให้ อาสญ ที่ ปลดอย เปวียง
 เสียง คนอง ก้อง ธรญ เปน คน ธรพ นัน
 แสง ออก แฉ่น มา เจ้า รุก ไถ่ หมู มาร
 ฌวญ ชีวทร ตรี จักร์ กฤช แค้น ชัด สหศา
 ที่ น้ำว คิณย์ แฉด พถัน ไม่ ทน ข้า เปน
 ฌุชา เจ้า ประญ กับ คน ธรพ พวก คน
 ธรพ กตบ กตาง หาย ไป สิ้น ฌุช ก็ บิน

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๘๑
 สญ ไป ใน ธรรม หน่อ กระษัตริย์ ชัด ใน
 พระ ไทย ธรน แก้ว ทรง ถัน ธร ข้า กระ
 หน้า ไป ที่ กตบ เปน อักค มี สี่ ไรติ ไหม
 ราก โษษ ไพร พด ทน ไม่ ไหว เจ้า อสุร ชุน
 แค้น ให้ แฉ่น ใจ ทรง ธร ไชย แฉด มา
 เปน วา ลง กต คับ ไฟ ร้าย หาย สง
 พระ ทรง ภพ แค้น นัก ด้วย ยักข ไส ข้าง
 แสง แฉ่ง ธร เจ้า ท่อน ที่ อสุร วัช รอง
 คอย บ้อง กัน แต่ ชับ เขียว สอง ข้าง ท่าง
 ที่ ช่อน เหล่า นิกร ท่าง พา กัน อาสญ
 ลง รธ รา สงคราม ด้วย ขาม ธรน เจ้า กุม
 ภักศ จึ่ง ว่า เจ้า ธานี เรา สู้ กัน ที่ ไม่ มี
 ไคร แพ อย่า เลย แฉ เจ้า บารุง ซึ่ง กฐ
 ศรี ท่าง คน เขิญ ไฉน ฌู มา ฌู ที่ ให้
 เทน ที่ มั่น คง ทรง ข้าง ไคร แฉ่น สุก สิ้น

สง ไสย ได้ เลิก ทัพ จะ รับ รับ อยู่ ก็ ยาก
 ถ้า มาก ไพร เรา ว่า นี้ ท่าน จะ เห็น เป็น
 กระไร ๆ จะ ไม่ ยอม หยุต ยุกตนา จะ
 ๑ ปีนุ สิ้น ไสย พัง ว่า พระยา ยักษ์ ก็
 ฝน พัก ออม อตงค โทษา สุต จะ ขึ้น
 ราน รอดู ช่อน ระชา ทรง ทฤก ทรา คิต
 เห็น ไม่ เป็น ไพร เมีย ของ เรา เอา ให้ ดู คง
 รู้ แน่ มิใช่ แม่ อสุรา มา แต่ ไทน์ ตำริที่
 พถาง พงษ์ กระษัตริย์ จึง ทวิต ไป ที่ ยาก
 ไคร์ ดู ของ ศ์ นาง นงคักษณ เรา จะ ให้ ได้
 เห็น เหมือน เช่น ว่า เจ้า ก็ พา นาง ให้ ดู
 รู้ ประจักษ์ แล้ว ส่ง ไพร ให้ ไป หา ยุพา
 ภักตร์ พระยา ยักษ์ ส่ง เสนา ไป พา นาง
 เสระกา สอง ข้าง ต่าง คำนับ รับ มา รับ
 นาง กระษัตริย์ ไม่ ชัด ขวาง ข้าง เสนา ไป

บุรี มา ที่ ทาง ขอก ท้าว นาง เจริญ องค์
 นาง นงคักษณ นาง เสาระ แปลง แจ้ง ความ
 ให้ ทวาม ทวาท กุณนารถ ให้ ไป ใน สนาม
 จะ เกิด เจริญ เป็น ไฉน ให้ มา ตาม นาง
 ครั้น คร้าม วิญญา พระ หม่า ใจ ครั้น ไม่
 ไป ไม่ ตี จะ มี ผิด สุต จะ คิต ผัน แปล ที่
 แก้ว ไสย เพราะ ถูก เท้า เจ้า ตำม ทำ กระไร
 มา ทำให้ เกิด เจริญ ไม่ เป็น การ แม้น นิ่ง
 อยู่ ก็ คง จะ สง ไสย ต้อง จำ ไป สู้ หน้า
 ได้ จำ ชาน นาง คิต พถาง ชาน เหล่า เขา
 ะมาตย์ จาก สถาน แล้ว ทรง มา ทรง รด
 พกต เณร ห้อม ถ้อม มา พร้อม หน้า เวง
 ระดา ชัก นำ ตาม กำหนด ฝ่าย ข้าง พวก
 อสุรา มา ประนต เจริญ ทรง ยก เขาวราช
 ออก คดาศ คดา ทั้ง สอง ข้าง ต่าง พา กัน

๑๑๘๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๐๕
 มา พร้อม พวก ไพร่ ถ่อม เรียง ราย ทั้ง
 ร้าย ขวา ทิพวัน เทน กระษัตริย์ ภักดา
 น้อม วันทา จาบถัย รำพัน ทูล ใต้ ว่า พระ
 ไพร ของ ของน้อง แก้ว ช่าง ต้ม แก้ว ทัด
 สวาสดิ์ เสี่ย ชาติ สุนทร ขอ เชิญ พระ จินตะ
 นา ธาตุ กูล เกิด พระ ทูณ กระหม่อม จอม
 ประชา น้อง มิ ไซ้ รูป ร้าง เปน นาง เสาระ
 ท้วย คราว เกราะห้ เขา คิต วิชา เขา รูป
 เสาระ ครอบ ครอบ ให้ น้อง ยา จึง เทน ว่า
 เปน เสาระ เพระ เกราะห้ กำม ถึง กระไร ก็
 องค์ พระ ทรง พุทธ สงสาร บุตร ช่วย ขุน
 อุประถัมภ์ น้อง ได้ กอดอก หมอ ไทย วิไลย
 ถ้า อยู่ ยัง ตำนกนี้ ท้าว เจ้า กุมภกันท์
 พระ พัง นาง พดาง ทวาด อี ชาติ เสาระ อย่า
 ขอ เสาระ ไทยก เทยก มา เสก สัน มิ่ง ทำ

เล่ม ๒๐๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๘๕
 กิธ ผิด อยู่ คง รู้ กัน ที่ ไพร วัน มิ่ง มา ทำ
 ราช กับ เมีย กู รู้ ทัว จับ ทัว ได้ ช้า
 ได้ ให้ ผูก มัด คัด เกษี เปน ไฉน ยัง มา
 ขึ้น พาตี ชาติ กาดิ กอดอก กอดับ ไม่ อับ ฉาย
 ว่า มี ถูก กับ เรา อ้าง เสา เหมาะ อี นาง
 เสาระ เมีย ยักษ พุก มัก ง่าย เมีย ผัว ยักษ
 รัก มนุษย์ สุด ขุนาย มิ่ง อย่า หมาย ว่า จะ
 เชื้อ อี เสือ ไพร ทิพวัน พัง องค์ พระ ทรง
 เสา ขด แดว ชิม ไชม ชะ โดม ไท สุด
 จะ แจ้ง ทรง ศักดิ์ ประจักษ์ ใจ นาง ทวาม
 ไวย ขบ หน้า ถง จาบถัย ชะ
 ๑ พระยา ยักษ หน้า จิตร คิต ตั้งเวร ท้วย
 เทน เทกู เท้าจริง ทุก สิ่ง สรรพ เทน นาง
 แปลง รู้ ว่า แม่ แม่ ตำคัญ ท้าว กุมภกันท์

๑๑๘๖ แก้ว หน้าม้า เล่น ๒๕
จึง แสดทง ให้ แจ้งใจ ว่าโอ้ พระชนนี วิ
ปริก มิ ได้ คิด บาล กำม์ ทำ ไฉน ทั้ง
บ้าน เมือง ถูก ยา ไม่ อาไถย กลับ มา ไฟต์
จึง คู้ เขา อยู่ ครอบ ถอด ร้าง ถาย ใส่ เขา
เอา ประโยชน์ ให้ เป็นโทษ กับ เขา ผู้เจ้า
ของ เชิญ มารดา ศตาศ คตถาย ขย่ำ หมายถึง
ปอง กลับ ไป ครอบ เวียง ไชย ให้ ตำราญ
๐ นาง วาสน์ หัน ภักตร์ เข้า แอบ แฝง พัง
ถูก แจ้ง วาจา มา ว่า ขาน สุด จะ นิ่ง จึ่ง
ใจ ให้ รัศมาน คิด เตือด ตาต ถูก ยา แล้ว
ว่า ไป เจ้า ยักขา อารรม์ สันตะ ชาต
มูตา วาท กล่าว แกล้ง แกล้ง ไช ใคร เป็น
แม่ เป็น เชื้อ เจ้า เมื่อไร เรา ยัง ไม่ รู้จัก
เลย ภักตรา มา ข้อม ค้าง อ้าง เอา เปลา
ทั้ง นั้น ด้วย ผูก พันธ์ ตาม เล่ห์ เสน่หา

เล่น ๒๕ แก้ว หน้าม้า ๑๑๘๗
ช่าง เหมือน กัน เมีย ผัว ชาต ชั่ว ช้า มา
แกล้ง ว่า กลับ ถลาย เพราะ หมายถึง ปอง นาง
เงาะ ทำ แกล้ง ว่า ตา กระหีบ ทำ ขุน จิน
เหมือน ให้ รู้ อยู่ แท้ สอง ที่ จักรู้ กฤช
คิด ดู รู้ ทานอง ให้ เคือง ช้อง มารดา รน
หน้า แดง ๐
๐ บิน สิ้น ไชย พัง นาง แล้ว พดาง ว่า เหวย
ยักขา อารรม์ ขย่ำ ถัดนั้น แกล้ง เหน ความ
ทรง คง ชัด มา ตัด แปลง นาง ไม่ แจ้ง รู้
จัก แท้ ภักตรา ว่า แม่ เชื้อ เมื่อไร ได้ มา
สอบ เหน ผิด ชอบ แน่ นึก แล้ว ยักขา
ขย่ำ เล้า มา บิด ตกต. ขึ้น พุด จา รื่น ไคต
คตา ไป สู้ ยัง บูรี ถ้า ขึ้น อยู่ ว่าไร แล้ว
ไม่ ช้า เหน ชีวจะ คง คง เป็น ผี ยักขา
เกเร เสด แด้ง แต่ง พาที่ ประเดี้ยว นี้ ชีวนี้

๑๑๘๘ แก้ว หน้า ม้า เด่ม ๒๕
จะ บัด โดย ทวี จักร กฤษ คิต แค้น แสน โท
ษา ด้วย มารดา กตบ เท เถด ไถด พิโธ
ย้ง สิงหนารต ทวาด ไป เจ้า เวียง ไชย
อย่า ทนง ทรง ศักดา แม้น ไม่ ส่ง แม่ ให้
แล้ว ไม่ กตบ ถึง จะ คับ ชีวัง สู้ สัจจาว
เรา มิ ได้ ก่อว แก่ง แ่ง วาจา ด้วย มาร
ดา รัก ชาย ก็ กตบ ไป

๑ จอม นรินทร์ ยิน มาร ให้ ทาด เตือด ไม่
หาย เตือด เฝ้า คิต พิธมัย พระ ไส ช้าง
พลาจ จา ไม่ คตา ไศด ก็ คง ได้ เหน กัน
ใน วัน นี้ แล้ว ทรง แกว่ง ของ ง้าว เข้า
พัน ฟาด อสุราช รับ รบ ไม่ หดบ หนี เสี่ยง
ฉับ ฉาด ฟาด พัน ประจัญ ตี เหล่า โยช
กตบ กตบ ทะลุบ บอน เสี่ยง สนั่น ถัน เลื่อน
สะเทือน หล้า ท่าง เก่ง กตบ เข้ม หากู

เด่ม ๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๑๘๘
ชาญ สมร พด มาร เบา บาง ดง ม้วย มรณ
พด นคร เติม รุก มา ทุก ที่ ทวี จักร กฤษ
ฤทธิรง เข้า ทรง ยุทธิ เหน สัน สุต ทาย นัก
พด ยักชี พวก มนุษย์ รุกม รุก เข้า ศฤก
คดี เหน สุต ที่ จะ รับ ประทับ ทาน จึง
ฉิน เหลี้ยว เหนี้ยว ช้าง ย่าง ขยับ พา นาง
กตบ หนี ไป เข้า ไพร สำนท บันดา เหล่า
พด พด มาร ดง วาย ปราณ ยับ แยก
แตก กัน ไป เจ้า ชานิน ปีน บัก เหน ยักษ
หนี ไม่ ต่อ ที่ ตาม ตีต ประชิด ได้ ให้
ทรวท ทรา พด พด ไกร กตบ เข้า ใน เขต
คัน สวรรยา

๑ บ้าง ว่า เจ้า อสุร เมื่อ หนี ทัพ เลี่ย
ไพร่ ยับ พด ยักษ ทาย นัก หนา ก็ รับ เว่ง
พา นาง ขยับ ช้าง มา เหลือ โยธา คิต ตาม

๑๑๙๐ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๕
 สัก ตาม ร้อย คิค เตี้ย ทาย พท พท ทหาร
 พระยา มาร ใจ ฝ่อ ให้ ห้อ ถอย ยิ่ง คิค
 แค้น มารดา น้ำ ตา ย้อย ให้ ยับ ย้อย ไพร
 นาย ดง วาย ปราณ แก้ว เร่ง ให้ ฝน ผาย
 หมายถึง กำหนด ยิ่ง บรรพต ชานี ที่ สถาน
 เทพไทย เติบ หด ตด บันตาร ให้ หมู มาร
 เพื่อน ทาง ใน กตาง ไพร จะ มา เมือง บรร
 พท กำหนด แน่ กลับ ฝน แปร เวียน วง
 เทียว หดง ไท ห่าง ประเทศ เขตฯ พารา
 ออก มา ไท เข้า กรุง ไกร ชานิน มิติณดา
 พวกร ไพร พท ผิด สังกศ ถึง เขตฯ ตำน พระ
 ยา มาร รอ รัง ให้ กังขา ก็ ตั้ง ไพร ให้
 ประทับ ทำ พลับ พลา อยู่ รอ รา ผ่อน พท
 พท ไกร ๒๕
 © ฝ่าย ชาว ท่าน รักษา ทุก นำ ที่ เหน

๑๑๙๑ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๕
 ยักขี มา ประชิด คิค สง ไสย ก็ ทำ บชก
 เข้า มา หา เสนา ใน เขา ขึ้น ไป กราบ ทูต
 มุท คติ ๒๕
 © บ้าง นรินทร์ ปีน บัก นักรบ ได้ แจง
 เหตุ ประบักษ พวกร ยักขี ยก เข้า มา
 เทียบ ท่าน ชาน บูรี พระ ภูมิ เคียง ขัด ให้
 จัด พท เสวกา พา กัน รับ ฝน ผาย จัด
 ไพร นาย ถ้วน ทัว ทัว พท ผูก ที่ นัง
 พลาย ณรงค์ คง ประจัญ พร้อม ไพร พท
 คอย องค์ พระ ทรง ชรรณ พระ ปืน แก้ว
 สุริวงษ พงษ กระษัตริย์ ก็ รับ จัด แต่ง องค์
 ทรง กระสัน เครื่อง สำหรับ ยุทธีย ยง คง
 กระพัน เกราะ สุวรรณ สวม รัต กระหวัด
 วง ครั้น เสร็จ จับ ศร สิทธิ ฤทธิ ศักดิ์ จาก
 สำนักนี้ ปราง มาศ ราช หงษ ขึ้น เกย แก้ว

๑๑๘๒ แก้ว หน้าม้า เล่ม ๒๕
แก้ว ด้วย พล รณวงศ์ เตี้ย ถง ทรง
พระยา วิชา ชาญ ได้ ฤกษ์ ให้ ถิ่น ช้อง
เดิน กอง ทัพ เป็น ลำดับ พร้อม ด้วย พวก
ทวย ทาร ออก จาก กรุง มุ่ง มา เขต ปร
การ ครั้น ถึง ท่า รอ รัง ทั้ง ประจัญ พระ
ยา ยักษ์ หยุด ยี่ อยู่ พัง เวียง เหน เจ้า
เมือง กุม พหต พล ชันห์ มา คอย รับ ทับ
โตม จะ ไร้ วัน ท้าว กุมภัดันท์ คิด เหน
ไม่ เป็น การ ชะรอย เจ้า นิเวศน์ สว่าง เกศ นึก
ว่า ข้า คือ มา ประชิต ทิต สถาน จำ จะ ไป
แจ้ง เวียง เคียง วา คาน พระยา มาร นึก
พดาง ขึ้น ช้าง ทรง มี ไพร พด ตาม ทิต
มา นิต หน้อย ค่อย เคลื่อน ค่อย มา สนาม
ตาม ประสงค์ ถึง กอง ทัพ เจ้า จังหวัด ชัด
วงษ จัก รงค์ คับ คัง หยุด รัง รา เจ้า

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้าม้า ๑๑๘๓
เวียง ไชย ไส ช้าง ย่าง ขยับ ร้อง คำ ทับ
ว่า นัก เจียว ยักขา บังอา ยก พล มาร รุก
ราญ มา ถึง พารา เรา นั้น ด้วย ฉับ ไท
มา หมิ่น ขาคี อา ของ คี ทะนง จิตร มี ช้อ
ฉิต ใจ คอ กัน ช้อ ไท ฤ มา ปล้น พารา
ง ว่า ไป เรา เหน ไม่ คือ กร จะ รอน ราษฎ
กร จัก ฤ ฤ ฤ รงค์ พงษ อสุร พัง เค้า
มูก เจ้า พารา ที่ ว่า ขาน จึง ได้ ทอบ ตาม
รศ พจ มาน ว่า ผู้ ผ่าน นึกว่า อย่า ระแวง
อัน ทัว ข้า เสีย ทัพ จะ กัด ถิ่น ก็ ถูก สิ้น
ทาง งง หดง แดง ทา ประเทศ เขต รั้ง
หวัด เทียว พลัด แผลง จน ถึง แห่ง แตน
ท้าว ของ ท้าว ไทย เรา ใช้ ว่า คน ร้าย มา
หมาย รบ ขอ สงบ โยธา หยุด อา ไซรย
พช หาย เนื่อย เมื่อย ถ้า จะ คดา ไคด ข้า

๑๑๙๔ แก้ว หน้าม้า เล่ม ๒๕

มิ ไซ้ จะ มา คิด วาจิ ฐะ

๐ จอม นรินทร์ ยิน สวรร มาร แดง ยัง
เคลือบ แผลง ไม่ ประจักษ์ เรือง ยักษ์ กตวิ
เปน กต อสุรา แดง พาทิ พระ ภูมิ นิ่ง นึก
ทรง ทฤก ทรวง ฐะ

๐ ทิพวัน ขวัญ จิตร ขนิษฐา อยู่ พลับ
พลา ง่วง เหงา ให้ เสรี หมด เหน ข้ำ คึก
มาก มาย เปน ก่าย กอง นาง ค่อย มง
เฟ่ง เนตร ตั้งเกศ คา เหน เจ้า จอม พารา
อยู่ นำ ทัพ ทู เหมื่อน กับ ทรง เศษ พระ
เชษฐา ทตั้ง คิด พิศวง ให้ สงกา จาก
พลับ พลา แผลง องค์ ฑู ทรง ไซย ก็ เหน
แน่ แท้ ทรง องค์ พระ พี นาง เทวี มิ ได้
พรัน ประหวัน ไหว มา ทรง ภัคทร์ ทรง ยก
ศช ไกร นาง ทวาม ไวย ขบ หน้า ถง จาบถัย

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้าม้า ๑๑๙๕

พระ บิน แก้ว สุริวงษ ทรง พิศวาท เหน
นาง เจา มา วิโยก ว่า ไซก ศัถย์ อยู่ นำ
ช้าง ทรง ฤทธิ เหน ติศ ควัน พระ ทรง ธรรม
จึง ถาม เนื้อ ความ ไป ทู ก่อน นาง เจา
บำ พนา สณท ได้ ฤกษ์ ทน เคือง เขียว เปน
โฉน มา หา เจา ไซกา ว่า กระ ไว จง
บอก ให้ แจ้ง ความ ไป ตาม มี ฐะ

๐ ทิพวัน เทวี ศรี สมร นาง ยอ กร
ประนต บท ศรี แด้ว จึง ทูต แดง แจ้ง คติ
แต่ เติม ที่ ลิ่น สัน บรรยาย จน จอม มาร
ยก ทัพ ไป รับ แม่ ต้อง พ่าย แพ้ ตามี ออก
หนี หาย พระ นุชา งวย งาม หดง อุบาย
ด้วย นาง กตาย กตั้น แดง จำแดง ทน ฐะ
๐ จอม นรินทร์ บิน ปัก นักรศ ได้ พัง
เทญ ยุพิน ลิ่น นุสนธิ ให้ ฆรวง สง ไซย

๑๑๙๖ แก้ว หน้า น้ำ เล่ม ๒๕
ใน กระมล ถัดไป เป็น ถัด ยักข แดง คิต
แต่ง มา ฤา จริ่ง จัง อย่าง ไร ก็ ไม่ รู้ พิ
เคราะห์ ทุ เรือง หลั่ง ก็ กังขา จำ จะ ให้
เหน ชัด ที่ ฝ่าเท้า พระ ทฤก ทรา เหน ชอบ
จึง คอบ นาง ถ้า จริ่ง ยัง คำ เจ้า จะ เข้า
ด้วย เรา จะ ช่วย กำจัด ที่ ชัด ขวาง เข้า
ไป ใน พาวา กับ ข้ำ พถาง จะ สระ ถาง
ให้ เหน เป็น กระ ไร แดง เอื้อน ชัดดี ทริต
ว่า พนา สุร ที่ เค้า มุถ ข้ำ คง ยัง คง ไสย
ถ้า ไซ้ ข้ำ คือก จริ่ง มา ชิง ไสย ท่าน จง ได้
รอ รัง คอย พัง กัน จะ ขอ นาง เงาะ ไพร
เอา ไป ก่อน เหน แน่ นอน เห็น จริ่ง ทุก สิ่ง
สรรพ จึง จะ มา รับ ท้าว เจ้า กุมภภัณฑ์
เข้า เขตร คัน ตาม วัค ที่ ภาคิต จะ
๐ ทริ จักร กฤช ฤทธิวง อัน ทรง เทช ได้

เล่ม ๒๕ แก้ว หน้า น้ำ ๑๑๙๗
พัง เทพ ยัม แยม อยู่ แจ่ม ศรี ทรง ขึ้น
ชอบ ทอบ ว่า เจ้า ชานี เป็น ไร มี ที่ จะ พา
สุตา ไป ที่ วง วาร ของ ท่าน เป็น การ ชัด
เรา ไม่ ชัด ขึ้น จิตร์ คิต ไฉน จะ อยู่ พัง
วัง รอ รอ ะไทย ข้ำ มิ ไซ้ ข้ำ คือก ขยา
นิต เอย จะ
๐ พระ ปิ่น แก้ว พัง ว่า พระยา ยักข เหน
เป็น หลัก ถ้อย คำ ว่า เอย ท่าน คน ตา
ถ้าทัพ รับ ทวาม เอย คัด ไถ เอย เข้า มา
ยัง ชานี ถึง เกย ทอง รอง รับ ประทับ ข้าง
พระ ชวน นาง เงาะ ป่า มาระศรี เสด็จ มา
ปราง สุวรรณ อัญชิตี อยู่ พร้อม ที่ กระษัตริย์
จิตยา พระปิ่น ทอง สุริวงษ ตำรงค์ คือกิต
กับ นางถักษณ ไฉน ฉาย ทั้ง ข้าย ขวา เหน

๑๑๑๘ แก้ว หน้าม้า เล่น ๒๕

โอรส เจ้า พา นาง เงาะ มา น้อม วันทา
ทรง ถูกลี ให้ ผิด ใจ ว่าจะ

๑ จอม นรินทร์ บิน กระษัตริย์ จึง ทวีต ตาม
พ่อ โฉม งาม ร่วม จิตร พิสมัย เจ้า พา นาง
เงาะ บำ มา ว่า ไร ๆ จัน ได้ พาดา ที่ ราว
พระ บิน แก้ว หน่อ นารท ราช ทรง ใจ ทุก
องค์ ทรง ยศ บท ศรี เมื่อ ถูก ไป ชิง ไชย
ว่า ไพร่ เปน ท่วง ที่ ยัง แฉ่ง ไม่ แจ้ง การ
พระยา ยักษ์ นั้น ว่า ไซ้ ขำ คึก มิ ไ้ นึก
ฮัก ฮัก มา หัก หาญ ด้วย เสีย ทัพ พดัด
เมือง เคื่อง รำคาญ ทดง สถาน เคย มา ยัง
ธานี แก้ว นาง เงาะ นี้ มา เข้า หา ลูก เฝ้า
พนัธ ผูก แจ้ง ประจักษ์ ร่วม ศักดิ์ ศรี แก้ว
หน่อ นารท ทูล ความ ตาม คดี เช่น เทวี
เล่า มา สาระพรรณ ตาม กระษัตริย์ นิ่ง นิ่ง

เล่น ๒๕ แก้ว หน้าม้า ๑๑๑๘

ไ้ พัง เทศ สุด สังกศ แน่ นอน ให้ ฆอน
ฉัน ท่าง นิ่ง คิต พิศวง ให้ งง งาม ไม่
สำคัญ เหน่ ริง ด้วย สิ่ง ไร ว่าจะ

๑ โฉม นาง เงาะ ทิพวัน ขวัญ สมร ลง
ยอ กร ขบ ภัทรี เพียง ทัก ไชย เข้า กอด
บาท มารดา ไลกา ไลย นาง ว่า ให้ ไลก
ศัลย์ ราวัน ทูล ทั้ง แต่ ทัณ จัน วัณ
เทศ ไ้ ไปรต เกษ ถูก ไร่ อยา ให้ ญ
สงสาร กับ นัตตา ไ้ ชาติ ญ เปน แก้ว มนต์
มัน คง อยา สงกา โฉม เจ้า ทัก มาดี ศรี
สวัสดี นาง กระษัตริย์ ไ้ พัง ยิง กังขา
ให้ สงสาร นาง เงาะ เปน เหวะ หัก มา จึง
วอน ว่า กับ องค์ พระ ทรง ธรรม อัน นาง
เงาะ ที่ ว่า นำ สงไสย ทำ โฉม จะ แน่ ที่

๑๒๐๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๕
แปร ผัน ขธ พระองค์ ทรง ฤทธิ ช่วย กิต
กัน ให้ แม่น มัน เหน ขัด ที่ ด้จจา ะ
๐ ขอม นรินทร์ ป็น ทอง ให้ ทมของ ทมวง
จึง ทอบ นาง นงกัษณ์ ยาก นัถ หนา ้วย
นาง นี้ พิศาวะที่ เปน เาะ มา กับ ยักษา
ผูก พันธุ์ ้วย กัน ไป ยาก จะ เชื้อ เทตือ
ถัน ถล กีก พี่ ยัง นึก ไม่ กระจำง เชื้อ ข้าง
โหนด ท้อง ไป ทา ถูท เภา ให้ เข้า ใจ จึง
จะ ได้ รั ถัน ที่ มัน คง ะ

๐ ขบ เล่ม ๒๕ สมุด ไทย ะ

๐ เล่ม ๒๖ ยัง พิมพ์ ท่อ ไป ะ

๑๒๐๑

๐ น้า กั้น ราช

๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖ ราช

๐ คัง เต๋ นาง แก้ว หน้า ม้า ได้ เญย ธาจารย์ มา
ถอด รูป เสาระ ออก จาก นาง ทิพวัน แล้ว พระ บิณ
ทอง ไป ชำระ ความ บินสิ้นไชย ได้ นาง เสาระ กับ
นาง ทิพวัน ดุย ไฟ นาง เสาระ ก็ พัง แล้ว บินสิ้นไชย
ไป รมิ ถูก ไป จน ถึง บินสิ้นไชย ไป พบ กับ นาง
บรรจางค์ ราช

๐ นาง มะณี นางถักษณ์ ชักขเรศ ได้
พัง เทพ ให้ คิด พิศวง จึง ทูล ว่า ไชยต์
ยศยง ถึง พระองค์ จะ ไป ตาม เอา ความ
จริง เหน บัวย การ เสีย แท้ ทา แน่ ไม่
ทัวย มิ ใ้ สม ประที เหมือน ผี สิง คง ถัด

๑๒๐๒ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๒
 กาย ถ่าย เท ประเว ประวิง ด้วย หลง
 หลิง กตอก กตัม เหมือน หลง ทา ชัน นาง
 เงาะ คน นี้ ถึง ตี ร้าย พอ จะ กาย ให้
 เทน เหมือน เช่น ว่า จง ไป เชิญ อาจารย์
 ท่าน สิทธา ให้ เข้า มา ช่วย ดู คง รู้ กัน จะ
 ● พระ พัง ชอบ คอบ มิตร พิสมัย นื่อง
 กิก ไต้ เช่น นี้ ตี ขยั้น จัง สักโอรส อย่า
 ข้ำ พลัน ให้ ฉาย ฝน ไป ทา พระ อาจารย์
 เชิญ ครู แม่ ของ เจ้า เข้า มา นี้ ข้อ ร้าย ตี
 คง ประจักษ์ เป็น หลกั ถาน จะ ให้ ดู นาง
 เงาะ พิเคราะห์ การ ให้ ประมาณ เท็ด จัง
 เป็น สิ่ง ไว
 ● พระ โอรส ชอบ นบ เคารพ รับ เต็ก
 กตัม ออก สถิตย์ วิณิชาชัย จัง สัก มะหา
 เสนา ใน ท่าน รับ ไป ฤทธิ พระ ชี คง นิมนต์

เต็ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๐๓
 ท่าน มา บุรี เตียว นี้ เจ้า ชูระ เรา มาก มี ที่
 ประสงค์ ชุน เสนา รับ รศ บท บงขุ ทูต
 ตา องค์ ทรง ธรรม วัน คัดโดย ออก จาก
 กรุง มุ่ง มา พนา เวศ หมายถึง สังกศ แดง
 ทาง กตาง ไสธ ครั้น ถึง ยัง ฤทธิ พระ ชี ไพร
 ที่ เข้า ไป แจ้ง กิจ พระ สิทธา มี รับ สัก
 องค์ ท้าว เจ้า พท ให้ นิมนต์ ภู เปน เจ้า
 เข้า มา ทา จง รับ เชิญ ให้ ทั้น พระ บัญ
 ษา ออก คอบ ทำ ห้อง โถง พระ ไร่ คัด จะ
 ● พระ โยคี่ มี ศักดิ์ ได้ ยิน ว่า หัว เรา
 ว่า เปน กระไร ไฉน นั้น คง มี ความ ตาม
 ถวน มา ถวน กัน แล้ว นักธรรม ครอบ ฝ่า
 ไม่ ข้ำ ที่ ครั้น เสร็จ ธรรม กตัม ออก นอก อา
 วาศ รับ คตา คตาศ คัดโดย เข้า ไพร สัก
 อามาศย์ ตาม มา ยัง ธานี ถึง บุรี ชี คง ก็

๑๒๐๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒
ทรง มา ขึ้น สู่ พระ โรง ศรี มณีรัตน์
พงษ์ กระษัตริย์ พร้อม กัน ท่าง ทรรษา เสิญ
นักสิทธิ์ ขึ้น ที่ นั่ง ถัดกา ท่าง เจ้า มา ขบ
หัตถ์ มัสการ พระ มุนี มี พท พา นารถ
ทรง ประกาศ พันธ์ ผูก ถาม ถูก หลาน ทรง
เสวย โภ โภย ไต่ ตำราญ ฤา มี พาด ขัต
ขวาง เปน อย่าง ไว นึก จะ มา เขี่ยม เจ้า
เรา ก็ ทิด ด้วย มี กิา ไทวย เวท ตาม เพศ
ไสย นิมนต์ ทา มา นั้น เปน ฉน ไค ฤา
มี ไภย เจ้า มา ถึง ธานี ๒๒

๐ ขอม นรินทร์ บิน ทอง สมอง สार พระ
สม ภาร พุด เพิ่ม เณติม ศรี ไม่ มี ทุกข์ สุก
วัง ทั้ง นุรี ยัง เปน ที่ เกี้ยว ข้อง มา พ้อง
พาด จึง นิมนต์ พระ ครู มา ดู เควาะห์ ด้วย
นาง เจาะ พันธ์ ผูก ว่า ถูก หลาน มี นาง

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๐๕
แปลง แกล้ง ทำ ให้ รัากาน แล้ว เถา การ
ให้ พัง เหมือน หลั่ง มา นี้ และ พระ สมภาร
ผู้ ขาญ ยิง จะ เท้า จึง อย่าง ไว โฉน ทนา
ขอ พระองค์ ทรง ศิธย์ จินตนา ให้ รู้ ว่า
บิต ฉน ฤา มั่น คง ๒๒

๐ พระ ทรง ศิธย์ ยิน สार ตำรวด สรวด จะ
ก่อ กวน กังวต เพราะ คน หลง การ โตทัย
มิ ไต่ ทมต ให้ ปลด ปลง มัก เวียน วง ผูก
พันธ์ ด้วย กัน ไป แล้ว องค์ พระ สิทธา
หลับ ทา นึง ก็ แจ้ง จึง มั่น คง ไม่ สงไสย
อี เจาะ แผลง แกล้ง ทำ ครอบ ง่า ไว้ เหา
รูป ไส ให้ องค์ นาง นงคราญ ครั้น รู้ ความ
มั่น คง แล้ว ทรง แจ้ง อี เจาะ แกล้ง โฉม
ยง นำ สงสาร มั่น เหา รูป สรวม ให้ พอ ไต่
การ นี้ ถูก หลาน เจ้า พาวา ส้าหา จึง มี

๑๒๐๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
ใช้ นาง เจาะ ไพร ที่ ไท่น คอก ด้วย รูป
นอก ทำให้ สวาย สวง บิน สิ้นไชย ทง
โหด ไม่ ประวิง มัว แอบ อิง เจาะ นั้น ว่า
ภรรยา
๐ ดี กระษัตริย์ พัง องค์ พระ ทรง พรท ไต่
ทวาม หมด เรือง หลั่ง ไม่ กังขา พิศวง สง
สาร ด้วย กานดา ค่าง จันทา ว่า คุณ พระ
มุนี ได้ เห็นดู ทวาม ชม ช่วย สมเควะห์
ให้ รูป เจาะ คลาศ คลา มาระศรี จะ ได้ พา
ไป หา พระ สามิ กำจัด อี เจาะ ร้าย ให้ วาย
วาง พระ มุนี มี จิตร คิด สงสาร ว่า
ลูก หลาน วิบัติ ให้ ขัด ขวาง พ่อ จะ ช่วย
บัต เบ้า ให้ เบา บาง แต่ รูป นาง เจาะ นี้
มัน มี ฤทธิ์ ถึง ใคร ถอด เท้า ไร ก็ ไม่ ออก
ด้วย รูป นอก เจาะ ร้าย กายสิทธิ์ ถ้า เจ้า

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๐๗
ของ มัน ถอด รอด ชีวิต หา ไม่ คิด ทัว
นั้น จน บัดโดย แต่ ทา รู้ แบน ยนต์ มนต์
ยะฤทธิ์ พอ จะ คิด ผัน แปร ช่วย แก้ว ไช
แก้ว ให้ เจาะ ชารา มา ทน ไท ดำรง ใจ
ภรรมา ด้วย อาคม ครั้น จบ บท รท ร่าง รูป
นาง เจาะ ให้ เจาะ ชิปดักษณ์ ที่ หมัก
หมม แล้ว ถอด รูป เจาะ บำ ทัง ชารมณ
ออก ได้ สม ปราณ ไม่ ข้ำ ที่
๐ ดี กระษัตริย์ ทศนา ยุพา ภักตร์ เทน
ประจักษ์ ธิดา มาระศรี นาง โฉม ยง องค์
ทศมา ดี ถอด บุตรี ตั้ง เวช น้ำ เนตร ของ
ตาม กระษัตริย์ ทวีติ ว่า นิจา เอ้ย ไม่ ควร
เลย ลูก เค้า ได้ เสรี ทั่ว หมอง แล้ว ตาม ถึง
นักดา นวด ของ ได้ ขัก ข้อง เคื่อง เข็ญ
เปน กระไร พระ ธิดา อากุลย์ แล้ว ทูล ว่า

๑๒๐๘ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๖
พระ นึกตา ชยฺ เียน ไม่ เบน ไฉน พระยา
มาร ปรานี ที่ สุก ใจ จิต นาง ให้ เลี้ยง ทุ
พระ กุมาร ที่ กระษัตริย์ ค่อย คลาย วาย
ปรารพ แล้ว นอบ นบ พระ สิทธา เมตตา
หลาน ช่วย แก้ว ใจ ให้ แจ่ม แสง การ ได้
พัน พาด พาดา ที่ ยาย พระ สิทธา ดำรง
ทรง สวรรค์ สิ้น รูป แก้ว ทัณ สิ้น ทุกข์ เป็น
ศุภสี ถ้า หา ไม่ ถูก เมีย คง เสีย ที่ จึง
แต่ นี้ จง สวรรค์ กำจัด ไกล ทา จะ ต้อง ลา
ไป ยัง ไพร ชัญ ทำ กระษัตริย์ บังคม ประ
นม ไหว้ พระ โยคี ธำธา แล้ว คลา ไกล ก็
กลั่น ไป ยัง ที่ กุญ्ญ คง จะ
๐ พระ ปิ่น ทอง ผ่อง ไฉน ไฉน จึง
เชือน อติธ ตรีธ กะ นวด ละหงษ จะ ต้อง
พา ทวาม สวงน นวด ชะนงค์ ไป หา องค์

๑๒๐๙ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๖
โอรส ยศ ไกร จะ ได้ แจ่ม ชัด ขวาง ชี นาง
เงาะ ให้ เหน เหนาะ ความ ทรง สิ้น สง ไฉน
แต่ ถูก นาง เงาะ คง ยัง ทรง ใจ จะ ต้อง
ให้ รับ มา ยัง ธานี พระ ตรีธ พลัน บัญชา
พวก ข้ำ เผ้า ไป บอก เจ้า ยักษา เข้า มา นี้
ทุ รับ รอง ตาม อย่าง ทาง ไฉน ท้าย ยักษ
ชื่อ ทรง รัก วงษ วาร จะ
๐ ชุน เสนา รับ รศ ประมก ทัด รับ
มา จัด แจง กัน ทั้ง บรรหาร พร้อม กระบวน
ถ้วน เสร็จ สำเร็จ การ รับ มา ดำน พารา ไม่
ข้ำ พลัน ครั้น ถึง ยัง พลัน พลา พระยา
ยักษ ก็ ผ่อน พัก พอด พล ชัน ชุน
เสนา เข้า เผ้า เจ้า กุมภันท์ อภิวันท์ ทูล
ว่า เจ้า ธานี ให้ มา เจริญ พระ องค์ ผู้ ทรง
เดช เข้า นิเวศน์ เผ้า ท้าว เจ้า กรุง ศรี

๑๒๑๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๖
 เกณฑ์ กระบวน ถัดมา บันดา มี काम
 ไม่ตรี รับ ท้าว ให้ เข้า ไป ขะ
 ๐ เจ้า อสุร พัง คำ พวก อำมาตย์ ตำ
 ราช ราช ยินดี จะ มี ไหน ก็ เขื่อง อย่าง จาก
 นำ พลับ พลา ไชย เสด็จ ไป ทรง สิบพ
 ครอบ นิกร กระบวน เติบ ห้อม ถ้อม มา
 พร้อม พรัก มະนุษย์ ยักษ เกณฑ์ แท้ แด
 สกลอน ทั้ง ไพร่ นาย ผาย ผัน เว่ง กัน จร
 ถึง นคร หยุต รับ ประทับ ณ พระยา มาร
 คดา ไศล เข้า ไป เฝ้า พระ จอม เจ้า นิวกาสน์
 ราช ทรง เข้า นอบ น้อม ประนท บท บงษ์
 กอຍ พัง องค์ ทรง ธรรม จะ บัญชา ขะ
 ๐ จอม นรินทร์ ปืน ทอง ครอบ จังหวัด เหน
 กระษักรีย กุมภภัณฑ์ ทรง ทรรษา ทวีต ทัก
 ตาม ตาม มี ไม่ตรี มา อัน ตัว ข้ำ ขอบ คุณ

เล่ม ๒๑๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๑๑
 ท่าน ขุน มาร ด้วย มี ความ ชื้อ สักย สัน
 ทัก เทียง ได้ ขุน เลี้ยง ไม่ ดู ถูก กับ ถูก
 หदान แต่ แม่ ท่าน แสน กด เปน คน พาด
 ทำ คิต ชำน ยอก ย้อน ให้ ร้อน ใจ เคียว
 ๐ นี้ เรา ถอด ร่าง รูป นาง เงาะ ให้ สัน
 เกราะที่ ถก ยา ออก มา ได้ จะ ทำโทษ แม่
 ท่าน ให้ บัดโดย ก็ เกรง ใจ ท่าน ถิ่น เปน
 คน ที่ เรา ต้อง ไป ขำระ ให้ จะ แจ้ง ด้วย
 นาง แปลง แผลง อยู่ บุรี ศรี จะ ชวน ท่าน
 ไศล คดา ไป ธานี อสุรี จะ เหน เปน กระไร ขะ
 ๐ พระยา มาร น้อม หักดี มนศา ทรง
 เมตดา เช่น นี้ จะ มี ไหน ถึง มารดา ข้ำเจ้า
 ไม่ เข้า ใคร เปน คน ใจ หยาบ ครัน อันทะ
 พาด ข้ำ ได้ ไป ว่า ขาน เปน การ เทียง
 ถัด หัก เลี้ยง เฉ โท ด้วย ไหวหาร จาน ได้

๑๒๑๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑
เกิด ชิง ไชย บัดโดย ตาญ พด มาร ลีน ชีว
ค้อง หมี่ มา แม้น ทรง ธรรม์ กัดโดย จะ
ไป ท้าย จะ ได้ ช่วย สอน ปาก พิพากษา
ถึง จะ ลงโทษ ท่าน พระ มารดา อัน ทัว ขี้
มิ ได้ ขัด ใน หักไทย

๑ จอม นรินทร์ ยิน มาร ทูล สาร ศรี เทน
เหลือ ที่ แม่ นก เปน หลัก ไท พระ สรรพ
พดาง สัก มะทา เสนา ใน เรา จะ ไป ไรม
วิถี เร่ง ถัดมา จง รืบ รัต จัก พด พด
ทะหาร คชสาร อัครราช รัตนา พระ
เสด็จ สัก พดาง ย่าง เข้า ปราง ปรา พวก
เสนา รืบ รัต มา จัก การ เร่ง กระ เกณฑ์ พด
กระบวน นั้น ถ้วน ครบ ทั้ง สิบสอง
ระดา คชา หาญ เข้า เทียบ ที่ เกย ขดา นำ
พระดาญ คอย พระ ผ่าน เวียง ไชย จะ ไค

เล่ม ๒๑ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๑๓
คดา พระ ภูมินทร์ ปิ่น ทอง ทรง จัก ทัก
จึง เชื้อน ธรรม์ สัก พาน โอรสา พด ค้อง
ไป ว่า เรือง เมือง นุชา พระ ลูก ยา จง ชย
ค บุรี พระ ตรี พดาง ทาง ขวน นวด ทรง
ทั้ง ตาม องค์ กัดยา มารศรี ทรง จัก แง
แต่ง องค์ ทรง นี แล้ว จาก ที่ ปราง รัตน
รัชดาญ เสด็จ ออก ข้าง นำ พด พด
แก้ว ก็ พร้อม แล้ว ไป ท้าย พด ทวย ทาร
จึง ให้ เจ้า อัคร พด ขุน มาร ผู้ แจ้ง การ
กำกับ กอง ทัพ ไป แล้ว ขวน สอง มะเหสี
บุตรี นาฏ ขึ้น ทรง ราช รัต ทรง อัน ผ่อง
ใส พวก คุณ ท้าว สาร สรรพ ถิ่น ใน
ตาม ทรง ไชย ขึ้น ข้าง นาง นิกร พด อัน
ผืน ผาย ขยาย ทัพ เติบ เปน คับ ทา รื้อ ทิว
สถอน อัคร นำ พด ไกร กัด โดย จร จาก

๑๒๑๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
นคร วิว มา ใน ธารญ ธารวัก จัก ทรวา
ทุก มจก หมู เปน คู่ ๆ เรียง ราย กัน ฉาย
ณ ที่ กระษัตริย์ เพดิน ชม พนม วัน ธาร
ระ พวรรณ มิ่ง ไม่ ที่ ใน ทง พระ พาย ชวย
รวย วิน หอม กถิน พุง มา บำรุง ปรง จิตร
ให้ พิศวง จอม กระษัตริย์ ขึ้น ชวน นก
อนงค์ ให้ ชม ทง ทอก ทวง พวง กระจา
มี หตาย อย่าง ต่าง ที่ มาถึ หอม ที่ กิ่ง
ค้อม ทอก ทก ดง ปก ฉา เทศา สุรางค์ นาง
ใน ทาง ไร้ว คว้า เต็ด ได้ มา ย้ม เยื่อน ให้
เพื่อน กัน จะ ว่า นก ชัก ชัก ชม บำ ไม่
ชช ยก ไร่ ทัด รอน ให้ ผ่อน ณ พวก กอง
ทัพ แรม มา ใน ธารญ ยี่สิบ วัน ก็ มา ถึง
ธานี เข้า ประทับ รด ที่ นัง บัดดงกั ธารณ
กับ เกย มาตร นพรัตน์ จรัส ศรี พระ จอม

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๑๕
วัง ตั้ง นุช พระ บุตรี ให้ อยู่ ที่ รด ไซย รด
ไป พดาง กรัน ตั้ง เจริญ พงษ กระษัตริย์
ทนต์ ประกาศ ชวน อัครราช ทั้ง สอง ไม่
หมอง หมาง เสด็จ ขึ้น เกย ทง ผอง ตำ
ธาง ทั้ง สอง นาง ตาม อย่าง เข้า ปราง ใน
ทนต์ นรินทร์ บิน สิ้น ไซย ไม่ ทน่าย แทนง กับ
นาง แปลง เม้า ชิด พิสมย์ พอ เหลือบ เหน
สอง ชนก ให้ ทก ใจ ถด ดง ไหว้ เชิญ ขึ้น
นัง บัดดงกั ทง นาง เจาะ บำ หน้า ผ่อน
ทำ เชื้อน อิต พิเคราะห์ ผิด ใจ คน ชน สยของ
ไม่ รู้ จัก วงษ กระษัตริย์ ชิด ทำนอง เหน
ผัว ไหว้ ทัว ที่ ท้อง ดง วันทา ตาม กระ
ษัตริย์ พิศ ตู ที่ รู้ แจ้ง ว่า นาง แปลง ทำ
จิตร ผิด นก หนา แกดง ทัก ตาม ไอรส
พจนา พระ ลูก ยา อยู่ สบาย ฤฯ สาย ใจ

๑๒๑๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖

ไหน เมีย เจ้า ทรง ครวญ พระหลาน แก้ว คดอด
ถูก แถ้ว เตียว นี้ อยู่ ที่ ไหน ขอ พ่อ แม่
ชม บ้าง จะ อย่างไร เจ้า บอก ให้ เขา พา
มา หา ที่ ะ

๑ พระ หน่อ ไทย ไม่ รู้ กระทุ้ง ตาม จิ้ง
ทูล ความ ตาม เล่ห์ มะเหสี ว่า แต่ ก่อน
บิดา ทรง นาทิ เมื่อ เดือน ยี่ ตก แดง นั้น
แห้ง ไป นี้ องค์ พระ บิดุราช มาตุเรศ จะ
ประเวศ ไป หน ท้าบด ไท ฤ มา เขี่ยม
ถูก ยา ด้วย อาไธย เปน ยิ่ง ใหญ่ ที่ พระ
คุณ กรุณา ะ

๑ จอม กระษัตริย์ ครวญ ว่า บิดา นี้ ชูระ
มี หน่อชย หนึ่ง จิ้ง มา หา ได้ ยิน เขา เล่า
ถึง ถึง พารา ว่า เงาะ น้ำ เจ้า ได้ ไร่ เปน
เมีย ให้ คลัง คลุ้ม ลุ่ม หลง ฌวง รัก

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๑๗

ส่วน นางถักขณ เมีย เจ้า ทั้ง เขา เสีย เกิด
สงคราม ตาม ไป ตังไฟ เสีย เพราะ ชี เมีย
เงาะ ทำให้ ว่าคาน หน่อ นรินทร์ ปีน สีน
ไชย นั้น ไท หลง ได้ พัง องค์ บิดา ที่ ว่า
ชาน จิ้ง ทูล ว่า ชัน องค์ นาง นงคราญ
คง สมาน สาย สมร เหมือน ก่อน มา มี ไร่
ชี เงาะ ไพร ที่ ไท เล่า พระ พาน เกด้า ทรง
พัง ชยา กังชา เหตุ ทั้ง นี้ เปน ด้วย มาร
พาด พาด มา แดง ว่า นาง เปน เงาะ
ด้วย เงาะ จง ชยาก ได้ นาง เปน เมีย ช้าง
ว่า แม่ เช่น นี้ แม่ มัน คิด จิตร ประสงค์
จิ้ง มา ทำ สงคราม ความ ทะนง ถูก ได้ ส่ง
หนี เบ็ด ตะเพิด ไป ที่ ความ ทรง คง เปน
อยู่ เช่น นี้ พระ ภูมิ ชยา ฌวง คิด สงไสย

๑๒๑๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
อัน นาง นี้ เมีย ข้า มา แด่ ไว นาง มิ ไซ
เงาะ คง ทอก ทรง อรรม ะ

๐ พระ พัง บุตร สุก เคียง เหน ยื้อง ยัก
ด้วย หลง รัก เงาะ บำ พนา สันต์ จึง ทวีต
ว่า นี้ ฤา สะ ทิพ วัน ข้า ตู มั่น ยัง เหน เปน
กะไร นาง เงาะ พัง ภูท ให้ ร้อน จิตร
แล้ว เมื่อน บิด ผัน แปร ทูต แก่ ไซ ขอ พระ
องค์ ทรง สวัสดิ์ ตั้ง ฉัตร ไซ อย่า สงไสย
จก จำ ด้วย คำ คน ถูก คง ที่ ศรี สะ ไร มิ
ไซ เงาะ เปน คราว เหวะ ให้ พระองค์
หลง ชงน ไม่ พดิก แพงง แกล้ง แถ่ง จำ
แดง ตน อย่า เชื้อ ถด ไพริน มั่น นิินทา ะ

๐ นาง กระษัตริย์ พัง เรือง ให้ เคียง ช้อง
ชี น้า ร้อง ขาก ทูต อี มุตา อี ชาค เงาะ
กล่าว แกล้ง จำแดง มา กลับ ถอย หน้า

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๑๙
แก้ ตน ว่า คน ที่ ภู รั้ง เหน เหน ทมด พะยด
ร้าย ถอด รูป กาย ได้ ธิดา มาระศรี ให้
เมีย เขา ศดา ศดา กับ สามี อี กาลิ ยัง
แกล้ง มา แถ่ง ถด จอม กระษัตริย์ ทวีต ว่า
ทั้ง นี้ เถ่า เพราะ ถูก เขา ใจ เงาะ ชงน
หลง อี เงาะ หลับ ตา สาระวน ว่า เมีย ตน
กลับ มา พดอย พาทิ ะ

๐ บิน สิ้น ไซ ได้ พัง สอง กระษัตริย์ ให้
อิด อิด ชัด ช้อง หมอง ฉวี จึง ทูต ว่า พระ
องค์ ทรง ไม่ดี ยัง เหน มี สำคัญ เปน ฉน
โต อัน รูป ร่าง นาง นี้ มิ ได้ ฉิต เปน
มิง มิตร มั่น คง ไม่ สงไสย ฤา พระ เหน
นฤมต นาง คน ไว จึง จะ ไซ เมีย ถูก ให้
ถูก กัน ะ

๐ พระ บิน ท้อง ร้อง ว่า อย่า ทำ เถ่น คง

๑๒๒๐ แก้ว หน้า ม้า เด่ม ๒๒

จะ เทน เท้า ชิง ทุก สิ่ง สรรพ มา ออก ไป
ห้อง โถง พระ โรง กัด ชำระ ถิ่น ให้ เทน
แปลน กะไร แล้ว ถี องค์ ชักยา กับ วาสน
ก็ ฉาย ฝน ออก สถิตย์ วิจิตรชัย พระ ตก
องค์ ถง นัง บัดถึงกั ไชย เสนา ใน พร้อม
กัน น้อม วันทา พระ ทรง ชนม์ บัญชา พวก
ข้า เฝ้า ไป รับ เจ้า ศรี สะไก ให้ มา ทา
ทั้ง ถูบ นาง เจาะ ไพร บอกล ให้ มา จะได้
ว่า ความ ถิ่น ใน วัน นี้ เสดระกา รับ ตาร
กถาน ขยาย รับ ฝน ฉาย มา ทา มาระศรี
ยัง รด ทรง เจริญ องค์ นาง เทวี ทั้ง อะสุรี
พา ข้า เฝ้า ท้าว ไทย ราช

๑ จอม กระษัตริย์ ทวีติ ตาม ไชยส เจ้า นี
ใคร เค้า รู้ จัก ภารัตร์ ฤา ไม่ ทั้ง อี นาง ทัว
ที่นี้ ผู้ ไท เป็น ถูบ ใคร อะสุรี ที่ เข้า มา ราช

เด่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๒๑

๑ ปิ่น สิ้น ไชย งวย งง เทน นงลักษณ์ เด่มช
ภักตร์ มิ่ง มิตร ขนิษฐา นิ่ง พินิจ พิศวง
ให้ สงกา ไม่ รู้ ว่า เมื่อย ตน นั้น คน ไว ราช

๑ นาง วาสน พรหม ออก ตก ประหม่า เทน
ธิดา ถอด รูป ของ ตัว ได้ ทั้ง ถูบ มา แปล
ถูบ ถูบ กัน ไป ให้ ชัด ใจ เห็น กาด ชำน
กายา ถัด ฝั้ว รัก จัก คิด ผิด สักเกต เป้า
พระเวท มิ ให้ เท เสนา ทา แล้ว ฝน แปล แก้ว
ถัดว่า ถูบ ท้าว มา แปล มารยา ข้า คัด อัน
ทุก ชึ่ง ชาติ ยักษา แดน กด ข้าย คน นี้
แปล ไพร คน ผู้ เขา รู้ ถึง ก่อน มัน มา รบ
ร้อย ออก อีอ อีง กลับ ไป พึ่ง ทดออก พระ
ภวทต เขา นาง แกล้ง แปลง เหมือน ถูบ
ให้ ถูบ เหมาะ คิด จง เจาะ ถัด ถาย แปล

๑๒๒๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒
สาย สนม ขอ พระ ราช บิฑูรค์ ขย่ำ ทลง
กต ทั้ง แต่ กับ มา รบ แล้ว หลบ ไป ขะ

๐ พระ ห่อ นารท พดอย ทูล ประมุข แก้ว
เช่น นั้น แง่ พระองค์ ขย่ำ สงไสย ช้าย ยักษ์
นี้ ที่ จรง มา สิง ไชย ถูก จำ ได้ ทัว มัน
แปล มัน คง ท้าว พัง บุตร ฤๅ โกรธ ว่า โฉม
เขลา มา พดอย เข้า คน ผิด ด้วย จิตร หอง
แล้ว ว่า เหวย หญิง ร้าย ใจ ทนง ยัง มา
ลงโทษ เขา กู เข้า ใจ มึง ถอด รูป ใส่ นาง
แน่ อย่าง นั้น พระ นักรวมณ์ สัน แปร ได้
แก้ว ใจ ทั้ง ถูก ของ มึง เถ่า ไม่ เข้า ใคร
มา บอก ให้ ได้ ฐ เหน เปน พยาน ชื่อ ขาคี
ชั่ว ทำ ไม่ รัก ฐ จัก ถูก ถัดกับ พันธ์ ผูก เปน
ข้าศึก มา อีก หาญ ชื่อ ผู้ ร้าย ใจ ถัด ปาก
ตามาญ สัน ขาคี พาด สู้ ทน จน คน ตาย

เล่ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๒๓
ท้าว เคื่อง ขัด ทัด พื่อ ว่า ทน่อ นารท ยัง
นับ ขาคี พงษ ประยูร ไม่ สดุด หาย จง เขา
ชื่อ เเงะ ต้าง ให้ งาม งาม แม้น ยัง ทนาย
เสนหา คบ คำ มัน เจ้า กับ ข้า สัน กัน แต่
วัน นี้ ขย่ำ ทู ติ ถึง ขีว สัน ขาคี ทั้ง
นาง กระษัตริย์ ทวีต ว่า สาระพัน เปน สัน
กัน ขึ้น รัก ชื่อ ทัก ตาม ขะ

๐ ทน่อ นรินทร บิน สิ้น ไชย ให้ โทด ทลง
ด้วย พระองค์ ต้อง อาคม ประสม ประสาร พัง
บิฑูรราช มาทวงค์ ทัด วงษ งาม ให้ ราชาน
สุด คิด ด้วย จิตร รัก จึง ทูล ว่า พระองค์
ได้ ทรง ไปรท ให้ เหนโทษ นาง แท้ แ่น
ประจักษ์ จะ หัก หาญ ผลาญ เจ้า เขาวะ
ลักษณะ ถ้า เปน ยักษ์ มัน จะ แก่ตั้ง มา แต่ง
กต ก็ จะ เสีย เมีย รัก ลง ตัก ไชย จะ

๑๒๒๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
ข้าได้ เคียง เขียว ไม่ เป็น ผด อัน น้ำ ไฟ
ใหญ่ นก เป็น หดก ชนม์ ภูวดล ทรง ทรง
ทต ทอง กัน แม่น พิรุณ ทุจริต ควร คิด ถ้าง
ให้ ทัว นาง ชีวา ถึง ชาติบุญ ชาว เวียง ไชย
ได้ เหน เป็น สำคัญ ให้ แหม่น มั่น เหน ชัด
ที่ ส้าง

๐ ท้าว พังไฮธ แจ้ง แดง ไช ท้าย
ทอง ไทต นก หน้า เหมือน บ้า หดก แก่ ช้อ
คำ ตำนวน ก็ ควร พัง เพราะ คน ยัง สงกา
ทั้ง ชานี จะ ทำ เขา ดั่ง ใจ เรา ได้ เหน ก็
จะ เป็น กระหา มาระศรี แล้ว ท้าว จึ่ง ทวีต
ไป เป็น ไว มี จะ ทอง ตี ตู ถิ่น ให้ เหน กัน
แล้ว ผิน ภักตร์ ทัก ตาม ทวาม สวาสดิ์ เขา
ระราช ยอด อย่าง นาง สวรรค์ ผัว เจ้า ทอง
สงกา สุตา จันทร จะ ให้ ขวัญ ถูก รัก ถูย

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๒๕
อัคร กับ ชี เงาะ ให้ เหน ใคร เป็น ศักย์
จะ กำจัด คน ร้าย ให้ หน่าย หัน จะ ถูย ได้
ๆ ไม่ อย่าง ไว มี ถ้า คน ที่ พ้อ เหน ไม่
เป็น ไว ทิพ วัน บังคม ก้ม เกษา ว่า ถูย
ยา ไม่ พรัน ประทอน ไทว ตาม ทต ทอง ตู
กัน ทำ ฉน ไท จะ ถูย ไฟ ทำ น้ำ ก็ ตาม
ที่ ท้าว พัง นาง ไสมนศ์ แล้ว ทวีต ตาม
เทวย นาง งาม เงาะ ไพร แดงได้ สี่ จะ ให้
มึง กับ นุช พระ บุตรี ถูย อัคร ทั้ง สอง ทต
ทอง กัน จะ รับ ได้ ฤ ไม่ เรง ให้ ว่า อย่า
ถอย หน้า เป็น เอก ทำ เสก สรร ถ้า ใคร
แพ้ว จะ สังกหา ผดายุ ชีวัน ให้ เหน กัน ที่
คัว ใคร ชั่ว ตี

๐ นาง เงาะ บำ วาถัน พัง บรรหาร ทำ
เบิก บาน อิม เขม เกษม ศรี ท้าย ใน จิตร

๑๒๒๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
คิด ประมาท ซาก อักคี่ เบน ไวร มี ทัว เรา จะ
เบ้า มนต์ ให้ ไฟ ร้าย หาย พิศม์ ล้น ฤทธิ
ร้อน ลง ณัณ ฉอน เย็น ชำ เชน น้ำ ฝน
แล้ว ทูล ความ ตาม คณะ ด้วย เดห์ กต ขอ
ยอม คน ให้ ชัก เหน สัจจา จะ ถูย ไฟ ให้
เหน เหมื่อน เชน ทรัด ให้ ทำ สัตย์ เชน นี้
ที่ นัก ทนา จะ ได้ หมด มด ทิน ที่ นิินทา
ให้ เหน ว่า ใคร ปด แด คต ทรง
๑ ท้าว พัง นาง เาะ ว่า เหน กถำ ปาก ทำ
พูด มาก เดห์ กต ให้ คน หลง จึง ทรัด ตั้ง
เสนา รักษา องค์ อย่า ชำ จง เวง รุม รุม
อักษิ พนัก งาน ไพร นาย พร้อม ฝ่าย น้า
รับ บัญชา พา กัน ชมนั ชมิ คิด ไฟ ถ่าน
เกลี้ย ถูก ให้ คุก ที่ ทรง น้า ที่ นัง องค์
พระ ทรง ไชย ตาม กระษักรีย ทรัด ประโตม

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๒๗
โถม สมร แม่ ขวัญ ชอน อย่า พรัน ประ
ทวน ไทว อัน บิดา ก็ รู้ อยู่ กับ ใจ แต่
ทำให้ สุก ล้น คน นิินทา ขอ เชิญ เจ้า ถูย
ไฟ ให้ เหน ชัก ด้วย ความ สัตย์ สุจริต คน
อิจฉา คง เสื่อม ถอย ย่อย ยับ อปวิ พระ
ถูบ ยา อย่า ละห้อย น้อย พระไทย พระ
๑ ทิพวัน บัณคม ลง กับ เกษ ขอ พระ
เทศ กับ เชิญ ให้ เย็น ไส อัน ทัว ถูย มิ ได้
พรัน ประทวน ใจ แล้ว ทวาม ไว ทูล ถา ถูย
มา พถัน ถึง กอง ไฟ ทั้ง จิตร พิศถาน
มัสการ เทพ ไทย ใน สวรรค์ ชำ สัตย์ ชื่อ
ถือ ทรง ท่อ ทรง ชวรม์ ขอ เทวัญ ช่วย รับ
อับภิชาติ จะ ถูย ไฟ ให้ เย็น เหมื่อน เชน
น้ำ อย่า ชอก ชำ หมอง ไหม ด้วย ไฟ
ผตัญ ล้น คำวพ จม หัดถ์ มัส การ แล้ว

๑๒๒๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
นงคราญ ดุษ ไฟ เติบ ไป มา มิ ได้ มี อัน
ทะวาย เท่า ปลาย ขน ทั้ง ดุษ ขด ขึ้น จิตร
วนิชฐา พวก ขำ เฒ่า ดาว สรร กติยา เหน
สัจจา ขึ้น ขม ประนม กร ตาม กระ
ษัตริย์ ผ่องโสมโสมนัส บัญชา ทวีต เมื่อก
บุตรี ศรี สมร เสด็จ มา เกิด แก้ว ทา พงา
งอน เหน แน่ นอน สรวิต ของ อิตา ทิพ
วัน คัดโดย จาก ไฟ พิศม์ มา ชูลิต บังคม
กัม เกษา ราช

๐ หน่อ นรินทร บิน ลินไชย ไม่ น้าพา เสน
หา หลง กด อี คน พาถ ปลอบ นาง เงาะ
เงาะ จง ว่า มงค์ นาฏ ธยา หวัน ทวาด กระจ
องค์ ยอด สงสาร เสด็จ ดุษ ไฟ ให้ เหน เปน
พยาน ได้ แจ้ง การ ชื่อ ขัด สัตยา นาง
เงาะ พรัน หวัน ทน ด้วย คน ผิด แต่ แสง

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๒๘
จิตร ทูต เหตุ ว่า เขษฐา น้อง มิ ได้ ครัน
คว้าม ความ สัจจา จะ โศก คดา ให้ ประจักษ์
ใน อักคิ แล้ว ทา พระ หน่อ ไทย มิ ได้ ขำ
ก็ ดูก มา กอง เพติง ทะเกิง สี่ ให้ พรัน ใจ
ใน อารมณ์ ไม่ สม ประติ ทำ วิธี เสก พ่น
พระ มนต์ ไป ให้ ระงับ ไฟ ร้าย ลง หาย
พิศม์ แล้ว แสง จิตร ดุษ มา หา ขำ ไม่ มัน
ตาม ด้วย เทพเจ้า ไม่ เข้า ใคร ให้ พิศม์ ไฟ
ร้อน เริง ทั้ง เพติง กัดบ้ นาง เเงาะ บ้า ทา
เห็ดออก กระเสือก กระสน ด้วย ร้อน รน
เพียง ชีวา จะ อาสัญ ออก วัง กตม ถัม แด
อยู่ แด ยัน พัดวัน คั้น เสือก กระเทือก ไป
คน ดู แด แสง ว่า เหน ปรา กฏ นาง คน คค
มัน คง ไม่ สง ไสย นาง เเงาะ ลง กัม หน้า

๑๒๓๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
ไม่ ว่า ไร ให้ จน ใจ ลง แบบ แพบ ม้วย
มิต ๖

๐ พระ ปั้น ทอง ร้อง ทวาด อี ชาคี ชั่ว ได้
เหน ทัว แต่ง กต อี คน ผิต เหวย เสนา เว่ง
ประหาร ฆาตญ ชีววิตร อย่า ได้ คิต เมตตา
อี อาธรรม นาง เาะ กตวิ ทัว ทาย ลง ไหว
กรวน สาระ ภาพ ผิต จิง ทุก สิ่ง สรรพ
ได้ เมตตา หน่อ ไทย ที่ ใน ครอบ ขอ ชีวัน
อย่า ให้ บัดโดย ญาณ ปั้น สิ้นไชย สิ้น มนต์
ที่ กต จิตร ให้ สด คิต แค้น ใจ กัง ไข
ฆาตญ ทวาด ก้อง ร้อง ว่า อี สาธารณ
มา ทำ การ กตาว แก่ง จำแดง กาย อย่า
มา กตบ รับ ผิต ทำ อิต ขอด ที่ จะ รอด
ชีวา นั้น อย่า หมาย ทรง หุ่น หัน บัญชา

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๓๑
เสนา นาย อี คน ร้าย เอา ไป พัน ให้ บัด
โดย ๖

๐ อะสุรา พระยา มาร สงสาร แม่ เหน
เที่ยง แท้ วิบัติ จะ คัด ไชย น้อม บังคม กัม
เกล้า ทูล ท้าว ไทย พระองค์ ได้ กรุณา ขำ
ขุด มารดา ขำ ทำ ผิต ได้ คิต คต ที่ ต้อง
บท ถึง กำจัด คัด เกษี ขอ ยก ไทย ไปรด
พัก ใจ สัก ที่ เหมือน ปรานี ทัว ขำ ผ่า
ละของ ๖

๐ จอม กระษัตริย์ ขัดวง ให้ สงสาร ทัว
ขุน มาร มี คุณ การุญ สมอง จึง ยก ไทย
ไปรด ให้ คัง ใจ ปอง มิ ให้ ต้อง ชีวัน ถึง
บัดโดย แล้ว ทวีต บอก ทรง ยศโอรส รัก
ว่า ขุน ยักษ์ มี เมตตา อธิมา ไศรย ทั้ง ลูก
เมีย ของ เจ้า เขา เอา ใจ ถนอม ใจ ชีอ สด

๑๒๓๒ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๖
ยุติธรรม มิได้ คิด ถม หลุม ทำ ตุณ ทั้ง
แม่ ถูก ช่วย ขุน อุปถัมภ์ ที่ แม่ เขาโทษ
ผิด คิด ปัด ง่า ก็ ต้อง จำ ยก ให้ ไว้ ซึ่ง
พระ หน่อ ไทย พัง กิจ บิคุเรศ ลง กัม เกษ
ประนต บก ศรี ถูก ผิด พดั่ง กังวต กต สัตว์
พระ ภูมิ บอกล ให้ มิได้ พัง ขอ ตาม พระ
ชนก จง ยกโทษ ถูก ชั่วไรต อย่า ได้ เคือง
ใน เมือง หดง เพราะ ต้อง มนต์ คต จิตร
เข้า ปัด บัง ให้ เสีย ทั้ง ถูก เมีย เสีย ภัทรวา
อัน ข้อ ที่ มี คุณ ท่าน ขุน ยักษ์ ก็ ควร
พัก ผ่อน งด อดโทษา แล้ว เลื่อน อรรถ
ครัด ประโคมโฉม ตุตา ทัว นื่อง อย่า ถือ
โกธร พิโรธ เลย พี่ ขอโทษ เกิด เจ้า เปน
คราว เศวรที่ เพราะ อี เงาะ ดวง เรา หนา
เจ้า เชย ให้ นื่อง ได้ ยาก ไว้ ไม่ เสนบ ทั้ง

เต็ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๓๓
ทวาม เรย ถูก ยา ได้ ธารวณ หญิง ฤา ชาย
ถูก เรา หนา เจ้า พี่ นื่อง มา มี ถูก สมาย
ฤา สาย สมร พี่ จะ ให้ ไม่ พา มา นคร ได้
ณัน ผ่อน ดั้น กำม คง ตำราญ ขะ
๐ ทิพวัน เทวี ศรี สวัสดิ์ พัง กระษัตริย์
ภักดา ที่ ว่า ขาน นาง แค้น ใจ ไม่ เห็นด ที่
เคียด คาส เขาวมาลย์ เมิน หน้า ไม่ พาที่
พระ รู้ว่า โฉม ฉาย ไม่ หาย โกรธ ค่อย
เลื่อน โอฐ วอน ว่า มาระศรี พี่ ผิด แล้ว แก้ว
ทา ได้ ปรานี จง คั้น ที่ คง กัน เกิด ขวัญ
ทา แล้ว ครัด เรียบ กระสุรา เข้า มา ไกล
ทรง ปรา ไล ตาม ประสงค์ เหมือน วงษา เรา
ขึ้น ขอบ ขอบ คุณ กรุณา ช่วย เมศทา รัก
บุษ กับ บุตร เรา อัน แม่ ท่าน นั้น หนอ ผิด
๗๗

๑๒๓๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
ข้อใหญ่ จะ งค ไว้ ยกโทษ ไปรต ให้ เจ้า
ด้วย ตัว ท่าน รู้ จัก ที่ หน้า เมา รัก ลูก เท้า
ของ ข้า คิด ปราณ ช่วย พา เสา นื่อง ยา
นั้น มา ส่ง ให้ คื่น คง บำรุง ยัง กรุง ศรี
ท่าง ตฤ ลั่นโทษา ข้อ วาที คง เปน ที่ รู้ จัก
ได้ รัก กัน

๐ อะสุรินทร์ ยิน ดาว โอง การ ทวีต ไธมะ
มัส ปรี เปรม เกษม สันต์ ดง ย่อ ยอบ นอบ
นบ อพวิวันท์ ทูต ทรง ขรรค์ ออก โอฐ ไปรต
เมคตา ขอบ พระคุณ รุน เจือ ไว้ เหนือ เกษ
ขอ พึ่ง เศษ พระองค์ ทรง นาถา ติญ เตดีจา
ไป รับ พระ ทน่อ นวรา ให้ คื่น มา นิเวศน์
สู่ เศวร คัน

๐ บิน สิ้นไชย ขึ้น ชม ไธมนต์ ส่ง ให้
จัก พทต พด ชันธ เรา จะ ไป กับ ท้าว เจ้า

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๓๕
กุมภกันท์ รับ มิ่ง ขวัญ ลูกยา มา ชานี
พวก ข้า เล้า เกตุ กำ ประนม ทัดถ์ รับ มา
จัก พล ไกร ขาวญ ไชย ศรี ทั้ง เต้า แก่ แด
บันดา พวก นารี ก็ พร้อม มี สำหรับ รับ
กุมาร ทน่อ กระษัตริย์ ขัตติยา นวรา สัน ชวน
กุมภกันท์ ลา ท้าว เจ้า สถาน ตาม กระษัตริย์
อวย ไชย แคล้ว ไภย พาด รับ พระหลาน
คื่น มา ยัง ชานี แล้ว ท้าว เสา รูป เจาะ ที่
ดอด ไว้ กลับ คื่น ให้ ทศภักตร์ เจ้า ยักษ์
ลูก นาง เจาะ อะสุรินทร์ แดน ยินดี อัน ขุด
รับ ไป ให้ มารดา บิน สิ้นไชย ไคด ศดา มา
ทรง รด ก็ พร้อม หมต ไพร่ นาย ทั้ง ข้าย
ชาว นาง เจาะ กับ ยักษ์ ชี คุชา ยก
โยธา ตัด ทรง มา ทง ทาด นาง วาสน์ พัน
พวด ให้ บ่อน จิกร ด้วย ตฤ คิด ร้าง รัก

๑๒๓๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
สมัค สมาน เคย ร่วม เรียง เคียง คู่ อยู่ ถ้า
ราญ จะ นับ นาน แรม รัก สำนึกก็ ทั้ง
มี ทั้ง ทั้ง รับ รับ ประยค ด้วยโอรส มัว
หมอง ไม่ ผ่อง ศรี เพราะ บิดา หา ได้ จะ
โย ตี จะ เปน ที่ ใต้ รับ แต่ รับ ชาย นาง
ให้ ทวด ครอบ ครอบ ทรวง กำศรต เหน ทรวง
ยศ ยิ่ง ให้ ฤไทย หาย เติบ กระบวน ท่วง
ไป ทั้ง ไพร่ นาย เขม้น หมายถึง มุ่ง มา ถึง
ธานี รับ ที่ นั้ รด ทรวง ทรง ประทับ เจ้า
เทียบ กับ เกย ของ อัน ผ่อง ศรี พร้อม ที่
นั้ ช้าง ท้าว เจ้า บุรี ประทับ ที่ เกย เสร็จ
เสด็จ ลง พระยา ยักษ เสด็จ องค์ พระ ทรง
ศรี เจ้า ผู้ ที่ ปราง มาศ ราช หงษ์ อยู่
พร้อม กัน บันดา ฐาน วงษ์ เสด็จ ชนงค
เรียง ราย ถวาย กร พระยา มาร ตั้ง เสด็จ

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๓๗
นาง ดาว ไร่ จง รับ ไป บอก แจ้ง แห่ง สมร
ให้ นั้ ช้าง พา โอรส บท จร เสด็จ บิทร เสด็จ
มา ช้าง ที่ นาง ดาว สรร วันทา หา ช้าง
ไม่ ก็ รับ ไป ปราง ธิดา มารศรี ครั้น
ถึง นาง ค่าง ทูต มุถ คดี ตาม ที่ มี บัญชา
พระยา มาร

๑ โฉม เจ้า ยอด ยา จิตร ฐนิษฐา พัง นาง
มา ทูต แจ้ง แดง ดาว ฐนิษฐา กลับ ถิ่น
สิ้น ราคาน ยุกา พาน ยินดี รับ ถัด ให้
พี่ เลี้ยง นารี ที่ มี ยศ ชุ่ม โอรส ภูในย
ไป ช้าง น้า แดง ทราม ชม โฉม งาม เจ้า
ตาม มา กัทยา แวด ถ่ม มา พร้อม กัน
ถึง ปราง ทอง มง เมือง อยู่ เพียง ฉาก ให้
กระดาก ใจ เจ้า ดาว สวรรค์ ขึ้น จิตร พา

๑๒๓๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
หน่อ ไทย เข้า ไป พลัน อภิวันท์ ทรง ศักดิ์
กัม ภัคตรา

๑ ปืน สิ้นไชย ได้ ยล วิมล โฉม งาม
ประโดม น้า รัก เพล นึก หน้า พระ ศด็จ แด
หลง ทรง ตุลา จน ยักขา พา กุมาร ศดาน
เข้า ไป พระ ฐิติ นึก ชาย ขยาย ขยด รับ
โอรส ชม จิต พิศมัย พ่อ คุณ ของ บิดา มา
แรม ไกล แพบ จะ ไม่ พบ กัน เจียว ขวัญ
ตา พระ ตรีศ พลง ชาย ตา มา สม เนตร
เยาวเรศ เชน จิตร นิษฐาน ชะม้าย เมือง
เลียง หลบ ขบ ภัคตรา กุมาร แปลก พ่อ
ร้อง งอ ไป พระ ปลอบ บุตร สุด ใจ ก็ ไม่
ชอบ ใคร จะ ปลอบ วอน วิง หา นิ่ง ไม่
พระ จิตา ต้อง มา รับ เอา กลับ ไป พระ หน่อ
ไทย จึง หาย วายไธกา เจ้า จอม มาร บันดา

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๓๔
พวก ข้าง ดาว ทั้ง คุณ ท้าว พา กัน ต่าง ทรร
ษา ศรี ตำธาง หมาง เมิน เชน วิญญา พระ
ราชา พดอย สะเท็น เชน พระ ไทย ตรีศ แก้ว
เกื้อ เชอ ท้าว เจ้า พารา ชันษา ลูก เรา ได้
เท่า ไหร่ ยัง แปลก พ่อ หน่อ เจ้า ไม่ เข้า ใจ
จึง ร้อง ให้ ไป หา ยุพา พาน

๑ พระยา ยักษ์ ยิ้ม พลง ทาง สมอง โอรส
ของ พระองค์ น้า สงสาร พระ ชันษา ตาม
ปี มี ประมาณ ทรง สันฐาน ไม่ ผิด พระบิดา
พระ ยิ้ม แยม แกม รัก ทอบ ยักษ์ คุณ เจ้า
มี ดี นึก ช่วย รักษา จะ รัก เจ้า เท่า ทรง
ดวง ชีวา สอง พารา รวม จังหวัด บัดดี
พระยา มาร ฐิติ ใน พระ ไทย กรม ทำ ยิ้ม ๆ
มิ ได้ ตรีศ ให้ บัดดี ทูล เพิ่ม เติม เสริม ทอบ
ให้ ชอบ ที่ ทรง ปวานี ชอบ คุณ เหมือน

๑๒๕๐ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๖
บุญ นาย พระ ประสงค์ สิ่ง ไต ใน จัง ทวัก
ไม่ ขึ้น ชัก คง ประมุด ทูน ถวาย พระ ฐู ที่
เซม อิม ทรง ยิม พราย ทาง พิปราย พุก จา
จน ราชรี ศรี ตำธาง ทูล ลา พา หน่อ
นารด จาก ปราสาท เขียง ย่าง มา ปราง ศรี
เจ้า อะสุร ทูล เจริญ พระ ภูมิ ให้ เจ้า ที่ ผ่อน
พัก ทำหนัก ใน พร้อม สุรางค์ นาง เสนอ
บำเรอ สมอง ทาง รับ รอง แะ เติง ตำเนียง
ใส พัง ทำนอง ร้อง ทวน ราชณ ไก ภูว
ไฉย ให้ คิด ถึง ธิดา เจ้า งาม สรรพ จัป
จิกร พิสมย์ ทำ ใฉน จะ ไต้ ชิด ษนิษฐา จะ
อดก ปาก ยาก ถัน พัน บัญญา ครั้น จะ ว่า
ขอ ท้าว เจ้า บุรี ก็ เกรง ไก อะสุรินทร์ จะ
หมิ่น ไต้ เสน ความ ไม่ งาม ชัก จะ บัดดี
พระ นิ่ง นึก ครึก ทวา ใน ราชรี อยู่ ใน ที่

เต็ม ๒๒ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๕๑
กลิ้ง กลับ จน หลับ ลง แต่ พัก อยู่ พารา
พระยา ยักษ เพราะ ความ รัก มิ่ง มิตร พิศวง
เปลน ทลาย วัน การ รัก พระวัก ฆะวง ให้
เกรง องค์ พระ บิดา อยู่ ธานี พระ จะ คอย
หน่อช ว่า มา ช้า หาย จะ ว่า ทลาย กลับ
รัก แม่ ยักษี ต้อง ไคด คดา ช้า อยู่ ฑู ไม่ คี
พระ จัง มี พานา พระยา มาร เรา มา อยู่
เมือง ทำน ทลาย วัน แด้ว ต้อง คดาศ แด้ว
ลา ท้าว เจ้า สถาน ท้าย ตาม กระษัตริย์ รอ
ท่า จะ ว่า นาน จะ ว่า คาน เคื่อง ชัก พระ
หัท ไทย ราช

๑ เจ้า อะสุร ทูล ทอบ ว่า ชอบ อยู่ ควร
กลับ ฐู พารา ช้า ไม่ ไต้ แด้ว ทวัก สัก ตำ
สรว ทำนถ ใน เจริญ หน่อ ไทย ไป กับ องค์
พระ ทรง ธรรม แด้ว ไป สัก เสน ให้ ตรี หัพ

๑๒๔๒ แก้ว หน้า น้ำ เล่ม ๒๑๖
เสด็จ กลับ เวียง ไชย โสธรรย์ ทั้ง นาง นม
พี่ เลี้ยง พร้อม เปรียง กัน ให้ ฉาย ฉ่น ไป
กะ พระ กุมาร พวก แสน ดาว ท้าว นาง
สะพรั่ง พร้อม ประนต น้อม คำนับ รับ บรร
หาร รับ ออก มา นำ วัง แล้ว สั่ง การ พนัก
งาน พร้อม หน้า เสนา ใน ก็ เว่ง รัต รัต พด
พด ชันช พร้อม มวน กัน กระบวน ท้อง ไสว
ที่ ดาว สรร กัตยา พา กัน ไป เชิญ หน่อ ไทย
มา ที่ องค์ พระ ทรง ชนม์ พระ สุริวงษ ทรง
ฤทธิ์ อดิศร ไม่ ชยาก จร ท่วง เจ้า ดาว
ธรรค์ สะท้อน ถอน ฤไทย ชาโดย ครั้น
สะกด กลิ่น พิศวาสดี จำ คณาศ คณ เข้า แดง
องค์ ทรง เครื่อง เรือง ระหงษ พร้อม ท้วย
องค์ ทรง ยศ ไชยธา ครั้น เสร็จ สรรพ ภา
ท้าว เจ้า พาวา เสด็จ มา เกย รัตน์ รัชชาตย์

เล่ม ๒๑๖ แก้ว หน้า น้ำ ๑๒๔๓
พระยา ยักษ์ ตาม ส่ง พระ ทรง ศร นาง นิก
ร่อน ทวน ชนบ ชนนาน พวก พี่ เลี้ยง ชุ่ม ชู
พระ กุมาร ตาม ภูบาลย์ เสด็จ ทรง ชื่น ทรง
รถ ก็ ให้ เลิก พด ไกร มิ ไ้ ช้า กระบวน
นำ ฉาย ฉ่น พร้อม กัน ทมต ดาวระถิ ที่ อาชา
ม้า พะยด ชับ พวก ทศโยธา เจ้า อารัญ
พนา สุร ตาม ส่ง พระ ทรง เทช ครั้น ถิ่น
เขตร กลับ ไป โสธรรย์ พวก มนุษย์ รุด มา
พนา วัน ทนาย เขตร คณโรม วิถี รับ ถ้
ดา พระ สุริวงษ ทรง ศรี ไม่ มี สอง กร
พระคอง ทรง ยศ ไชยธา เชย ถนอม หอม
แนบ แอบ ชูรา สุกนชา รวย รื่น ชื่น พระ ไทย
ให้ คณึง ถึง ชิดา นำ ถนอม ระเหย หอม
ทวด คิต พิศมัย เจ้า ประ ประ บัน ทา สุมา
โดย ให้ หน่อ ไทย แกดั่ง ทำ เปน สำคัญ

๑๒๔๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๖
 คิดถึงนาง พดาง ตาม ความ นอน นารก แล่น
 สวาศดี ใจจริง พ้อ มิ่ง ขวัญ เมื่อ เจ้า อยู่
 กับ นาง ใน บ้าง จันทน์ ชิดา นั้น ว่า พ้อ
 บ้าง ชิด ไร่ พระ กุมาร พุด จ้อ ประจ้อ ประ
 แจ ทูล ว่า แม่ น้ำ นั้น จำ หมั่น ได้ ว่า
 เจ้า พ้อ เจ้า แต่ แด ทู ไป นำ ชิด ใจ พระบิดา
 ว่า ทา คม แล้ว ตั้ง ให้ ลูกยา กลับ มา บ้าง
 พระน้ำ นาง จะ ได้ ให้ ขนมน ทั้ง เครื่อง เล่น
 ทุกตา ถ้วน นำ ขน มี อยู่ ถม ใน ตู้ ถ้วน ถู
 งาม พระ พัง บุตร พุด จา ประดา เต็ก ด้วย
 ยัง เด็ก มี ได้ ฐู กะทุ ถาม พระ สวรรค สันต์
 ขึ้น ขน เหน ถม ความ ที่ นาง งาม พุด จา
 มี อาโดย ชุ่น ชวรมณ์ ถม มาตร์ สวาศดี
 นุช เถย ชวน บุตร ขน บำ พฤกษา ไสว
 วัฏพาหุ ทะวิ บาทวิ ออก กวาด ไป พระชี

เล่ม ๒๑๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๔๕
 ให้ นอน กระษัตริย์ ทศนา กระบวน พด
 กัน เติม เนืพ พนัต สาระวัด ไพร่ นาย ทั้ง
 ช้าย ขวา ท่า่ง เร่ง รวด ทวาท กัน จรด คธา
 แต่ รืบ มา เตือน เสศ ถึง เขตร คัน ระดา
 ทรง ทรง ประทับ เจ้า สรรพ เสรีา พระ เล็ก
 ขึ้น เกย ณรัง สรรค์ พี่ เลี้ยง ชุ่ม พระ นอน
 จระจัด ตาม ทรง ชวรมณ์ เจ้า เจ้า ตาม ท้าว
 ไทย ตาม พระองค์ ทรง สวรรค์ มนต์า เหน
 นัตตา ยาจิกร์ พิธมัย ท่า่ง ชิง กัน ขน หาดน
 สวาวญ ใจ ทวัด ถาม ไถ่ ตาม เทก เจตนา
 พ้อ ไป อยู่ เมือง มวย พระ หาดน แก้ว ต้อง
 คธาศ แคล้ว ท่า่ง องค์ พระ วงษา เทบ ไม่
 ฐู จัก กัน เจียว ขวัญ ทา ได้ กลับ มา พ้อ
 กุณ เปน บุญ กรณ์ ระ
 ๑ พระ กุมาร ช้าง ประเลาะ ณธ เถาะ จ้อ ว่า

๑๒๔๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
เจ้า พ่อ นัน แนน ทั้ง แม่ ฉัน พระโอรส
โอรสก็ ช่วย ที่ วัน ทั้ง แต่ วัน นี้ ไป อย่า ให้
มา ทำ กระษัตริย์ สวรรค์ สันต์ ไม่ กลั่น ได้
ข้าง กระไร รู้จัก พุศ นก หมา ท่าน ท้าว ไทย
ปลดอบ อ้อ พ่อ นี้ มา ที่ บิดา ทำ หนู บู่ จะ ก็
แต่จะ จะ ทำ ขวัญ ให้ ได้ เปน ๆ มี หุ่น
โชน ให้ สุนัข ใน กรุง ศรี ท้าว ตรีศ พดาง
ตั้ง กำเนิด พวก ชนนี้ เย็น ใบ สี จะ ทำ ขวัญ
พระ หลาน ยา ครั้น ตั้ง เสรีฯ แล้ว เสรีฯ ออก
อำมาตย์ พวก ขำ บาท เที่ยง รวย ทั้ง ข้าย
ขวา จอม นรินทร์ บิน กระษัตริย์ ตรีศ บัญ
ชา ขุน ไทวา ขำ บาท ราช การ ตัว เรา
จะ ทำ ขวัญ พระ หลาน รัก ให้ พร้อม พรัก
จิต แง แ่ง สถาน เครื่อง มะ ไทระศพ ให้
กรบ งาน จะ ทำ การให้ ทน วัน ประวัน พวก

เล่ม ๒๖ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๔๗
เสนา ขำ เฒ่า เฒ่า อำมาตย์ รับ พระราช
บัญชา ไม่ ฉ่า ฉิน เว่ง กระ เถนซ์ ทำ กัน
กลาง วัน กลาง คืน พวก ขุน หมื่น นาย
เอก จำเริญ ไป ทั้ง ข้าง นำ ข้าง ใน ได้ ทำ
หนค ที่ พร้อม หมค เที่ยงม กาย ทั้ง นาย
ไพร่ ถึง วัน ที่ เสก เกริก ได้ ฤกษ์ ไชย เสิญ
หน่อ ไทย เข้า สถิตย์ ที่ พิศัย พระราช วงษ
พงษา ที่ มา พร้อม เจ้า ห้อม ถ้อม หน่อ
กระษัตริย์ ตรีศ ท่าน ไทวา พระครู รู้ คำภีร์
แก้ว ใบ สี เสิญ ขวัญ ค่อย บรรจง จุศ แวน
เทียน เวียน ทัก ชินา วัด พงษ กระษัตริย์
รับ เทียน แล้ว เวียน ตั้ง พระ นางลักษณ
อัครราช ญาติวงษ ค่อย บรรจง รับ เทียน ตั้ง
เวียน มา พวก คนตรี ที่ โหม ประโคม ก้อง
เสียง แห่ ช้อง ครั้น ครั้น สิ้น จ้า ถ้วน ต้า

๑๒๔๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๖
เทวี เจ้า กว้าง ตัง สัตย์ญา พระโหรา รับ
รวบ แว่น อักคี่ เขา ไบ พลุ รอง กับ เจ้า รับ
ขวัญ แก้ว ไบก กว้าง งาม เจิม เติมน ศรี
อวย พระ พร พลุ พิพัฒน์ สวัสดิ์ พวก เติมน
พร้อม ช่วย กัน อวย ไชย พระ บิณฑุราช มาก
รงค์ ทั้ง วงษ ญาติ ทำง ประสาสน์ พร
ดตอง ให้ ผ่องใส พระ ปิ่น ทอง ไชยะกา
ตุท ธาโดย จึง ทรง ให้ นาม कुमार พระ
ทธาน รัก ให้ ค้อง ตาม นาม วงษ พระ ทรง
ศิโรป ชื่อ พระ ปิ่น นิกรณ บวร ศักดิ์ พระ
ญาติวงษ ทรง ไสมนต์ นก ก็ พร้อม พรัก
สรรพ เติร์ง สำเหรีง การ ะ

๐ จบ เล่ม ๒๖ สมุด ไทย ะ

๐ เล่ม ๒๗ ยัง พิมพ์ ก่อ ไป ะ

๑๒๔๗

๐ นำ ท้น ๖๖

๐ แก้ว หน้า มี เต็ม ๒๗ ๖๖

๐ ทั้ง แก้ว พระ บั้น ทอง ขอก นวราช พระ บั้น แก้ว ได้
ครอง สมบัติ เทน บิดา แล้ว นาง เหวะ ก็ คดอด บุตร
ชื่อ พระ บั้นจุฑา แล้ว บั้น สิ้น ไร่ แดง แดง คา ถ่า ไป
ถัก พาน ศรี ตำธาง มา แดง เมีย ไบ จม ถิ่น บั้น
นระวา ไบ เวียน วิธา กับ พระ ฤทธิ แล้ว พระ บั้นจุฑา มา
ตาม พระ บิดา ถึง เมือง ๖๖

๐ ทด กระษัตรีย์ ถัดกับ ทดถึง ยัง ปราง ศรี
สถิตย์ ที่ มดเตี้ยว วิเชียร สถาน ถิ่น ตำเหว
เดวี่า ทุกข์ ศุข ตำราญ ไบ ไม่ พาด พุด
ศกดิ์ดี บัศพี ๖๖

๐ จอม กระษัตรีย์ ทรง ศักดิ์ กับ ชัยราช ๖๖

๗๗

๑๒๕๐

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๗

หน่อ นารท อิตา มารศรี พ่อ จะ ต้อง คื่น
 หงษ์ ยัง บูรี อยู่ จง ที่ ถูก ยารักษา กัน
 ย่ำ ทั้ง เมีย เลี้ย กด เหมือน ทน หงษ์ ให้
 พลาท พถัง ชีวาท เทบ อาสัญ นี่ หาก ว่า พ่อ
 แม่ มา แก่ กัน ไม่ เช่น นั้น ก็ จะ ยับ อปาว
 พระ หน่อ นารท น้อม คำนิม รับ ได้ ผลิต ให้
 ทรง ฤทธิ ได้ ถ้ามก ยาก นัก ทนา จะ จก
 จำ จาถูก เหมือน หมึก ทา พระ นิศา ยก
 ไทษ ได้ ไปรด ปราณ แล้วย ตั้ง เทดำ ดาว
 ใช้ ย่ำ ได้ ข้ำ บอก เสนา แบ่ง รัต จัด ทหาร
 องค์ พระราช บิฑุรงค์ ทรง ศฤงฆาร กลับ
 สถาน ขานี่ ที่ มณฑล นาง ดาว สรรพ วันทา
 หา ข้ำ ไม่ ก็ รับ ไป บอก นาย ฝ่าย พท
 มี รับ ตั้ง จอม กระษัตริย์ ให้ จัด พท ภูว
 ทด จะ เสด็จ กลับ เศวร์ กัน เสด็จกา ข้ำ ท้าว

เล่ม ๒๗

แก้ว หน้า ม้า

๑๒๕๑

พั่ง ดาว ศรี ไม่ ข้ำ ที่ จัด พท พท ชันท์
 พร้อม ไฟว นาย เทียม เสร็จ ดำเริง กัน รก
 สุวรรณ เทียบ ประทับ สำหรับ ทรง ราช
 ๐ บ้าง นรินทร์ บิน บูรี มี อำนาจ ชวน
 สอง ราช มะเหสี เข้า ที่ ทรง ใจ สุราย ปราช
 ต้อง ตะทอง องค์ เทดำ ธนงค์ หมอบ เมือง
 อยู่ เมือง ราช ทรง ดำเริง เสร็จ สรรพ ประ
 ทับ เครื่อง อร่าม เรือง ค่าย สี่ มณีนี ฉาย
 ทา พระ หน่อ วรณารท แล้วย ยาด กรวย เสร็จ
 ผัน ฉาย ขึ้น ที่ นัง บัดลังก์ รก ที่ เร่ง ให้
 เขี่ยน เค็ล่อน พท ตำเนิร พท ขัก นำ เปน
 กำหนต ทัด มา ใน ไฟว เขียว ไม่ เลี้ยว ถด
 ม้า พะยต รก เค็ล่อน ตะเค็ล่อน ไฟว กระบวน
 นำ ขำนาญ การ พนัศ ก็ รับ รัต มา ทาง
 กตาง ใสด แต่ แรม รอน นอน มา พนา ไถย

๑๒๕๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
กำหนด ได้ เตือน นิ่ง ถึง บุรี ตาม กระ
ษัตริย์ ผู้ นิเวศน์ เขตร สถาน แสน ตำราญ
พุทธ เพิ่ม เกลิม ศรี นาง คาวา มี บุตร สุดโต
ก็ พระนาม มี น้อย นรินทร์ บิน นรา พระ
น้อย นาง ราชินี ก็ มี บุตร ประเสริฐ สุด บุตร
เสนาหา มี นาม นาง นพมาศ สดาก ทา
ชันษา ๕ ปี กับ ๕ เดือน พระ พี่ ชาย แก่
กว่า ได้ ทำ ขอบ คู ช้วน ขอบ ฝั่ง ศรี ไม่
มี เหมือน พระ ญาติวงศ์ ทรง ชนม์ ให้ พัน
เพื่อน ไม่ คดาบ เกลื่อน พิศวาสดี ราช กุมาร
ทั้ง พี่ เลี้ยง นาง นม ถ้วน สม ศักดิ์ บำรุง
รัก ลูก เสด เสมอ สมาน สอง น้อย นารถ
ญาติวงศ์ ทรง ตำราญ ไม่ ฟ่อง พาดโรคา มา
ยาย แต่ สอง พระ ไชยเกี ไชยกา ทรง
ชะวา เทือก กำหนด สดก ศรี สอง ทรง ชนม์

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๕๓
ชันษา รัชช กว่ำ ปี ก็ ถึง ที่ ผู้ สวรรค์ ณ
คดไทย เหตุ บันดา ชานวงษ พระ ทรง บศ
โคก กำสด เสว้ หมอง ไม่ ฝั่ง ไถ ชวน
กัน มา พร้อม เพรียง ยัง เวียง ไชย ถวาย
เพลิง ท้าว ไทย ทั้ง สอง องค์ ครั้น ปลง ศพ
สำเร็จ ลั่น เสรี สรรพ ต่าง ก็ ถอน ชานี
ที่ ประสงค์ พระ บิน ทอง สอง สุดา ขวา ถง
ก็ เถย ทรง บรรพชา อยู่ อารัญ ๖
๐ พระ บิน แก้ว รับ ฌตอง ครอบ สมบัติ สืบ
กระษัตริย์ ทรง ไชย ใสธรรม รัชชา กิจ ไม่
ดำเียง ความ เที่ยง ชนม์ ชาว เขตร กัน
สุข ลั่น อะวิน ไท ๖
๐ จะ กดำว ถึง นาง เมา เมื่อ เหวะที่ รัชช
ต้อง คดาบ คดาบ จาก มิตร พิสมย์ ทรง
ครวท์ แก่ แปร ปวงน รัชชาวด ใจ ก็ พอ ได้

๑๒๕๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
ถูกข ยาม ตาม เวลา ก็ คดอด พระราชบุตร
สุด สวรรค์ เปน ชาย ชาคี น้า รัก เปน นัก
หนา วรรณกาย ไม่ ผิด พระ บิดา ถักขนา
ลม ทรง องค์ กุมาร ญาติวงศ์ พงษ์ ยักษ์ ก็
รัก ใคร เปน เนื้อ ใจ ร่วม วงษ์ ก็ สงสาร
กริ จักกร กฤษ ประนิษฐา ยุพา พาน รัก กุมาร
เคียง ธรรม ไม่ ฉันทา จิต นารี พี่ เลี้ยง
เคียง ถนอม อยู่ พรัก พร้อม นงลักษณ์
คอย รักษา จน พระราช กุมาร เจริญ มา
ชันษาโสม งาม ได้ ตาม ปี จึ่ง ให้ นาม
ตาม วงษ์ พระ ทรง ศิษฐ์ ชื่อ พระ บิน รุอา
นรา ศรี กุมาร ฐิ พุด ขา น้า ปราณ นาง
เงาะ มี เสน่ห์ สุด ออไทย ทุก เข้า เย็น เปน
สุข ด้วย ตูกร รัก เฝ้า เหยย ภักตร์ ชม จิต
พิสมัย หวด ถึง พระ ภักศา ให้ ออไทย แต่

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๕๕
จน ใจ จำ นิง ทุก สิ่ง อัน ชุสาคี นัง ตั้ง สอน
โอรสา ให้ แกล้ว กล้า พระเวท วิเศษ ขยัน
พระ กุมาร เที่ยน ว่า ที่ ศักดิ์ย ธาระ พัน จำ
ได้ ใจ บัญญา
๑ ขอ กล่าว ท่อ ข้อ วิมุติ ไม่ สุด ล้น ถึง
พระ บิน สิ้น ไซย ใฝ่ ฝัน หา คิด ถึง นาง ศรี
คำอาว ที่ ห่าง มา พระ อรุณ วัณ ร่ม ทั้ง ตุม
ไฟ ใจ เจ้า ยอด กัดยา ยุพา ภักตร์ ที่
ความ รัก น้อย จะ เหน เปน ไฉน พี่ ทู ที่ มี
ท่า จะ ออ ไทย แต่ จน ใจ เกรง เหยยฐา พระ
ยา มาร ใจ จะ ทำ ฉนั้น ไต่ ไฉน เต่า จะ
ได้ เจ้า ร่วม รัก สมัค สมาน จะ ขอ ตู ทู ท่า
น้า ว่า คาน ด้วย เปน การ เกี้ยว ของ ขัถ
ข้อ มี พระ นิง นึก ทอด ทรง เหน ข้อง
ชอบ ทั้ง ถัก ถอบ เสน่ห์ คิด พา หนี คง

๑๒๕๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
จะ สม กระเน ได้ เทวี พระ เทน ที่ แก้ว จิ่ง
เส ต้วย เตห์ กต บอกร ทวาม ชม โฉม เฉลตา
เขาวมิตร์ พี่ ร้อน จิตร จะ ไคร่ ไป ไพรสณฑ์
ชม มิ่ง ไม่ ให้ สบาย คตาย กระมด ที่ ร้อน
วน ให้ ระงับ จะ กตบ มา พระ ตั้ง พดาง
ย่าง ออก นอก ปราสาท สถิตย อาศน์ นพ
รัตน มนศา พร้อม ต้วย เตห์ อามาศย์ มาตยา
น้อม วันทา เกด้า กัม บังคม คัด พระ ทวีต
ตั้ง เตนา ย่า ช้า เจ้า อัน ตัว เรา จะ ไป ชม
ไพร สณฑ์ จง กระ เทนที่ กระบวน ให้ ถ้วน
กัน เวง ให้ ทน เวตา จะ คตา ไกล ชุน
พท มตทวี ตี อามาศย์ รับ พระราช บัญชา
ทา ช้า ไม่ มา กระ เทวียม พด ชนธิ ใน ทน
โต ก็ พร้อม ไป ตาม ที่ มี บัญชา พระ
๑ จัก กระพงษ์ ทรง เกรียง เรือง ระยับ เพ็ชร

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๕๗
ประทับ นพเก้า วา วาหา ครั้น เตวีฯ จับ ศร
ศรี แก้ว ถัดา เตดีฯ มา ทรง สิ้นอพ ครอบ
กระบวน ก็ ให้ เด็ก กอง ทับ ออก กับ คัง
ทั้ง นำ หลง เปน ลำดับ ไม่ สับ สวน พวก
นาย คู่ม ไพร นำ เปน จำนวน เวง กระบวน
เดิน ทรง เข้า คง ทาด พระ
๑ บั้น สิ้นไชย สุริวงษ พงษ กระษัตริย์ ไตรมะ
นัศ ชม วันนา พฤกษา สำนัที่ หอม ตำตวน
ทวด ถึง เจ้า เขาวมาศย์ อารมณ ราน ร้อน
รัก รักขินี มาโดย สด รศ รื่น ชื่น แต่ กติน
ไม่ ชื่น วิญญา ชม เหมือน โฉม ศรี รศ ถึง
ไร ก็ ไม่ ชวน ให้ ยวน ยี่ ไม่ เหมือน ที่ รศ
น้อง ต้อง ฤไทย บำน พระนี้ นงเยาว์ เจ้า สภา
น้อย จะ ละห้อย ถึง เสงฐา ฤฯ หาไม่ พระ
ยิ่ง คิค พิศวง หดง อาไธย ก็ เวง ให้ รับ

๑๒๕๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
ก่อน กระจวน มา พวก ไชย วั พด นั้น พนศ
ต่าง เร่ง วัท ไพร นาย ทั้ง ข้าย ขวา ก็ เข้า
เขตร วัทวัท อะสุรา พระ ราชา นึก อาย วั
กาย ใจ ครั้น จะ เข้า ไป หา พระยา ยักษ
จะ ว่า วัท มิ่ง มิตร พิสมย์ ทั้ง อี เงาะ ก็ จะ
ว่า เขา อาโดย คิด หมายถึง วัท มิ่ง จึง
หมั่น มา พระ เทน ชัด ชัด ช้อง จะ ต้อง พัก
คิด ถอบ ถัก ชม มิตร ขนิษฐา คำวัท ความ
ทาม กระเน สึง เสนา ให้ รอ วัท หยุต พัก ถ่า
นักรั พด แล้ว สึง ว่า ข้าย จะ ไป ใน เมือง
ยักษ ท่าน ผ่อน พัก คอย ทำ พนา สณต
ไม่ ข้าย นักร จัก มา อย่าง กังวล ภูวดล สึง
พลัน ลง ถัดงูท แล้ว ถอด แหวน เทวัญ
ประทาน ให้ เขา ยัก ไล่ ศษนี้ ที่ พระ หัตถ์
ก็ กลาย เปน ตา แก่ แด เทน ชัด ถือ ไม่

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๕๙
เท้า แก้ว ถัด ศักโดย ไป เข้า ใน เมือง บวร
พด เติบ จด จ้อง เทียบ ต้อม มงกุฎ หาท
อาไศรย มา ถึง ที่ สถาน ทวาร ใน พด
อุไทย ถ่วง ถัด อัยทงศ์ ก็ เข้า หา นาย ประ
ภู วัทวัท วอน พุด วัท ไป ทาม ความ ประ
สังค์ ขอ พึง พัก ถัด วัน สายันต์ ถง สุ
อง รุ่ง พ้า จะ ถา ไป นาย ทวาร มาร ถ่า
ที่ เฝ้า ช้อย เทน ท่าน ผู้ ชะวรา ขอ อาไศรย
คิด เทน ว่า ผู้ ถ่า ไม่ เข้า ใจ ก็ ยอม ให้
ช้อย พัก ถ่านกั้น นอน วั
๐ บื่น สิ้น ไชย ขึ้น ชม ด้วย สม คิด ทำ
อ้อน จิตร ถัม หลับ ถง กับ หมอน นาย ประ
ภู มิ ได้ วัท ถูกร ก็ ถั่น ถอดน ถอย หลับ
ระงับ ไป ถ่วง บัศมิระยาม ตาม กำหนด
พระ ทรง ยศ นิ่ง ระงับ ไม่ หลับ หลด เทน

๑๒๖๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
คน ผู้ หักขันธ์ ไม่ ถิ่น ใจ ภูวนาย สม ถัด
จินตะนา ที่ ถูก ขึ้น ชัก คาน ทวาร เค็ดอน
ค้อย ถอด เตือน องค์ ออก จาก นอก ฝา ที่
ข้าง เข้า วัง ใน คัด โดย มา ถึง ปราง ปรา
เทวี ศรี ลำยอง เตชะ เม้า ถ่ม ถอน ถอน
เขยื่อน ออก คดาด เค็ดอน หดุด พลัด ไม่
ชัก ขวาง พระ ย่าง เท้า เท้า ไป เข้า ใน ปราง
เทน สุรางค์ นอน กดาด ดาษดา บ้าง หดง
หัดขันธ์ หัก เพื่อน ไม่ เค็ดอน คดาด เอา กร
พาด ถอด กาย บ้าง ก่าย ขา บ้าง มือ ถอด
กอด กุม ประทุมมา ออก เป็ดอย ผัว ห่ม
ถ่อน ดง นอน กวน พระ ดู นาง ย่าง เขื่อง
ชำ เตื่อง เท็ดยว กระสัน เต็ดยว กัดก กัดม
ทุก ชุม ชน วัช เข้า ไป ใน ที่ นิฤมต พระ
ขึ้น บน แท่น รัตน ขัษวาลัย พิศ โนม โนม

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๖๑
ตา สุตา หักขันธ์ ทั้ง ขึ้น วัช ขวน ให้ ชม สม
สมาน พระ เท้า ทั้ง เต็ม อูรา ยูปา พาน ถัด
คาน เต็ดต วัช น อารมณ ชม ค้อย เคียง นาง
ทรม ไวย ปลุก ไศยาศน์ สาย สวาศน์ หักขันธ์
จิตร สนิท สนม พิศ มา หา โนม ทรู ชู อารมณ
ขึ้น บนแท่น เต็ด ขวัญ กัดยา ะ
๑ เจ้า โนม งาม ทรม ไวย ทรง ไศยาศน์ ให้
แก้ว ทวาท ปลุก สัน หักขันธ์ ผา ถ่ม พระเนตร
ขึ้น พิศ จาก นิทรา แด เทน ทา แก่ คร่ำ มา
กด้า กดาย ดาว สวรรค์ พวัน จิตร คิด ว่า
ผี ออก ถอย หนี องค์ สัน พระ ขวัญ หาย
สอง หักขันธ์ บิด เนตร นัง ก่าย กาย นาง โนม
ฉาย เต็ดยว หา พวง นารี ะ
๑ พงษ กระษัตริย์ ทรัด ประ โนม โนม เมลา
อะไร เจ้า ดาว น้อย มา ถอย หนี ะ กัด

๑๒๖๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
เกรง พี่ไป ทำไม มี พี่ ใช้ ด้ คอก เจ้า เขา
ระมาดย์ ใช้ มา ล้ม คน รู้ จัก ที่ รัก ไกร
คู่ ตั้งใจ มา ถึง ซึ่ง สถาน ทัว น้อง ชยา
หน่าย แทนง จะ แจ้ง การ เจริญ นงคราญ
ฉิน หน้า พุท จา กัน ะ

๑ นาง ทวาด ทวน พรัน พระ ไทย แสง ไ
ทอบ ท่าน ด้ ปอม ชยา บอกร มา หลอก ฉิน
ชยา คิด เฝ้า มา มัว มา พัว พันธ ะ แบ่ง
นั้น กุศล ให้ พัน ไทย ะ

๑ พระ พัง คำ น้ำ นวด สรวล สมอง ไฉน
น้อง นวด ยนงค์ ยัง สงไสย ทัว พี่ ฤา คือ
นรินทร์ บิน สนิ ไชย ความ ฮาไสย จึง มา
หา พงา งาม หวัง ะ รับ ทรมาน ไวย ไป
ไวยากั้ว บำรุง รัก ให้ เปน ไหญ่ ใน สยาม
พี่ แกล้ง แผลง กายา คิด มา ตาม รับ โฉน

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๖๓
งาม ไป บำรุง ยัง กรุง ไกร ชยา ระแวง
แกล้ง จิตร ธิษฐา ใช้ ะ มา ดวง เล่น
เปน ไฉน จง เทน รัก ทนิก ทรวง เกิด ดวง
ใจ น้อง ล้ม ไป ฤา เมื่อ ที่ ควา พี่ มา ใต้
รับ บุตร ฤท ใจ ไป จาก เจ้า พี่ ก็ เฝ้า ทุกข์
ถึง คณิง หา จึง จาก จัง หวัง จิตร วนิดา
สุดำห์ มา หา น้อง ถึง ท้อง ใน ะ

๑ นาง นิง นัง พัง คำ เทน ถ้า ฤก คิด
ทรวง ตฤก นิก ะวง ให้ สง ไสย ที่ ว่า
กล่าว เล่า ก็ จริ่ง ทุก สิ่ง ไป แต่ ผิด ใจ ด้วย
พระองค์ ทรง ขรา นาง ทอบ ต่อ ข้อ คำ ที่
ว่า เล่า ท่าน ผู้ เล่า กล่าว แกล้ง มา แต่ง
ว่า ชิน พระ บิน สนิ ไชย ไฉน ะ มา ทรง
พาวา พุท สวัสดิ์ ด้วย สัตว์ ชิน ทัว ท่าน ผู้
ขรา ะ มา อ้าง เปน เหมือน ชยา หนุ่น

๑๒๖๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
แน่น แสน บัดนี้ ใคร จะ เชื้อ พัง ได้ ที่ ไท
มี อย่า พาทิ เสีย ให้ ยาก ไม่ อย่า พัง
าง เร่ง รับ ออก ไป เสีย ให้ พัน อย่า ทำ
จน มา ว่า เหมือน บ้า หลง ถ้า ทราบ ถึง
จอม จักร นักรั้ว อัน ชีวัง ที่ จะ คง อย่า สง
กา พระ ขึ้น ชอบ ทอบ เจ้า เขาวเรศร์ ไม่
สมเพช คน แก่ เถย แม่ หนา จะ ทั้ง ให้ วย
ชีวัน ฤา ขวัญ ทา อนิจา นื่อง ไม่ ้วย คง
ม้วย มรณ พระ เทน นาง ขวย เชน ออก
เมิน ภักตร์ จึ่ง ทรง ยก แหวน พิรชก ออก
ถอด ถอน ตรวม นัว นาง อย่าง ประสงค์
พงษ์ นิกร พระ ภูธร กตบ องค์ ทรง สิ้นไชย
จึ่ง ยิ้ม เยื่อน เยื่อน ชวรต ทรัต ปรภาส ตฤ
สวาสดี ผิน หน้า มา ปราไธ าง กู ผู้ ขว
ฤา ว่า ใคร กู เสีย ใหม่ เถิด เจ้า เขาวลัษณ์

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๖๕
นาง พัง องค์ ทรง ฤทธิ ผิด สังเกต จึ่ง ขาย
เนตร์ เทน องค์ พระ ทรง ศักดิ์ ชะม้าย เมิน
เชิน ใน พระ ไทย นก แล้ว ก้ม ภักตร์
ประนต บทบงษ์ พระ เข้า เคียง เรียง ประ
โถม โถม สมร พี่ ผู้ าว จาก จัง หวัง ประ
สงค์ จะ รับ นื่อง ครอบ สงวน นวต อะนงค์
แม่ โถม ยง อย่า หมาง ระคาจ ใจ นาง ขยต
ถด ท่าง พดาง ส่นอง ผิด ทานอง ที่ จะ คิด
พิศมัย ฉนั้น หวัง เหมือน บิดา มา แก่ ไ
ด้วย ว่า ได้ านนี้ เปน ที่ รัก พระ องค์ คิด
เช่น นี้ หา ดี ไม่ จะ พา ให้ ยับ ประยต เสีย
ยศ ศักดิ์ ถ้า ทราบ ถึง านนี้ แด พี่ ยักษ
จะ ไกรธ นก ทำ ชั่ว เข้า พัว พัน ะ
๐ พระ ขึ้น ชอบ ทอบ นุช ตฤต สงวน ช่าง

๑๒๖๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
น้ำ นวล ว่า วอน รู้ ฝน นั้น อายุมย์ พื กับ
เจ้า ก็ ควรร กัน ไม่ ควร ขวัญ เนตร จะ คิด
เหมือน นิตร อัน นาง เงาะ มารดา มารศรี
แก่ กว่า พื รุก ซึ่ง แทบ ครึ่ง ก่อน แต่ เขา
แกดั่ง แผลง ร้าง เปน นาง งอน ทำ ยอก
ย่อน จึง ได้ เปน ไป เช่น นั้น อัน พื เจ้า เขา
ก็ รู้ อยู่ ว่า รัก ถึง ประจักษ์ ไม่ รังเกีย
คิด เดียวกัน เหน ไม่ อาจ จาบ จ้วง มา หวง
กัน ขอ เชิญ ขวัญ ในยนา จง ปราณี พระ
ว่า พดาง ทาง ต้อง ประคอง เกล้า โฉม
เฉตา ปัด บัด สดัก หนี แล้ว ทูล ว่า พระ อย่า
ทำ ราชี ถ้า ภูมิ จง จิตร์ คิด เมตตา จึง
บอก กับ มารดา เษษฐา ก่อน อย่า พัง ร้อน
ราน รัก เสีย หนักหนา พระ ก็ มี อัครเส เกษ
สุตา หน้อย จะ มา ทำ ว่า เช่น ขำ ไทย พระ

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๖๗
รับ ขวัญ ๆ ช่อน สมร มีง อย่า ตก ทิ้ง
หา เปน เช่น นั้น ไม่ อัน เมีย พื ตี ถ้า เจียว
น้ำ ใจ ไม่ หึง ไกร ว่า กล่าว ให้ ร้าว ราน
แต่ นาง เงาะ รามา มารดา เจ้า ทำ กับ เขา
มาก นึก ถึง ทัก หาญ เขา ยัง สู้ ออก ทน ไร่
คน พาด จะ ระ ราน โฉม ยง อย่า สงกา จะ
ให้ บอก มารดา เษษฐา นื่อง ก็ ชัด ช้อง
ชาย ปาก กระตาด หน้า จึง ได้ ถอด ทอด
แผลง จำแดง มา แล้ว ค่อย ว่า กล่าว กัน
เกิด ขวัญ ใจ พระ ทวีต พดาง อุ้ม แอบ แอบ
สมร ขึ้น บรรจุรณ์ ชุม ชิต พิสมัย นาง
ปัด บัด ชัด ช้อง ท่านอง ใน พระ ดูบ ได้
เกล็น พุ่ม ประทุมมา ชูระ แอบ แอบ ชิต นิท
สนม สอง อารมณ์ ตาด คั้น ถวิด หา ชัก
จรรย พลัน กระบอง ห้อง ปราง ปรา พระวาตา

๑๒๖๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗

อัครกัมภ์ ก็ คับ ดง พยุ บัด พัด ทวน เมื่อ
จวน รุ่ง น้ำ ค้าง ฟุ้ง ชุ่ม ไม่ ไพร ระหง
ขยาย ช่อ ชะ ชว เกษร ทรง ภมร ดง กิ่ง
เกล้า เสาवरศ พอ บิน เปรี้ยง เสียง สะท้อน
เมื่อ ก่อน รุ่ง ท่าง สดุ้ง พระ ไทย ได้ กำหนด
บิน ลิน ไชย สุริวงษ ผู้ ทรง ยศ ค่อย กล่าว
พาน โดม เล้า เขาวมายุ จวน จะ แจ้ง แสง
ทอง ผ่อง อวาม จะ ทราบ ความ ถึง ท้าว
เจ้า สถาน เรา นิ่ง อยู่ ดู เหน ไม่ เป็น การ
จะ วิจารณ์ ชัด ช้อง ได้ หมอง ใจ พี่ ขอ เชิญ
เนื้อ เหล็ดอง ไป เมือง ก่อน แล้ว จึง ผ่อน ผัน
หา มา ปราโต เหน ว่า เจ้า พารา ไม่ ว่า ไว
เชิญ มา ไป ธานี กับ พี่ ยา

๐ ศรี ตำธาง พัง ดาว โองการ ตรีศ ให้
สุก ชัด สุก กิด ขนิษฐา เหน ไม่ พัน วาคน ที่

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๖๘

นิศา ทั้ง มารดา พี่ อะสุรา จะ ชื่น เคือง
กรั้น จะ อยู่ บุรี ถ้า พี่ รู้ ก็ อุด ดู เหน ไม่
เป็น เรื่อง ก็ ช้อง จำ ใจ จำ พราศ ไป จาก
เมือง สุธต เมือง เนตร นาง ดง พุ่ม พอง
ดง ขบ ภาคร์ ทูต องค์ พงษ กระษัตริย์ นิ่ง
ไม่ ชัด ภาคศ ให้ มด หมอง จะ อยู่ ไป ให้
งาม ตาม ท่านของ ขอ ให้ สอง ท้าว แดทอง
แจ้ง ธิชา อยู่ ที่ ๆ หนึ่ง ไป ท้าว ไม่ เหน ที่
จะ เป็น ถังถ เตียว คั่น ทา จะ ได้ ความ
มัว หมอง ถึง นิ่ง ยา ชาว พารา ไม่ รู้ จะ
ดู แดตน

๐ พระ พัง นาง พตาง ทอบ ว่า ชอบ นก เจ้า
รู้จัก ท่วง ที่ ช่าง ดี แดณ จะ เขียน ดาว ให้
รู้ ใจ ดู เหน ถึง เคือง แค่น ก็ จะ เขา บิน
เทา ดง แล้ว ทรง ฤทธิ คิด ประาง ทรง อัก

๑๒๗๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
สร ค่อย ว่า ดอน แจ้ง ความ ตาม ประสงค์
กรั้น เดี่ยว สรรพ พับ ดาว ไส้ พาน ทรง ขวน
โถม ยง เขื่อง ย่าง จาก ปราง ไชย นาง จาก
ห้อง ย่อง เขื่อง ขำเคื่อง เหล็กยว ให้ ทวาย
เลี้ยว ทรง หมอง ไม่ ผ่อง ไส้ แสน เลี้ยว
ตาย ดาว สรรพ์ ถิ่นถัด ใน สุด อาไธย ปราง
ทอง ห้อง บันทม พระ เคียง นาง พดาง
ปลอบ ให้ ขอบ ขึ้น จง ผ่า ผืน ทราย ทราย
รวม สนม อย่า ให้ ไหล ไวย ภา คิณ ปรามภัก
เจิญ ไป ชม ธานี ของ พี่ยา แล้ว พา นาง
ย่าง ออก นอก สถาน ออก ทวาร หู ข้าง ที่
ข้าง น้า ที่ รับ ไป กอง ทัพ ที่ พดัม พดาก
พอ เวลา รุ่ง สาง สว่าง วัน ถึง โยธี ที่ รับ
ประทับ หยุด พระ แสน สุด ปรี ปรอม เกษม
ต้นกั ประครอง นาง เคียง องค์ พระ ทรง

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๗๑
ธรรม ขึ้น ทรง ถิ่นสูง พดัม ให้ คัดโดย
แรง กระบวน คำนวณ เนิร พนัส ท่าง รับ วัค
มา ทาง กลาง ไส้ส ถังเกศ ทิศ จิตร มุ่ง มา
กรุง ไกร พระ ทรง ไชย ขึ้น ชมโถม สดุดาชะ
๑ ขอ กล่าว กัดกับ จับ เรือง เมือง อะสุร กรั้น
จำรูญ รุ่ง สาง สว่าง หล้า พวก แสน ดาว
ท้าว นาง ใน ปราง ปรา ที่น ไสยา ไม่ เหน
นาง ใน ปราง ไชย ท่าง หวัน ออก ตก ใจ
เข้า ไส้ งาม ประทศาค หลากโถม ทรู ไป
อยู่ ไท่น แหวก วิสูตร รุด มอง ทัว ห้อง ใน
ก็ มิ ได้ พบ องค์ นาง นงคราญ พวก ดาว
สรร พวัน ทัว ท่าง กัดวิ ผิด ให้ วัณ จิตร
กัดวิ ท้าว เจ้า สถาน พอ แด เหน ดาว ศรี
มี ใน ภาร ท่าง เหน การ ผิด ทำ ปฤกษา
กัน ฝ่าย นาง หาย ได้ ถิธิค ผิด ประทศาค

๑๒๗๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
พิเคราะห์ ชาติ ภู ความ ก็ งาม ชน จำ จะ
นำ สาร ศรี มี สำคัญ อะภินันท์ ทูล ท้าว เจ้า
บุรี ต่าง ปฤกษา ประสงค์ ของ กัน ต้อง จิตร
หยิบ ถิขิต จาก ที่ พาน พระ ศรี ก็ พา กัน
มา เจ้า เจ้าธานี อันสุด ทูล ความ ไป ตาม
การ ขอ พระ จอม จักรพงษ์ ได้ ทรง ไปรศ
แม่น ดง ไทษ ก็ ชีว ถึง สังขาร บัด นี้ พระ
อนิษฐา ยพา พาน จาก สถาน หาย ไป ใน
นิทรา เทียว คั่น ทัว ปราง ใน ก็ ไม่ พบ ได้
ประสบ ถิขิต ผิด นก หมา ใส่ ใน พาน วาง
ไว้ ข้าง ไสยา ไม่ ทราบ ว่า เหตุ การณ์ สะ
ถาน ไต แล้ว ถวาย สาร พระยา ยักษ์ ทศ
ภักตร์ หลาก จิตร คิด สง ไสย ได้ ทราบ
เรื่อง เคือง แก่น แน่น พระ ไทย เชื้อ ไฉน
น้อง นาง จาก ปราง ทอง ท้าว รับ อภิษร

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๗๓
ศรี แล้ว คดี ชำน ที่ ใน สาร ขอ แดง แจง
สนอง องค์ พระ บิน ดินไชย คิด หมายถึง ปอง
สวาสดี น้อง สาร ท้าว เจ้า กุมภินันท์ เสด็จ
มา รับ เจ้า เขาวเรศ ไป นิเวศน์ ไว้ ถนอม
เปน จอม ขวัญ ครั้น จะ บอก ให้ รู้ อุต ส
กรรม ที่ ผูก พันธ งาม จ้าง ได้ ถ่วง เกิน ขอ
อะไย อะนุชา อย่า ได้ ไกรธ คง ประโยชน์
สืบ สร้าง ไม่ ห่าง เหน ได้ ร่วม วงษ์ พงษา
พา เจริญ อย่า ชัด เชน เคือง ใน พระ ไทย
เถย พอ จบ สาร อะสุรี สุด ที่ ชัด มี ได้
ทรวัด ท่วง ถึง ดง นิง เชน ทั้ง กอ รัก หัก
แยก แดก เปน เทย สุด จะ เชื้อ เชื้อน อัดดี
ด้วย ชัด ใน เขา สาร ทรง ทรง ย่าง มา ปราง
ศรี ให้ ชนนี้ ชี แจง แดง ไช เกิด ชุ่น

๑๒๗๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
หมอง ช้อง ชัด ใน หัต ไทย กัง น้ำ ไหล
ท่อม ปาก ยาก เจรจา ะ

๐ นาง เงาะ พัง นัง บึง คณิง คิต ตั้ง ต้อง
พิศม์ ร้อน รุ่ม ถกุ่ม มังดา จึง ว่า เพราะ คัว
เจ้า คบ เข้า มา จึง ไ้ พา ให้ รับ อับ ประ
มาณ แต่ นี้ ไป ก็ จะ ไ้ แต่ อุด ธุ ไกร
เขา ฐู ก็ จะ พา กัน ว่า ขาน ทั้ง แม่ ถู ถู
ใจ ไ้ ตำราญ นาง วัคาน ชัด ช้อง หมอง
ฤไทย คิต ถึง คัว ชัว แท้ ทั้ง แก่ เล้า ชัว
ถู เก้า มัว หมอง ไม่ ผ่อง ไ้ นึก ไม่ น่า จะ
อยู่ อุด ธุ ใจ นาง คิต ไป ถึง องค์ ทรง
ไ้กา พระยา มาร ทวอม ทรม อารมณ หมอง
ทุด ฝนอง มารทร ค่อย วอน ว่า การ ก็ ไ้
ฉิต พดั่ง แก่ หดัง มา เพราะ มารตา ปรา
ไมช จะ โทท ไกร ไ้ฉิต แลัว ถวน ตาม ก็

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๗๕
ตาม ฉิต ะงับ จิตร ผ่อน หา อชฌมา ไ้วย
ไ้ เปน ที่ พึ่ง พา ช้าง นำ ไป การ ชัว ไ้
ไม่ ถิ่น คน นิินทา ะ

๐ นาง เงาะ พัง ถูก วัค ชัก ทำ เนียบ ต้อง
ระเนียบ ตาม พา ไ้ธา ค่อย วาญ หมอง
ช้อง ชัด หัตยา ต่าง ไ้กา ถง ะงับ คับ
พระ ไทย ะ

๐ ฝ่าย กอง ทัพ ปืน ถิน ไ้ย ใน ไ้พรณท
หยุด ผ่อน พด รว วา พอ อาไ้วย ไ้ พัก
เหนื่อย เมื่อย ถ้า แลัว คดา ไ้ด พด ไ้กร รับ
มา ถึง ธานี พระ ชัก ถินอพ ทรง ทรง ประทับ
เข้า เทียบ กับ เกย ทอง ชัน ผ่อง ศรี แลัว
ชวน ไ้ม กัดยา ถง พาชี ะระถ เข้า ยัง ปราง
สุวรรณ นาง ไ้ม ยง ทรง ยศ ไ้ธา วัค เหน
ทรง คักคิ เชอ เสด้า ถดบ เชอ วัค ไ้

๑๒๗/๖ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๗
น้อง เจ้า อสุรา มา ด้วย กัน ทิพวัน นิ่ง คิ
ให้ ผิดใจ แต่ กุมาร เหน เจ้า เขวถกษณ
ยินดี นึก ถึง เจ้า หา แก้ว ปราโต ศรี ลำปาง
ให้ สะเทือน เจิน พระ ไทย แต่ จาน ใจ อุ่ม ชู
พระ กุมาร ทิพวัน กลั้น ยิ้ม อยู่ ใน หน้า
ด้วย ฐู ทำ เสง รัก สมัค สมาน พอ นาง น้อม
วันทา ยุกา พาน นาง นงคราญ ยิ้ม พะยัก
แล้ว ทัก ทาย พงษ กระษัตริย์ สม จิตร
พิสมัย ค่อย เกตุย ไกล มิ ให้ ขำ ระดำ ระ
สาย ขด เจริญ สอง น้อง ขา ออย่า ระคาย จง
มัน หมายถึง พิศวาสดี เหมือน ญาติ กัน ทั้ง
สอง นาง มังคม แล้ว กัน ยิ้ม พระ เอม อิ่ม
รัก ขวน ให้ สรวล สันต์ ตาม กระษัตริย์
สนทนา จน สายัณห์ แล้ว พา กัน เข้า ใน ที่
โศภยา พระ ทรง ฤทธิ พิสมัย ใน สมร สอง

เต็ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๗/๗
มังคณ มิ ได้ คิท วิชา พระ รัก เจ้า เท่า กัน
ไม่ ฉันทา เปน ข้าย ขวา สอง องค์ นาง นง
คราญ พระ

๑ ขอ กล่าว ข้อ ท่อ ความ ไป ตาม เรื่อง
ถึง ที่ เมือง มิตดินตา มหาสถาน ป็น นรา
สุริวงษ องค์ กุมาร ทรง สันถ่าน งค งาม สิบ
สาม ปี ทรง ทรง ทฤก นึก หมายถึง เปน ชาย
ชาติ ศิลาประสาทร ชู หน้า เปน ราศรี แม้น
มิ ได้ ศึกษา วิชา มี พวก ไฟรี สักรุ จะ ดู เมา
เสีย แรง เกิด ใน วงษ พงษ กระษัตริย์ ต้อง
ฝึก หัด ความ รู้ พอ ฐู เรา จะ นิ่ง อยู่ ดู ขำ
เจียว ตัว เรา เหมือน ภูค เฝ้า ชุม ทวีป ยิ้ม
ประมาณ จำ จะ ไป เสาะ หา วิชา สอน ที่
ชี ตอน พฤตมา มหาศาล ได้ สำหรับ กัน
กาย เปน ชาญ พระ ทรง กาด เหน ทรง

๑๒๗๗ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
เข้า ทรง ขด กรัน ทรง เกราะ แต่ง องค์ บรร
าง จัก เนาวรัตน์ รุ่ง เรือง ด้วย เกราะ ทัน
พร้อม ด้วย เหล่า ดาว ศรี นิยมต จระตถ ขึ้น
เจ้า เจ้า บุรี ครั้น ถึง องค์ ทรง ฤทธิ นิคมราช
พระ ทน่อ นารด น้อม ประนม บท ศรี สอง
กระษัตริย์ เณ บุตร ฤค ยินดี ทรง พาทิ ทัก
ตาม ตาม เมตตา แต่ง เนื้อ ทัว มา แต่ เจ้า
เจียว เจ้า เข้ม พ่อ ทวาม เขย จะ ไป ไหน ฤ
ทนา เปน ไฉน ขวัญ จิตร บอด บิดา ฤ
ถูก ยา มี ฐระ เปน กะไร ฐะ

๑ พระ ทน่อ นารด กรวย ถ่ม ประนม ทักถิ
ทูล กระษัตริย์ ทั้ง สอง สนอง ไซ ถูก มี กิจ
กัณฐก กระมด ใน ด้วย วิไลย เกิด เปน ทน่อ
จระวงษ มิ ได้ ฐิ สิด ประสาคร เหมือน ชาคี
ไพร่ ไม่ มี ใคร นับ เนื้อ ว่า เขื่อ ทรง ถูก

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๗๘
จะ ขอ อภิวัต บาท บงษ์ ทั้ง สอง องค์ เสาระ
หา พระ ธาราวิชัย แม้น พบ ฐุ ได้ เพียร ว่า
เวียน ฐิ ไม่ ฐิ อยุ่ ถูก จะ ฐา มา ฐถาน
ขอ สอง องค์ ทรง ยศ ได้ ไปรต ปราณ ฐยา
ทัก ทาน ถูก ยา ให้ ฐดา ๓๐ ฐะ
๑ พัง ๓๐๗๗ ทูล สนอง สอง กระษัตริย์ ให้
อื่น ฐิต มัว หมอง ไม่ ฆ้อง ๓๐ แก้ว ๓๐
ทอบ ปลอบ บุตร ฤค อาไธย พระ ทน่อ ไทย
ว่า ก็ จริ่ง ทุก สิ่ง อื่น แต่ ทัว เจ้า ทั้ง ทรง
ทรง ฐิวิกร พ่อ ฤค ๓๐ ฐิ จะ ให้ เจ้า ฆาย
ณีน ฆ ก้อย เพียร เวียน พระ เวท อยุ่ ๓๐
กัน จะ จัก ฐร ฐุ ให้ ๓๐ อยุ่ ๓๐ ๓๐ ๓๐
พระ ฐุมาร ทูล ทัก ฐิต บรรหาร อื่น ธาราวิชัย
ใน บุรี หา ๓๐ ไม่ เณ ไม่ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐
๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐ ๓๐

๑๒๘๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
ให้ ถูกลง ไป ตาม จิตร์ คิด มานะ ขอ สอง พระ
ชนะนิก ชัน ปก เคียง อย่า ทาน ทัก ชัก ห้าม
ใน ความ เพียร จะ ให้ เรือน อยู่ ใน วง ไม่
หวั่น ใจ แล้ว ทอด ทบ ขบ องค์ ทรง กัน
แสง พระ เนตร์ แดง พุ่ม ฟอง ลง นอง ไท
สอง กระษัตริย์ โดม เถา เสา พระ ไทย เจ้า
เวียง ไชย คิด ขึ้น มา ถึง อาารีย์ แล้ว จึง
ปลอบ ถูก ยา อย่า ปรา รม จะ ให้ พม
พฤตมา มหาศาล เป็น ครู ของ ไชยะก็ มี มา
นาน ท่าน เชี่ยว ชาญ การ วิชา สาระ พัก
บิดา พึ่ง ระฤก นึก ขึ้น ได้ พ่อ จะ ให้ พา
ไป ได้ ผิด หัก พระ หน่อ นารถ ขึ้น ชม
โสมนัส เจ้า ขบ หัก หัก ทูล ถา มรรคา จร ขอ
ให้ ถูกลง ได้ สม อารมณ ประสงค์ อีก ทั้ง
องค์ เจ้า น้ำ ฉันทา ก่อน พระ จง อยู่ พาวรา

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๘๑
ให้ ถาวร อย่า ทูลชั้ ร้อน ถึง ถูกลง พระ
ไทย ทั้ง สอง นาง ต่าง ให้ อาไธย นก ด้วย
ความ รัก สุก คิด พิสมัย เคียง ประคอง สอง
สมร อวย พร ไชย ให้ พ่อ ไป สม หมายถึง
แคล้ว ไทย พาด แม้น พาก เพียร เรือน รู้
อย่า อยู่ ช้า รับ กลับ มา ให้ ชม สม สมาน
เป็น นว รับ รศ บท ทะมาร ถง กราบ กราน
ฉิน หน้า มา ถา นื่อง นพมาศย์ ขนิษฐา ฉันท
ถา ก่อน อยู่ นคร เกิด ทน เจ้า อย่า เสว
หมอง พี่ จะ หา บุบผา มณฑา ของ มา
ฝาก นื่อง งาม สรรพ เมื่อ กลับ วัง พระ บุตรี
มี อาไธย พิไร สมอง จะ ทั้ง นื่อง เปลี่ย
กาย ไว้ พาย หลั่ง ฉันท ขอ ตาม เชนฐา ไป
บำ รัง ได้ สอน สัก ความ รู้ เหมือน ภูมิ จะ

๑๒๘๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗

๑ ตาม กระษัตริย์ ไตรมนัส แล้ว ทวีต ห้าม เจ้า
อย่า ตาม เขา ไป ใน ไฟร สี มี ไซ่ กิจ คิด
รัก เป็น ศักดิ์ อยู่ บุรี ไม่ มี ทุกข์ สุข สบาย
จอม กระษัตริย์ ทวีต พดาง ทาง ประกาศ ขวน
หน่อ นารต จาก มณฑลเขยว จิเชยว ฉาย เสด็จ
ออก แทน แก้ว อัน แพรว พราย เสด็จ นาย
กราบ กัม บังคม คัด พระ ทวีต สั่ง เสด็จ ทั้ง
พี่เลี้ยง จง พร้อม เหยียง เหยียง พดต พด
ธันธ์ พา ถูก เขา ไป ทา ถาตะ ธรรม จะ
ผ่อน ณัน ศึกษา วิชา ชาญ ทั้ง เสด็จ พี่เลี้ยง
อยู่ เหยียง พร้อม ประนต น้อม พร้อม กัน
รับ บรรหาร จัด กระบวน เหยียง กัน ให้ ทน
การ อาษา ชาญ ผูก ประทับ ไว้ รับ รอง ขะ
๑ บิน นรา ถา องค์ พระ ทรง ศักดิ์ ก็
พร้อม พรัก พี่เลี้ยง เคียง ตนเอง เสด็จ ขึ้น

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๘๓

ม้า เหลือง ทรง เครื่อง ทอง ก็ เติบ กอง ทพ
ออก นอก บุรี พด ชาญาณ ทาง ไฟร นำ ไป
นำ เรง โยธา ศดา ไศล เจ้า ไฟร สี อาษา
แทน แผ่น ห้อ จระดี พวก เสด็จ เคียง ศด
พระ หน่อ ไทย พระ กุมาร ขึ้น ชม ไตรมนัส
ชม ไฟร ไซ่ ไม่ ดอก ออก ไสว พิกุล แก้ว
ตุก กรม พระนม ไฟร พวง มา โดย ยืน ช่อ
ธระ ธอน พระ ขัน ม้า ควา น้าว กิ่ง ดาว
หยุด พี่เลี้ยง ถูก พา กัน จึง จึง ศดธอน
บ้าง เหนียว รัก ผดัก าม ลง ถ่ม นอน พงษ
นิกร ไตรมนัส ทศนา บ้าง เต็ด ได้ มาตี ที่ มี
กถิน รืบ ณัน ฉิน มา ประนต ไชยธาว พระ
หน่อ นารต รับ ชม ภิมขยา แล้ว ขัน ม้า มา
ใน ไฟร พนม แต่ แรม ทาง กลาง บำ พนา
เวศ สิบ วัน เสด็จ ก็ มา ถึง อาศรม พวก

๑๒๗/๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
โยธี หยุต อยู่ ทุก หมู่ กรม เจ้า บังคม ทูล
หม่อ ฮิมตันทร์ ถึง ศาสนา พระองค์ ผู้ ทรง เวช
เชิญ เสด็จ หา องค์ พระ ทรง สิบ หม่อ
กระษัตริย์ ขึ้น ชม นิยม ยิน ก็ สิ้น ผิน ดง
ม้า ไม่ ข้ำ พถัน พี่ เลี้ยง เคียง หม่อ นารถ
มหาศ เด็ก ถ้วน เด็ก ๆ ตูท พระ นาย ตาม
ผาย ผัน มา กุฎี ที่ พัก พระ นักธรรม เจ้า
น้อม จันทา องค์ พระ ทรง ญาณ สวา มิค
สิทธิ ขรา ร้าง นัง ศรีม ขวาง อาคม พรม
วิหาร หตัม เนตร์ นิง ภาวนา ธมา ทาน สะ
เทือน สะท้าน ด้วย เลี้ยง ดำเนียง คน ถ่ม ตา
มอง บ้อง หน้า คิด ประหฤต เทน คน กลาต
เกลื่อน กุฎี สุต ดงน จึ่ง ร้อง ตาม ไกร หวา
มา ทำ วณ จะ สวด มนต์ สวด พร ให้ ร้อน
ใจ ขวน กัน มา คัง คับ ออก สับ ส่น จะ

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๗/๕
มา ปล้น ทัว ข้ำ ฤา ว่า โฉน ฤา มี กิร มา
หา ว่า กระไร จง บอก ไป เด็ด เจ้า ชยา เจ้า
มา ทั้ง ตี พระ พี่ เลี้ยง เคียง ไอรต น้อม
ประนค ว่า พระองค์ ทรง สิทธา ตู พระรูป
รูป ดง ทรง ขะรา แปลก ทัว ข้ำ ฤา เจ้าคุณ
พระมุนี ข้ำ ชย เมือง มิตร ดินตา เปน ข้ำ
เฝ้า พระจอม เจ้า ปิ่น ทอง ครอบ กรง ศรี
พระ ปิ่น แก้ว วัธ สมบัติ บัศพ ให้ ข้ำ นี
เชิญ ไอรต ยศยง มา ให้ พระ สึกษา วิชา
เวท ให้ เรืองเดช ตาม ขาคี ราช หงษ ขอ
จง ทราบ พา นารถ นาท บงษ์ พระ นาม องค์
ทรง สิบ ปิ่น นว ขะ

๐ พระ มุนี นิง พัง ไต้ สังกต ก็ รู้ เทศ
ตาม ข้อ ทัว ร่อ ว่า ตูท ปิ่น แก้ว ฤา กุมาร
หลาน ของ ทา ธนินา แปลก เจ้า ไม่ เจ้า ไจ

๑๒๘๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
แล้ว เรียก กุมาร มา ให้ ชิด พระ นกคิทธิ
สอน สัก ดูป หัด ให้ ได้ เจ้า เทียบ พระรัตน
เจริญ ไฉน ควร จะ ให้ ศึกษา วิชา การ ย่า
ของ เจ้า เรา ก็ ได้ บอก ให้ รู้ ทำ เป็น ครู
สอน สัก กระทั่ง หัดจน แล้ว ตาม ถึง บิดวงศ์
พระวงษ ภาร ยัง สำราญ ด้วย กัน ฤๅ ฉนั้น ไต
เป็น นรา กุมาร ชาติ ฤๅ ฉนั้น ไต
แสดง ไชย พระ บิดวงศ์ มา ครอง ก็ ผู้ ทรง ไชย
ไม่มี ไชย ทัก หน้า ฐาน วงษ แต่ บิด ย่า พา กัน
บรรพชิต วิชา กิจ ทรง เวท ตาม เพศ สงฆ์
ทั้ง ย่า น้อย พดอย ตาม กัน ตาม องค์ ถือ
คิด ทรง ตาม พระ ภิกษุนี้ พระ สิทธา พัง
สรวด สำรวด คัก เฮอ ตี นก ทรง คิทธิ
ชินนี โมทนา ด้วย เขา เกิด ประเสริฐ ก็
พา กัน มี ใจ ศรัทธา ขำ สาธุ เจ้า อยู่ ด้วย

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๘๗
ตา จะ ช่วย อุปถัมภ์ แต่ หมั่น จำ ขยำ ให้
ท้อง ได้ ๆ เกิด เป็น ชาย พาก เพียร เวียน
ให้ ๆ เหมือน ประจุ สะเปียง ไว้ เลี้ยง กาย
พระ ว่า พดาง ทาง สัก ทั้ง นาย ไพร จง
กอด ไป ทูล เจ้า เจ้า ถวาย จะ ช่วย สอน
ให้ เลิศ ประเสริฐ ชาย ได้ สืบ สาย สุริวงษ
พงษ์ นรินทร์ พระ
๐ ขุน เสนา ไพร นาย ทั้ง ข้าย ขวา รับ
บัญชา พระองค์ ผู้ ทรง คิทธิ แล้ว ตา หม่อ
สุริวงษ องค์ มุนิน ท่าง ฉนั้น ฉนั้น รับ มา ยัง
ธานี เจ้า ทูล พระ ภุมรินทร์ เป็น มงกุฎ จาน
สิ้น สุก ทั้ง คำ พระ ฤๅนี้ พระ เป็น แก้ว สม
ถวิล ทรง ยินดี แล้ว เจ้า ที่ ปราง รัตน
ชาติยา พระ

๐ จะ กล่าว ข้อ ท่อ เวียง เมือง บรรพท พระ

๑๒๘๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗

โอรส บิน สิ้นไชย ไม้ ฉั่น หา ให้ รัญจวน
หวด คิต ถึง บิดา จึง เข้า มา เฝ้า พระ ชนนี้
ว่าพัน พลดอด กอด บาท มาทรวงค์ ระทวย
องค์ วัน ทด กำสรต ศรี ทูล ว่า ลูก ชันษา
สิบ กว่า ปี ไม่ รู้ ที่ บิดทรวงค์ พระองค์ ไต่
ขอ ถา ไป เฝ้า องค์ พระ ทรง ศักดิ์ ให้ รู้
จัก บิดทรวงค์ ว่า องค์ ไหน ทั้ง วงษา ย่า
บู่ได้รู้ไว้ ลูก จะ ไป ไม่ ข้า จะ มา จัง จะ

๑ - นาง วาสน์ พัง บุตร สุด สัณเฑษ ชด
เนตร พว้าง พราย ลง ไหล หลั่ง จึง ว่า พ่อ
ของ เจ้า เขา ชิง ช้าง ไม่ อินัง ช้าง ขั้ว ด้วย
หน่อ ไทย แต่ คดอด เจ้า ขวัญ ใจ จน ไหญ่
กล้า จะ ถาม ถึง ลูกยา ก็ หา ไม่ จง
เชื้อ แม่ ดี กว่า เจ้า ขย่ำ ไป ถึง ยาก ไว้ กับ
หน้า อยู่ ธานี .

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๘๙

๑ กุมาร พัง แม่ ห้าม เปน ความ ชัด โทมะ
นั้ กำสรต สดต ศรี ลง ทอด ทบ ขบ องค์
ทรงไต่ถัก ว่า พาที่ ต่าง ๆ ทุก อย่าง ไป
นาง เงาะ ค่อย ปลอบ บุตร สุด ประเสริฐ จง
นิง เกิด ลูก ยา ขย่ำ ร้อง ให้ เจ้า ไม่ พัง
แม่ ห้าม ก็ ตาม ใจ ถ้า จะ ไป ก็ ไป ถา เศษ
ฐา จร รูป เงาะ แม่ จะ ให้ เจ้า ไป ไส่ ไต่
กัน ไกย ใน ระหว่าง ทาง สิงขรณ์ ทั้ง จะ
ไต่ถอง จิตร พระ บิดร จะ ตัด รอน ฤฯ ยัง
เหน เปน เชื้อ วงษ แล้ว ถอด รูป เงาะ ไพร
ไต่โอรส สอน กำหนด ให้ ตาม ความ ประ
สงค์ จะ ถอด ไส่ มี พระเวท วิเศษ ทรง
จึง ควร คง เปลื้อง ปลด ออก หมด กาย ทั้ง
เหาะ เเหิน เเหิน พ้า ทาง อากาศ ก็ สามารถ
ไป ไต่เหมือน ใจ หมายถึง ถึง ใคร จะ ข่า

๑๒๙๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
พัน ไม่ อันตราย แก้ว ผัน ผาย รีบ มา อย่า
ช้า เชื่อน ะ

๐ ปิ่น จุฑา กุมาร ลง กราน กราบ ให้
อ้อม อาบ ดี ใจ ใคร จะ เหมือน ถูก ขอ ถา
แม่ ไป ไม่ ถึง เดือน พอ เยี่ยม เยือน บิตุรงค์
แล้ว คง มา พระ ทูล พดาง ทาง ถา จาก
ปราสาท มา เฝ้า บาท บท เวศ พระ เสด็จ
น้อม ประนต ทูล ส่นอง น้อย ขอ ถา ไป
พารา ทรง ฤทธิ บิตุรงค์ พระยา มาร พัง
สาร นุชา ส่นอง ทรง ยิ้ม ย่อง คอบ ความ
ตาม ประสงค์ ควร ไป เฝ้า บิตุราช ญาติวงษ
ได้ พบ องค์ รู้ จัก ศักดิ์ ิระ กุล แต่ ไฉน
จึง ได้ ไล่ รูป เงาะ เหน ไม่ เหมาะ ความ
สวาสดี จะ ขาด สุน พระ บิดา ยาน วงษ
พงษ์ ประยูร จะ ไม่ พุด เพิ่ม สวาสดี ขาย

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๙๑
บาท บงษ์ กุมาร ว่า มารตร สอน ให้ ไล่
จะ ทอง ใจ วงษ ญาติ ราช ทรง ยัง จะ คิด
นับ เนื้อ ว่า เชื้อ วงษ ฤา จะ คง กลับ
เกลี้ยต รังเกียจ กัน พระยา มาร พัง สาร
สำรวด ว่า พระ มารดา คิด เถ่น ก็ เหน ชน
แต่ พี่ สาว เจ้า อยู่ คง รู้ กัน แล้ว กุมภภัณฑ์
ให้ กระบอง กับ น้อย ยา อัน ของ นี้ มี
เดช วิเศษ นัก จะ ได้ รัก สก ภาย ไป พาย
น่า ท้าว สี่ เสรี ออก ที่ นัง อะลังกา
พร้อม บันดา อะสุรี ชุติ กร จึง ทวีต สี่
มหา เสนาใหญ่ ให้ เตรียม ไฟ พด มูร
ชาญ สมร อะนุชา เขา จะ ใคร คัด ไถย จร
ไป นคร พัง กิจ เยี่ยม บิดา ท้าว สี่ สัน
สรรพ เสรี เตี้ย เข้า พวก ข้า พร้อม

๑๒๙๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
พริก ขุน ยักษ์ ก็ รีบ ไป เวง รัต จิต โยธา
ทาม บัญชา พร้อม พทต พต กุมภันท์ ะ

๐ ทน่อ นรินทร์ ปีน จุฑา นรา รัตน์ โสมะ
นัค สม หมาย ได้ ฉาย ฉนั้น จับ กระบอง
ย่อง ย่าง จาก ปราง จันทน์ ขึ้น สุวรรณ
เกย รัตน์ ชัชวาลย์ พร้อม กระบวน ธง ทิว
ปลิว ระหง เสด็จ ทรง ไอยรา อัน ถัด หาด
ก็ ให้ เถิก จัตุรงค์ เข้า ดง ตาด พด มาร
เรง กัน ให้ คัดไคตย อำนาจ ยักษ์ ศักดา
นรา ถัน สะเขื่อน ถัน โดกา สุธา ไทว รีบ
ถ่วง ถัด ตัด มุ่ง มา กรุง ไกร ประมาณ ได้
เดือน หนึ่ง ถึง บูรี ก็ ส่ง ให้ รอ ราชโยธา
หาร นอก สถาน หยุต พัก พด ยักษ์ พระ
ทน่อ นารถ เหน ทำ ะ วา พระ ภูมิ ครอบ
เขตร์ นิเวศน์ วัง เรา จะ บอก เข้า ไป ไหน

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๙๓
จะ ไปรต คง จะ โกรธ ได้ รับ ให้ กลับ หลง
ด้วย ว่า เรา ท้าว ไทย ไม่ อีนัง เขอ ชิง ชิง
ทั้ง ท่าน พระ มารดา ต้อง แอบ ไป ที่ ปราง
พี่ นาง ก่อน ให้ ฉนั้น ผ่อน นำ เรา เข้า ไป
หา พระ คิต พดาง ตั้ง อะสุร ขุน เสนา จง
รอ ข้ำ อยู่ ก่อน อย่า ร้อน ใจ เรา จะ ถอบ
เข้าไป ที่ ใน ปราง หา พี่ นาง พัง แจ้ง
ถกลง ไชย พระ ตั้ง พดาง ผ่น ฉนั้น เหาะ
คัดไคย เข้า มา ใน ปราสาท ราช วัง ถึง
ปราง ทอง ถ่อง ดง ทรง สถาน แอบ ทวาร
มอง ไป ดัง ใจ หวัง เหน พี่ นาง นฤมต
บน บัดดัก รีบ เข้า ยัง ปราง พด้น น้อม
วันธา ศรี ตำอาง แด คุ รู้ ว่า น้อย เข้า
ประคอง รับ ขวัญ ด้วย ทรรษา แล้ว ถาม

๑๒๙๔ แก้ว หน้า ม้า เถ่ม ๒๗
เจ้า มา กับ ใคร ไป ไทมา ฤา พาวา เคื่อง
เรียม เปน กระไร

๑ เป็น รุชา ทูล ว่า มา หา พี่ ที่ บุรี อยู่
เย็น ไม่ เปน ไทมา นื่อง ตา แม่ มา ด้วย พด
ตกล ไกร คิด ตั้ง ใจ เฝ้า พระราช บาท บิดา
ครั้น ว่า นื่อง จะ ทรง เฝ้า ทรง เสด็จ กตัญ
บิทรเศ ไม่ ประสงค์ ว่า วงษา จึง ตชบ หา
พี่ นาง ถึง ปราง ปรา ให้ ช่วย พา เฝ้า องค์
พระ ทรง ฤทธิ

๑ นาง พัง พระ ธนุชา ที่ ว่า ชาน ให้
ตงสาร นื่อง ชาย แล้ว ชาย จิตร มา เกียว
ตอง ยุ่ง ยิง เปน มิ่ง มิตร สุต จะ คิด ผืน
หน้า ระชา ชาย ทำ ยัม แยม แกม เกอ วัช
เฮอ ด้วย พี่ จะ ช่วย อุปถัมภ์ นำ ถวาย
แล้ว ชวน พระ หน้า นารถ ออก ยาด กราย วัช

๑๒๙๕ แก้ว หน้า ม้า เถ่ม ๒๗
ณัณ ฉาย ขึ้น มา เฝ้า ยามี่ ถึง ปราง ทอง
มอญ เมือง อยู่ เพียง ฉาก ให้ กระตัก
วิญญา มาระศรี แล้ว แสง ใจ พา นุชา วัช
ถึ เข้า สู่ ที่ ทรง ชวรม์ น้อม วันทา วัช
๑ เป็น ถินไชย กับ องค์ นาง นงนาฏ ทั้ง
พระราช ทรง ยศโอรสา เสน นาง นำ เจา
กุมาร คณาน เข้า มา ให้ ตงดา แด ซึ่ง ตถึง
ตะไค พงษ กระษัตริย์ ตรัส ตาม เจ้า งาม
เหมาะ พา อ้าย เจา กุมาร มา แต่ ไทมา
นำ เกตียต ซึ่ง ยัง ไม่ ชับ ให้ กลับ ไป พา
มา ไย อ้าย ชาคี อุมาทวั จัง วัช

๑ นาง ทวาม ชม ชม ยัม อยู่ พริ้ม ภัทรี
แล้ว นางถักษณ์ ทูล นุสนธิ์ แต่ ทน ทัง พระ
หน่อ ไทย ใช้ ว่า เจา บำ วัง เปน เนื้อ หน้ง
ของ องค์ พระ ทรง ชวรม์ คือ ถูก แม่ วาสน์

๑๒๘๖ แก้ว หน้า น้ำ ถ่ม ๒๗
กุมาร นี้ พระ ภูมิ ถ่ม ไป ฤๅ ไว นั้น เมื่อ
พระองค์ เนระ เทศ จาก เขตร คณ ได้ ทรง
กรรม เกิด ก่อ เปน หนอง ไทย ะ
๐ พระ ทรง พัง ตัง ฉ้ำ เจ้า ทา ภากร ไม่
ตาม ทัก พัว พันธ ให้ หมด ใต้ ครั้น จะ ว่า
เกรง นาง จะ หมาย ใจ ภูวไนย เมิน หน้า
ไม่ พาทิ ะ

๐ าม ถ่ม ๒๗ สมุท ไทย ะ

๐ ถ่ม ๒๗ ยัง พิมพ ก่อ ไป ะ

๑๒๘/๗

๑ หน้า กั้น ๖๖

๑ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๖๘ ๖๖

๑ ตัว แก้ว บิน จูรา อุก นาง เงาะ ตามารดา มา ตาม พ่อ
เด๋อ บิน นิกกร กับ บิน จูรา ลา พ่อ ไป เต็มว เวียน วิธา
เด๋อ บิน นรา ก็ ลา พระ ฤๅษี กลับ เมือง มา พบ นาง
รศสุคนธ์ กำลัง รม ส่วน บิน นรา ก็ เข้า ยืม นาง รศ
สุคนธ์ หนี ไป จน ถึง บิน นิกกร กับ บิน จูรา มา พบ
บิน นรา ได้ รวม กัน ที่ ถ้าง ม้า ๖๖

๑ ทิพวัน นางลักษณ อัครเศ ได้ ทราบ
เหตุ เจื้อ วรช ของ ทรง ศรี เจ้า เงาะ น้อย
น้อง กระษัตรีย์ อะสุรี เขา ได้ มี พระ คุณ
อุก ทนุน มา นาง มี ได้ วิชา กุมา ราช
ดง จาก อาศน์ เจ้า ประครอง น้อง ยักษา จึง

๑๒๙๘ แก้ว หน้า ม้า ถ่ม ๒๘
ทวัศ ตาม ตาม เทว ด้วย เมตตา นี้ พ่อ
มา กับ ใคร จึง ได้ รู้ ว่า ชานี้ ที่ สถาน
พระ ผ่าน เกด้า ฤาโดย เตา ตาม บิดา มา
หา ผู้ พ่อ มี นาม ฉัน ไต หนา โฉม ทรู
พระ พี่ อยู่ สบาย ฤา สาย ใจ ะ
๐ บิน จุฑา หน่อ นารท ฉกาท แหถม พดาง
ก่อ แต้ม ทูต แจ้ง แดง ไชย ฉัน นาม บิน
จุฑา วรา ไชย ทูต ทั้ง ใจ ทูต ถา มารดา จร
ด้วย คิด ถึง เจ้า พ่อ ทั้ง เจ้า แม่ ความ จริง
แท้ เจียว ไม่ มี ใคร สอน จึง มา ด้วย พหุ
พถ นิกร เยี่ยม บิทร มารดา ยัง ชานี้ ความ
รัก ของ ทูต แท้ พระ แม่ เจ้า ก็ เทียม เท่า
พระ กำเนิด เกิด เกษี เจ้า แม่ จำ รัก หนู
เชินดู ที่ วอน ภูมิ ตาม ทัก ทูต สัก คำ ะ
๐ นาง พัง สาร หวาน รัช พานารท แสน

ถ่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๒๙๘
ฉกาท ถิ่น ถม ข้าง คม ขำ ทรง สรวท สันต์
ขึ้น ชอบ แด้ว ทอบ คำ ะ ชัก นำ บิดุเวศ
ให้ เมตตา เสีย แท้ เปน เงาะ ร้าย กาย
พิรุช เปน มนุษย์ แม่ ะ รัก ให้ หนัก หนา
ได้ ร่วม วงษ พงษ พันธุ์ ไม่ ฉันทา คง
เมตตา เหมือน บุตร ลูก ที่ รัก แด้ว เรียก
ให้ ลูกยา มา หา นื่อง เจ้า ทั้ง สอง ร่วม
วงษ จง รู้จัก หน่อ นารท พัง ชนนี้ ยินดี
นัก คถาน มา ทัก อนุชา พุท จา กัน นาง
โฉม ยง สงสาร กุมาร น้อย ค่อย ก่อว
ถ้อย ว่า วอน ให้ ส่อน ฉัน จง ได้ ไปรท
เกิด องค์ พระ ทรง ชวรม อย่า หุน หัน โทษา
กับ ทา รก ขอ พระองค์ ทรง ฤทธิ คิด คุ
ก่อน ด้วย เปน ถิ่น ไตหิต คิด ใน ออก ถึง
ชั่ว ดี เกิด มา เปน สว วก พระ บิน ปก ะ

๑๓๐๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘

ไม่ แน่ ก็ ชัย ชวย พวก ข้ำ บาท ราชฏร
จะ คั่น ว่า เปน ตุกยา ยัง ไม่ รัก สมัค
หมาย จะ พดอย ให้ น้อย นี้ มี ระคาย คน
ทั้ง หลาย ที่ ไม่ รู้ ว่า ยุ ยง

๑ พระ ปิ่น บัก นักรเวศ เกษ ๘๓๓ ได้
พัง สาร ทวาม สงวณ นวด หงษ ตุก ระบุบ
ขอบ ความ ด้วย ตาม ทรง แต่ พระองค์
ใจ รังเกียจ ให้ เกตุยต ชัง เกรง ใจ เมีย
เสีย ไม่ ได้ ให้ กระจก จะ ชอก ปาก ตาม
หัก แล้ว ชัก หลั่ง ค่อย ยืม ภักตร์ ทัก ว่า
เชิง มา วัง จง ค่อย นัง พุท ตาม ความ
สบาย พระ ตรัส พดาง ย่าง ไป เข้า ใน
ห้อง เจ้าเงาะ มอช ตุ ไป แล้ว ใจ หาย
เหน บิดา ไม่ รัก ผืน ทัก หาย คิด ถึง กาย
ทอด องค์ ทรง ไศกา

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๐๑

๑ ทั้ง สอง องค์ นงลักษณ์ อัครเวศ ให้
สังเวช เงาะ น้อย ละห้อย หา เขาวราช ทิพ
วัน กัตยา ค่อย ปลดอบ ว่า หน่อ น้อย กดอย
ฤไทย อย่า เสีย จิตร บิทรังค์ ไม่ ทรง รัก
ค่อย ผ่อน พัก รอ รา อชฌมา ไศรย เจ้า นิง
อยู่ ใน วัง ช่าง เปน ไว คั่น เคย ไป ข้ำ ๆ
คง ปราณี่ แม่ คง รัก ทัก เจ้า เทาโอรส มิ
ได้ หมด เสนหา มาระศรี แล้ว บอก ตุก ตุก
รัก สัมมัคค์ เหมือน ฉน ที่ ร่วม ท้อง น้อย
ร่วม คอรรค์ พา น้อย ไป อยู่ ด้วย ช่วย รัก
ษา พระ ตุกยา อย่า รังเกียจ คิด เตียจฉน
ปิ่น นิกร จำ นุชา อย่า จาบัดย์ อยู่ กับ ฉน
ถึง บิดา ไม่ ปราณี่ ปิ่น จุฑา ค่อย หาย วาย
กำศรต พระโอรส พี่ น้อย ทั้ง สอง ศรี
พา กัน มา ที่ อยู่ ปราง รุจิ สอง เทวี ยี่อง

๑๓๐๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
อย่าง เข้า ปราง ทอง ทั้ง สอง องค์ ทรง ยก
โอรส ราช พิศวาสดี ผูก พันธ์ กัน ทั้ง สอง
ทุก เข้า เย็น เชษฐา พา พระ น้อง ออก เล่น
ห้อง สนาม น้า กับ ขำ ไทย ถึง เวลา พา
นุชา ขึ้น มา เฝ้า พระ จอม เจ้า พารา ไม่
ปราง ไส ทรง ทัก แต่ เชษฐา มี อาโดย พระ
หน่อ ไทย เป็น จุฑา ภักตรา ธรรม ครั้น เสด็จ
กลับ อย่าง เข้า ปราง มาศ สอง หน่อ นารถ
กลับ มา อยู่ ที่ สุ่ม สม เจ้า เภาะ น้อย หงอย
เหงา เศร้า ชารมณ ให้ ทรม ธรรม ด้วย
บิดา ไม่ อาโดย คิด ไม่ น้า จะ อยู่ ออก สุ่ม
เขา เหมือน ทัว เรา บิดา นั้น หา ไม่ ยิ่ง
คิด ๆ ให้ วัน ทศ สดุด ใจ ว่า พิไร วอน
ดา เชษฐา จร อัน ทัว น้อง สดุด จะ ครอบ
สวาสดี พี่ บุญ ไม่ มี ยาก ไว้ เหมือน

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๐๓
ไม้ ขอน จะ ขน ไป วาฬ วาฬ เสีย กตาง
คชน อยู่ นคร ชาย หน้า พวก ขำ ไทย ราช
๑ เป็น นิกร พัง นุชา ที่ ว่า ขาน สดุด สง
สาร น้อง ยา น้ำ คา ไทล จึง ค่อย ปลอม
อนุชา แล้ว ว่า ไป เปน วน ใจ พี่ จะ วอน
บิทร ดี แต่ มารดา ว่า ขาน ท่าน ยัง เคย
พิปราย เปรย ไม่ ทน สิ้น ก็ สิ้น ทน อย่า
เคย เจ้า สอง เรา แต่ เท่า นี้ ไป พง พี่ เพียร
หา พระ อาจารย์ ได้ เรือน ว่า ชำนาญ ชาญ
พระ เวท บิทรเศ คง จะ รัก สมัค ธรรม
ถอด รูป เภาะ จาก กาย เปน ชาย ชาญ พระ
อาจารย์ คง จะ มี วิถี ทำ ราช
๑ เป็น จุฑา กัดง เศร้า พัง เจ้าพี่ ให้
เปรม ปรี ใน จิตร ด้วย คิด ขำ นึก ว่า พี่
ไม่ รู้รอบ เรา ครอบ ง่า แล้ว จึง ทำ เปน

๑๓๐๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ว่า ถ้า เช่น นั้น ขอบ พระคุณ เชษฐา เมต
ตา น้อย จะ ให้ สอง ลีว ภักดิ์ เพราะ รัก
ฉัน ไป สิ พี่ ตี แล้ว เป็น เพื่อน กัน กัด
ทรง ธรรม ไม่ ให้ พี่ ไศล คดา ๖
๑ บิน นิกร ว่า เช่น นั้น แล้ว ขวัญ เข้า คอย
ดู เอา จะ ร้อง ให้ ให้ นก หนา ไม่ ให้ ไป
ก็ ไม่ พัง ช้าง บิดา ไป ทูล ถา เข้า กรู กง
รู้ กัน แล้ว ขวัญ น้อย เข้า ใน ที่ ไศยาสน์
สอง หน่อ นารท ขึ้น ขม ภิมย์ ขวัญ ทาง
พา ที่ ที่ จะ ไป ใน ธรรม พุด จา กัน จาน
หัด บั ระวัง ถง ครั้น รุ่ง แจ่ม แสง ของ สอง
อากาศ ขึ้น ไศยาสน์ พี่ น้อย เข้า ห้อง ตรง
ใจ สุราย ปราชญ์ ประ ชำระ องค์ ครั้น เสร็จ
ทรง ภูษา เครื่อง อารมณ์ แล้ว เชษฐา พา
บุษบา ออก คดา คดา จาก ปราสาท เนาวะ

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๐๕
รัตน ประภัส ทร เสด็จ มา ที่ สถิตย์ พระ
บิทร นาง นิกร พร้อม หน้า ตาม คดา ไศล
ถึง ปราง ทอง สอง องค์ ดำรง ราช พระ
หน่อ นารท เข้า บังคม ประนม ไหว้ บิน
นิกร เคียง นั่ง บัดถึง ใน แต่ หน่อ ไทย
บิน รุจา กับ หน้า งู ๖
๑ พระ จอม วงษ พงษ กระษัตริย์ ราช ทรง
เหน สอง องค์ หน่อ นารท ราช บุตร พระ
ทัก แต่ เชษฐา บุตรา นุช พ่อ สาย สุด ชีวา
ขึ้น มา ไย ๖
๑ บิน นิกร กุมาร ชาญ ฉลาด อภิวัต
ทูล แจ่ม แดง ไชย ถูก คิด เหน เปน น้า
ระอา ใจ จาน ไศใหญ่ การ วิชา ยัง หา มี
จะ โฉด เขตตา ฉะ ฉงน เหมือน คน ทดง เปน
เชื้อ วงษ กระษัตริย์ น้า บัด ตี ถูก จะ ขอ

๑๓๐๖ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๘
ทูล ถา ฉ่ำ รุติ ไป พง พิ เพียร หา พระ ธา
จารีย์ แม่น เรียน คุรุ ฐู เวท สัน เสร็จ สรรพ
ทูล จะ ถัดบ คื่น ทัง ยัง สถาน ขอ บิดา
ปราโมทย์ ทรงโปรด ปราณ อย่า ทัด ทาน
ทูลยา ให้ คดา ไคด สอง กระษัตริย์ พัง
พจน์ โอธธา พระ วิญญา มัด หมอง ไม่
สอง ไส บิฑุรงค์ ทรง ปลอบ ทอบ หน่อ ไทย
เจ้า ว่า ใต้ เถ่า ก็ จริ่ง ทุก สิ่ง อัน แต่ เจ้า
ยัง ช่อน อยู่ จะ ฐู่ บ้า พ่อ ให้ ปรา รมภ
ไป ใน ไพร สันติ ถ้วน สิ่ง ร้าย นา ๆ ส
ระพรรณ จะ เปน อันตราย กับ สาย ใจ
พระ มารดา ว่า พ่อ หนู จง อยู่ ก่อน ให้
มารดา เชน ชิต พิสมย์ ถ้า แม่น พระ ทูลยา
จะ คดา ไคด ให้ เติบ ใหญ่ สัก หน่อ ย จึง
ค้อย จร พระ กุมาร พัง ทรัส กระษัตริย์

เต็ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๐๗
สอง ฤชด นอง ว่า ให้ พิไร ชื่อน แม่น
ให้ ทูล อยู่ ไป ใน นคร คง ม้วย มรณ มิ
ไต้ รอด ทอด วัน พระ ปืน บัก จักกระ
พงษ ผู้ ทรง ยศ พัง โอธธา ว่า วอน ต้อง
ผอน ผัน จึง ค้อย ปลอบ ทูลยา อย่า จามัดย
นึ่ง เถ่า นั้น เถอะ จะ ให้ เจ้า ไคด คดา พ่อ
จะ ตั้ง เกณฑ์ ไพร ให้ ไป ด้วย จะ ไต้ ช่วย
พิทักษ์ อยู่ รักษา จะ เติบ ทาง กตาง ไพร
ทาง ไป มา ยาก นึก หนา หน่อ เจ้า ไม่ เจ้า
ใจ พระ โอธธา ขึ้น ชม สม ประสงค์ บิฑ
รงค์ ผอน หา อชฌา ไศรย จึง ก้ม กราบ
ทูล ถา ตาม คิต ใต้ ฉนั้น จะ ไป กับ น้อง แต่
สอง คน เกิด เปน ชาย ไม่ วิคก สะทก สะ
ท้าน ไม่ ต้อง การ เอา ไป ไพร พทด จะ
ให้ พดอย ห่วง ทัง เปน กัง วด จะ ทุกข์

๑๓๐๘ แก้ว หน้า ม้า เฒ่า ๒๘
ทน ขัด ข้อง ก็ ตาม การ พระ ทรง พัง
โอรสา เทน กถา เหลือ สม เปน เชื้อ สุริวงษ
ทรง สถาน ครั้น ว่า จะ ขึ้น ขัด พุท ทัด
ทาน กถา กุมาร ขัด ข้อง ไม่ ต้อง ใจ จึง
เชื่อน อติถิ ตรีศ ความ ตาม ระบอบ เจ้า ไม่
ชอบ พ่อ ไม่ ขัด อธิมา ไศรย แต่ จะ เติบ
ตง รัง ระวัง ไภย อย่า ไว้ ใจ ตง แคน แคน
กัน ตาร

๑ ทิพวัน ห้วน ใจ ให้ กำศรต กอติโอรส
สอง รา ค่อย ว่า ขาน เจ้า จะ ไป แม่ ให้
อาไธย ตาญ ด้วย สงสาร พี่ น้อง ทั้ง สอง
องค์ เจ้า ยัง ชื่อน ชันษา นัก หนา อยู่
จะ ไป สู วันนา บ้า ระหง มี ถ้วน แต่ เหลือ
ผี ชินี ตง มัน ยิ่ง ยง ย่อม ทำ ให้ จำ ทาย
ทั้ง ทน ทาง กตาง ไพร เจ้า ไม่ แจ้ง ไม่ รู้

๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๐๘
แห่ง นักธรรม จะ ผัน ฉาย ไล่ ไทน เถย จะ
ตลอด รอด เปน กาย นาง โฉม ฉาย ครอบ
คร่า ร่ำไสกี

๑ สอง กุมาร อภิวันท์ รำพัน ว่า พระ
มารดา อย่า วันทก กำศรต ศรี ชัน ทุก โศก
โรค ไภย สิ่ง ไต มี อยู่ บุรี ถึง กำม ก็ จำ
ตาย อย่า อาไธย ถูก รัก คิด หนัก หน่วง
จะ เปน ห่วง ให้ ข้ำ ระส่ำ ระส่าย ขอ ให้
ถูก ไป ตาม ความ สบาย แม่น สม หมาย
ถูก รัก ก็ จัก มา พระ ทรง เทช เกษ กระ
ษัตริย์ ค่อย ตรีศ ปลอบ งาม ประกอบ มิ่ง
มิตร ขนิษฐา น้อง อย่า ได้ พังช้ ผูก ด้วย
ถูก ยา เขา จะ ไป ศึกษา วิชา การ ก็
ควร แล้ว แก้ว ทา อย่า ประวรพ ได้ เลิศ ฌ
ศักดา อัน กถา หาญ สำหรับ กับ ร้าง กาย

๑๓๑๐ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๘
แปน ชาย ชาญ อย่า รำคาญ หมอง ไหม้ ไป
ใย มี ๖

๑ นาง พัง พระ ภักดา บัญชา ห้าม ค่อย
เลื่อม ความ วันทศ กำศรต ศรี แด้ว ส้ง
สอน ตุกยา ด้วย ปราณี่ ทั้ง น้อย พี่ เจ้า
อุสาห์ รักษา กัน จะ เดิน ไพร ใน ทาง อย่า
วาง จิตร อุสาห์ คิด จด จำ ธรรมชั้นนี้ ที่
นัง นอน น้ำ ทำ ธาระพรรณ เจ้า จง บัญ
ญัตติ องค์ ให้ จง คี แด้ว ส่อง องค์ ทรง
ช่วย ชำนาญ ผล ให้ ผ่อง พัน ไพล ไท ใน
ไพร สี จง ประสพ พบ ปะ พระ มุนี ให้
สม ที่ ประสงค์ คง กระเรียน ๖

๑ ส่อง กุมาร กราบ กราน พัง สวรร สอน รับ
พระ พร แหวก วาง ไว้ กตาง เคียร แด้ว
ทูล ถา ส่อง องค์ จำนงค์ เนียร มา มณเฑียร

เต็ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๑๑
ตา พี่ ศรี ตำอาง นาง อวย ไซย ให้ พร
แด้ว สอน ส้ง จง สม ทวง ธาระพัตติ อย่า
ขัด ขวาง ส่อง ทน่อ นารถ น้อม รับ คำนับ
นาง แด้ว มา ปราง จัด แจง คิต แปลง องค์
ป็น นิกร ทรง เปลื้อง เครื่อง กระษัตริย์ ด้วย
เหน ขัด เดิน ไป ใน ไพร ระทง พระ จัด แต่ง
แปลง เครื่อง พอ สม ทรง เหมือน เชื้อ วงษ
เสนา แด พานิช เจ้า เจาะ น้อย พดชย ชม
ว่า คม สัน พระ พี่ ฉน ฐรรบ ประกอบ กิจ
ได้ กัน พวก พาดา บ้าจา มิตร ใคร ไม่ คิต
ปอง ไท ส้ง ไต มี พระ เชษฐา ชัม ทอบ
ว่า ชอบ แด้ว พระ น้อย แก้ว ฐรร ใน น้ำ ใจ
พี่ แด้ว กุม พระ แสง ครว้า ต้า มะณี ชวน
พระ ศรี อนุชา ออก คตา ไศล ป็น จุฑา ทรง
กระบอง ตาม ย่อง ย่าง ลง จาก ปราง รับ

๑๓๑๒ แก้ว หน้า ม้า เด่ม ๒๘
มา หา ข้า ไม่ ออก ประตู เขตร คั่น พา กัน
ไป เข้า สู่ ใน หิมวา พนา วัน พี่ ประ
คอง นื่อง เคียง ไม่ ท่าง ช้าง ชม แถว ทาง
มาโดย ใน ไพร สันต์ สด้าง เสดา เทลา
รูกษา สาระพน นม สวรรค์ คั่น ทรง ประยง
พยอม พิกุล แก้ว กรรมนิทา จำปา บับ ทั้ง
พุด จีบ จันชะนา บุหงา หอม ที่ ดอก ดวง
พวง ตก ถึง ปรง ค้อม เสน่ห์ น้อม ถึง
เก็บ ดอก เต็ม นาง มา สอด ใต้ แขน เกด้า
ให้ เจ้า เเงาะ แล้วย ชม เหมาะจริง นื่อง ไม่
หมอง หมาง ท่าง หัว เระ เระ ให้ กัน ไป
พดาง แล้วย เอียง ย่าง มา ใน ไพร พนา
ครั้น เย็น รอน ช่อน แผลง แสง อาทิตย์ ให้
หวด คิด ถึง องค์ พระ วงษา โอ้ พระ แม่
แท้ จะ ทุกข์ ถึง ถูก ยา ทั้ง บิดา ก็ จะ เสรี

เด่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๑๓
แปล่า พระ ไท พระ มารดา สายันต์ เกษ
พันธ์ ผูก ถาม ถึง ถูก เรียง หา เกษ ปรา
ไธ หอม ลำตวน หวด หา ยิง อาโดย สอง
ทนต์ ไทย สรวณ พดาง แล้วย ทาง มา ชะ
๐ ขอ ถวาย ความ ตาม บท กำหนด เรือง
ถึง มาท เมือง ทรง ขศ ไชยดา พระ โนม ชง
ทรง ศิลป์ บิน นรา เวียน วิธา อยู่ ที่ พระ ชี
ไพร รู้ ศึกษา ฉ่า ฉิ่น ที่ ขึ้น รุก กระ
ชวน ก็ก ฉับ แปร รู้ แก้ว ไช สิ้น ความ รู้
กร ประสิทธิ์ ฤทธิ ไกร ก็ จำ ใต้ เถร่า สิ้น
ทั้ง จินดา วัน นั้น ให้ คณึง ถึง จังหวัด
สอง กระษัตริย์ จะ ละห้อย เฝ้า คอย หา จึง
เจ้า ไป น้อม เกด้า หุด เจ้า คา น้อม วันทา
ลา องค์ พระ ทรง พรวท หาดาน จะ ขอ คำนับ

๑๓๑๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗
คืน กลับ หลับ ท้าย จาก จัง นาน เน้น เกิน
กำหนด ฝน ห่วง ด้วย สอง องค์ พระ ทรง
ยศ จะ กำจรท คอย ทอดน เหน นาน มา
พระ ทรง ญาณ ฌาน ถัด พัง ว่า ขาน เหน
ควร การ จึง คอบ ชอบ นัก ทนาค ควร แก้ว
หน่อ หน่อ ไทโย จะ ไชย คดา การ วิชา เรียน
ว่า ก็ ขำนาญ จง ไป ให้ ขึ้น จิตร์ บิตุเรศ
ได้ ครอบ เวทน์ สืบ สมบัติ พิศาน แต่ จะ
เดิน ดง แดน แดน กันตาน ขี้ รำคาน เคียง
ข้อง จะ ต้อง มี จะ ใต้ คู่ คู่ สม ภิมย์ รัก
ร่วม เชื้อ ศักดิ์ ชิต ชม ประสม ศรี ท่อ นาน
อยู่ จึง จะ ใต้ ไป บูรี ท้าย ว่า มี ควร
เพราะที่ จำเพาะ เป็น จะ ให้ รูป ยักข ร้าย
สรวม กาย เจ้า ถึง โศก เสร้า ได้ ดับ ระวัง
เชิญ ได้ ครอบ ง่า ถำบาก สืบ ยาก เย็น

เล่ม ๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๑๕
ผู้ใด เหน เกรง ขาม ไม่ ตาม ถวน แก้ว
หยิบ รูป ยักข คธา แก้ว ส่ง ให้ แก้ว ส่ง
ว่า อุตสาห์ สงวน สำหรับ องค์ ทรง อยู่ เบน
คู่ ควร ใต้ รับ คำนวณ เดิน ทาง กตาง นพภา
หน่อ นรินทร์ ยินดี ชุด รับ น้อม คำนับ นัก
ธรรม ด้วย ทรรษา ก็ สรวม รูป อสุรินทร์
เป็น นรา พระ กายา กลับ เป็น เช่น กุณภักดิ์
ทรง กระบอง ของ อาริย์ ประทาน ให้ พระ
หน่อ ไทโย ปรี เปรม เกษณ สันต์ พระ ชี ทรง
ทรง ชม ว่า สม ครัน แต่ ดาว สรร เขา จะ
ไม่ พอ ใจ รัก เหน ว่า เป็น อสุรา ทำ รัง
เกียจ จะ กลับ เกลียศ ไม่ มี ที่ สมัค พระ
ทยอด ทอดน พัน สรวด สรวด คัก แก้ว
พระ นักธรรม ชี วิถี ทาง พระ หน่อ ไทโย ใจ
อ่อน ถอน สิ้น สุด ผ่า สิ้น ธรรม ทรง ให้

๑๓๑๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
 หมอง หมาง ทรง ครวญ คร่ำ ร่ำ ให้ ไม่
 วาย วาง ทูล ถา พดาง ชี ไพร ทรง ให้ พร
 บิน นว ธา โดย ไม่ ไคร่ จาก ถึง ทุก ยาก
 เคย พัง พระ สึง สอน พระ ทรง ญาณ
 ปดอบ ว่า ชย่ำ ชาวรณ ให้ เจ้า จัร จง ตี
 ชย่ำ มี ไภย เจ้า ยักษ น้อย สร้อย เสวี่ เฝ้า
 กำกรก ค่อย สกต เสน่หา ชัณฉา ไสรว ออก
 เคื่อน คดาศ จาก ที่ พระ ชี ไพร ทักษณ
 ไป สาม รอบ รอบ กุฎี แกว่ง คชา ตา โถม
 พระ โยม หน ฤทธิณ รูป จำดอง ของ ฤาษี
 ก็ เคื่อน คด้อย ถอย เว ใน เมชี หมายถึง
 ทาง ทิพย์ พระ สิทธา พระ
 © จะ ถด่า ถดบี จับ ความ ตาม กระษัตริย์
 ทรง สมบัติ ไรม มะจัก นาน นัก หนา พระ
 ทินกร ศร นรินทร์ สินวา เปน ฝ่าย นำ ฝ่าย

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๑๗
 หลง ครอง วัง เวียง ไม่ มี ทุกข์ ศุข แสน
 ใน แฉ่น ภพ เจียน สงบ ไพริน สุด สิ้น
 เลียง บริบูรณ์ พุด เพิ่ม ชย พรหม เพียง
 ท่าง รวม เวียง เคียง คู่ คู่ ตำราญ พระ
 ทินกร สุริวงษ ทรง นิเวศน์ กับ อัครเสนา ทั้ง
 สอง ครอง สมาน นาง แจ่ม จันทร์ มี ธิดา
 ยุกา พาน ทรง สันฐาน ไสภายิ่ง นารี ได้
 สิบ แปด ปี ปดาย สาย สมร นามกร รศ
 สุนทรย์ วิมต ฌวี ข้าง ฝ่าย ข้าย นางนาฏ
 ราช เทวี นาง ก็ มี ไอรส ยศ ยง นาม
 วิเชียร ชาญ ไชย วิไลย ถักษณ ประโยก
 ภักตร์ นำ คิต พิศวง ได้ สิบ เจ็ด ชัณฉา
 คู สม ทรง เปน เคื่อ วงษ ชัณฉา วรา ไชย
 ศร นรินทร์ สุริวงษ ทรง กระศัตย์ ท้วย
 ทิพย์ รวม สนิท พิสมัย มี ธิดา โฉม งาน

๑๓๑๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ทรม วิไลย ทั้ง นาง ในโตฟิศ รนา ทรวง
พระนาม วิมล สุมา มาศ ทั้ง ช่าง วาต วรรณ
องค์ ทรวง เตชะ พอ ได้ สิบ หก ปี ศรีโสภ
พระ มารดา บิณฑุวงศ์ ทรวง ปราณี ฝ่าย องค์
พระ สิบนา นุชา ชาคี รวม สวรรค์ ชายา
มาระ ศรี มีโอรส ชัยนา สิบห้า ปี ทรวง
นาม ศรี วิไชย วิไลย ถักขณ พระ พี่ น้อง
สี่ องค์ ทรวง สนิท ทำง ผูก จิตร พิศวง รวม
วงษ ศักดิ์ หก กระษัตริย์ ยินดี ฮารี รัก
ด้วย พริ้ม พริก หน่อ เนื้อ ถ้วน เนื้อ วงษ ทั้ง
สอง พระ บุตรี ศรี สมร ให้ อารว ใน จิตร
คิด ประสงค์ ทอด จะ ไป ชม สวน นวด
อนงค์ จะ ไคร ทรวง ทศนา สุมา ถี รศ
สุคนธ์ ชวน วิมล สุมา มาศ ไป ประภาศ

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๑๘
มา โดย ใน สวน สี่ ฤๅ ทอด มาตา แล้ว
มา นี้ ไป กับ พี่ ฤๅ จำ ชม มา โดย พระ
๑ วนิชฐา รับ รศ ประนท หักดี ไฉน
นัก ยินดี จะ มี โทน น้อง ก็ คิด ชย ว่า จะ
ศดา โศก ช่าง สม ใจ น้อง นี้ เจียว พี่ นาง
แล้ว สอง นุช บุตรี เข้า ที่ สรง ตำรา ของ
ผูก ผ่อง ไม่ หมอง หมาง ก็ พริ้ม ด้วย
พอก เหล่า ดาว สุรางค์ ออก จาก ปราง มา
เข้า เจ้า นคร ถึง ปราสาท ทรวง ฤๅ บิณฑุ
ลง กับ เกษ อินทรธิดา อติศร สอง กระษัตริ
ทศนา พาง วน มี สุนทร ตาม นุช พระ
บุตรี แม่ ขึ้น มา ว่า ไร สาย สวรรค์ ทั้ง
สอง ราช ธิดา มารศรี มา แต่ เข้า เล้า พ่อ
จระดี ฤๅ ว่า มี ขัด ขวาง เป็น อย่าง ไร ทั้ง
สอง นุช บุตรี ศรี สมร ประนม กร ทูล แจ้ง

๑๓๓๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๗๘
แดง ไขย ถูก มา เฝ้า บิดวงศ์ ด้วยใจ
ชยาก จะ ใคร่ ทูล ถา ขม มาดี ด้วย ถู
ทอด ทรง พวง บุษบา ได้ เก็บ มา ประนค
บท ศรี ตาม หมายถึง มาทรี ปราตนา เป็น นารี
ทรง ปราณี ถูกลยาให้ คทา ไกล
๐ พระ นรินทร ทินกร บวรนาถ ได้ พัง
ราช ธิดา ธัชมา ไกรย ทรง เชื้อน อัดถ์ ทวี
ทอด ให้ ชอบใจ เจ้า จะ ไป ขม บุษบา ตูมา
มาถย์ บิดาก็ ไม่ ห้าม ตาม ประสงค์ แต่อย่า
หลง เถย เวลา มา สถานที่ อย่า ให้ แศต ถม
ท้อง มา พ้อง พาน ศรี จะ ม้วน มัว หมอง
ทั้ง สอง องค์ ขนนี้ ถึง ความ ทรมาน สงวน
เจ้า ไป ส่วน เสาะ หา ทอด กาหลง มา ผาก
แม่ อบ ผัว ภูเขา ทรง สอง องค์ รับ พระ
เสาวณี จอม กระษัตริย์ ทวีต ถึง นาง ข้า

เล่ม ๒๗๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๑
หลวง ทูท กระทรวง พวก เหล่า นาง สว
ศรี ไป กับ องค์ นางนุช พระ บุตรี ทู ให้
ตี อย่า ให้ มี ไกย มา รับ ไป บอก กรม
มั่งจั่ง ถึง ธอ เฝ้า เวง ให้ เขา เตรียม กระ
บวน ให้ ถ้วน หน้า ถูก เรา จะ ไป ส่วน
จวน เวลา ถึง บันดา ไพร นาย ให้ ระว้ง
พวก สว ศรี ที่ เลี้ยง อยู่ เพื่อง พร้อม ทาง
นอบ น้อม คำนับ ที่ รับ ถึง รับ มา บอก ข้า
เฝ้า เฝ้า ให้ พัง พระ จอม วัง เวง วัด จัด
กระบวน ให้ พร้อม ด้วย นาย ไพร อย่า ใ้
ข้า พระ ธิดา ภูวไนย จะ ไป ส่วน พวก
เสฉี พัง ว่า เวลา จวน ก็ รับ ส่วน เกณฑ์
กัน พร้อม ทน ที่ สอง พระ นุช บุตรี ศรี
สวัสดิ์ ไสมนศ์ ด้วย จะ ส่วน ไป ส่วน สี่
ทาง จัด แจง แต่ง องค์ ทรง นี พวก นารี

๑๓๒๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๒๗
เตรียม กัน จะ คัด โดย บ้าง ๕๓ หน้า ทา
เบี้ย แต่ง ประการ จะ ไป ขวด ชาย ชิด
พิสมัย ที่ ผูก พันธ ขาย ชู อยู่ แท้ ไว ก็
จัด ไป หมด พลุ ได้ สู้ กัน สอง ขิดา โคม
ยง แต่ง องค์ เสรีฯ ก็ เสรีฯ ขาด กรวย ออก
ฉาย ฉ่น พร้อม พี่ เลี้ยง เคียง คดอ ระจัด
พวก สาว สรร ห้อม ถ้อม กัน พร้อม มา เสรีฯ
ทรง วอ ทอง ผ่อง อวาม พี่ เลี้ยง ตาม เบียง
ราย ทั้ง ข้าย ขาว เติบ กระบวน ตัวน กัน
จะรัก คดา ทำรวด นำ ห้าม คน ถนณ ใน
ครั้น ถึง สวน หยุต รอ วอ ประทับ ออก คง
คับ เกณฑ์ แห่ แด ไสว เสรีฯ ถง วอ พถน
แล้ว คัด โดย เจ้า สู้ ใน สวน มาตา พร้อม
นารี ประพาศ ชม ร่ม ไม้ มา โดย หอม
พวง พยอม พิกุล ยี่ ต้น สี พระ พี่ นาง

เล่ม ๒๒๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๒๓
กริด เต็ม เต็ม มาตี ให้ เทวี ฌนิษฐา จิตา
จรรณ พระ น้อง นาง เก็บ จำปา มะหา หง
ถวาย องค์ พี่ นาง ต่าง สรวด สันต์ สี พี่
เลี้ยง เคียง คดอ ระจัด เทียว ฉาย ฉ่น สดก
หา สุมา โดย บ้าง เทนิยว ถึง ซึ่ง เค็ด คดก
ชุม แสง ถูก มด แดง เกาะ กัด บัด ไม่ ไหว
ทั้ง ผดะ ทั้ง จึง สมบัติ บัด สะไบ พวก นาง
ใน ถอย นวด เทียว ชวน ชม ที่ มี เพื่อน
เกลื่อน คดอ ระดอ ข้าง ไม่ เติบ ห่าง เคียง
ชิด สนิท สนม นาง เพื่อน พี่ กริด เต็ม เก็บ
ถัน ทม มา แชม ผม เพื่อน น้อง ที่ ต้อง
ใจ นาง ขำ หดง หน้าว น้าว ถึง ดาวหยุต
กระซอก ชุต ซึ่ง กัน อยู่ ห้วน ไหว ต่าง ซึ่ง
ช่วง หวง ทั้ง กัน ซึ่ง ไป บ้าง เค็ด ได้ มา
ถวาย สาย สุตา ที่ คุณ ท้าว เท้า แก่ ระแ้ง

๑๓๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๒๕
 แขนง ความ สุก แค้น อยาก ใคร ได้ บุนผา
 กิ่ง ขะเยอ แขนง แขนง มาดา นาง พวก ขำ
 หดวง ผลัก ดง หัก ยัน ทั้ง สอง พระ อิศรา
 มาระศรี ทำง เปรม ปรี พว ขวน กัน สรวก
 สันต์ แก้ว เทียว เก็บ บุนผา สาระพน ฝูง
 กำนัด แวด ถ้อม จอม อนงค์ ๖
 ๐ จะ ถ้าว ความ ตาม เหตุ ถึง เศษฐา ขึ้น
 นรา นน่อ นารถ ราช ทรง ฝน ยักษ์ น้อย
 ถอย ะ มา เอ้ องค์ พระ เทียว ทรง ทศนา
 แห่ง ชานี จน เจ้า เขตต์ เจ้าอา โธม มะจักร์
 พระ ทรง ศักดิ์ ภัทรว์ มุ่ง ดู กรุง ศรี เทน
 ครัวก ควัน พัน พาวา ขำ บุรี นำ เปน ที่ สุข
 ไช มะ ไท ฟ้าน นี เวียง ไชย ไคร หนอ
 มา ก่อ สร้าง ดู กว้าง ขวาง นก หนา มะหา
 ๑๓๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๒๕
 แขนง ความ สุก แค้น อยาก ใคร ได้ บุนผา
 กิ่ง ขะเยอ แขนง แขนง มาดา นาง พวก ขำ
 หดวง ผลัก ดง หัก ยัน ทั้ง สอง พระ อิศรา
 มาระศรี ทำง เปรม ปรี พว ขวน กัน สรวก
 สันต์ แก้ว เทียว เก็บ บุนผา สาระพน ฝูง
 กำนัด แวด ถ้อม จอม อนงค์ ๖
 ๐ จะ ถ้าว ความ ตาม เหตุ ถึง เศษฐา ขึ้น
 นรา นน่อ นารถ ราช ทรง ฝน ยักษ์ น้อย
 ถอย ะ มา เอ้ องค์ พระ เทียว ทรง ทศนา
 แห่ง ชานี จน เจ้า เขตต์ เจ้าอา โธม มะจักร์
 พระ ทรง ศักดิ์ ภัทรว์ มุ่ง ดู กรุง ศรี เทน
 ครัวก ควัน พัน พาวา ขำ บุรี นำ เปน ที่ สุข
 ไช มะ ไท ฟ้าน นี เวียง ไชย ไคร หนอ
 มา ก่อ สร้าง ดู กว้าง ขวาง นก หนา มะหา
 ๑๓๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๒๕

๑๓๒๕ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๒๕
 นางควาญ เจียง แซ่ อยู่ แจ จัน พระ โธม ยง
 สงใส อย่าง ไร ฤา ออก อั้ง อ้อ ถ้วน เทดำ
 นาง สว สรร จำ จะ ลง ไป ดู ให้ รั กัณ
 แก้ว ผ่อน ผัน ลง มา สวณ มา ดี ค่อย ถัด แดง
 แผลง ชุ่ม อยู่ พุ่ม ไม้ ดู นาง ใน ถอย นวด
 ขม สวณ สี่ ถ้วน รูป ใส ใสภา ทุก นารี ทำ
 ท่วง ที่ ทัต จิริก เทียว ภัทรว์ กราย พธ สอง
 พระ อิศรา เติง มา ถึง พระ ทตั้ง แด ขม
 นาง โธม ฉาย ให้ ้งวย ้ง หลง สวณดี
 ไม่ ศลาศ ศลาช ทั้ง กร กาย งาม พรหม
 ตะม่อม ตะไม พิศ ภัทรว์ ผิด พรวณ ตั้ง
 จันทร์ แจ่ม เหมือน จะ แขนม ยวน จิตร ให้
 พิธมัย สอง ปราง ปรา นำ สวณ เปน นวด
 ไย งาม ตะไม ผด ปราง ตำอาจ ทา ทั้ง
 สอง ถัน ถัน ทัต สักบุษ ประเสริฐ สุก เท่ง

๑๓๓๒๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘๗
ทั้ง บัง ภูษา งาน อุทุม สม กักดี ถักนา
ของ ตุลา งาน พริ้ม ทั้ง พิมพ์ เตียว เทน
จะ เปน ธิดา มหา กระษัตริย์ ทรง ประทศ
ผูก พันธ์ กระสัน เตียว ท้าย ความ รัก ทน
อารมณ์ อยู่ กตม เกติยา ให้ ชุน เตียว
พิศวาสดี ไม่ กตาศ กตาย ก็ ออก จาก พุ่ม
ไม้ ที่ ไทรว ชุ่ม เข้า โอบ ชุ่ม รศ สุกนธ
จิมน นาย ถนอม แบน แอบ น้อย ประคอง
กาย เหม็น ทนาย หัน เท ขึ้น เมฆา จะ
๐ พวก แสน ดาว เต้า แก่ ท่าง แซ่ ช้อง ก็
จึง ร้อง ทัว สัน ทวน ผา โฉม จิมน สุมา
มายุ เจ้า กานดา ทด ประหม่า จึง ทน ไม่
มี ใจ คุณ ท้าว นาง ท่าง ออก บอด ขอ
เผ้า พระ นางเยาว์ มี ยักษ์ ลัก ไป ได้ พวก
เกณท์ แท้ แด มหา เสนา ใน ท่าง ทก ใจ

เล่ม ๒๘๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๒๗
พา กัน พัดวัน บ้าง จึง ตาม ความ แค้น
แขน ขะแน ร้อง ทาย แน่ มั่น ไป ใน
สรวรค์ สัน บัญญา ขำ ไทย จะ ไป ทน
ต่าง พา กัน พรัน ทัว กตัว ธาญา พระ พิ
เลี้ยง เคียง องค์ นาง นางลักษณ เทน ตุ
จัก ตาม ทิศ ขนิษฐา ก็ เชิญ พระ น้อย นาง
กลัน ปราง ปรา กระบวน นำ รับ ไป เข้า ใน
วัง ถึง ประทับ ยับ ยั้ง บัดถึง แก้ว ก็
พร้อม แล้ว กตยา ทั้ง นำ ทัก นาง โฉม
ของ ลง วอ ไม่ รอ รัง เข้า มา ยัง ปราง ทอง
ของ ทรง ชวรม ลง ขบ รักษ์ ทอด องค์
ทรง ทะเวธ ขตเนตร์ นอง หน้า เพียง ธาณู
มิ ใคร บอก ออก ได้ ออก ใจ ทน พระ องค์
สัน พรัน ทัว ท้าย กตัว มาร จะ
๐ ของ กระษัตริย์ ชัก ชื่น เทน กัน แสง มิ

๑๓๓๒๘ แก้ว หน้า ม้า เถม ๒๒๘
ได้ แจ้ง กิลา ที่ ว่า ชาน พระ เทน ผิด คิด
คณิง คลัง ตาม มา แต่ หาดาน ไม่ เทน นุช
พระ บุตรี จึง ปลอบ ตาม นัตตา มา แต่
สวน ก็ คร่ำ ครวญ เปน ทะไร ไฉน นี้ ๆ
ใคร ทำ ช้ำ ใจ อย่าง ไร มี ส่วน พระพี่ นาง
ไปไหน จึง ไม่ มา ะ

๑ นางโถม งาม ทวาม ชม ดง กัม เกษ กวาน
ทุก เหตุ สอง องค์ ทรง นาดา หาดาน ไป
เล่น สวน ตี กับ พี่ ยา มี ยักขา แบน อยู่
ไม่ รู้ กต ทรง เข้า ชุ่ม ชิดา แล้ว ถาโถม
เล่น พระโถม ทนึ ไป ใน เวทล พวก ช้ำ เม้า
ท้าว นาง ก็ ต่าง คน ให้ สุต จาน ใน จิตร
จะ กิด ตาม ะ

๑ สอง กระษัตริย์ พัง แจ้ง แดง ไชย เตีย
พระไทย ถม จับ อยู่ วัม หวาม เรียก ยา

๑๓๓๒๙ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๒๙
นัตตา มา ถม จาน ทรง งาม ค่อย ให้ ความ
คำวิหิ สติ มี ให้ คิด แก้น แนน ใน พระ
ไทย นัต ด้วย ช้าย ยักขา ถัก พา ชิดา ทนึ
ไม่ เกรง ฤทธิ คิด ทำ มา ย่า ยี่ ะ ตาม
ถ้าง อะสุวิ ให้ วาย ปราณ พระ ตรีดี พถาง
ฉวย พระ แสง ชอก แกว่ง กวัก จาก ปราง
รัตน ชอก ทรง พระ ไรง ฉาน พร้อม ด้วย
พระ นัตตา นุชา ชาญ คอย พัง การ ทัว คน
พวก มนตรี พระ ทรง เศษ เกษ กระษัตริย์
ตรีดี ปฤกษา บชก นุชา พี่ น้อง ทั้ง สอง
ศรี ช้าย ยักขา มา ทำ คิด ย่า ยี่ ถัก
บุตรี พี่ยา พา เขา ไป พี่ จะ ยก สงคราม
ไป ตาม ถ้าง ให้ วาย วาจ ที่ ไม่ เกรง ชุ่ม
๘๔

๑๓๓๓๐ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๘๘
เหง ได้ เจ้า จง กุม พท พท ไกร ไป
ตาม ได้ อะสุวิ ด้วย พิ ยา ะ
๑ พระ วิเชียร ทรง ยก ไชยธ ราช กับ
หน่อ นารท ศรี วิไชย น้ำ ใจ กล้า ได้ พัง
องค์ ทรง ฤทธิ นิทุกา ทำง จันชา ทูต องค์
พระ ทรง ธรรม ลูก จะ ขอ อาสา ไป ข่า
ยักข กับ นื่อง รัก ร่วม กาย จะ ผาย ผัน
ด้วย อ้าย ยักข คน ชั่ว แต่ ทัว มัน พระ
ทรง ธรรม ไกร ครอบ ญ ไม่ ครอบ ไป ะ
๑ ได้ ทรง พัง ลูก หลาน ทูต ทาน ทัก จอม
พระขัตติย์ ทรรษา แก้ว ปราโส เจ้า ทรม
ชม สม เชื้อ เนื่อ หน่อ ไทย ด้วย มี ใจ อา
อง ใน ทรง ความ เจ้า ขยา เพ่อ ดู ลูก ทนา
ลูก เข้ม ยัง ไม่ เคย ชิง ไชย ใน สนาม

เต็ม ๒๘๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๓๑
ด้วย ยักข มัก ฤทธิไกร ดัง ไฟ ตาม ะ มี
ความ ชัก ช้อง ทั้ง สอง ภา ะ
๑ ต้อง หน่อ นารท อาจ องค์ ทูต ทรง ฤทธิ
พระ ขยา คิค เกรง นก ด้วย ยักข เกิด
เปน ขาย หมายถึง ดู ดู ศักดา ครั้น จะ มา นึ่ง
ไว้ ไกร จะ เกรง ทั้ง ทรง เสด เสด ขา นุชา
ชาติ พัง หน่อ นารท พุท เพราะ เทน เหมาะ
เหม็ง ทรง ขึ้น ชอบ ทอม ไป ตาม ใจ เชิง
แก้ว ทรง เวง ตั้ง เสน ให้ ตรี พท ปลัด
ทัพ รับ ดาว โอง การ ทวี จับ มา จัดโยธา
โกตา หล เตือก แต่ ถ้วน จักรงค์ ที่ คง ทน
ผูก ข้าง กัน เทียบ ประทับ รับ กุมาร พระ
วิเชียร ศรี วิไชย ครั้น ได้ ลูกข โทรา เบิก
ซึ่ง ไชย อัน ไพธาร ก็ ทูต ถา นิทวงศ์ พระ
วงษ วาร พระ ผู้ ผ่าน เวียง ไชย ทรง ให้

๑๓๓๒ แก้ว หน้า ม้า เด่ม ๒๘
พร สอง กุมาร ขึ้น ชม ไตรมณี ประนม
ทนต์ น้อม รับ แด้ว จัณ คร เด้า มา ขึ้น
ยัง หลง ฤทธพร พด นิกร พร้อม กัน ออก
กัถโดย ทนาย ทิว ท่ง มุ่ง ออก นอก นิเวศน์
เข้า ใน เขตวิ วัฒนา บำ ไสธ หน่อ กระษัตรี
รับ พทล พล ไทว ให้ รับ ไป ส่งกรรม ตาม
กุมารณันท์

๑ บ้าง พระ บิณ นร พา สมร ออก ถอย
ร่วม รับ ไป ใน สวรรค์ แนน สนิท ธิดา วิลา
จรรณ เกษม สันต์ ชม นาง มา กถาง พ้า
นุช นาส ทวาด ทวณ พระ ขวัญ หาย วรรณ
กาย สัน วิ กถวิ ยักษา นาง วรรณ ครว
ว่า รัช ก้อง นพภา บิณ นร ปตอม ประ
โถม ไดม ยุกิน ควัน เทน มา โถด บุรี ที่
สถาน พา นางวรรณ กัถ โดย ลง ไพรสนันท์

เด่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๓
หยุด สำนัดนี้ พัก ที่ สี่ ศรีนทร์ พระ ภูมินทร์
โถม เด้า เขาวมาถย์ ไธ แม่ ทวง โชนนา
ยุพา ภักตร์ เพาะ ความ รัก วรรณ สุ
สงสาร จึง พา มา เขย ไดม ประ โถม ลาญ
ยุพา พาน ย่า สดดี กัถ อาไธย เชิญ ผิน
หน้า พาทิ กับ พี่ หน้อย ย่า เสวรี สร้อย
นกัน ขัธ อัสมา ไสรย พี่ มิ ไซ ยักษ พด
คน เชิญ ไก เปน หน่อ ไทย เชื้อ ท้าว เจ้า
พารา ควร ร่วม เที่ยง เคียง เจ้า เขาวลัษณ์
พอ สม ภักตร์ สม ขาติ วาสนา เชิญ ประ
ทอง ปราณ กับ พี่ ยา ย่า เมิน หน้า ผิน
หนี เสย ที่ เคียว

๑ นาง พัง รพ พานา คิด ว่า ยักษ ยุพา
ภักตร์ กำมะนาท ให้ ทวาด เสยว คิด แค้น
ขัธ มัถฐรศ พุท ถด เสยว มา กถาว เกี้ยว

๑๓๓๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ว่า ขาน แต่ ดาร ดี นาง สุต แสน แค้น คำ
จำ จะ ทอบ ถึง ผิด ชอบ เคือง เชิญ สู้ เสน
มี จึง ว่า ชะ ชะสุรา ข้าง พาที ถือ ว่า
มี อุทธา ชะธำ ใจ ไป ถัก พา มา ทำ ด้วย
อานาจ หมิ่น ประมาท ทาร หัก ว่า รัก ใคร
อวด ยศ ยักยัก สักดิ์ สูง เจ้า กรุง ไกร ผู้ใด
ใคร เขา จะ รัก กับ ยักยัก มาร ถึง เชื้อ เช่น
เป็น ท้าว เจ้า พิภพ ก็ ไม่ คบ ร่วม รัก สัมภ
สมาน ถึง บัดโดย ไม่ ต้อง ให้ พอง พาน
อย่า คือ ท่าน ภักธรา มา พาที ชะ
๐ พระ พัง ความ ทรมาน ไวย ให้ อุดม นาง
ไม่ รู้ จึง ไม่ รัก ว่า ยักยัก ทรง ยิ้ม พดาง
ทาง ว่า ยอด นารี ที่ ทรง พื ทาน หัก ได้
ถัก มา นื่อง อย่า ได้ ถือ ไกรธ ขอ โทษ
เกิด ทำ ตะเมิด ก็ เพราะ รัก เจ้า นก หนา

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๕
ข้าง ตัด รัก ยักยัก ร้าย วาย เมตตา อนิจา
เนื้อ เย็น ไม่ เหน ใจ ถึง เป็น ยักยัก แต่ ร้าง
ที่ นาง เหน ใจ ยัง เป็น มะนุษย์ ผุด ผ่อง
ใส เหมือน หุเรียน เลียน นอก ปอก ออก
ไป ข้าง พาย ใน มี กติณ ชอบ วิญญา ชะ
๐ นาง พัง คำ ขำ แค้น ให้ แหม่น จิตร สุก
จะ คิด ออก สู้ ไม่ ดู หน้า มี ได้ ทอบ มัตตพร
พานา กระเถิบ มา ห่วง องค์ พระ ทรง อรรถ
เป็น นรา สุริวงษ ดำรงค์ สักดิ์ เหน นาง
ถักยักยัก เคือง ค้อน ไม่ ผ่อง ผัน จึง แปล้อง
รูป ยักยัก ร้าย จาก กาย พลัน ทรง ผิด พรวณ
โสภานา อ่า โดย เข้า นัง แสบ แสบ นุช
สุต สวรรค์ ทวีต ประกาศ เชิญ มีศรี พิณมัย
ทรมาน สงวน นวด นื่อง อย่า หมอง ใจ ยักยัก
มัน ไป ไทน์ แล้ว หนา แก้ว ทา เชิญ ผิน

๑๓๓๓๒ แก้ว หน้า น้ำ เล่ม ๒๘
ภักตร์ ทัก ทาย พิปราย ท้าย ชย่ำ เจิน ขวัญ
ใจ นก ไข่ ยักข่า พระ ว่า พดาง ทาง ชิด
ระนิคตา กัดข่า วัด ร้อง ออก ก้อง ไป
ทักขี คิด ว่า ฝน ยักข มา ทัก ทาญ เขาระ
มดัย ผิน ภักตร์ มา ผลัก ไต่ เหน มະนุษย์
ผุด ผาด ประหลาด ใจ นาง ทิราม ไวย เจิน
จิตร ให้ คิด ตาย แก้ว จึง ว่า นำ แค้น ชุก
แสน นก ทำ เยื้อง ยัก เล่ห์ ถม ให้ ถม
หมาย เขา รู้ เช่น เหน ประจักษ์ ว่า ยักข
ร้าย ชย่ำ ถลับ กลาย ถลับ แดง แปลง
สทนชัย พระ

๑ พระ ขึ้น ขอบ ปลูกอบ บุช สุก สวาสดิ์ มี
ไข่ ขาคี อะสุรา ชย่ำ ชงน พิ สรวม รูป
ยักข แดง คิด แปลง ทน นฤมต แม่ ชย่ำ
แขนง แดง ฤไทย พิ เปน ฐื่อ เนื้อ หน่อ

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า น้ำ ๑๓๓๓๗
บอ วิตุทธี ขาคี มະนุษย์ มั่น คง ชย่ำ สง
ไธย แก้ว หยิบ รูป อะสุริ ที่ ถอด ไข่ เขา
มา ให้ ศรี สวัสดิ์ ทักข่า วัช สุกนชัย ยนต์
เหตุ สังเกต กิจ เหน แม่ จิตร นงตักขณ ไข่
ยักข่า ค่อย มี ใจ พิศวง ปลง วิญญู แด
แกดั่ง ว่า ถึง มະนุษย์ สุก สำอาง ไม่ คิด
ทวง ชัง ใคร มี ได้ รัก ทำ ทาญ ทัก ทมึน
ประหมาด ให้ นาค ทม้าง ไป ถัก ทา พา
หนี จาก ที่ ทาง ทำ ผิด ชย่ำ รัก ใคร เหน
ไม่ ควร พระ

๑ พระ พัง นาง พดาง ว่า ยุกา ภักตร์ เพราะ
เหลื่อ รัก จึง ไต่ พา มา สงวน ชย่ำ เคือง
จิตร คิด ทมาย ระคาย นวล ไต่ ตาม ถวน
ก็ เพราะ รัก ภักซ์นี้ พระ ว่า พดาง ถึง แอบ
แนบ ถมร สอด พระ กร เกดียว ถมร ประ

๑๓๓๓๘ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๒๘๘
สม ศรี สาย สมร เว้น หว ไม่ รากี บัง
เกิด มี อักษรย์ ขึ้น ทน ไท ใน ไรท เชน
เนียว ผา พนา ถิ่นท กระทบ กัน เตียง ถัน
สนั่น ไหว ราชสิทธิ์ มี อธิธิ ฤทธิ ไกร เต็ม
เข้า ใน ถ้ำ ทอง คนอง กาย แผลง ชำนา
ผาด ไฉน ไฉน ถัด แพบ ประหนึ่ง กุหา สิดา
สตาบ พอน น้ำ พุ พุ พง พัง กระ จาย ค่อย
เหือด หาย วาย พิศม ถิ่น ฤทธิ ลง สุด ส่า
ราญ ร่วง จิตร พิศวาสดี พระ หน่อ นารด
ขึ้น ชม สม ประสงค์ แถ้ว สรวม รูป ยักข
ร้าย เข้า ไล่ องค์ นางโสม ยง วอน ตาม
นามกร ได้ เมตตา อาณกุต เกิด ทูต หัว
เหมือน นื่อง ชั่ว ไม่ ทน คิต มัน ผ่อน ขอ
ถาม นาม ให้ รู้ พระ ภูธร ทั้ง นคร อยู่ แห่ง
ท่าแห่ง ไว พระ ทรง โสม โสมนัส ทวีต

๑๓๓๓๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๓๓๘
ตมของ นอก กับ นื่อง นวด ชนงค์ ชย่ำ ถง
ไธย พี่ มี นาม บิน นรา ทนหา ยา ใจ อยู่
เวียง ไวย มิต ถินตา แห่ง ชานี แรม นิราช
นักเวศ เขตต์ สดาม หา นงควาญ ร่วง วัค
คาม ศักดิ์ ศรี พบ โสม ทู คู ครอง ท้อง
ฤทธิ นี่ แถ พี่ จึง ใต้ พา สด่า รว ที่ ทำ
มิต คิต วัย ไป พาย น้า จึง จะ มา งอน ง้อ
ขอ สมร พี่ จะ พา ทรม ไว ไป นคร แถ้ว
จะ รว มา ชุติต พระ บิดา นาง ทราบ ตาม
นาม วงษ พงษ กระษักรีย โสมนัส ใน จิตร
ชนิษฐา ทั้ง สอง ราช ขึ้น ชม ภิรมยา
เสนหา หยอก เป้า ถัน เข้า ชี ๒๕
๑ จะ กลับ กล่าว สอง กุมาร ชาญ สมร เป็น
นิกร บิน จุชา นรา ศรี ทั้ง พี่ นื่อง ท่อง มา
พนา ถี ครั้น ถึง ที่ เชษฐา ยุพา พาน เทน

๑๓๔๐ แก้ว หน้า น้ำ เด่ม ๒๒๘
ยักษ แบน แบน นาง อยู่ ช้าง เขา คุณ
เยาว์ น้า รัก สมัค สมาน ไย มา รัก ยักษา
ทูลา จาน สอง กุมาร พิสมัย จะ ใคร เชย
นีก คนอง ทอง ฤทธิ ไม่ คิต ขาม จิ้ง ร้อง
ตาม ถาก ถาง ว่า นาง เชย มา รักม รัก
ยักษ ไพร ไฉน เหย ไม่ ควร เชย ยักษ ชม
โสมนัส เสีย ทาย แก้ว แวด ตา มาระศรี
ตั้ง มณี มา ผูก กับ ลูก บัด ถ้า ได้ พิ สม
เมืก เพ็ชรรัตน พอ เทียม ทศ คู่ ควร กับ
นวล ไย จะ

๑ เป็น นรา หน่อ นรินทร์ ได้ ยิน ว่า ให้
โทษา รุม เริง ตั้ง เพลิง ไหม กระทับ บาท
สิงหนาท ทวาด ไป เหวย ไฉน อ้าย ใจ โพน
ทะนา เมีย ของ กู คู่ ชม สม สมาน ไซ
กอง การ ของ มึง มา หึงษา จะ จึง คู่ ชู

เด่ม ๒๒๘ - แก้ว หน้า น้ำ ๑๓๔๑
ภักตร์ ขวต สักดา ทั้ง สอง รา มึง จะ ม้วย
ลง ด้วย กัน ชาติ เงาะ น้ำ ทา พอง ของ
ทอง นก ไม่ รู้ จัก ชีวา จะ อาตัญ ทั้ง
อ้าย หน้ม ใจ น้ำ พนา วัน ทำ แสง ชัน จะ
ยมิ ลง กับ กร จะ

๑ สอง หน่อ ไทย ได้ พัง ให้ กัง แค้น ถัด
แต่่น โธม วัน ด้วย กัน ศร เป็น นรา กล้า
ทาว เข้า ราชู รอน ใน ทง ตอน เดือน ถัน
สนั่น ไป พระ พิ ตี นื่อง รับ เสีย นัย ฉาด
กามะนาท ก้อง น้ำ สุชา ไหว ทั้ง สอง ช้าง
ท่าง ทาญ ด้วย ชาญ ไชย เข้า รุก ได้ ฟาด
พัน ประจัน ขาม สม สาทรา มิ ได้ ต้อง ทั้ง
สอง ฝ่าย ด้วย เชื้อ สาย ร่ม วงษ ทรง
สถาน จาน ถัน ฤทธิ จิตร อ่อน จะ รอน ราชู
สอง กุมาร คว้าง กระบอง ของ ลำคัญ ทั้ง

๑๓๔๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
เปรี๊ยะ ๗ เลี้ยง ถิ่น ถิ่น หด้า เปน ศาตรา
เลี่ยน ถิ่น บน ศวรรค์. กฐา แก้ว แด้ว ถัด
มา ถับ พถัน พระ ทรง ธรรม์ เศษฐา ไม่
ปาว รมกั ก็ ชำน พระ มนตรา มะหา เทก
ตุก วิศศ ทรง ฤทธิ ประสิทธิ์ สม เปน พญ
พิช ชือ กระพือ สม ทอบ เชา คม ศาตรา
ทก ม้า ไกธ แด้ว กิด แค้น สองรา นุชา
ชาติ หมาย พิชาฏ หน่อ กระษัตรี ให้ ทัก
ไชย คว่าง กระบอง ของ อารวีย์ อัน ชาญ
ไชย ทวง จะ ให้ ฌตัญ นื่อง ทั้ง สอง รา
กฐา แก้ว แด้ว กฐาศ ไม่ ธา ต้อง ทัก
เปน นื่อง ร่วง ของค้ พระ วงษา กระบอง
กวัช พัก คว้าง กถาง พนา ทัก รุกชา ย่อย
ยิบ ลง นัย พัน ฝ่าย ฝูง เทพ เทวา รักษา
ไม๊ ท่าง ทก ใจ พฤกษา ลง อาตัญ จะ

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๔๓
นึ่ง อยู่ ญาก ถำจาก ครัน มา รบ กัน ที่
ธาไธรย จะ ไม่ มี จึง บันตาน แผลง ร้าง
ชอก ขวง หน้า แด้ว ร้อง คำ ห้าม ปวาม
ทั้งสาม ศรี เจ้า อย่าได้ ไกรธา กัน วาวิ
ไซ้ ไพร่ อัน ไกธ ที่ โหน มา ทั้ง สาม ของค้
วงษ เทียว กัน เจียง เจ้า ร่วง พระ ฌา
ควร วิก ถิ่น นัก พนา มา รบ กัน หนัน ไท
ไน จันนา ฌตัญ พฤกษา ยิบ ย่อย กว่า
ร้อย พัน ทำให้ ขำ ไม่ มี ที่ ธาไธรย ต้อง
บอก ให้ รู้ ก่อน จง ผ่อน ถิ่น ยัง สง ไธย
ไค่ ตาม เนื้อ ความ กัน แด้ว เทวัญ ทาย
วัน ไป กับ ทา ๗
๑ ทั้ง สาม หน่อ พระ วงษ ผู้ ทรง เทช พัง
เทเวศร์ บรรยาย คณาย ไทษา ท่าง ลงบ สง
ความ ทั้งสาม รา พระ เศษฐา จึง ตาม เนื้อ

๑๓๔๔ แก้ว หน้า น้า เต็ม ๒๗
 ความ ไป ว่า ดู ดอน เงาะ น้า กุมา เรศ
 ฝน พงษ เพศ สุริยฉาย พะธงค์ โทณ ทั้ง
 สอง ราชา นัย ชัย ที่ ไก เจ้า นาม ไว ราช เศา
 ให้ เภา พัง ราช

๑ ราช เต็ม ๒๗ สมุท ไทย ราช

๑ เต็ม ๒๗ บัง พิมพ์ ก่อ ไป ราช



๑๓๔๕

๑ นำ คัน ๖๖

๑ แก้ว หน้า น้ำ ถ่ม ๒๐๙ ๖๖

๑ ทั้ง ๒๒ พระ วิเชียร ศรีวิชัย ไป ตาม พระ บิน คารว
ที่ ดัก นาง รศศคนธ์ ไป ได้ พบ กับ กับ พระ บิน นราร รม
กัน แล้ว พระวิเชียร ศรีวิชัย พา หัน มา เมือง แล้ว นาง
จำน จันทร์ หิริญรัตน ประภักดิ์ ศรี ยก ทศ ไป รม กับ บิน
นราร ผู้ เป็น หาดาน จม บิน นราร ได้ จน ถึง พระ บิน แก้ว
ยก พล มา ตาม บิน นราร ผู้ เป็น ไอรช

๑ ทั้ง ๑๑๑ พระ อนุชา พัง ว่า ขาน ค่อย
อ่อน ทวน แจ้ง ยบถ แต่ ทน หลั่ง ข้ำ พิ
น้ำอง ๑๑๑๑ มา น้ำ มัง ไคย จิกร์ หวัง เทียว
หา วิชา การ เป็น พงษ เผ่า เทดำ กอ ทนอ
กระษัตริย์ อยู่ จัง หวัค ไรม วิถี ที่ ๑๑๑

๑๕

๑๓๔๖ แก้ว หน้า ม้า ถ่ม ๒๔๗
ข้า ผู้ พี มี ศักดิ์ จัก กระพาน นาม กุมาร
เป็น นิกร บวรระวงษ์ พระ ทรง ถูธิ บิดา
ของ ข้า ไซ้ เป็น ~~สินไชย~~ ภูวนารถ ราช หงษ์
เจ้า เจะ นื่อง ร่วม สนิท บิดวงศ์ แต่ ต่าง
องค์ มารดา นุชา ชาญ ะ
๑ เป็น นร่า ได้ พัง ที่ สังเกต ก็ แจ้ง
เหตุ นื่อง รัก สมัค สมาน เข้า สรรวม สอด
กอด นื่อง ส่อง กุมาร พ้อ วงษ์ จาน วาน
เครือ เจียว เนื่อ เย็น แทบ จะ ซ่า ซื่อ กัน
ชาสัญ หาก เทวัญ บอก ให้ จ้าง ได้ เหน
เป็น ดิน ไชย ภูมิ นฤ เบนทร์ เธอ ก็ เปน เจ้า
อา ทัว ข้า นั้น พี มี นาม เป็น นร่า ไชยชา
เจ้า พระ พาน เกด้า เป็น แก้ว นรวัจ สรรค์
เปน พระราช บิดวงศ์ ผู้ ทรง ธรรม ครอบ
เขตร์ คั่น ธานี นิต ดินดา ส่อง กุมาร พัง

ถ่ม ๒๔๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๔๗
ความ ตาม กระแส ได้ รู้ แน่ แจ้ง เหตุ ว่า
ไชยชา น้อม บังคม ถ่ม รักศรี สมัค สมาน
ได้ หยาบ ข้า ข้าเจ้า ไม่ เข้าใจ มา รบ องค์
ทรง ไชย จง ได้ ไปรต อย่า ถือโทษ นื่อง
ยา อัญญาไศรย เป็น นร่า ขึ้น ชอบ แล้ว ทอบ
ไป ทัว พี ไม่ ถือโทษ เขาโทษ ทันท พี
ก็ ได้ รบ รา สมาน นื่อง อย่า เคือง ช้อง ชัก
แค่น แสน กระสัน แล้ว ทวีต ร้อง เรียก หา
วิถาวรรณ อย่า ทวาด ทวน เถย เจ้า เชิญ
เข้า มา เมื่อ สงคราม ตาม องค์ ต่าง ยง
ยุทธ วรรณ แอบ ชุ่ม พุ่ม พฤกษา ครั้น
สุด สิ้น สับ ประยุทธ์ ยุทธนา ยิน ไชยชา
ร้อง บอก ก็ ออก ไป ส่อง นุชา พา กัน อัน
ชุลี ต่าง วัช ผิด ขบ สมาน อัญญา ไศรย
ข้า เปน นื่อง ของ องค์ พระ ทรง ไชย ไม่

๑๓๔๘ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๙๒
เข้าใจ จึง มา ทำ ทวี ได้ ผิด บ้าง พดด้ง ไป
จง ได้ ไปรด \ ปรุทวน ไทษ กับ น้อง ทั้ง สอง
ศรี ได้ ทราบ เรื่อง เบื้อง หลัง ตั้ง แต่ นี้
คง เป็น ที่ รัก กัน จน วัน ภาย

๐ นาง พัง สอง ธนุชา ที่ ว่า ขาน วัจษ
วาน หน่อ เนื้อ ใน เชื้อ สาย ทั้ง ดี ใจ ใน
จิตร ทั้ง คิด ขาย ค่อย พิปราย ทอบ รศ พ
นา ฌัน ไม่ ถือ ชื่อ ทรง เป็น วงษ ญาติ ที่
พดด้ง พดาด มิ ได้ คิด วิชา ให้ อะ โทษ ใน
พระ ธนุชา กัดยา พาทิ บัดดี ใจ สอง
นุชา ว่า พัง คณิง คิด ประทาด จิตร เษษฐา
นำ สง ไสย ว่า เป็น เนื้อ เชื้อ วงษ พระ ทรง
ไชย เหตุ ไฉน นิศ นัก เป็น ยักษ์ มา จึง
ทูล ถาม ทาม แคลง ไม่ แจ้ง เรื่อง พระบาท
เบื่อง บรม เมศ ผู้ เษษฐา พระ เชื้อ วงษ

เต็ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๔๘
พวง มนุษย์ สดุด โสภ ใย จึง มา เป็น ยักษ์
น้อง หนัก ใจ ทั้ง พระองค์ ทรง ศักดิ์ พัก
อยู่ บ้าง กับ ขาชา โฉม ของ ฌัน สง ไสย อย่า
ว่า น้อง ได้ ถาม ล่วง ถาม ไป พระ จง ได้
ไปรด เกตุ เต่า ศติ

๐ พระ พัง สอง น้อง รัก ที่ รัก ถาม ด้วย
มิ ความ สงกา ว่า ยักษ์ ทรง สรวอด สันต์
ทรรษา แล้ว พาทิ สง ไสย พี่ ฤา จะ เต่า ให้
เข้าใจ อัน ตัว พี่ บริสุทธิ มนุษย์ ทอด แต่
รูป นอก ยักษ์ แปลง พี่ แก่ ตั้ง ไส จึง เทน
เป็น กุมภกันต์ ผิด กัน ไป อย่า สง ไสย เถย
หนา นุชา ขาญ อัน พี่ นาง เทวี ศรี สะ ไร
เษษฐา ไป ถัก พรวก จาก ถวาน จึง มา พัก
ผ่อน องค์ อยู่ ถง ทาน พอ มา พาน พบ
น้อง ทั้ง สอง รา แล้ว ถอด รูป ยักษ์ มา

๑๓๕๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ให้ เหน ก็ คง เปน มนุษย์ สุด เถธา ทั้ง
สอง พระ น้อง รัก ประจักษ์ ทา ต่าง ทรรษา
ขึ้น ชม ไตรมณี พระ เชษฐา ครั้น แดง แจ่ม
ประจักษ์ เอา รูป ยักษ์ ธรรม ลง องค์ กระ
ษัตริย์ ทั้ง สาม หน้า ชักยา กระจา รัตน ต่าง
ก็ ทวีต สุนทรีนา อยู่ อารัญ ะ

๑ ฝ่าย กอง ทัพ หน้า ไทย ตาม ได้ ยักษ์
ไม่ ผ่อน พัก พด พด ชน วัช สืบ เสาะ
อสุรา ใน น้ำ วัน จน มา ทน สาม องค์ พงษ
นิกร พวก กอง นำ มา พบ ประสบ ภักตร์
เหน นงกัณษ กับ มาร ชาญ สมร พา กัน
มา พัก องค์ อยู่ ทง ตอน พด นิกร โอบ
อ้อม เข้า ถ่อม มา พระ วิเชียร ศรีวิไชย เวง
ไธ ช้าง ออก ยืน ขวาง เสง เทน ริม เนิ
รา ร้อง ว่า เหวย อ้าย มาร พาด พาด บัง

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๕๑
อา มา ถัก เจ้า เขวมาถย์ ชี วิทรี มิ่ง ถึง
ที่ วัน นี้ แถ้ว มิ ได้ แถ้ว คดาศ ครัว มี
ทหาร เรา ตาม มา ชำ ให้ บัดโดย ลาญ
ถัก วาย ปราณ เวง ส่ง นาง นงกัณษ สอง
นรินทร์ ป็น นุชา พัง ว่า ถัก ให้ ร้อง เรา
เตือต คด ะ หาญ ถัก พระ ธิตา ห้าม สอง
พระ น้อง รัก จง ผ่อน พัก รง ก ค่อย ออก
ใจ อัน กุมาร ทั้ง สอง เปน น้อง ฉน ชยา
ทุน หน้า โทษา อัญญา ไศรย ค่อย ว่า ถัก
ดู เหน ไม่ เปน ไว แถ้ว ทรวม ไวย วอน ว่า
กับ สาม ะ

๑ ป็น นรา รู้ ว่า น้อง ของ สมร ค่อย
ฉน ผ่อน ตาม เมตทา มาร ะ ศรี จัง ว่า เหวย
กุมาร เรา ปรา นี้ อย่า ถือ ตี เก่ง ถัก ถัก
ไว ถัก เรา เหน เปน วงษ น้อง นงกัณษ

๑๓๕๒ แก้ว น้ำ หน้า เล่ม ๒๑๙
จะ ผ่อน พักโทษา อธิมา ไศรย เริง ยก ทัพ
กถัม หลั่ง ไป จัง ใน กราบ ทูล ให้ แจ้ง จิกร
พระ บิทร ว่า ทัว เรา ทำ ผิด คิด ไม่ ชอบ
ไป ถัก ถอม บุตรี ศรี สมร ขอ อะไย ไต่
ไปรด ที่โทษ กร ไป นคร แล้ว จะ กลับ ชีพ
ภิกษุ พระ พี่ น้อง สอง รา พัง ว่า ขาน
ให้ เตือน ทาน ชุ่น แค้น แสน กระศัลย์ ทั้ง
พี่ น้อง ร้อง ทวาด ขาคี กุมภกันท์ พระ ทรง
ธรรม ไม่ ประสงค์ เปน วงษ วาร ให้ เรา
มา ผูก มัด ทัก เขา ทัว ไม่ รู้ ทัว ยัง จะ
มา จอน ว่า ขาน พิโรธ ใจ ไต่ นิกร เข้า รอน
ราญ เหล่า ทวย ทาร ถ้อม รุก เข้า บุก บัน
ทั้ง ตาม องค์ พระ ทน่อ วรรณารก ไม่ ทวน
ทวาด ทวด แก่ง พระ แสง ขรรค์ ไต่ โยธี
ที่ ทบ ประจบ กัน ทรง ฟาด พัน ไพร่ นาย

เล่ม ๒๑๙ แก้ว หน้า น้ำ ๑๓๕๓
วาย ชีวา พระ วิเชียร ศรีวิไชย เริง ไต่ ข้าง
เข้า ไต่ ถ้าง ทรง เศษ ตาม เศษฐา ทั้ง ตาม
องค์ พงษ นรินทร์ บิน นรา แก่ง กระชา ถา
โถม เข้าใจม ที่ ถูก ข้าง ทรง องค์ นุชา
ถลา ร้อง สยด สยอง ต่าย หน้า จะ หล้า ทน
สอง กุมาร กถ ขอ รากี แล้ว พระ ศรี
วิไชย ไต่ ณรงค์ ขึ้น ศร ถัน ทน ไต่ เปน ไฟ
ศึก ออกโหม อีกร ถ้าง ถูกรู้ ทัว พิศม์ สง
เจ้า เจาะ คว้าง มะหา กระชา ทรง เปน ผน ถง
ดับ ไฟ บัดโดย ถาญ พระ วิเชียร กุมาร ขาญ
สมร ที่ ทรง ศร ทมาย แผลง พระ แสง
ผลาญ เปน นาคี มี มา เหลือ ประมาณ แผล
พัง พาน ผ่าน มา จะ รากี พระ สุริวงษ ทรง
เศษ ผู้ เศษฐา เทน นาคา รุก ไต่ มิ ไต่ ทน
ที่ คว้าง กระบอง ไป ผลาญ ไพร เปน พระ

๑๓๕๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ยา สกุนี หยาน มา เข้า บิน ฉาบ คาม นาค
กระซาง ผุด กุซงศ์ สุก ลีน ม้วย ท้วย บัก
ษา สอง กุมาร หาญ หัก ลีน ศักดา ทั้ง
โยธา ไพร่ นาย ก็ วาย วาง ตาม เชษฐา รุก
ได้ พอ ได้ ทำ ที่ คชา ชาน ชม ลง ล้ม ผาง
ทั้ง พี่ น้อง สอง พระ หมอ ทก คช ช้าง ลง
หมุน คว้าง ถัด ถง ถด ถาง พง พี่ รศ สุกน
ทก ใจ หมายถึง ม้วย จึง เข้า ช้อย ประครอง
ทั้ง สอง ศรี แล้ว ผัน ผ่อน วอน ว่า กับ
สาม ได้ ปราณ นื่อง ยา อย่า ให้ ตาย แล้ว
บอก สอง ธนุชา จง ถ่า ทพิ อย่า รบ รับ
กถับ ไป เผ้า เต่า ถวาย ทรง จดโทษ ไปรด
ก่อน จง ผ่อน คดา ได้ หยาน คาย ที่ ยักษ
ไป ถัก มา เธอ หมอ เนื้อ เขื่อ วงษ ตำรงค์
ราช มิ ไซ่ ขาด ทำ ศักดิ์ เช่น ยักษา ได้

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๕๕
ผิด แล้ว ทรง เสด็จ จง เมตตา แล้ว จะ มา
อภิวัต บาท ยุคต สอง หมอ ไทย ใจ เตือก
ทั้ง เลือด หยต ทรง วัน ทด ร้อน รุ่ม ทุก
ชุม ชน ข้า พัง คำ พี่ นาง หมาง กระมด
นอง สุกต สุก แสน จะ แค่น ใจ ครั้น จะ ขึ้น
ราญ รอ เข้า คอ ถุทธิ ที่ สุก คิค สุก รู้ ตู
ไม่ ไหว ถูก กัด พัน หัน หน้า ร้อง ว่า ไป
ไม่ เปน ไว รอ อยู่ คง รู้ กัน พระ วิเชียร
แสน แค่น แน่น ชูระ แล้ว ชวน พระ น้อง
ชาย รับ ผาย ผัน ที่ ไพร่ พด เหลือ ตาย วาย
ชีวัน ก็ พา กัน ตาม มา เข้า ธาณี ครั้น
ถึง พระ นิเวศน์ เขตวิ สถาน สอง กุมาร รับ
อย่าง มา ปราง ศรี เข้า เผ้า พระ ชนก ชนนี้
ไม่ พา ที่ ขบ หน้า ถง จาบถย์ ทั้ง ทก องค์
พงษ์ กระษักรีย อยู่ พร้อม พรัก เหน่ ตูก

๑๓๕๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
รัก กลับ มา ถวายแสง ศักดิ์ พิเศษ ทรง ถวาย
เนื้อ ความ พลับ เจ้า ผาย ผัน ตาม ยักษ์ ที่
ลัก นาง เปน โฉน กลับ มา ไต่ถาม ว่า ฤา
ใคร ทำ ทั้ง สอง ให้ หมอง หมาง ฤา ตาม
ไป ไม่ ประ พระ พี่ นาง ฤา ขัด ขวาง เคือง
ใจ อย่าง ไฉน มี พระ พี่ น้อง สอง รา แค้น
ข้า ศัก ถอน ตะขิก ทูต แจ่ม กันแสง ศรี
ถูก ไป ตาม ช้าย ยักษ์ ลัก บุตรี ก็ คง พบ
อะสุรี ทั้ง พี่ นาง อีก มະนุษย์ เจะ บำพา
กัน อยู่ ที่ เพิง ภู ถิ่นเนา ภูเข ชวาง ถูก
ก้อน พด ถัดม ถัด สกิด ทาง มัน ได้ ถ้าง
โยธา ชีวา วาย ฉนั้น ขัด ใจ ไฉน ช้าง เข่า ถ้าง
ผดาม ช้าย พวก มวย ค่อ ตี ไม่ หนี หาย
แต่ รบ กัน ชัน อยู่ มาก มาย ราพราย
ตา โถม เข้าใจม ตี ท้อง ที่ นิ่ง ช้าง ทรง ถง

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๕๗
สมบัติ ฉนั้น ก็ พด ถง ไป ยัง ไพร ตี พระ
พี่ นาง จึง มา ทำ ฮารี ห้าม ตาม ยักษ์ ไว้
ไม่ให้ ทำ ดู เหลือ ทัว ชั่ว ชั่ว ประดา เสีย
ยอม เปน เมีย ยักษ์ ได้ แล้ว ไม่ หน้า กลับ
ส่ง เสีย ถูก ยมา อีก ชั่ว ให้ ช่วย นำ ทูต
องค์ พระ ทรง ธรรม ว่า ผัว เขา ผ่า พงษ
คำรงค์ ศักดิ์ มิ ใช่ว่า ยักษ์ หยาบ ชั่ว พนา
สัณห์ อย่า ให้ พระ ช้าง โกรธ งตโทษ
ทนต์ แล้ว จึง จะ พา กัน มา ฉันทา ทั้ง
หก องค์ พงษ ธรรมะทวิย ให้ ขัด จิตร ได้
พั่ง กิจ ถูก รัก แค้น นึก หน้า พระ ทินกร
สร นรินทร์ ศิลา นระ ทวาด ว่า ชั่ว ตุก
เจียว บุตรี ไป ร่วม รัก ยักษ์า อุตา มก
กลับ ยอ ยก ยก ศักดิ์ ช้าย ยักษ์ มา ถง
ทอดอก บอด ข้า ให้ ปราณ ชี ทัว ที่ หน้า

๑๓๕๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๙
 เปน คง เหน กั้น ชะ น้อย ๆ อ้าย มาร ทำ
 หาว หัก กับ ลูก รัก สอง รา แหม อาตม
 กู จะ ไป สังกหา ผดามุ ช้วน พระ หุ่น หัน
 กัด แก้ว พระ แสง ทรง ทั้ง ตาม พระ
 ขายา มารศรี ห้าม สามี ทูล ความ ตาม
 ประสงค์ อ้าย ยักษ์ มี อิทธิ ฤทธิรงค์ มัน
 อาจ องค์ เทาะ เค้น เค้น เมฆา พระ จะ ไป
 กำจัด ให้ คัด ไชย เหน จะ ไม่ สม นาทร์
 ปราณ ตาม พระองค์ ทรง ไชย อย่า ไคด
 คดา ให้ น้อย ยา จะ รับ ไป จับ มาร ด้วย
 ตัว น้อย ของ ที่ ย่อม มี ฤทธิ บั๊จา มิตร
 มาก นัก เคย หัก หาญ ถึง มาร มี ฤทธิไกร
 อัน ไชย ขาญ คง ถ้าง ผดามุ ให้ ยับ อับ
 ประวา ชะ
 ๐ ทั้ง ตาม พระ จักรพงษ์ พัง นงลักษณ์

เล่ม ๒๑๙ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๕๘
 เคย ประจักษ์ เหน ฤทธิ ขนิษฐา จึง ทอม
 ความ ตาม ใจ จะ ไคด คดา ตัว พี่ ยา จะ
 ไป ถึง ทั้ง กอง ทัพ พระ ครี พดาง ย่าง
 ออก นอก ปราสาท ขึ้น เหนือ อาสน์ ไทร
 เจริญ เพ็ชร ประดับ พอก ขำ เล้า พวัง พร้อม
 น้อม คำนับ พระ กำชับ สั่ง เหว ให้ เคนท์
 พล ทั้ง ตาม องค์ นงคราญ จะ ผดามุ ยักษ
 ให้ พร้อม พรัก รด ไชย ไพร พด พระ
 เจริญ สั่ง ย่าง ไป เข้า ไพรชนันต์ พอก ตา
 มนต์ รับ รัต มา จัด กัน พด ไทร ไชย ขาญ
 ที่ หาญ อีก เคย สู้ศึก เวียง แวง อัน แสง
 ชัน แต่ ตะคน ทน ณรงค์ คง กระพัน ที่
 พร้อม หัน บัญชา พดา กร ตาม พระองค์
 นงลักษณ์ อัครราช ถ้วน อง อาจ ขาญ ไชย
 ทั้ง ไกรสร ทาง ประดับ ประดา เจริญ อา

๑๓๖๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘๗
ภรณ์ เคย ราช ราช ราช ได้ มี ไชย แล้ว
จับ เครื่อง คู่ องค์ ที่ ทรง ฤทธิ์ ของ นักสิทธิ์
ไปรศ ปราณ ประทาน ให้ พร้อม กัน มา ตา
พระ ภูวไนย พระ ทรง ไชย ต่าง ช่วย อ่า
นวย พร ทั้ง ตาม นาง คำนับ อภิภิวัตน์ แล้ว
เคลื่อน กลาศ จาก องค์ พระ ทรง ศรี เด็ด
ขึ้น รก สุวรรณ อัน บวร - ยก นิกร ริม ออก
นอก บุรี ทัด ทิว หุ่น มุ่ง ไป เข้า ไพร ทัศน์
ที่ ไพร พด เคย รู้จัก แห่ง ยักษ์ ริม น้ำ น้ำ
พา มา ไม่ ข้ำ ที่ จน ถึง ที่ พระ นรินทร์ ปีน
นรา ทั้ง ตาม นาง ต่าง ให้ ไพร เข้า ถ่อม
อยู่ พวัง พร้อม ให้ ระวัง ออก ก้อง น้ำ แล้ว
ตาม นาง กระษัตริย์ ระวัง ทวีต มา เทว ยัก
ษา อย่าง นิ่ง มา ชิง ไชย ช่ม เหนง กู กู ถูก
ลัก ถูก หนี ข้ำ ท่อ ที่ หน่อ กระษัตริย์ เทบ

เล่ม ๒๘๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๖๑
กัศ ไชย กู จะ มา ฅตัญ มั่น ให้ มัด ไชย
ให้ ตา ใจ ที่ ไม่ เกรง ช่ม เหนง กัน ทั้ง ตาม
หน่อ สุริวงษ กับ นงลักษณ์ ยัง ฝ่อน พัก
เพิง ฉา พนา ถิ่นที่ พระ ธิตา พรัน ใน พระ
ไทย ครัน เหน ทรง ธรรม์ มาราตา นั้น มา
ตาม จึง ทูต พระ ธานี ขุด ฅนอง มาราตา
นื่อง ฅง ทราบ อย่าง ทยาม ทยาม ถึง ฅน
พลึง รั้ง รอ แต่ พธ งาม อย่าง ฅน ตาม
ราช ให้ มี ไชย หน่อ กระษัตริย์ ทวีต ว่า
ถ้า เช่น นั้น จะ ฝ่อน ฅน ไชยา อธิมา ไชย
กัศ อยู่ แต่ นาง กระษัตริย์ จะ ขัด ใจ ทำ
ให้ ให้งบ ข้ำ ที่ จำ จน แล้ว ฅน นื่อง
ฅง ราช ออก ยาทร์ อย่าง ถึง รก นาง ไฉน
ฉาย นาย พทล ค่อย รอ ว่า ฅน ให้

๑๓๖๒ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๒๘
ผอน ปวน ขอ พระ ชนนี้ มี เมตตา ที่ ทำ
ผิด คิด หาญ ให้ ราน ร้า ด้วย หุ่น ดาว
คราว รัก กัน หน้า หน้า จึง ไม่ ทน สู้ ขอ
คิด รอ ภา พระ มารดา ได้ ไปรด งตโทษ
กรรม ถูก จะ พา ธารไทยไป จึง หัก แล้ว
จะ จัก เครื่อง บรรณา ธารมา ธาร มา คำนับ
กราบ กราบ พระ มารดา ให้ ถวาย ร่ม จึง
หวัด ขัดยา แต่ สอง กุมาร นัน ถัด หาญ
มา รอน ราชู ถูก รัก เปน หน้า หน้า ข้าง
ได้ สงคราม ตาม เกร ก็ พลาด ทำ ตก ข้าง
ถง กลาง ไพร ประทานโทษ ไปรด ให้ ธารไทย
ฉนั้น ด้วย สู้ กัน พลาด พัด หาย ยัง ได้
ถูกตะหูก ยุก เขียว ย่อม เปน ข้าง ก็ ไม่
ได้ ทำ คิด ข้าง เติม ทั้ง ตาม นาง พัง ดาว
เจ้า มาร น้อย ดู เรียบ ร้อย ข้าง คือก ไม่ อีก

เล่น ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๖๓
เทิม แต่ แค้น นก ถัก พา ธิตา เติม ข้าง
พูด เพิ่ม ข้าง พด พด ไกร ให้ คุณ เขียว
เกรี้ยว กรวด กรวด ว่า ข้าง ยักขา กู ไม่ คิด
พิสมัย มา ข้าง ผู้ พัน คน ออก บัน ไม่ อย่า
ไถด แ่ง หน้า มา พาที่ นาง มี ได้ แ่ง
ดาว ว่า หาดาน รัก ตาม นางถักขันธ์ กวัก แ่ง
พระ แ่ง ศรี ข้าง รด ไชย ได้ พัน ประจัญ
ที่ พด ไชย ถ่อม กุมาร เข้า ราชู รอน
ตาม หน้า นารด ธาร องค์ ได้ ยง ยุทธิ ฤทธิ
รุกรม ราชู ไชย ทั้ง ไกรศรี พด ไชย บี้ บัน
ไม่ ทน กร ตาม ธาร ได้ ประหาร พระ หาดาน
ชาย พระ หน้า รับ รอง อยู่ คล่อง แกว
ทาง ศดาศ แกว มี ได้ ทั้ง ทั้ง สอง ฝ่าย कम
ดาว มี ได้ พาเข้า บาท กาย ด้วย เขียว
สาย สุริวงษ ใน พงษ พันธิ บัน ขุภา ค่าง

๑๓๖๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๑๗
 กระบอง ของ วิเศษ กระเบื้อง เศษ ก้อน ไป
 ทั้ง ไฟร ถิ่น เป็น หดัก ไชย ค่าย เพ็ชร
 นี่ เจ็ด ชัน เข้า ทาง กั้น พระ เจ้าธำ ตาม
 นารี ทั้ง สาม นาง ค่าง แค้น ให้ แน่น จิตร
 เข้า มา ทัก ทา ข่าย สุก หน้าย หนี นาง แจ่ม
 จักร กัถยา กลัว ฤทธิ ขัน ระวัง กวัก แก้ว
 พระ แสง ทรง ก็ คว่าง ลูก ศักดา ภาตะบาท
 ก้อง ค่าย ขาด หดุด กระชุย เป็น ผุย ผง นาง
 หิริญ เยาวราช ผู้ ธา ของ กระตั้น ทรง คว่าง
 ฉ่ำ เช็ด หน้า ไป เข้า ปีก ภัคค์ บิน นระ
 นาคา รัก จะ เหนียว ชัก ตาก หุด ทา หุด
 ไม่ ประภัก ศร ที่ สาม นาง ทรม ไวย ชัก
 พระไทย คว่าง สาย กระตั้น มา เข้า รัศ หักดี
 บิน นิกร ขวรรณารด ไม่ เกื้ออน ศกาศ ผูก
 มัด พระ หักดา ฝ่าย เจ้า เงาะ หน่อ นรินทร์

เล่ม ๒๑๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๖๕
 บิน ขุษา เทน เสี่ยง ทำ เว รวน ดง จวน จวน
 ทั้ง สอง พระ เขมฐา เสี่ยง ขำ คึก สุก จะ นึก
 แก้ว ให้ ชัก สม จำ จะ ไป ทูต พระ ภูว
 ทล ให้ ยก พด มา ตาม สงคราม กัน กรัน
 คืด พดาง ทาง โถม พระ โยม มาศ รียบ ดี
 ลาศ หนี หาย ออก ผาย ผัน เข้า แฉง หมอก
 ออก เมฆ ใน เมฆนั้น หมายถึง เขตร ชันช ที่
 สถิตย พระ บิตร ขะ
 ๐ ฝ่าย โถม ยง สงคราม ตาม พี่ น้อง จำ
 ได้ สอง ทดาม ข่าย สาย สมร ทั้ง องค์ พระ
 ธิดา พงา อนุ ก็ ให้ เด็ก พด นิกร เข้า ทรง
 ไกร ถึง เกย แก้ว มระกฎ รด ประทับ สาม
 งาม สรรพ ชัน ระดา หา ขำ ไม่ เทน สาม
 ออก หนึ่ง บัดลังก์ ไชย ท่าง เข้า ไป ฝ่าย องค์
 พระ ทรง ธรรม ขะ

๑๓๖๖

แก้ว หน้า ม้า

เล่ม ๒๙

๑ พระภูมิ ทั้ง สาม เหม งาม สรรพ กตัญญู
กอง ทัพ มา ใน โอศวรรย์ ไตรมณี ตรีธัมม
ไป ตาม กัน ตาม กุณภักดิ์ มี ไชย อย่าง
ไร มา ทั้ง สาม องค์ นงลักษณ์ อัครเศ
ทาง ทูล เทว ทาร ทัก กับ ยักขา อ้าย พวก
มาร ย่อย ยับ ชับประวา ฉับ จับ มา พี่ น้อง
ได้ สอง คน แต่ อ้าย เงาะ ตัว ที่ หนึ่ง ไป ได้
มัน ว่อง ไว เหาะ เห็น รู้ เต็ม หน คง ได้ มา
ทั้ง บุตรี นิยมถ ยัง ให้ พด คุม อยู่ ประท
กตาง

๑ พระจอม วัง พัง ว่า มารศรี สุก ยิน
ที่ ไตรมณี คบ หักถ์ ผาง ตั้ง ตำรวจ กับ เหล่า
สาว สุรางค์ ธิตา นาง รับ ไป ไว้ ใน วัง
แต่ ผู้ร้าย ใจ กล้า พา มา นี้ จะ มา ที่ เสีย
ให้ สม ชวรมณ์ หวัง พวก แดน สาว เหล่า

เล่ม ๒๙

แก้ว หน้า ม้า

๑๓๖๗

สนม กรม มะวัง ได้ รับ สิ่ง ทรง ธรรม พา
กัน มา พวก นารี รับ นาง มา ปราง ศรี
พวก เสนี พรหม พรัก คุม ยักขา เปน ไพร
พี่ น้อง ทั้ง สอง รา พา เข้า มา นำ ที่ นัง
บัลลังก์ ไชย พระ สุริวงษ ทรง ศักดิ์ เหม
ยักษ์ ทำ ท่วง ที่ เก่ง กาย ไม่ หวาด ไหว
ทรง ฌณ ฉิว กริ้ว กรวด ทวาด ไป เหวย
อย่าง ไร อ้าย ยักษ์ ถีบ ศักดา บังอาจ ถัก
บุตรี ภู หนึ่ง หาย ทะนง กาย มิ ได้ เกรง อวด
เก่ง กล้า ข้ำ ข่า ที่ รั พด ออก บ่น มา ถึง
เวตา มึง นั้น จะ บัดโดย ไย ไม่ แผลง ฤทธิ์
อีก คิต หักถ์ หดบ มา นัง ขบ กับ หน้า ว่า
ไฉน ภู อยาก คุ ผู้ หาญ อัน หาญ ไชย จะ
หัก ไชย ฤา จะ รอด ทอด วัน

๑ ทั้ง สอง พระ หน่อ ไทย มิ ได้ ขาม จึ่ง

๑๓๖๘ แก้ว หน้า ม้า เถ่ม ๒๘
ทอบ ตาม ท่าน เขี้ยว ชยา เขี้ยว หย็น เรา เสี้ย
ที่ พดั่ง พดาด เร่ง ฟาด พัน ชยา ว่า กัน
ทาง ตาก ให้ มาก มาย อัน บุรุษย์ บุตรี เปน
ที่ รัก ได้ พบ รักใคร่ ทั้ง จิตร จึง คิด หมายถึง
แพ้ สงคราม ตาม ถ้าง ให้ วาง วาย เรา
เปน ชาย มิ ได้ คิด ชี วิตร เลย ขะ
๐ จักรพงษ์ ทรง พัง ให้ ค้าง แค้น กระ
ทืบ แทน ร้อง ประกาศ อามาศย์ เหวย ชยา
ให้ มั่น พุด เถ่น เหมือน เช่น เคย ชยา ช้า
เลย เขา ไป พัน ให้ บัดโดย ทั้ง ตาม นาง
ต่าง กริ่ง นิง พินิจ ให้ ทด จิตร โฉม ยง
คิด สง ใสย คุ กุมาร หลาน น้อย กตลย
ฤไทย รูป ทรง ไม่ ผิด พระ อานุชา จึง
ทูล องค์ ภาศดา ว่า ช้า ไว้ นื่อง จะ ใคร่ ตาม
ปาก พิภาภษา แก้ว ตาม เจ้า เขาวราช ประ

๑๓๖๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๖๘
ภาศ มา อะสุรา กับ กุมาร ผู้ หาญ อีก
สหาย กัน สอง ศรี ฤา พี นื่อง จิตร คนของ
อา มา เปน ช้า คือก จง แจ้ง วงษ พงษ พัน
ที่ ขึ้น ฤก ชยา ได้ นึก อีก ชัก ไป นึก เถ
พระ ทนอ ไทย ได้ พัง ที่ นาง ตาม คิด ทรวง
ความ ก็ เหน เรา เปน เคย จำ จะ ให้ แจ้ง
ตาม ความ พิเปรย จะ นิง เคย ไหน จะ รู้
ว่า ผู้ ตี ครั้น คิด พดาง ทาง ว่า ช้า ทั้ง สอง
เปน พี นื่อง ทรง จง หวัด กระษัตริย์ ศรี เป็น
นิกร อานุชา อยู่ ธานี ไรม วิถี ที่ สำนักนี้
จักกระพาฟ ช้า มี นาม เป็น นรา ศักดา เทร
อยู่ นิเวศน์ มิดดินตา มะหา สถาน จะ ตาม
ได้ ทำ ไม มิ ไร่ การ เร่ง ถ้าง ผดายุ ชีวัน
ให้ บัด โดย ทั้ง ตาม นาง พัง รศ พจนาคดี
ให้ ประหลาด ใจ จริง ยิง สง ใสย ทั้ง สอง

๑๓๗๐ แก้ว หน้า ม้า เด่ม ๒๒๙
 เจ้า เต่า นาม ตาม กัน ไป ก็ ต้อง ใน สุริ
 วงษ์ พงษ์ ประยูร ทั้ง สมยา ชานี ที่ สถาน
 ฤา วงษ์ วาร พระ ปิ่น บดินทร์ สุริย์ จำ ชัก
 ไซ้ ให้ เต่า พัง เค้า มุถ จะ เกื้อ กุณ กอบ
 การ สถาน ไต แล้ว นาง มี สุนทร ตู ก่อน
 เจ้า เปน พงษ์ เสา สุริวงษ์ พระ องค์ ไท
 บิคุราช มาตุรงค์ ทรง เวียง ไชย มี นาม ไต
 บอก เต่า ให้ เรา พัง พอ จะ ได้ ให้ เขา
 ชูเตาโทษ อย่า เข้ม โหด กอ แก เหมือน
 แท้ หดง สอง หน่อ นารถ พัง ว่า คิด น้า
 ชัง ให้ แค้น คัง เคือง ใจ ทอม ไป พด้น
 จะ ช่า เรา ก็ ช่า อย่า มา ตาม พุด ถวน
 ตาม ถึง ผู้ใหญ่ ไฉน นั้น อย่า ทำ เล่น เช่น
 ถูก ตู ถูก กัน เขา ผ่อน ผัน แล้ว ยิง ตาม
 ถ่วง ตาม ไป ะ

เด่ม ๒๒๙ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๗๑
 ๐ พระ ทรง ศักดิ์ จักรพรรดิ ให้ ชัด ช้อง
 พิโรธ ร้อง กริ้ว กรวด อยู่ หวาด ไหว เหม
 อ้าย ชาคี ยักขา ชะล่า ใจ เขา ตาม ได้ กลับ
 ไกรพิโรธ แรง จะ อาศัย บัดโดย ช่าง
 ไม่ นึก ยัง หาญ อีก พุด จา ทำ กถา แขง
 แล้ว กรัด ส่วง ขุน ปราบ พวก คาบ แดง ไป
 ทิม แทง ฟาด พัน ให้ บัดโดย ะ
 ๐ นางโถม ยง นงลักษณ์ อัครเศ ได้
 พัง เทพโถม ยง ยัง สงไสย จึง ทัด ทาน
 ทูล ขอ ใต้ รบไว้ เพียง แต่ ใต้โทษ ทัดที่
 พันทะนา ด้วย น้อย ยัง พัง กิฯ พิศวง
 กถา เปน พงษ์ ทรง เทช พระ เศษฐา บอก
 ชื่อ เสี่ยง เวียง จันทวัด ขัตติยา ก็ เหน ว่า ต้อง
 ตาม พระ นาม วงษ์ ะ
 ๐ พระ ทินกร ร้อน ใจ มิ ได้ เชื้อ จึง

๑๓๗๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
 ว่า เหลือ แก้ว เจ้า มา เจ้า หลง ชัน ส้มเตี๋
 เขยฐา นุชา ทรง ทั้ง สอง องค์ วงษ์ มนุษย์
 ผุดไธภา ก็ ช้าย นี้ คง เหน มัน เปน ยักษ์
 ผิด เขื้อ คักคี่ สุริวงษ์ ใน พงษา ทาม ใจ
 เจ้า แม่ ทัพ ไป จับ มา ทรงโกธธา ถูก ย่าง
 เข้า ช้าง ใน ตาม ทวาม ชมโฉม ฉาย ไม่
 วาย คิค บัน ทาด จิตร จิต เขื้อ ด้วย เนื้อ
 ไซ ต่าง ไป แก่ เครื่อง ที่ พัน กระตั้น ไร่
 แก้ว ส่ง ให้ เอา ไป ช้าง คอย พัง การ นาง
 ส่ง พดาง ทาง ย่าง เข้า ปราง ศรี พวก
 เสนี ตี นาย ฝ่าย ทหาร พา นักโทษ พี่ น้อง
 สอง กุมาร มา มอม ท่าน ชำระรง เอา ดง
 ทักัน ๐ ฝ่ายโฉม นาง รศ สุคนธ์ วิมล ภักตร์ ไศก
 ๐ ถัก ทรวง นุช สุท กระศัลย์ เวทนา สามี

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๗๓
 ถึง ชีวัน พัง รัก กัน มา นิราศ ขาด กระเด็น
 ครั้น จะ ทูล มุฏ กิจ นิทุเรศ มิ ไซ่ เพศ ยักษ์
 แท้ เหมือน แด เหน ก็ จะ ว่า มา คิค พุก
 บิต เบน เรา ก็ เปน คนโทษ ไม่ไปรต ปราณ
 ต้อง จำ งด อด ทน ด้วย คน ผิด แม้น ทรง
 ฤทธิ์ ชีวัน ถึง สัจจาว ก็ ไม่ อยู่ สู้ รับ ชับ
 ประมาณ จะ สู้ ผลาญ ชีวา ทาม สามี พวก
 พี่ เลี้ยง เคียง องค์ ให้ สงสาร ค่อย แจ้ง
 การ นางลักษณ ว่า ยักษ์ เปน แต่ ช้าง ยัง
 ไม่ ถึง ชีวัน แม่ ชย่า มี ชาวรรณ ร้อน
 พระไทย นางโฉม ทูรู้ เรื่อง ค่อย เปลื้อง
 ปลด ขา กำศรค มัว หมอง ค่อย ผ่อง ไส
 จัก เข้า ของ ถอบ ส่ง พระ ทรง ไซย บน
 บาน ให้ โทษ ทักัน ดง บัน เทา ๐
 ๐ ขอ ย้อน กลับ จับ กล่าว ถึง เจ้า เงาะ เร่ง

๓๓๗๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘๗
รีบ เหวะ ร้อน ใจ ตั้ง ไฟ เสา คิด แค้น ใจ
โพธิ์ ทำ พี่ เรา ให้ ไศก เสรี ทรวง ใน รีบ
ไศก คทา ครั้น ถึง ไร่ม วิถี ที่ จัง หวัด ก็
รีบ รัถ ลง จาก ฟาก เวหา เข้า สู่ ที่ สถิตย์
พระ บิดา ขบ เกษา ทอด องค์ ทรง ไศก
พระ นรินทร ปิ่น บัก ศักดิ์ กระษัตริย์ มิ ได้
ทนต์ ไต่ ตาม ความ บัดดี แต่ จอม ขวัญ
กัทยา ยัง ปราณ นาง เทวี ทวาด จิตร ให้
ฉิด ใจ ทรง กระศัตย์ พันซ์ ผูก ตาม ลูก แก้ว
พ่อ มา แล้ว ไศก นี้ ไฉน พี่ เจ้า ไป ด้วย
กัน เปน ฉนั้น ไต จึง มิ ได้ มา ด้วย กัน กับ
ขวัญ ทา ขะ

๑ เจ้า เจะ น้อย ศรี้อย เสรี เล้า กวร แสง
เล่า แดง ทูต เหตุ พระ เชษฐา ทั้ง แด่ ไป
ได้ ปะ ปิ่น นระ จม ไต้ มา สงคราม กับ

เล่ม ๒๘๗ แก้ว หน้า ม้า ๓๓๗๕
สาม นาง ได้ ชัก ช้อง สอง พระพี่ เสี้ย ที่
ทัพ นาง มั่น จับ ผูก มัด ได้ ชัก ขวาง ลูก
ก็ แทบ แบบ กาย ลง วาย วาง จึง หนี
นาง มา เล้า กราบ เล้า เรียน ขะ
๑ สอง กระษัตริย์ แจ้ง ใจ พระ ไทย หาย ทั้ง
ต้อง สาย พ้า ฟาด ให้ ขาด เสียร พระ กริ้ว
โกรธ ทนต์ ก้อง ห้อง มณเฑียร เหวย ชี
เสียน สัตว์ นั้น ผู้ ไต จะ จับ มา ฆ่า ออก
ถลก หัว ชี หญิง ชั่ว อยู่ ที่ บุรี ไทน์ ทรง
กริ้ว นัก ชัก พระ แสง ออก แกว่ง ไกว ชัก
พระ ไทย ช้าย เจะ ไป เสาะ ความ ลูก เตะ
นาง ขวาง หน้า เทียว ทา เหตุ แล้ว เสด็จ
ออก ช้าง นำ เสนา ทตาม ทรง พิโรธ โกรธ
ใจ ตั้ง ไฟ ตาม ไม่ ไต่ ตาม ไทรา บัญชา ไป
เหวย เสนา ตามนั้ เจ้า คน กถา อย่าง ได้

๑๓๗๒ แก้ว หน้า เล่ม ๒๘
ข้า จัก พท พท ไพร จะ รอน ราษฎร
ร่อน ย่น นอน ใจ เรา จะ ไป ธานี บอ
พี่ ยา ขะ

๑ ฝ่าย เสน่ สี่ นาย ฝ่าย พท เร่ง จัก
พท กรม แสง แสง อาสา ทั้ง กอง เอก เอก
สม กรม มะนา กรม มะท่า มะหัด ไทย พร้อม
ไป พถัน นาย ราษฎร มี อยู่ คุก กำกับ ไกร
ซาก จับ เขียน ข้า ถึง อาตม พร้อม กระ
บวน ถ้วน เสร็จ ได้ เจ็ด พัน ถ้วน แต่ ถ้วน
แกตัว กลา เคย วา ผูก ที่ นัง ข้าง กลา
เคย ผ่า ผื่น ยืน เสี่ยง ปืน ทรง ไล่ มิ ได้
หนี เข้า เทียบ เกย คอย ท่า เจ้า ธานี พร้อม
โยธี นิกร สดชน กัน พระ จอม เจ้า ไกรจักร
ศักดิ์ กระษัตริย์ บัน จง จัก แห่ง องค์ ทรง
กระคัด เครื่อง สำหรับ ณรงค์ คง กระพัน

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ๑๓๗๓
ครั้น เสร็จ พถัน จับ มะทา คุก ธานี เสด็จ
จาก ปราง เกย ขึ้น เกย แก้ว ก็ พร้อม แก้ว
ด้วย พท พท ทหาร เสด็จ ขึ้น พระยา คุก
ชาญ พท ขนาน ขานไท่ เปน โกล เจ้า
เงาะ น้อย คอย มา นำ นำ ทัพ ผู้ กำกับ คุก
ทาง กตาง วิถี พท ไท่ ฤกษ์ เบิก ไพร ช้อง
ไชย ที่ พท โยธี เติง ทัพ ลำดับ ไป ออก
จาก กรุง มุ่ง มา เจ้า ปา ช้าง ตำรวจ ทหาร
พท พท ไพร ขึ้น นิกร นำ ทาง มา กตาง
ไพร พท ไกร เร่ง กัน จรด มา ทาง วิว
วัด จัก ทาง กตาง วิถี ก็ ถึง ที่ นิเวศน์ พระ
เชษฐา ยก พท เจ้า จัง หวัด ขัตติยา หยุด
โยธา เรียง รับ ลำดับ กัน เสด็จ ลง ข้าง ที่
นัง บัดถึง มาศ ยะยาศ เข้า ใน ไธสวรรย์
๘๗

๑๓๗๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ขึ้น ตู ยัง ปราง ทอง ห้อง สุวรรณ บังคม
กัถ อัญชลี พระ พยา
๐ พระ ปิ่น แก้ว จักรพงษ์ กับ นางถักษณ
เหน นื่อง รัก สอง กระษัตริย์ มนะศา ทวัศ
ทัก ตาม ตาม มี ที่ เมตตา พระ นื่อง มา มี
พระ เปน กระไร ที่ ชานี้ มี สุข ฤา ทุก ร้อน
พอ จะ จว ไป หด ตำบล ไทเน เหน เจ้า มา
หา พี่ ก็ ตี ใจ พี่ ก็ ให้ คิด อยู่ ไม่ รู้ วาย ชะ
๐ พระ สุริวงษ ทรง ศักดิ์ ภาณุ ฤคต น้อม
ประนต ทูต แฉ่ง แฉ่ง ไช บังเกิด เชิญ เปน
ชื่อ ด้วย หน่อ ไทย เขา เทียว ไป ใน บ้า หา
อาจารย์ ได้ พบ โอรส องค์ ของ ทรง ศักดิ์
ได้ รู้จัก สุริวงษ คง สมาน แล้ว ที่ หดัง
ยังมี ศักดิ์ พาด มา ทำ การ ชิง ไชย เปน
โพธิ์ โอรส พระ เษษฐา บุตร ข้าเจ้า มัน

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๗๘
จับ เขา ผูก มัด คัด เกษี แต่ เจ้า เงาะ หนี
มา ยัง ชานี้ แฉ่ง คัด ข้าเจ้า จึง เข้า ใจ จึง
ยก ทัพ ขับ ไพร จะ ไป ฉลาดญ แฉ่ง ทูต สาร
ให้ พระ แฉ่ง แฉ่ง ไช จะ เตี้ยๆ ด้วย กัน
ฤา ฉน ไท เปน ไฉน นัคตา จาก ชานี้ ชะ
๐ พระ นรินทร์ ปิ่น บัก อักเรศ ได้ พัง
เหตุ ร้อน จิตร ตั้ง พิศม ฝี่ ยัง สง ไสย ไท
สวน ทาน อีก ที่ จึง เช่น นี้ ฤา นุชา ว่า
กระไร อัน ตู พี่ นี้ ก็ ให้ ไป อยู่ บ้า กับ
สิทธา เตียน เวท ตาม เพศ ไสย นาน อยู่
แล้ว แฉ่ง คัด ฉลาด นิราศ ไป ยัง มิ ได้ กลับ
มา ยัง ชานี้ ชะ
๐ พระ นุชา ว่า แน่ ไม่ แปร ฉน ช้าย
เงาะ มัน ไป ด้วย กลับ พวย หนี ถ้า ข้า อยู่
ตู เอี้ย จะ เตี้ย ที่ เชิญ พระ พี่ คัด ไชย จะ ได้

๑๓๘๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘๗
ทัน ได้ เหน้ แท้ แ่น เหตุ พระ เศษฐา - สด
โทษา ตาม ธนงค์ พระ องค์ สัน เช่น นั้น
แม่ น้อย ชาย ไป ด้วย กัน พระ ตรีศ พดณ
ออก ยิง ที่ นัง ทรง บัญชา ตั้ง เสน่ ให้ ตรี
ทัพ ที่ สำหรับ คึก เสือ อย่า เหลือ หดง
สัก แปร พัน สรร คัด จัก ณรงค์ จักรพงษ์
ตั้ง พดาง เข้า ปราง ไชย นาย หมู หมวด
ตรวจ ทรา ทุก นำ ต้าน ทาง เขียวม การ
เกณฑ์ กัน อยู่ หวัน ไหว ที่ เจ็บ ไข้ ไม่
ถูก เกณฑ์ ถูก ไป พวก นาย ไหวญ ตรวจ
หมู่ คู บัญชี ก็ พร้อม มวณ ถ้วน หน้า โยธา
หาร วิชา ธาร เทียบ ประทับ ไว้ กับ ที่ ทั้ง
สอง ทัพ นับ แสน แน่น บุรี กิรีนิ อาษา เสี่ยง
ว่า ร้อง

๑ พระ ปิ่น บัก จักรพงษ์ วงษ กระษัตริย์

เล่ม ๒๘๗ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๘๑
บรรจง จัก เครื่อง ณรงค์ ทรง นตอง วัค
เกาะ สรวม นวม รับ ประทับ รอง กระหวัด
กล้อง สาย กระสน์ สังฆาน วง ครั้น เถร่า
สรรพ จัป ศร พระ กร ขวา ชวน นุชา จาก
ปราสาท ราช ทรง มา ขึ้น ยัง หดง พระยา
คชา ทรง จักรงค์ พร้อม กัน ออก คัดไธย
เจ้า เาะ นำ ตาม ไป ได้ ฐัก ที่ ดำนักนี้
มัน คง ไม่ สงไธย ไม่ รอ ภา พตา กร ด้วย
ร้อน ใจ จน เข้า ใน เขตร์ คั่น กัดยา เจ้า
เาะ จำ สำคัญ ได้ มัน หมายถึง ให้ ไพร
นาย หยุต กระบวน อยู่ ถ้วน หน้า แล้ว เข้า
ไป ทูล กิจ บิณฑา ที่ เขตร์ ธานี นี้ จัป ฟ้า ไร่
พระ ปิ่น แก้ว แก้ว ถัด ฟ้า พัง ว่า ขาน ความ
เดือด ทาด มิ ได้ นึก ตำทุก ได้ ก็ ตั้ง พวก
พท พท ไกร ที่ เมือง ไหวญ เมือง น้อย

๑๓๘๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
 ร้อย เข้า มา หัว เมือง ขึ้น ขึ้น แรก ยับ
 แยก หน้า กองทัพ ที่ หาญ หัก มา หน้า
 หนา นาย ท่าน ใหญ่ ไต่ แจ่ม แห่ง กิจา
 เขียน บอก มา เมือง หลวง กระหวง มี พนัก
 งาน ท่าน ผู้ใหญ่ รับ ใบ บอก รู้ ความ
 นอก เกิด ยุ่ง ถึง กรุง ศรี รับ คัดโดย ไป
 เจ้า เจ้า บุรี ทูล คดี ชั่ว นอก ตาม บอก
 มา กองทัพ ยก ยก มา สัก ห้า แสน ที่
 แว่น แคว้น แดน ประเทศ เขตต์ ทิศา เกือบ
 ไก่ด มา ปรวการ ท่าน พารา จง ทราบ ไต่
 บาทา ฝ่าย ละออง ะ

๐ พระ ภูมินทร์ ทินกร ให้ ร้อน จิตร ไต่
 พัง กิจ การ คึก นึก สยอ บั๊จจา มิตร คิด
 ร้าย เพล ก่าย กอง จำ จะ ต้อง ถอง ตู๋ กัน
 ตู ที่ จึ่ง ส่ง สอง นื่อง รัก คักดี กระษัตริย์

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๘๓
 จง รับ จัด เตรียม กาย ขยำ หน้าย หน้า ไป
 ด้วย พี่ ตี หัพ รับ ไฟรี แล้ว จึ่ง มี บัญชา
 เสนา ใน เร่ง เตรียม พล คน ฉกรรจ์ ที่ สัน
 ทัด เคย เจน จัด แทง พัน ไม่ ห้วน ไหว
 ทหาร เอก เลข สม ระดม ไป พระ ทรง ไชย
 เสร็จ ส่ง เข้า ปรวการ รัตน ชุน เสนา สามนต์
 ต่าง คน คู่ ชุฒมนุ บาท หมาย ออก จำ
 จัด ทั้ง สี่ กรม โยธา สารวัด พวก เกณฑ์
 หัก จัด เอา เข้า กระบวน กรม ไท่น ชาติ
 คาคโทษ จัด ลง ไว้ นาย บาดูชี้ ผู้ใหญ่
 คอย ไต่ ส่วน ครบ เครื่อง ธรรมพาวุธ สุด
 จำนวน ก็ เสร็จ ถ้วน พร้อม กัน ใน ท้น ไค
 สอง นุชา แต่ง องค์ ทรง ประดับ เครื่อง สำ
 หวัง สงคราม ตาม วิสัย ครั้น สำเร็จ เสร็จ

๑๓๙๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ถิ่น จับ ศิลา ไชย เสด็จไป คอย องค์ พระ
ทรง ฤทธิ ราช

๑ พระ ทินกร ร้อน ชูระ ประระ บัณช บอกร
นงลักษณ์ เกิด อีก มี คึก ทิด พี่ จะ ไป
ผดุง ชีวา บั๊จา มิตร แม่ ทรง จิกร ทรง
ทรา วิชา จัง ราช

๑ นาง แจ่ม จันทร วันทา ว่า หม่อมฉัน จะ
ผาย ผัน กำกับ เปน ทัพ หดง เพื่อ ว่า พระ
ภูวนารถ จะ พลาด พดถึง ได้ ประทัง แก
องค์ พระ ทรง ธรรม พระ ทวีต ว่า อย่า ไป
ให้ ลำบาก พอ ไม่ ยาก คอก เจ้า ดาว สวรรค์
พี่ จะ ถอง ไป ตั้ง ให้ รู้ กัน ถ้า คับ ขัน จึง
จะ บอก ให้ ออก ไป ตั้ง ประโลม โคม ยง
แก้ว ทรง เครื่อง ดู รุ่ง เรือง สี่ ทอง อัน
ผ่อง ไส ครั้น สำเร็จ เสร็จ สรรพ จับ ศิลา

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๙๕
ไชย เสด็จไป เกย รัตน ชัยวาทย์ พร้อม

ด้วย สอง น้อย ยมา คอย อยู่ ก็ ขึ้น สู่
พลาญ กวต คช ดาว สอง กระษัตริย์ ขัตติยา
นุชา ชาญ คุม ทวย ทาร ช้าย ขวา เปน ทา
ทัพ ได้ ฤกษ์ พา นาที ก็ ที่ ช้อง ออก
เดิน กอง ทัพ นำ เปน ตำดัม ทั้ง ช้าง ม้า
พลา กร ไม่ ช้อน ขัน นาย เร่ง ขัน ไพร มา
ค่าน ธานี ช้าม ทิด หุ่น มุ่ง ไป มิ ได้ ชำ
สุริยา บ่าย แสง แสง พฤกษ์ ก็ ถึง ค่าน บัน
แคน แค้น บูรี หยด ไชยี้ ทั้ง ค่าย อยู่ รวย
เรียง ราช

๑ ฝ่าย กอง ทัพ สงคราม เร่ง ตาม ทิด ใคร
ไม่ คิด ตั้ง รบ สงบ เสี่ยง ยก ทะดวง ถ่วง
ถัด ทัด สะเบียง กระทั่ง เพียง ปราการ ถึง
ค่าน ทาง แด เขม้น เหน ค่าย รวย เปน คับ

๑๓๙๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๔
มา ทั้ง รับ ทาง ปัด อยู่ กิต ขวาง ที่ ให้
พักโยธา รอ รอ พดาง ดู ทำ ทาง ทัพ ท้าว
เจ้า บุรี สาม กระษัตริย์ ชัดยา มา ทั้ง รับ
เหน กอง ทัพ เหลือ ถิ่น พล หักถิ ยก มา
ทั้ง รับ รอ จะ ท่อ ที่ ให้ โยธา เตรียม ทัพ ไว้
นับ พลัน ทั้ง สาม องค์ ทรง ขอ ขึ้น คอ
ข้าง ออก ไถ่ ย่าง ขับ พหล พล ชันช พอ
สอง ทัพ คับ ทั้ง ประทัง กัน เจ้า เขตต์ กัน
ผืน แปร ดู แม่ ทัพ ที่ เหน องค์ ทรง เสด
พระ เษษฐา กับ นุชา มา ด้วย ช่วย กำกับ
สาม กระษัตริย์ ตก ใจ ให้ ไหว วับ เร่ง
กำชับ ไฟร นาย ขยาย มา แล้ว ทั้ง สาม
พระ องค์ ก็ ลง ข้าง ทาง รับ ย่าง คัดโดย
เข้า ไป หา บอก กอง ทัพ ว่า เปน พระ อะนุ
ชา พวกโยธา จำ ได้ ทั้ง ไฟร นาย ที่

เล่ม ๒๔ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๙๗
รับ เบ็ด ทาง ให้ มี ได้ ชัด สาม กระษัตริย์
พา กัน เร่ง ผัน ผาย ครั้น ถึง นำ กิรินี่ พระ
พี่ ชาย ลง ถวาย อภิวันต์ อัญชิตี พระ
๐ พระ ปืน แก้ว ตก ทิ้ง ค้าง เหย เหน
น้อง เษ มา ประนต บท ศรี พระ ทรง คิด
ผิด ใจ ใจ ไฟรี แล้ว ภูมิ ตรัส ตาม เนื้อ
ความ ไป ว่า ดู ก่อน ตาม วา นุชา รัก ทำ
หาญ หัก นัตตา ฤา หา ไม่ เขา ไป บอก จับ
เขา ถูกร เรา ไว้ เปน กระไร ฤา เจ้า จง เถา
มา พระ
๐ ทั้ง สาม พระ อะนุชา ประ หมา จิตร อัญ
ชะลิต ทูต เหตุ พระ เษษฐา การ เรื่อง นี้ มี
อยู่ อสุรา มัน มา พา กัน ทำ คิด ย่า ยี่
ครั้น จะ ทูต ภูมิ ให้ ถิ ถ้วน เหน ไม่ ควร
แถว ทาง ถวาง วิถี เษฏร ทรง เสด เษษฐา

๑๓๘๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
เข้าธานี แต่ เต็ม ที่ นื่อง จะ เสา ให้ เข้าใจ
แล้ว มา ขึ้น กิริณี พระ ที่ นื่อง บัญชา ตั้ง
พล นิภาย ทั้ง นาย ไพร ให้ เว่ง รัต จิต ทพ
กลับ กรุง ไกร เสด็จ ทรง ไชย เษษฐา เข้า
ธานี ครั้น ถึง พระ นิเวศน์ เขตวิ ตถาน
คชสาร เข้า ประทับ ไว้ กับ ที่ ทำ กระษัตริย์
ลง ตู เกษ รุจิ จระถึ เยื้อง ย่าง เข้า ปราง
ปรา ถด พระองค์ ลง ยัง บัดถึงกั ษาศน์
สาม พระ ราช ยาจิตร ขนิษฐา เหน พระ พิ
กับ พระ ศรี อนุชา เสด็จ มา ตาม ยุพิน ต่าง
ยิน ตี น้อม ประนต เษษฐา วันทา ถาม มี
สงคราม รบ พุ่ง ถึง กรุง ศรี นื่อง ฮาวรณ์
ร้อน ใจ ว่า ไพร แท้ พระ พิ ขัด เคือง ด้วย
เรื่อง ไว พระ ทรง ยศไปรด บอก ออก ให้
ทราบ นื่อง หยาม หยาบ ทรง ขวรม์ นั้น

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๘๘
โฉน ประทาน โทษ ไปรด เสา ให้ เข้าใจ
นื่อง ยัง ไม่ รู้ ผิด ใน กิจ การ พระ สุริวงษ
พงษ์ บิน บดินทร์ สุริย์ พัง นาง ทูต ถาม มี
คดี สาร จึง ว่า เจ้า เรา ที่ ไม่ ได้ ประมาณ
ว่า ถิ่น ถาม มิ่ง มิตร พื ผิด ไป มา รุก ราช
บ้าน เด็ก แด เมือง น้อย ให้ ยับ ย่อย นื่อง
ยา อชฌมา ไศรย ด้วยโอรส เษษฐา นั้น ถลา
ไศด กับ หน้า ไทย อนุชา มา ด้วย กัน เขา
บอก ความ ตาม เรื่อง ว่า เมือง นี้ เปน ไพร
จับ ข่า ถึง อาสัณ พื จึง ยก สงคราม ตาม
วรร จะ เปน ฉนั้น ไท เจ้า เขาวมาตย์ ขะ
๑ ทั้ง ถาม นาง พัง สาร โองการ ทรส จิตร
อุทิศ ทรง เถลี่ยว ให้ เถี่ยว ต้าน ฤา ยักษ์
พื นื่อง สอง กุมาร ที่ รอน ราช เถี่ย ทพ
เรา จับ มา นาง กิต พถาง ทูต องค์ พระ

๑๓๙๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๒๘
ทรง เสด ตาม มี เหตุ หาญ หัก ด้วย ยักขา
บังอาจ ทนง จง จิตร ถัก ธิตา ฉนั้น ตาม หา
ไป พบ ได้ วน กัน นื่อง จับ ได้ ยักขา กับ
มนุษย์ ไทโย ที่ สุด ยัง ไม่ ชำ ให้ อาสญ
เอา ชัง ไว้ ไม่ ถึง ชึ่ง ช้าง เปน กุมภภัณฑ์
ใช้ เนื้อ ใน เชื้อ วงษ ะ

๑ พระ พัง ความ สาม เจ้า เขียวถักขันธ์ ว่า
เปน ยักข ยัง คิด พิศวง แต่ พระ ปืน สิ้น
ไชย ให้ ฆะวง มี ช้อ สงไสย ความ จัง
ถาม ไป พี่ จับ ได้ สอง รา ประระ บัษ
มนุษย์ ยักข เดียว นี้ อยู่ ที่ ไหน จอ ทุ
เล่น เหน แจ้ง ยัง แดง ใจ เพื่อ หน่อ ไทโย
ของ ข้า จะ มา ปณ ทั้ง สาม นาง ต่าง ว่า
ถ้า เช่น นั้น เชิญ ผาย ผัน ทอด พระ เนตร
ตาม เหตุ ผล แปร กระษัตริย์ คัด ไถย จาก

เล่ม ๒๘ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๙๑
ไพชยนต์ ออก มณฑล ที่ นัง บัดดงก์ ไชย
นาง แจ่ม จันทร ถักยา มารศรี มี เสดนี้
สั่ง เสดนา หา ข้า ไม่ มนุษย์ ยักข นัก ไทโย ที่
ชัง ไว้ จง เร่ง ไป บอก เขา ให้ เอา มา ะ
๑ รุน เสดนี้ ที่ ตำแหน่ง แห่ง ตำรวจ ก็
เร็ว รวด คัด ไถย รับ ไป หา บอก ชำระวง
จง ไว อย่า ได้ ข้า นาง พระยา ให้ ไปรด
นัก ไทโย ไป ผู้ คุม ไทโย ได้ พัง ไม่ ยั้ง หยุต
ถึง มนุษย์ ยักขา ออก มา ให้ เสดนี้ นำ หน่อ
นรา พา คัด ไถย ทรง เข้า ไป เฝ้า กระษัตริย์
ชัตยา ะ

๑ พระ นรินทร ปืน สิ้น ไชย ได้ ประจักษ์
เหน ถูก รัก แมน แท้ แม่ นัก หนา เร่ง ให้
ถอด เครื่อง กระสัน พันทะนา เรียง ขึ้น มา
แทน ทรง ด้วย จง รัก แต่ พระองค์ ทรง

๑๓๙/๒ แก้ว หน้า ม้า เถม ๒๙
เทศ ผู้เชษฐา เทน ยักขา แด ทู ไม่ รู้จัก
ท่วย แด่ ก่อน ทน่อ ไทย มิ ไซ่ ยักข พระ
ทรง ศักดิ์ จึ่ง แปรถ แด่ แรก มา ปิ่น สิ้น
ไชย ทูต องค์ วงษ พระ ญาติ กุมา ราช ทรง
ยศ โอวธา เจ้า จาก วัง ทวัง ใจ จะ ไกล คธา
หา ดิชา โย มา ปน ไป เช่น นี้ ราช

๐ จบ เถม ๒๙ สมุด ไทย ราช

๐ เถม ๓๐ ยัง พิมพ์ ท่อ ไป ราช

๑๓๙๓

๑. น้า คั้น ขะ

๑. แก้ว หน้า มี เต็ม ๓๐ ขะ

๑. ค้าง บั้น นิกร กับ บั้น นรา เจ้า เสาระ รบ กับ
อา ๆ ก็ จับ เอา บั้น นิกร กับ บั้น นรา ไว้ ได้ แล้ว บั้น
จุฬา เบน เสาระ หัน ไป เจ้า เมือง ท้าว สีนวราช แล้ว ท้าว
เมฆพัด มา ขอ ลูกสาว ท้าว สีนวราช ให้ กับ ศรีเพ็ชรรัตน์
ผู้ โอรส ไป จน ถึง เจ้า เสาระ รบ อาสา ท้าว สีนวราช
มา รบ กับ ท้าว เมฆพัด ขะ

๑. เจ็ด กระษัตริย์ พัง แจ่ง แดงแดง เทก แดน
สังเวชน นัคตา มาราศรี ทั้ง สาม นาง กัถยา
กับ สามี่ คาส ฤดี เกิด ร้อน ถอน ฤไทย
พา กันเข้า ออก ทาน สงสาร นึก พ่อ รวาม
ศักดิ์ วงษา หา รู้ ไม่ เจ้า แปลง ปดอม ทำ

๑๓๙๔ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๓๐
เป็น คน เขื่อน ใจ บ้า สงไสย ตาม ก็ ปีก
นาม บิดา แล้ว ให้ จัก เครื่อง ทรง องค์ กระ
ษัตริย์ ให้ พระ นิตดา ทรง ตาม วงษา แล้ว
ว่า ได้ ผิด ครัน ทำ หาดาน ยา พระ นุชา ชยา
โกธธ ขอโทษ ที่ แล้ว จึง ตาม นิตดา ว่า
ไหน จึง มา ได้ รู้ จัก กับ ยักษ์ ว่า ร่วม
พงษ์ วงษา อสุรี พลธช ท่อ ที่ บ้า นั้น เป็น
ฉนั้น ไท

๐ หน่อ นรินทร์ บิน นิกร บวร นารถ อะภิ
วาท ทูต แจ้ง แดง ไช ชน ยักษ์ นี้ จง รู้
ไซ้ ผู้ ไท เป็น หน่อ ไทย ภูวนารถ มาตุลา
พบ หาดาน รัก ชัก ไซ้ ได้ รู้ จัก ร่วม พงษ์
ศักดิ์ ทรง เทช เป็น เชนฐา ครั้น เจ้า บ้า ราวี่
พระ พี่ยา ช้า นิตดา จึง ได้ ช่วย ด้วย
ไม่ รู้

เต็ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๙๕
๐ พระ บิน แก้ว พัง สार พระหาดาน รัก บอก
ว่า ยักษ์ เป็น บุตร ตูต อต ตู ไม่ ต้อง ความ
ตาม กิจ พินิจ ดู แล้ว พระภูวนารถ ประกาศ
ไป เจ้า นิตดา ว่า ยักษ์ ถูก รัก ช้า พัง
พูด จา เทว เทว เทน เทว ไท ชน ถูก ช้า
ยักษ์ มี เมื่อ ไร พูด ผิด ไป แล้ว เจ้า ไม่
เข้า การ

๐ หน่อ ไทย ทูต ทรง จัง ชยา กังชา พิ
ยักษา หน่อ เนื้อ จง เชื้อ หาดาน พระ พิ แดง
แปลง องค์ ผิด วงษ์ วาร สรรวม รูป มาร ได้
ตอก แดง หดอด คน ทั้ง ตาม องค์ นาง
นาง ได้ พัง กิจ ตถึง คิด ง่วง เสงหา เชนา
ฉงน แล้ว เวง ตั้ง เสนา แด ตามนัต ถอด
จุม พลт กุมภกันท์ ให้ ทน ใจ ท่าน ผู้คุม
ขุน กลาง เข้า จ้าง จัก เอา คิม คัด เครื่อง

๑๓๙๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
กระตั้น ที่ พัน ใต้ ออก เปลื้อง ปลดท หมต
กัน ใน ทน ใต้ นาง ทวาม ไวย เรียก นัตตา
ขึ้น มา พัดัน พระ สุริวงษ ทรง วัง ยิง กัง
ขา จึง ตาม ว่า เปน กระไร ไฉน นั้น เขา
ว่า เปน ลูก เท้า ของ เรา นั้น ไย มา เปน
กุมภณที่ ด้วย ฉนั้น ไค
๐ ปีน นรา ทรง ยศ โอรสา เหน บิดา
ผะวง ยัง สง ใต้ย จึง ทูล สว ผ่าน เกถา
ให้ เข้า ใจ ทั้ง แต่ ไป เรือน วิธา กับ อารวีย
ให้ รูป ยักษ ใต้ กาย จึง กลาย ร่าง เหน
เปน อย่าง ยักษ อื่น ถ้า หาญ พระ ว่า
พลาง ทาง ถอด รูป ชุน มาร แก้ว กราบ
กราน ทรง ฤทธิ พระ บิดร แปร กระษัตริย์
ทศนา เหน ปรา ฏฐ พระ โอรส แม่น แท้
เหมือน แต่ ก่อน พา กัน เข้า ถูบ ต้อง ประ

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๙๗
กอง กร สะ โมสร โสมนัส พระ หัตไทย ทั้ง
หก พระ เจ้า อา สะมา โทษ อย่า ถือ ไกรธ
ด้วย อา ธวัธมา ไศรย ที่ได้ ทำ จำ ของ ให้
หมอง ใจ ด้วย ยัง ไม่ รู้ ชัด ว่า นัตตา หน่อ
กระษัตริย์ มัศการ ทูล สว ธนอง ไม่ เคือง
ซึ่ง ที่ พระองค์ ลง โทษา หลาน ก็ ได้
ต่าง พระ ราชอาญา พระ เจ้า อา ยกโทษ
ได้ ไปรต ปราณ หก กระษัตริย์ ทวี่ ว่า อา
ไม่ ไกรธ ไม่ ถือ โทษ หลาน รัก สมัค สมาน
ทั้ง หก องค์ ทรง ทวาม มา กราบ กราน ขอ
ประทาน โทษา เชษฐา เธอ นื่อง ได้ ทำ หน่อ
ไทย เพราะ ไม่ ทวาม จึง หยาม หยาบ พตัง
ผิด เหมือน จิตร ฆเณธ ได้ รอน ราชญ หลาน
ยา จน มา เจอ ด้วย หน่อ เธอ ผิด นึก เปน
ยักษ มา พระ สุริวงษ ทรง สรวถ สรรวญ

๑๓๗๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
ตอบ ใคร จะ ตอบ รู้ จัก ว่า ยักขา พี่
ยัง ทาย ไม่ ถูก ว่า ถูก ยา เขา แก่ดัง มา
สรวม ร่าม ทำ พราง กัน ที่ โฉม ยง ดง โทษ
ไม่ ไกรธ เจ้า เพราะ ถูก เท้า เก เร ทำ เ
หัน เจ้า ก็ ไม่ แจ้ง ทรง ว่า พงษ พันธุ์ ที่
ข้อ นั้น พี่ ยา ไม่ ว่า ไ

๑ ทั้ง ตาม นาง สามี ศรี สวัสดิ์ ได้ พัง
ทนต์ ยินดี จะ มี ไทน์ แล้ว เจริญ พระ ญาติ
วงษ ผู้ ทรง ไชย เข้า สู่ ใน ปราง ทรง
อถงการ แล้ว บอก เหล่า สุริวงษ ใน พงษ
ศักดิ์ ให้ รู้ จัก พันธุ์ ผู้ ทั้ง ถูก หาดาน ตาม
พี่ น้อง เรียง องค์ เปน วงษ วาร ต่าง สมาน
ร่วม รัก เสมอ ติ เสมอ นาง แจ่ม จันทร วันทา
แล้ว ว่า ขาน กราบ ทูล สรร ทรง เสด็จ พระ

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๓๗๘
เชษฐา น้อง ถวาย ขวัญ จิตร พระ ธิดา
ให้ หาดาน ยา สู่ สม ภิรมย์ กัน จะ
๑ พระ ปิ่น แก้ว ทรรษา แล้ว ปรา ไส ไม่
ต้อง ให้ พี่ คง ขอ ทรง ข้อ นั้น จะ รับ เจ้า
เยาวเรศ ไป เสด็จ กัน แล้ว ทรง ขวัญ ทนต์
ประโศภณ โฉม เสด็จ ไก่ จะ พา เจ้า ขวัญ ไ
ไป จัง หวัด สืบ กระษัตริย์ ตาม เชื้อ ใน
เนื้อ ไช จะ รัก เจ้า เท่า บุตรี สาย สุก
ใจ นาง ทรม ไชย น้อม คำนับ ถ่ม กราบ
กราบ ทั้ง โอธ ธิดา หก กระษัตริย์ ทาง
กล่าว ทนต์ ตาม ไถ่ ปรา ไส สรร ตาม ไม่ ตรี
ที่ ประสงค์ เปน วงษ วาร แต่ กุมาร ปิ่น
นิกร ให้ ร้อน ใจ เทน ธิดา นำ คิณ พิศวาสดี
พระ นนธ นารถ มี จิตร พิศมัย ให้ กังวอด
ด้วย วิมล สุมา โดย แล้ว ปรา ไส เลี่ยม ถอง

๑๔๐๐ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๓๐

ทำนอง รัก แม่ น้อง หญิง จริ่ง หน้า ไม่ ว่า
เล่น บุญ ยัง เหน ค้ำ ชู ได้ ฐัก แพบ
ฆ่า พัน กัน ม้วย ด้วย พี่ ยักษ์ ทำ หาญ
หัก แพบ จะ ขาด ญาติกา ะ

๐ นาง พัง ฐัก ที่ บัดนี้ จิตร กัม สกิด
พี่ นาง อยู่ ข้าง หน้า แพบ กระษัตริย์ ฐัก ที่
กิริยา ผิน ภักตรา ยิ้ม สรวล ตำรวญ กัน
สาม เจ้าอา ถัด จะ ขาม เลย ตาม ได้ แอ
อย่าง ไร กุมาร พระ หลาน ขวัญ เมื่อ ขา
ไป รบ รับ กับ เจ้า นั้น มี เสาระ มัน ถัด จริ่ง
ช่วย จึง ไชย ถัด แพ้ อา ถ่า หน้า มี ได้ ฐัก
ตัว มัน อยู่ แหง่ ทน ตำบด ไท จึง มา
ด้วย ช่วย รบ ถัด หลบ ไป เปน อะไร กัน
กับ เจ้า จง ถ่า มา พระ หลาน รัก จัก บอก
ออก กระชิบ บิดา ขยิบ คา พลัน ถัด ถิ่น

เต็ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๐๑

หน้า พระ หลาน ไทโย ไทโย หน้า ใน บัญญา
จึง ถัด ถ่า เสาระ ถิ่น เปน เพื่อน กัน ทก
กระษัตริย์ พัง สรว พระ หลาน แจ้ง มี ได้
แพบ กิด ว่า จริ่ง ทุก สิ่ง สรวพ แต่ ปิ่น
นราโถม ฐัก นั้น ฐัก ถ่าง สิ้น หน้า
ยืม อยู่ พรม พราย ะ

๐ ฝ่าย เจ้า เสาระ เพราะ ตัว นั้น ชั่ว ไร่ ไม่
มี ไคร นับ เนื้อ ว่า เชื้อ สาย บิดุราช ญาติ
กา พา กัน อาย ถ่าง แพบ หน้าย เมิน หน้า
บัดนี้ ไจ ฐัก เสงี่ยม เสงี่ยม ทน ไม่ ปน ปะ
ออก ถัด ถะ ตาม ประสา อธิมา ไสรว ให้
น้อย จิตร กิด ขยับ จะ ถัด ไป อยู่ ไป ไย
ให้ ทำน รับ ยับ ประมาณ ครั้น กิด เหน
เช่น นั้น ไม่ หน้า ข่า จับ คชา ถัด ออก นอก

๑๔๐๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
สถาน แผ่น ขึ้น ยัง สักนี้ คักนานต์ ถอย
ทะยาน รับ มา ยัง ชารัญ ะ

๐ บ้าง พระ ปั้น จักรพรรดิ กระษัตริย์ ศักดิ์
มา ผ่อน พัก อยู่ ใน ใจสวรรค์ ะ ประมาณ
นาน มา สิบ ห้า วัน พระ ทรง ธรรม จะ ไคร่
ไป บุรี จึง สั่ง ให้ ไพร่ นาย ฝ่าย ทหาร
เร่ง เตรียม การ กอง ทัพ ถัด ณ กรุง ศรี เหล่า
นาย เวร เกณฑ์ ทรวา ทุก หมวต มี ทาง
บาญชี เร่ง พหุ พด ไกร ะ

๐ บ้าง พระ หน่อ นฤบาท ชาญ สมร ปั้น
นิกร เฝ้า คิณ พิสมย์ ให้ ผู้ จิตรี ธิดา ด้วย
อาไถย ได้ แจ้ง ใจ ว่า บิดา กลับ ธานี ให้
เสีย จิตรี พิศวาสดี จะ คลาศ รัก ะระกักร์
สุด ผ่อง หมอง ฉวี ทรง นอน นึก ทฤก
กรรม อารมณ ทวี โฉน ที่ จึง จะ ไม่ ต้อง

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๐๓
โคต คดา จะ บิด เมียง เลียง ถก พานาถ์
เขา คง คาค รู้ เดห์ เสน่หา สุด วิโยก โศก
รัก หนัก ชุรา เถย มารยา ทำ ประชาน รัญ
จวน ใจ แปร กระษัตริย์ ขั้ววงษ ก็ ทรง
แจ้ง ว่า ถัด ณ แดง รู้ ทำ ชัธฉา ไศรย
เพราะ รัก นุช บุตรี จะ มิ ไป อยาก จะ ไคร่
ไต้ อยู่ ธุธิดา ต่าง ชวน กัน มา เยี่ยม
ธรรมเนียม ใช้ ทำ ปราโส เหมือน ผู้ ไม่ รู้
ประสา พ่อ ทรม ชมโฉม ศรี มี ไรคา ธุ
ภักตรา หมอง คล้า ด้วย รำคาน บิดา ต้อง
กลับ ถัด ยัง นิเวศน์ ด้วย ร้าง เขตต์ แรม
รา มะหา สถาน ไม่ มี ใคร ใน จังหวัด จะ
จัด การ อยู่ แต่ มารดา เจ้า จะ แปล่า ใจ ะ

๐ ตาม เจ้า ป้า ว่า พ่อ ก็ ยัง บ่วย ะ
อยู่ ด้วย กับ ป้า รักษา ให้ จะ วาง ยา ประ

๑๕๐๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
กอบ ให้ ชอบ ใจ ไม่ เป็น ไว สาย สวรรค์
เรา ญาติ กัน พระ นัฏา ขวบ ใจ ยิ้ม ใน
หน้า เหน เจ้า บ้า รั กะบวน ที่ ผวน
ผืน จึง ทูล ว่า ทาน จำเภาะ เป็น เคาะหี
ครัน พระ ทรง ธรรม พอ จะ ไป มา ใช้ ดง
แปด กระษักรีย พากัน ต่าง กถัน ยิ้ม พระ
ภักตร์ กริณ ทวีต ตาม ความ ประสงค์ พอ
จง อยู่ เติบ หนา รักษา องค์ ถ้า หาย ดง
เมื่อ ไว จึง ไป เมือง แล้ว ต่าง องค์ ถา หน่อ
วรรณกร มา ประสาท ปราง ศรี มะณี เหลือง
สี กระษักรีย ทรง นาม งาม ประเทือง เจ้า
ทรง เครื่อง แต่ง องค์ อลงการ สดุด ประ
ทับ สรรพ เสร็จ สำเร็จ แล้ว พระ บิน แก้ว
สุวิมล ทรง สถาน พร้อม ด้วย ไอรสา นุชา
ชาญ ถา นงคราญ ตาม ราช กับ สามี แล้ว

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๕๐๕
สี่ องค์ พงษ กระษักรีย ขั้วราช ยุระยาท
เขื่อง ย่าง จาก ปราง ศรี ขึ้น เกย แก้ว
ถมยา ราช วะดี พร้อม ทั้ง สี่ จักรพงษ์ ขึ้น
ทรง ข้าง สอง ที่ นัง คช พงษ พระ ทรง ยศ
ข้าง ไอรส ตาม ไป มิ ได้ ห่าง กระบวน เติบ
แก ทตาม มา ตาม ทาง ออก ท่ง กว้าง คัด
ทรง เข้า ดง ตอน นาย กำกับ ชับ ไพ้ว คัด
โดย ถ่วง ถัด หุบ หวัง มะหิง คะสิงขรณ์
รับ ผัน ฉาย หมาย สังกะ เทศวร นคร พอ
ถึง ตอน แยก ถิ่น มิติ ถินตา พวก โยธี ต่าง
แผนก ออก แยก กลับ เป็น สอง ทัพ แยก
ทาง กัน กถา ป่า สอง กระษักรีย กอง
ทัพ ต่าง กลับ มา ถึง พารา สุ สถาน
ตำราญ ใจ ราช
๐ จะ ย้อน กลับ ขึ้น ถ้าว ถึง เจ้า เภาะ ราช

๑๔๐๖ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๓๐
เห็น เหวะ ถอย ถอง มา ผ่องใส เทียว ถอย
ถม ชม ประเทศ ทุก เขตไป ถึง กรุง ไกร
เนาวรัตน์ ขัตติยา เหน เวียง ไชย ไทโย ไท ระ
ไท ถาน โอฟ้า ถาน น้า สนุกนี้ เปน ทุกขา
อยาก ชม วง จังหวัด ทศนา ก็ รอ ภา ร่อน
ลง ทรง บูรี แล้ว ดิน ด้ก ด้ก เลี้ยว เทียว ตุ
เล่น แกล้ง ทำ เปน เจาะ บ้า พนา สี่ เต็ก
ตาม ตุ ตร ไป เจื้อ ไม ตี แล้ว ทำ ที่ ยิ้ม
พุก กวัก ให้ มา พวก เต็ก ถ้อ ทบ หักถ้
ว่า ผัด พ้อ เจ้า หน้า กถ้อ ทาไปน ทะโมน
บ้ำ บ้าง เหา กถ้วย ถ้อย ไป ส่ง ให้ มา เจาะ
เล่น หน้า ไม่ รับ เติน ถลับ ไป เต็ก เปน กลุ่ม
กลุ่ม พัดวัน ยื้อ ถวย ไม มือ ผุด คร่า หา
ว่า ไม่ ออก เติน คุ่ม ชุ่ม ชำม ตาม คัดโดย
เข้า ชม ใน ทถาต เทียว ยาด ทรา เหน แม่

เล่น ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๐๗
คำ ดาว ถวย เข้า ถวย ของ เปน ทำนอง
ทำ มือ บอกร ชื้อ หา ชาว ทถาต กรีต ทราต
ทวาท วิญญา เหน เจาะ บ้า จิง หนี ที่ เกดถิต
กถัว เจ้า เจาะ น้อย พถอย หยอก ออก กระ
ไชก แล้ว ก็ โบก มือ พถัน ทำ ส้น หัว
พถาง ยิ้ม หยอก เตินโย่ง ทำ โศคง ทัว มา
ถึง รวี บ้าน ทา ถั่ว ที่ เข้า ไป ครั้น ถึง สอง
ทา ยาย ไร่ ไบ้ บอกร เหมือน จะ ออก คำ
ว่า ขอ ภา ไสรว ทั้ง สอง ภา ทา ถั่ว พถ เข้า
ใจ ทำ ไร่ ไบ้ ไป ตาม แล้ว ถาม มา เจาะ
จะ อยู่ ด้วย เจา คอย เผ้า บ้าน ทำ งาน
การ ยัง จะ ไต้ ญา ไร หนา เจาะ พุก ภาทรว
รับ ทำ จับ ปลา แล้ว ทำ ทำ ตก น้ำ ทำ
เข้า ถิน ภา
๐ ทั้ง สอง ถั่ว เข้า ใจ ว่า ถ้าย เจาะ ช่าง

๑๕๐๘ แก้ว ม้า หน้า เล่ม ๓๐
ปะเหลาะ น้า สงสาร รู้การ ล้น จะ ให้ เจ้า
อยู่ ด้วย กัน ช่วย พันดิน ปดุง ของ กิน
พัก แฝง แด แดง กว แล้ว จัก ที่ ให้ เจาะ
จำเพาะ อยู่ ที่ ปาก คู ทำเล มี เคหา เจ้า
เจาะ ก็ อยู่ ไป ด้วย ยาย ทา ด้วย หวัง ว่า
จะ แสง แห่ง บุตรี

๐ จะ กล่าว เรื่อง เมือง ยักษ์ จักร กะหริ
แปน กระษัตริย์ สูง ศักดิ์ ท้าว ยักษ์ ทรง
พระ นาม เมฆพัต ะสุริ มะเหสี สมยา กาดะ
วรรณ มี โอรส ยศ ยง พงษ กระษัตริย์
ชื่อว่า ทวี เพ็ชรรัตน์ ณรังสรรค์ กำลัง อิทธิฤทธิ์
ไทรย ตั้ง ไฟ ถัดไป เจ้า กุมภภัณฑ์ รุน รว
สืบ แก้ว นี พระยา ยักษ์ รัก ใคร่ ใน โอรส
ควร กำหนด คู่ สม ประสม ศรี ทรง ตก
ทรา หา นุช พระ บุตรี ไม่ เห็น มี ที่ จะ ถูก

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๕๐๙
กับ ถูก ยา นึก ขึ้น ได้ ดี ใจ ด้วย ได้ ชาว
ถูก ดาว ท้าว สิบราช สม วาสนา เหน ควร
คู่ บริสุทธิ กับ บุตรา แต่ เหน ว่า เปน วงษ
พงษ์ มนุษย์ จะ ไป ขอ โดย ที่ แล้ว ที่ ไหน
เข้า จะ ให้ หน่อ นารถ ราช บุตรี ด้วย ผิด
เพศ เหตุ ผด คน ละคร เขา มนุษย์ เรา วงษ
พงษ์ กุมภภัณฑ์ จะ ต้อง ยก พด ไกร ทำ ไป
รู้ คง ไม่ สู้ ยอม ให้ เหมือน หมาย มัน
บอก โอรส ชายา ปดุง กัน ครั้น เสร็จ
สรรพ ออก ที่ มั่ง บัดดัง กี่ ทอง พร้อม ด้วย
หมู่ อสุรา พวก ข้ำ เผ้า ดง กัม เกด้า คอย
ฟัง รับ ส่ง สมอง จอม กระษัตริย์ ทวีต ไป
ตั้ง ใจ ปอง เวง เจริญม กอง โอรส เทวย ส
มนต์ เรา จะ ไป พารา เนาวรัตน์ จง รับ

๑๔๑๐ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๓๐
จัด กัน ไว้ ไฟ พอด ครั้น เสร็จ สัก ย่าง
ไป เข้า โพชนก นาย ขุน พด เร่ง รัช จัด
โยธี เลื่อน แท้ ถ้วน อะสุรา ที่ กล้า หาญ
เคย รอน ราชู ขำ คึก ไม่ นึก หนี ถ้วน อาร
องค์ ซึ่ง ไชย ด้วย ไฟ ผูก หักดี เทียบ ทำ
พระยา มาร เจ้า จอม จักร ยักษ์ ผู้ มี ยศ
ชวน โอวต แดง องค์ ทรง สนาบ ประทับ
เครื่อง อารรณ์ เคย รอน ราชู อะลังการ
แก้ว แก้ว นาวรัตน์ ครั้น เสร็จ จับ ศร ศรี
อัน มี ศักดิ์ ชวน ลูก รัช สุริวงษ พงษ กระ
ษัตริย์ สอง พระองค์ ทรง ศักดิ์ จักรพรรดิ
จาก ปราง รัตน์ ถ่วง เถย ขึ้น เกย ทอง เสด็จ
ยัง หดง พลาย ประกาย ศรี โอวต ชี คช
ธรรม ฝน ฝนของ ครั้น ได้ ถูกข โห่ ถิ่น
แก้ว ถิ่น ข้อง ก็ ยก กอง ทัพ ออก นอก

เล่น ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๑๑
บุรี เจ้า สู่ ใน ไฟ สัก ถิ่น เสด็จ ด้วย
สำเนียง พด ไกร ราชู ไชย ศรี เร่ง รัช รัช
กัต ทรง ใน พง พื หมายถึง ธานี นาวรัตน์
รัชยา ได้ เสด็จ หนึ่ง ถึง ประเทศ เขต
สถาน พระยา มาร ให้ พัก พด ยักษ์ ทำ
กะเกณฑ์ พด ประทับ ที่ พดัย พด อะสุรา
จอม ณรงค์ ทรง ประทับ สัก ชาติถรณ์ ยัก
ษา ผู้ กล้า หาญ เร่ง แดง สรร ถาย ถักถรณ์
สัก ณบัย ขอ ธิคา ว่า กล่าว ให้ เขา รัช
ชู่ สำทับ ทำ ทำ ว่า ให้ ขุน ชาติถรณ์
ยักษี ขุดี ฆดอง คิค ทฤก ทรง ตาม การ
แดง สรร ศรี เสร็จ สำเนา เข้า บังคม ถิ่น
ขุดี เจ้า บุรี รัช มา สบ ขอบ พระ ไทย พับ
สนิท ปัด สรร ไล่ พาน แก้ว ครั้น เสร็จ แก้ว
สัณหา หา ขำ ไม่ - จง นำ สรร ไป เฝ้า เจ้า

๑๔๑๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
เวียง ไชย ถ้า อย่างไร ให้ รู้ อย่า อยู่ นาน
ขุน เสน่ สี่ อำเภอ ราช ทูต คน ข้าง พุท
ปาก คำ ถ้า วิธาน คำนับ รับ สาร ศรี ที่ ใน
พาน แล้ว กราบ กราบ รับ มา ขึ้น พาชี้ ลง
แต่ ขวับ ขับ เปิด ทะเปิดใหญ่ มะโน ไม
เร็ว จริง ออก กิ่ง จี่ ทั้งสี่ นาย หมวย มา
ยังธานี ถึง บุรี ลง ม้า พา กัน ไป เข้า
หา ท่าน เสน่ ผู้ มี ศักดิ์ เสา ประจักษ์ ความ
แจ้ง แดง ไช เสนา นาย ฝ่าย ตำแหน่ง ได้
แจ้ง ใจ นำ ทูต ไป เฝ้า ท้าว เจ้า บุรี จะ
๐ จอม นรา ธานี นินราช เหน อำเภอ
มี ศักดิ์ กับ ยักษ์ จึง เชื้อน ชัดดี ทวีต ตาม
ตาม คดี อะสุรี มา หา จะ ว่าไร ราช ทูต
พุท ที่ สี่ อำเภอ อะภิวัต ทูต ความ ตาม
วิไลย พระ จอม เจ้า จักกะหวัด ผู้ ฉัตร ไชย

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๑๓
คุม พท ไพร ยก มา ยังธานี ให้ กระหม่อม
เชิญ สาร การ ประสงค์ ถวาย องค์ ทรง
บำรุง ซึ่ง กรุง ศรี แล้ว ถวาย สาร ท้าว เจ้า
บุรี อัญชลี กราบ ก้ม ประนม กร จักทรง
ทรง แผ่น ดิน สิบราช ให้ ประหลาด ใจ นัก
วัน อักษร โฉน เจ้า ยักษ์ มา นคร จะ
เด็ด ร้อน เปน กะไร ให้ สารา จึง คลี่ สาร
อ่าน ความ ไป ตาม เหตุ ใน ตำเรศ สุระพงษ์
ทรง นาคา ทั้ง แปด ทิศ คิด คร้าม ขาม ศัก
ดา ย่อม จะ มา ขบ ทัดดี มัดการ บัด นี้
ได้ ทราบ ว่า ชิดา ท้าว ฟัง รุ่ง ราว ควร
ภิรมย์ สม สมาน จะ ขอ ให้ บุตรฯ พระยา
มาร ตาม วงษ์ วาร จักพรรพดี สวัสดิ์ ได้
เปน ทอง แผ่น เดียว กัน เกียว ช้อง เรา ทั้ง
สอง กระษัตริย์ ร่วม บัด ถี่ แม่น ชัด ขวาง

๑๔๑๔ แก้ว หน้า ม้า เล่น ๓๐
นาง ใจ ไก่ จะ มี อย่า ให้ เรา เสีย ที่ ที่
ได้ มา ครั้น จม ดาว อสุรินทร์ ป็น กระษัตริย์
จิตร ฤทธิ์ อติ อัน นั้น นาสา สุด จะ คิด ชัก
ซ้อง หมอง วิญญา ด้วย อะสุรา ผิด นัก จะ
รัก กัน ครั้น ไม่ ให้ ยักยอก คง มี คือก พระ
นึ่ง นึก ทอด ถอน สุด ฝน ฝน แล้ว ทรง
ดาว ทอด ต่อ ช้อ สำคัญ ครั้น เสร็จ พลับ
จึง ประทาน ขุนมาร มา ราช ทูต ทั้ง ๕ ผู้ มี
ยศ น้อม ประนท รับ ดาว พาน เสด็จ ไม่
ช้า ที่ ๕ อสุร กราบ ทูล ถา มา ขึ้น ม้า รับ
ไป เฝ้า เจ้า กุมภภัณฑ์ จะ
๐ พระ จอม เจ้า เนาวรัตน์ เหน ชัก ช้อง คง
จะ ต้อง เคือง แก้น เปน แม่น มั่น ไม่ ใจ
ใจ ไฟรี ที่ สำคัญ จึง ทรง บัญชา มหา
เสนา ใน จง เร่ง เสด็จ พหล พด ทหาร

เล่น ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๑๕
ขึ้น ปราการ คอย รับ กอง ทัพ ไหญ่ อะสุริ
มี มา อย่า ใจ ใจ ถ้า อย่าง ไร พอ ได้ รับ
ไม่ ชัย จม พระ ส่ง สิ้น สรรพ เสร็จ เสด็จ
เข้า พวก ข้าง เฝ้า จำเริญ เสด็จ พหล
ทั้ง ป็น ล้อ ป็น ทับ สำหรับ พด ให้ ถาก
ชน ขึ้น บ้อม ใจ พร้อม เหยียง พวก ทหาร
ชาญ ไชย ที่ ใจ ถ้า จุก เสด็จ ช้อง ประจำ
ไม่ พดัว เพลียง ที่ เสด็จ เสด็จ เสด็จ รอบ
ระเบียง ก็ รวย เหยียง ป็น ทับ รับ ณรงค์ จะ
๐ ฝ่าย ทูต มาร ทาญ ถ้า มา ถึง เจ้า ต่าง
ก็ เข้า ทูล ความ ตาม ประสงค์ ถง น้อม
กาย ถวาย ราช ดาว ทรง สุระพงษ์ รับ ดาว
ที่ มา ทูล ออก คดี ดาว ชาน ความ ตาม
ระบอบ ดาว ทอด ให้ ท้าว เจ้า อะสุร สุด
จะ ปลง จง จิตร ผิด ทระกุด พงษ ประยูร

๑๔๑๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
ขอสุรา กับ มานุษย์ จะ รัก กัน ฉนั้น ไท เหน
ไม่ ต้อง ผิด ทำนอง ปักพิน ปั้น มงกุฏ อัน
พระองค์ ทรง อธิษ ฤทธิ รุทม์ ควร หา บุตรี
เธอ เสมอ กัน เรา มนุษย์ พุทธะ พงษ ตำรง
ภพ สุด จะ คบ ราชพริ้ว คิด หมาย มั่น
เชิญ ไป หา ตาม วงษ พงษ กุมภันท์ ใต้
สม กัน กับ ไชยธ ยศ ไกร สุระพงษ์ ทรง ภพ
อาน จบ สาร ให้ เตือน ตาต ไท ไท
ไหล แดยะ หน้า ตา แดง ดัง แดง ไฟ ชัด
พระไทย เร้น เขี้ยว เคี้ยว พระ ทนต์ เทว
อ้าย ท้าว เจ้า มนุษย์ สุด ของ ทอง ช่าง ชัด
ช้อง พุด เต็ม ไม่ เปน ผด กู จะ ต้อง ทำ
ร้าย ให้ วาย ชนม์ ตั้ง ตามนั้ รืบ รัต จิต
โยธี เสนา มาร กราบ กับ ประนม หักถี่ รืบ
มา จิต พด ชันชี่ ชมนั้ ชมิ ผูก ที่ นัง ช้าง

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๑๗
ท้าว เจ้า บุรี เข้า เทียบ ที่ คอย ท่า พระยา
มาร เมฆพัต รัชยา พนา สุร ให้ อาตุร
เทือก ใจ ดัง ไฟ ผดายุ จับ ศร ทรง คู่ กร
เคย รอน ราว จาก สถาน พร้อม ไชยธ ยศ
ยง มา ขึ้น ช้าง ที่ นัง บัดดังกั แก้ว กรัน
พร้อม แด้ว ถูกษ ยาม ตาม ประสงค์ ก็ ให้
เดิน ชนัค จักรวงค์ รืบ ยก ทรง เข้า มา ยัง
ธานี กรัน ถึง ยัง กรุง ไกร ให้ ไพร ถ้อม
ขึ้น ปั้น ป้อม พัง ปราการ ชาญไชย ศรี มนุษย์
แทง แพตง พลัด ปักพี่ อตุร ชัก ไทม เข้า
โรม วัน ชะ

๐ เจ้า เวียง ไชย ให้ สยของ เสี่ยง ก้อง ถึก
รู้ ชำ คึก ชิง ไชย ไชยธรรม จับ พระแสง
ออก มา ช้าง นำ พลัน ให้ เวง กัน ทรวา
ทรา รัชยา จัง เขา ทูต ว่า ชำ คึก นั้น ชัก

๑๔๑๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
หาญ สุด ท้าน ทาน กอง ทัพ ออกร คับ คัง
อัน พวกร เวา มนุษย์ สุด ประทัง สิ้น กำถัง
หัน เท อยู่ เร วรรณ ท้าว พัง ข้าว คีกร ไหญ่
ใจ สดก ท้อ วัน ทต พระ ไทย ทรง ไท่ สนวน
ปฤกษา เสนา ใน จง ไกร์ ครอบญ จะ เหน
ควร สู้ รบ ฤา นบ น้อม เสวกา พร้อม มูถ
ต่าง พุท สาร อัน หมู่ มาร ขาคี เขื้อ เหมือน
เลื้อ ผอม พวกร มนุษย์ เหมือน เนื้อ เลื้อ
มา ทอม ก็ จะ ย่อม ย่อย ยับ อับปว ข้ำ
ทั้ง มวญ ควร เหน อยู่ เช่น นี้ จะ ร้าย คี
ยกโทษไปรต เกษา หาก พระองค์ สงคราม
คาม อชฌมา เหล่า พวกร ข้ำ ก็ ไม่ คิด ชีวกร
วาย จะ

๑ พระ จอม วัง พัง ว่า พวกร ข้ำ บาท เหน
ไม่ ขาคี ชื้อ คำ ะดำ ะดาบ ฤ ท่วง ที่

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๑๘
กิริยา เสนา นาย พุท เบียง บ่าย ย่น ย่อ
ไม่ ท่อ กร จะ รบ สู้ อสุรา ก็ ทำ ยับ ท้าว
สุด คับ ทรวง ใน พระ ไทย ถอน จะ ท้อง
ตั้ง องค์ ชิดา พงา งอน ให้ คับ ร้อน วงษา
ประชา ชน ตำวิท พดาง ทาง บัญชา พวกร
ข้ำ เล้า ไป บอก เต่า วาพราย นาย พท
ว่า อย่า เพ่อ อีกร ไหม ไม ประชาญ ขอ ผ่อน
ปวน ทรวง ความ อีกร สาม วัน ถ้า ตก ลง
คง ให้ เหมือน ใจ นี้ ที่ การ คีกร งต ก่อน
จง ผ่อน ผัน ข้ำ ไว้ ทนอย คอย ฤ คง ฐ
กัน พระ ทรง ชวรม์ ตั้ง พดาง เข้า ปราง
ใน จะ

๑ ฝ่าย เสนี ที่ รับ ตั้ง ท่าน ทั้ง สี่ จะ ตี
รับ มา หา ข้ำ ไม่ ลง ปรางกร ค้าน นอก
แล้ว ออก ไป บอก กล่าว ให้ ฐ ว่า เวรา

๑๔๒๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
ทัพ เสนา มาร นำ พา เข้า มา เล้า ลง
กัม เกล้า อพิวัฒน์ เปน อัน ดับ พระยา ยักษ
ทั้ง กระทุ้ง ชู ลำทาบ พวณ เจ้า กลับ ออก มา
จะ ว่า ไร ะ

๑ เสนา ท้าว กล่าว ความ ไป ตาม เหตุ เจ้า
นิเวศน์ ไซ้ มา แจ้ง แดง ไช ทูล พระองค์
ทรง จบ ทัพ ไท การ ชิง ไชย หยุต รบ
สงบ ที่ ท้าว ขอ ตฤก ตรอง ก่อน จะ ผ่อน
ผัน อีก สาม วัน ตาม บท กำหนด ที่ จึง
จะ ส่ง นงนุช พระ บุตรี ตาม ยิน ดี ของ
องค์ พระ ทรง ธรรม ะ

๑ เจ้า อสุร พูน สวัสดิ์ มนศา ได้ พัง
ว่า ปรี เปรม เกษม สันต์ ทบ พระหัตถ์ ตรัส
ว่า เจ้า เขตร กัน คิด ผ่อน ผัน รู้ ทัว ด้วย
กถา ไภย เช่น นั้น เจ้า เรา จะ พัง หยุต ยิ่ง

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๒๑
อยู่ คอย รอ ดู ตาม ว่า ชัยมา ไสรย ถ้า
ให้ กัน ไทย ที่ มิ เปน ไร จง กลับ ไป บอก
เล่า กับ เจ้า นาย ะ

๑ ชุน เสนา ข้าง ท้าว เจ้า สถาน รับ โอง
การ เจ้า กุมภภัณฑ์ ทั้ง มั่น หมายถึง แล้ว ทูล
ลา อสุราศ ออก ยาด กราย รับ ผัน ผาย เข้า
มา ยิ่ง ชานี้ ะ

๑ บ้าง ท้าว ไทย ให้ วิโยค ไศก ประทะ จะ
เสีย พระ ลูก รัก ให้ ยักขี้ ตรัส บอก องค์
นางลักษณ ภาณี ไซ้ คราว นี้ ถึง เวตา เข้า
กา จน จะ ต้อง ให้ ธิดา บั๊จา มิตร ด้วย
สุด คิด สาระพัต จะ ขัด สน ส่ง สาร พระ
บุตรี นิยมต จะ ต้อง ทน ใต้ รับ แต่ ฮับ
ชาย เสีย ตาย ศักดิ์ จักรพงษ์ วงษ มนุษย์
จะ สิ้น สุด กอบ เกื้อ ใน เจื้อ สาย เข้า ะ

๑๔๒๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
คน ปณ ศักดิ์ กับ ยักษ์ ร้าย ลูก เบียง บ่าย
ไม่ พัน เข้า จน มุม มะเหลื พัง องค์ พระ
ทรง ยศ ให้ วัน ทศ ทรง ใน ตั้ง ไฟ สุม
กำศรท เสว้ เหงา ง่วง เข้า ห่วง รุม นาง
ทอด หุ่ม อุดาโสคา โดย เสีย ทาย ศักดิ์ รัก
บุตร ลูก สวดศักดิ์ จะ เสีย ขาดิ เสีย เชื้อใน
เนื้อ ไชย โอ้ เปน กำม ทำ สร้าง แท บ้าง
โต จึง มา ได้ ย่อย ยับ อันปรา รอม
กระษัตริย์ ตรัส ปลอบ ให้ ชอบ ขึ้น จง กล้า
กลืน โสภ เสว้ เกิด เจ้า หมา จง คิด เหน
เปน กำม ได้ ทำ มา ตาม เหวา เกิด เชิญ จะ
เปน ไป นื่อง ระวัง ตัว ใจ ให้ ประกอบ
ลง ไป ปลอบ ธิดา อชิตมา ไสรย ให้ โฉม
ทรู รู้ เรือง ขย่ำ เคือง ใจ นึก ว่า ให้ ช่วย
ชีวิตร์ กับ นิตร นาง พัง องค์ พงษ กระษัตริย์

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๒๓
ที่ ตรัส ว่า ค่อย เลื่อม ขา เชื้อ พัง คำ ตั้ง
สถณ ระวัง ความ เสน่หา ที่ อารณณ์ ภา
ภูธร มา หา ยุพา พาน ถึง ปราง นุช บุตรี
ศรี สวัสดิ์ นาง กระษัตริย์ พิศวง ลูก สง
สาร ขึ้น นัง เคียง เคียง เจ้า เขาวมาลัย
ค่อย แจ้ง การ ปลอบ นุช พระ บุตรี โอ้ ทวง
จิตร ธิดา นิชา เขย กระไร เคย กำม มา ต้อง
ให้ หมอง ศรี แสน สงสาร ลูก น้อย กอดชย
ชีวิตร์ ทั้ง แท้ นี้ ก็ จะ ระวัง แท้ อัน ขาย นาง
จะ บอก มิ ไคร่ บอก ออก มา ได้ ด้วย
ฮาโดยโฉม ทรู ไม่ รู้ หาย กอด ธิดา อารณณ์
อ่อน พระกาย ลง พุ่ม ฟ่าย ชดเนตร ตั้งเวช
ครัน นาง ณะกา เกศร สมร มิ่ง ธนาถ
นึ่ง กำมะนาท ให้ ทวาด หวัน ทอด ถาม พระ
มารดา มา ขานดัย ทรง โสภ ศักดิ์ เคือง เชิญ

๑๔๒๔ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
แปน กระไร ฤา ข่า คีต อิก หาญ พวก มาร
ร้าย มา ทำตาย รบ ที่ บุรี ได้ พระ ไป
เกตุ เต่า แดง ให้ แจ่ม ใจ เสีย เวียง ไชย
แก้ว ไม่ อยู่ ถูก ด้ง ทาย นาง พระยา อาตม
พูน ทะเวท ค่อย แจ่ม เหตุ ปดอม ประโคม
นาง โฉม ฉาย กุติยศ ทุกข์ ยาก เปน มาก
มาย ด้วย ยักข ร้าย หาญ หัก นักรบ พระ
ทรง พุทธิ สุต รู้ จะ ด้ง เขา จะ ตั้ง เจ้า ยอด
รัก ให้ ยักข แม่ เสีย ตาย ตาย สวรรค์ จะ
กลาศ กลา เสีย ยศดา ได้ รัก กับ ยักข มาร
เท่า นี้ แก้ว แก้ว เนตร สังเวช นก สุต ฝน
พัก โฉม ยง ยอด สงสาร แม่ จึง มา อารวณ
ร้อน รวากาน แทบ วาย ปราณ ด้วย เจ้า
เพราะ เสว ใจ นาง พัง สาร มารตร ให้ ร้อน
จิตร ทั้ง จะ ปลิด ชีวา น้ำ ทา ไท เส้า

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๒๕
ควม คว้า ว่า ว่า ไสกา โดย ถ้า เปน ไป
เช่น นี้ ถึง ที่ ทาย จะ ให้ สุก ผุด รัก ด้วย
ยักข จะ ด้ง ชีวทร ไม่ คีต ทมาย ไม่
ขอ รัก ยักข มาร ให้ พาน ทาย นาง พม
พ่าย ชดนา ทรง จามัตย์ พระ มารตร วอน
ว่า จิตา เขย แม่ ทรม เขย เจ้า อย่า เพอ
อาตม จง ช่วย รับ ทับ ไท ใน เขตร กัน
เหมือน ฝน สัน ช่วย ชีวทร บิทรัง แม่
โฉม ฉาย ฉาย ฉาย เหมือน อย่าง ว่า เหมือน
แกดง ข่า บิทรัง ให้ ผุด ผง บั๊จจา มิตร
คิด เคือง เรือง ธนงค์ มัน ก็ คง ถ้าง ชีวทร
พระ บิธา จง จำ จน ทน กำม นำ ธนง
เหมือน ธนง คุณ พระ ธนงค์ ทรง นาทา ที่

๑๕๒๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
 ถว่า วาย ทาย เปลา ไม่ เข้า ยา มิ ไซ่ ว่า
 นิทรวงศ์ จะ คง ที่ ะ
 ๐ นาง พัง ดาว มารดร ที่ สอน ตั้ง สุก
 จะ หวัง ใจ รัก กับ ยักษ์ ทรง ชาติคุณ พุด
 พระ ชนนี้ เป็น เช่น นี้ ถูก ขอ ลา ชีวา วาย
 จะ สู้ รับ กับ ร้อน ให้ ผ่อน พัก ไป กับ ยักษ์
 ตาม ประสงค์ จำนง หมาย แก้ว จะ ทำตาย
 ชนนี้ ให้ คน ทาย ชาติ ยักษ์ ร้าย ไม่ ต้อง
 ให้ พอง พาด นาง พระยา อารณย์ ทอ
 ถอน จิตร ได้ พัง ชิดว่า ว่า นำ สงสาร ค่อย
 ปลอบ โนม โนม เล้า เขาวมาดย์ ให้ นงควาญ
 เสื่อม ชาติ ที่ อารณย์ เทน ถูก น้อย ค่อย
 กลาย วาย กำศรท ลง เปลื้อง ปลด เชื้อ พัง
 ที่ ตั้ง สอน ประคอง โนม โนม ลา พวง งาม
 บท จร ถอน มา ที่ ตามี ะ

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๕๒๗
 ๐ บ้าง พระ หน่อ กระจ่าง ผู้ ทรง เกศ แปลง
 เป็น เพศ เงามะ น้า น้า บัดนี้ อยู่ เคหา ตา
 ยาย ท้าย บุรี รู้ คดี ท้าว ไทย ได้ ว่า คาน
 จะ ส่ง บุช บุตรี เป็น ที่ รัก ให้ กับ ยักษ์ ที่
 มา ถ่อม สถาน ให้ มี จิตร พิศวง ด้วย นง
 ควาญ จง คิด อำน วน ว่า กับ ทายาย
 นี้ แน่ ท่าน ทาน จะ ว่า คุณ ทา เอย กระไร
 เถย นิ่ง ได้ นำ ใจ ทาย ไม่ สงสาร ไทย ท้าว
 ผู้ เจ้า นาย ภาพร้าย มัน มา ถ่อม ธานี
 เจียน จะ เสี่ยง เวียง ไชย บัด ไชย ถิ่น เจ้า
 บุริน ชาว ชน จะ บ่น นี้ เรา ได้ พัง จันทวัด
 บัดนี้ จะ ต้อง มี กระตัญญู ท่อ ภูธร ท่าน
 ทายาย ได้ พัง นัง หัว เาะ เทว เจ้า เาะ
 พุด ได้ นี้ ใคร สอน รู้ จัก บุญ คุณ ท้าว
 เจ้า นกร ถึง เตือน ร้อน ที่ เป็น กำม ทำ กระ

๑๔๒๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
ไร เรา เป็น บ่าว ชาว กรุง เหมือน ยุง วัน
การ แผ่น ดิน เหลือ แห่ จะ แก้ว ไซ ก็ ได้
แต่ สวด มนต์ แผ่ ผล ไป ช่วย ท้าว ไทย
กำจัด พวก ศัตรู เจ้า เป็น แต่ เงาะ จะ เกะ
กะ กาก อย่า พุ่ต มาก ปาก หวาน วิชา
หู ไป คอย ปลุก ถัว งา แด่ ศาคุ มา
เลี้ยง ดู กัน ที่ กว้าง ประสา จน เจ้า เงาะ พัง
นัง หัว เราะ ทะเกาะ ปาก ถึง เงาะ กาก ยาก
ไว้ จะ ให้ ผล ทา อย่า เพ้อ พัน ดู ดู
คน ช่วย นำ คน ฉับ ไป ถวาย หัว จะ
อาสา สงคราม ไม่ ขาม จิตร บั๊จจา มิตร
หมื่น พัน จะ พัน หัว พวก ยักขา ขำ คัด
ไม่ ฉีก กัด ให้ สิ้น หัว กอง ทัพ ยับ บัด
โดย ทา ถั่ว พัง นัง หัว เราะ ว่า เงาะ บ่า
เชิง เป็น บัว ฤา จิต ผิด นิไธย ช่าง พุ่ต จา

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๒๙
ว่า ขาน เกิน การ ไป จะ พดอย ให้ เรา ผิด
ชีวิต ภัย ไม่ ดู ร้าง อย่าง เปรต ทูเรศ ทา
จะ อาสา เจ้า แผ่น ดิน ต้อง กิน ทวาย ถูก
ยักข มั่น เตะ ชัก ที่ จัก ทาย อย่า ขยาย คี
เทอ์ เผย ไป เจ้า เงาะ ช้อน วอน ว่า คุณ
ตา เตี้ย อย่า กัด เวล ทา เป็น เช่น นั้น ไม่
มิ ให้ ทา ได้ พิโรธ ต้อง โทษ ไชย ถึง ท้าว
ไทย โทษ ขำ จะ รับ อัน คน ที่ มี จิตร คิด
อาสา โทษ ที่ ทา มี ไม่ จะ ได้ ปรับ จง
พา หาดน คัด โดย ไป คำนับ คง ได้ ทรัพย์
ไปรด ปราน กับ ท่าน ทา ทา ถั่ว นัง พัง
สาร การ ประดอบ ที่ เหน ชอบ ใจ ครั้น
กลับ ทวยหา ขยาด ได้ ทรัพย์ รับ คำ จะ นำ
มา ให้ ไศศ คทา ไป เผ้า เจ้า บุรี แต่ ชัด
ขวาง ทาง ไป ใน สถาน ด้วย หมู่ มาร โอบ

๑๔๓๐ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๓๐
ช้อม ถ้อม กรุง ศรี สั้น หน ทาง ย่าง ไผ่
เหน ไม่ มี ให้ เบน ที่ ชัด สด ต้อง จม ใจ
เจ้า เงาะ ว่า ชญา วิมล ยก ให้ ขำ จะ พา
ทา เข้า ไป ให้ จม ได้ หลับ ทา เสีย เกิด ขำ
จะ พา ไป ด้วย ว่า ได้ เรียน มา ตำรา ครู
เจ้า ขร พัง ว่า ถ้า วิเศษ คิด สังเกต ท่วง
ที่ เหน ตี อยู่ ก็ หลับ ทา นิ่ง แน่ ไม่ แด่ ตู
เจ้า เงาะ ผู้ เรือง อิศริ์ ด้วย ฤทธา จัด แร้ง
องค์ ทรง มา ชุ่ม ทา เจ้า แก้ว ไม่ เท้า หัน
เห ขึ้น เวหา ข้าม กอง ทัพ หมู มาว ทยาน
มา เจ้า พารา ถอย ถัด ลง บัดนี้ ค่อย
ผ่อน ทา ลง วาง แล้ว พลง ว่า จง ถ่ม ทา
เกิด เรา เจ้า กรุง ศรี ฝ่าย ทา เจ้า หลับ ทา ไม่
พาที ยิน คติ ถ่ม ทา ขึ้น มา พณื เหน
มา ได้ ใน บุรี ยินดี นัก ขม หุดาน รัก รู้

เต็ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๓๑
วิธี ที่ ขยัน นี้ เจ้า เข้า มา ได้ ทาง ไท่น ก้น
ตัว เรา นั้น มัว ระงับ เจ้า หลับ ทา เจ้า เงาะ
ว่า ขำ ต้อง คิด ถอง หด จึง มา พัน ประ
บัณ พก ยกษา ทา เจ้า พัง พลง สรวด
แล้ว ชวน มา ยัง ขตา นำ วัง บัดถึงกั รัตน
เตดีฯ ยัง ไม่ ออก นอก ที่ นัง ก็ หยุต ยัง
รอ เจ้า เจ้า จัง หวัด พวก ขำ บาท เบียด
เสียด อยู่ เบียด ยัด คอย เจ้า เจ้า จอม กระ
ษัตรีย์ ขัทยา ะ

๐ บ้าง องค์ พระ ภูวนารถ ราช ทรง ถึง
นัต ส่ง นางลักษณะ ให้ ยกษา เสีย พระไทย
ใน อารมณั กรรม อุรา เตดีฯ มา ออก ทรง
พระ โวง ไชย พร้อม ขำ เจ้า เกตุฯ กัม ประ
นม น้อม คอย พัง จอม กระษัตรีย์ ตำรัส

๑๔๓๒ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
ไซ ท้าว ทรง ทฤก ปรฤษา เสนา ใน คิต
จะ ให้ ส่ง นุช พระ บุตรี ฐะ
๐ ฝ่าย ท่าน ทา พา เงาะ มา รอ อยู่ พอ
ได้ รู้ เสด็จ ทรง พระ ไร้ง ศรี ก็ พา เงาะ
เข้า มา ไม่ ข้ำ ที่ ยัง นำ ที่ นัง องค์ พระ
ทรง ไซย อยู่ ด้วย กัน บันดา พอก ข้ำ เฝ้า เหน
เงาะ เข้า มา กับ ทา พา กัน ได้ ทั้ง กระทุ
ชู ขัน ให้ กลับ ไป ทา ตก ใจ เวียน วณ อยู่
ณ ถาน จอม กระษัตริย์ ทวีต ห้าม ปวณ
อำมาตย์ อนุญาต ให้ เขา มา อย่า ว่า ขาน
ตา เถ้า ฟุบ ยวบ ยอม ค่อย หมอบ คณาน กับ
กราบ กราน ทัว สัน ให้ พรัน ใจ พระ ทรง
ธรรม บัญชา ว่า ทา เถ้า พา เงาะ เข้า มา
หา จะ ว่า ไฉน ได้ เรา ร้อน รำคาน ประการ
ใด จง เถ้า ให้ แจ้ง คำ ที่ สำคัญ ทา

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๓๓
ชวา ยาก สะทก สะท้าน พัง โองการ ความ
กตวิ เนื้อ ทัว สัน จึ่ง ทูล ว่า ข้ำ พระ องค์
ผู้ ทรง ธรรม ชาญา นั้น ยก ไว้ ได้ ฤดี
ควร มิ ควร สุด แท้ แท้ จะ ไป รต ได้ ังค
โทษ โทษ ข้ำ ทรง ศรี เจ้า เงาะ คง จง รัก
คิต ภาคิต ด้วย ใจ มี กะตัญญู ต่อ ภูธร
ให้ หม่อม ณัฒ นั้น นำ มา คำนับ อาสา รับ
ผู้ มาร ชาญ ธรรม อุปลัมภ คำ ชู กู้ นคร
ให้ ถาวร ทรง สถาน สำราญ รมย์ เจ้า จัง
หวัด ขัตติยา พัง ทา เถ้า เหมื่อน มา เถ้า พุด
เด่น ไม่ เหน สม ไม่ นำ คบ นำ คำ สมา คม
ชาติ ไส มม เงาะ บ้า พนา ไสย จะ รับ ผู้ หมู
มาร ทำ หาญ ถัด มัน จะ มี ฤทธา มา แต่
ไหน ท้าว คิต พดาง ทาง ทวีต ตำรวัด ไป
แปลน กระไร เหวย ทา ฤก บ้า บอ ไป นำ เงาะ

๑๔๓๔ แก้ว หน้า ม้า เต็ม ๓๐
เข้า มา ตาพิภักดิ์ จะ สู้ ยักข ผิด ไป ไฉน
หนอ สัน ชาติ เช่น เงาะ ชั่ว เหมือน วัว มอ
จะ มา ต่อ ศักดา คุษา ขาว อย่า มา บอก
หลุด ภู ทำ ทุ ฤ จะ ต้อง ผูก หลัด ภา
เขียน นำ ฉวน ท้าว ถั่ว กวาด ศาต โทษ
ไม่ ไปรต ปราณ แทบ จะ ผลาญ ชีวัน ให้
บัลโลย ทา ถ้ำ ถั่ว ถั่ว สัน ให้ หวัน จิตร
ตั้ง ชีวितร์ วิบัต ลง คัด ไซย ฝ่าย เจ้า เงาะ
สรวต สันต์ ไม่ พรัน ใจ ทูต ท้าว ไทย คำ
พระองค์ ผู้ ทรง เมือง ไม่ ทรง พระ ตำริห์
วินิจฉัย ทรง ตาม ได้ ทด ต้อง ให้ ต้อง
เรื่อง ที่ ชั่ว ที่ ยัง ไม่ ชัด มา ชัด เคื่อง พระ
บาท เบื้อง มทบงษ์ ทรง วิจาร์ณ เงาะ ไม่ คี ก็
ไม่ เข้า ใน เมือง ได้ ทัว ต่อ ไซ ยัง ชำ
คุษา หาญ พระองค์ ก็ ย่อม รู้ แบบ บราณ

เต็ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๓๕
คน พิกการ คง ที่ มี วิธา พระจอม วงษ ทรง
จัว ไต้ พัง เงาะ ทุ มั่น เมาะ ช้อ คำ ที่ ว่า
ว่า ทรง ทริ ตฤก นึก เทน เช่น เงาะ ภา
โทษา ทริต ตาม เนื้อ ศวาม ไป เทว เงาะ
ผู้ รู้ ถด พุด ยนต์ แรบ ต้อง บท แบบ ที่
นิก เปน หลัด ไท ทัว มี วิธา ชาญ ประการ
โต จึง จะ ได้ รับ สู้ กับ หมู มาร จง
บอก ไป ให้ ภู นี้ รู้ ก่อน เทน แน่น นอก คง
ประจักษ์ เปน หลัด ถาน จะ สู้ ด้วย เวท
มนต์ ฤา ถด ถาว ฤา รอน ภาญ ด้วย กำถัง
เปน อย่างไร เจ้า เงาะ พัง นัง ยัม กระห้อม
จิตร แล้ว ทูล กิจ ว่า พระ องค์ อย่า สงไสย
อัน คน ที่ นิยม เหมือน คน ใน ไม่ ชัด ให้
กับ ใคร ผู้ ไต้ ยนต์ เมื่อ ถึง ที่ มี การ จะ
หาญ หัก จึง จะ ชัก ถอก ก็ เทน ว่า เปน

๑๔๓๖ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
ผด อัน ทัพ คึก ก็ อาไศรย กับ นาย พด
คิด ผ่อน ปรม เอา ไชย กับ ไพรี ท้าว พัง
เงาะ แยก ยนต์ เทน ถิ่น รุก แจ้ง การ คึก
ใคร่ ครอบ ครอบ ถิ่น ถิ่น จึง ว่า เจ้า ผู้ ชาญ รู้
การ ที่ ที่ พาที่ ถูก ต้อง ทำนอง ความ แต่
จะ สู้ ยักขา ขำ ยิง พรหม ด้วย กุมภภัณฑ์
ไพรี พด นั้น ถิ่น หดาม แม้น รม รม ยับ ลง
ใน สงคราม ก็ จะ ตาม ถูก ไทใหญ่ เหมือน
ไฟ ฮือ จะ ยิง ได้ ยับ ยับ ถึง ขับ ขัน มี
พา กัน บัดโดย ลง ไป ฤา เรา นี้ก จะ งอน
ง้อ ไม่ ต่อ มือ ด้วย คิด คือ จะ ส่ง องค์
ธิดา เจ้า เงาะ พัง บังคม บรม นารถ จึง
ฉลาด ทูต พระองค์ ทรง นาดา ซึ่ง จะส่ง
นาง นาง อย่าง บัญชา เสีย คักดา ร่วม รัก
กับ ยักข มาร ทุก กรุง ไกร ไกร ไร จะ ครอบ ครอบ

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๓๗
ให้ เสีย ถิ่น ยศ ท้าว เจ้า สถาน ถึง บัดโดย
ไว้ ชื่อ ให้ ฤา นาน เหมือน ช้าง สาร รักษา
ซึ่ง งา งาม อัน จะ สู้ หมู มาร คิด หาญ หัก
ไม่ ยาก นัก ทรง ไชย ขยำ ไท ขาม เกด้า
กระหม่อม ย่อม อาสา มา สงคราม แม้น เทน
ความ มรณา ไม่ กัด รับ ท้าว พัง ชอบ ชอบ
มา ว่า เจ้า เงาะ ช้าง พุท เพาะ ต้อง ความ
ตาม ทำหรับ ซึ่ง เจ้า จะ สู้ มาร ฆาต ฆาต
ทัพ ตาม ต้อง กับ ไก เจ้า เสา สิ่ง ไร ฆา
๐ เจ้า เงาะ จึง ทูต ความ ตาม กระแส ต้อง
การ แต่ พุท พด ไพรี กับ ที่ นัง พาสี ไท
ชี ไป พอ จะ ไท ไท ถิ่น ใน กดาง แปลง
ทวน ท้าว ไท ไท ไท ไท ไท พัง เงาะ เทน
มัน เหมาะ พุท จา ฤา กัด แสง ท้าว ทรส
ชอบ ชอบ ที่ มี เสีย แสง แม้น สม แห่ง ที่

๑๔๓๘ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
นึก ฌาณ สัก วาย จะ ขยับ เคียง เคียง ชวรม
เหมือน นัน ญาตี ที่ มุ่ง มาทรี จะ ให้ สม
ชาวมณ หมาย แล้ว ประทาน เงิน ทรา ทั้ง
ผ้า ถาย เปน มาก มาย ให้ กับ ทา ผู้ พา
ไป แล้ว ให้ จัดโรง ของ ห้อง ทำหนัก ให้
เงาะ พัก ทรม ประสา ชัณดา ไศรย คอย ดู
แก ปณณิ บัด ขยา ชัด ใจ เสนา ใน จง ระ
วัง คอย ตั้ง การ ที่ ทุกระ เตรียม โยธิตี ที่ สิบ
เฮา ให้ พร้อม เสร็จ บันดา โยธา ทาร พ่วง
นี้ เงาะ จะ สู้ กับ หมู มาร อาชา ชาญ โรง
ใน ผูก ใต้ รั้ว ทำว ตั้ง สิ้น เยื้อง ย่าง เข้า
ปราง มาก ขึ้น สู่ อาสน์ ไตรย เจริญ เพ็ชร
ประทับ มะเขษิ ธิดา มา คำนับ คอย พัง
สรรพ ทรง ไชย เรือง ไพร ทำว จึง เต่า แถดง
ให้ แจ้ง เหตุ คัวย ชัณเรศ ธิดา มาระศรี

เล่ม ๓๐ แก้ว หน้า ม้า ๑๔๓๙
มี เงาะ ม้า นำ รัก มา รักดี จะ ต่อ ที่ ยักษ
ร้าย ให้ วาย ปราณ ได้ ชัก ใช้ ได้ เคียง
เหน เคียง แท้ คง ที่ แน่ พุด จา ดู กตว
หาญ วัน พ่วง นี้ รั้ว สู้ กับ หมู มาร ก็
ตาม การ กุศล ผล บุญ ที่ วิบัติ ชัด ขวาง
ค่อย สร้าง เคาระห์ คง ละ เถาะ สิ้น สุด
บุญ ชุต หนุน เทพา รัก ชัก นำ มา คำ รุน
เคชะ บุญ ครั้ง นี้ คง มี ไชย ทั้ง สอง นาง
พัง องค์ พงษ กระษัตริย์ ที่ ช้อง ชัด วาย
หมอง ค่อย ผ่องใส ท่าง ยอ กร วันทา เทพา
ไถย ขอ จง ให้ สังหาร ฌาณ กุมภันท์ จะ
๐ ฝ่าย เสนิ ที่ รั้ว ตั้ง ให้ ตั้ง กัฬ พอ
เดือน คัม แสง ทองส่องสุวรรณ เรียง พวก
นาย จำ เหวร กระณนัท กัน พัดวัน เจริญ

๑๔๔๐ แก้ว หน้า ม้า เล่ม ๓๐
 ทราย ทุก หมวก ทอง นาย บัญชี คดี หา
 ระบบ ที่ หัก หลบ ตาม พบ เศ ๓๖ ของ
 เบิก ๓๔๖๖ สงคราม ตาม ทำนอง พอ แสง
 ของ สุริยัน พร้อม กัน ไป ๗๖

๐ ขบ เล่ม ๓๐ ทำ นี้ ๗๖



จัดทำโดย

นางสาวพรทิพา ชังนุดตา

ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ

๓๐ พย. ๒๕



